

**UNIVERSITATEA DE STAT DE EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORT
A REPUBLICII MOLDOVA**

**Cu titlu de manuscris
C.Z.U.:796.012+793.7:373.3**

PASĂRE DANIELA

**FORMAREA INTELIGENȚEI MOTRICE
ÎN CADRUL DISCIPLINEI MUZICĂ ȘI MIȘCARE
A ELEVILOR DIN CICLUL PRIMAR**

Specialitatea 533.04 - Educație fizică, sport, kinetoterapie și recreație

Teză de doctor în științe pedagogice

Conducător științific: doctor în pedagogie, profesor universitar RÎȘNEAC Boris

Autor: PASĂRE Daniela

CHIȘINĂU, 2023

© PASĂRE Daniela, 2023

CUPRINS

Adnotare (română, rusă și engleză)	5
Lista tabelelor	8
Lista figurilor	10
Lista abrevierilor.....	11
INTRODUCERE	12
<i>Capitolul I.</i>	
STUDIUL LITERATURII DE SPECIALITATE PRIVIND FORMAREA TIPURILOR DE INTELIGENȚĂ ÎN CADRUL PROCESULUI EDUCAȚIONAL CU ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR	23
1.1. Analiza literaturii de specialitate privind retrospectiva și tendințele actuale ale formării inteligenței motrice în cadrul procesului educațional	23
1.2. Etape de dezvoltare morfofuncționale ale elevilor de vârstă școlară mică	32
1.3. Relația dintre inteligența motrică și diversele tipuri de inteligență în procesul didactic a elevilor cu vârsta cuprinsă între 7 și 8 ani.....	44
1.4. Relația dintre inteligența motrică și diversele tipuri de inteligență în procesul didactic a elevilor cu vârsta cuprinsă între 7 și 8 ani	51
1.5 Concluzii	56
<i>Capitolul II.</i>	
ANALIZA METODOLOGICĂ A PROCESULUI DE FORMARE A INTELIGENȚEI MOTRICE ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR	58
2.1. Analiza teoretico-metodică privind formarea deprinderilor motrice, aptitudinilor motrice, psihomotrice, ale elevilor prin diferite activități prevăzute în cadrul învățământului primar	58
2.2. Demersul didactic în vederea proiectării curriculare, centrat pe studiul disciplinelor educației fizică, muzică și mișcare	72
2.3. Metodele și organizarea cercetării	76
2.3.1. Observația pedagogică	77
2.3.2. Ancheta de tip chestionar	77
2.3.3. Experimentul pedagogic	80
2.3.4. Metoda testelor	80
2.3.5. Metoda statistico-matematică de prelucrare și interpretare a datelor	90

2.3.6. Organizarea cercetării	90
2.4. Studiu sociologic privind nivelul dezvoltării inteligenței elevilor din ciclul primar	90
2.5. Analiza metodicii de planificare a programelor, care asigură formarea aptitudinilor motrice și psihomotrice în cadrul disciplinelor de educație fizică, muzică și mișcare	102
2.5.1. Muzică și mișcare	105
2.6. Elaborarea și implementarea modelului curricular privind dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar în cadrul disciplinei Muzică și mișcare	107
2.6.1. Componente principale	108
2.7. Concluzii	117
<i>Capitolul III.</i>	
ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A METODOLOGIEI DE IMPLEMENTARE A MODELULUI DE PROIECTARE CURRICULARĂ ÎN CADRUL DISCIPLINEI MUZICĂ ȘI MIȘCARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR	
3.1. Determinarea eficienței modelului curricular asupra dezvoltării capacităților motrice la elevii incluși în studiul științific	120
3.2. Determinarea eficienței modelului curricular asupra dezvoltării inteligenței muzicale la elevii incluși în studiul științific	125
3.2.1. Test/joc de atenție și ritmicitate – Eșarfa	131
3.3. Determinarea eficienței modelului curricular asupra dezvoltării capacităților psiho-motrice la elevii incluși în studiul științific	134
3.4. Studiul corelațiilor obținute la evaluările de tip motric, muzical și psiho-motric pentru elevii incluși în studiul științific	141
3.5. Concluzii	147
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI	150
BIBLIOGRAFIE	159
ANEXE	179
Anexa 1. Proiect didactic pentru disciplina muzică și mișcare– copii de vârstă școlară mică 6-10 ani	179
Anexa 2. Rezultatele testelor realizate	195
Anexa 3. Documente privind implementarea studiilor	206
Declarație privind asumarea răspunderii	210
CV-ul candidatului	211

ADNOTARE

Pasăre Daniela

Formarea inteligenței motrice în cadrul disciplinei Muzică și mișcare a elevilor din ciclul primar - teză de doctor în științe pedagogice, Chișinău, 2023

Structura tezei: introducere, 3 capitole, concluzii și recomandări, bibliografia din 268 surse, 212 pagini, 3 anexe, 158 de pagini text de bază (fără bibliografie), 36 figuri, 34 tabele. Rezultatele obținute sunt publicate în 17 lucrări științifice.

Cuvinte-cheie: educație, muzică, mișcare, joc, inteligență, motricitate.

Ipoteza inițială: problema științifică implică promovarea unei abordări educaționale noi, interactive, realizate prin introducerea unei programe ce conține activități în care principalele mijloace de învățare să fie muzica și mișcarea, contribuind la dezvoltarea armonioasă a elevilor din ciclul primar și creșterea interesului pentru o participare activă.

Scopul cercetării constă în perfecționarea procesului instructiv educativ al elevilor din ciclul primar în vederea dezvoltării motrice prin implementarea mijloacelor prevăzute în cadrul disciplinei *Muzică și mișcare*.

Obiectivele cercetării: 1. Studierea și generalizarea teoriei și practicii privind formarea personalității elevilor din treapta învățământului primar prin utilizarea muzicii și mișcării. 2. Aprecierea nivelului de dezvoltare fizică generală, psihomotrică, psihologică și a inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar. 3. Determinarea și elaborarea unui model curricular ca mijloc în formarea inteligenței motrice a unui program de jocuri de muzică și mișcare, orientat spre formarea psihomotrică și psihosocială a elevilor de vârstă școlară mică. 4. Elaborarea, argumentarea și verificarea experimentală a eficienței metodologiei de aplicare a activităților de muzică și mișcare, pentru formarea inteligenței motrice elevilor în plan psihosocial și psihomotric.

Noutatea și originalitatea științifică: Noutatea științifică constituie, prin originalitate, un factor de importanță majoră în domeniul curricular ce își propune să servească drept bază pentru dezvoltarea curriculum-ului ce îmbină muzica și mișcarea.

Rezultatele cercetării: A fost elaborat și implementat un model curricular privind dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar în cadrul disciplinei Muzică și mișcare prin formarea unui program experimental pentru perfecționarea procesului dezvoltării fizice. Argumentarea și verificarea experimentală orientată spre formarea personalității elevilor din școala primară în plan psihosocial și psihomotric aduce o contribuție substanțială la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, prin abordarea de noi perspective în cadrul procesului instructiv-educativ din domeniul muzicii și mișcării corporale la elevii din ciclul primar.

Semnificația teoretică: constă în dezvoltarea metodelor de pregătire a profesorilor din ciclul primar, în planificarea curriculară, pentru creșterea conștientizării integrării unui domeniu numit „mișcare” ca domeniu auxiliar în predarea muzicii.

Valoarea aplicativă: constă în fundamentarea și propunerea unei curricule școlare orientată spre dezvoltarea performanțelor motrice, muzicale și psihomotrice a elevilor din ciclul primar, cu scopul declarat de a contribui la modelarea personalității elevilor din clasele primare, urmărindu-se implementarea unei noi perspective, în care educația copiilor se desfășoară printr-o abordare educațională inovatoare, cu un profund caracter interactiv.

Implementarea rezultatelor științifice: se concretizează prin aplicarea unui program specific de muzică și mișcare la nivelul învățământului primar, care va contribui la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, inteligența motrică și stabilirea unor relații interpersonale eficiente, exprimate prin indici ai coeziunii de grup și trăsături de personalitate.

АННОТАЦИЯ

Пасэре Даниела

Формирование двигательного интеллекта в рамках учебной дисциплины "Музыка и движение" учащихся начальной школы - докторская диссертация в области педагогических наук, Кишинев, 2023 год

Структура диссертации: введение, 3 главы, выводы и рекомендации, библиография из 268 источников, 212 страниц, 3 приложения, 158 страниц основного текста (без библиографии), 36 рисунков, 34 таблицы. Полученные результаты опубликованы в 17 научных работах.

Ключевые слова: воспитание, музыка, движение, игра, интеллект, моторика.

Гипотеза: предполагалось, что внедрение в учебно-воспитательный процесс программы включающей в себя продвижение нового, интерактивного образовательного подхода, где основными средствами обучения являются музыка, и движение которые позволят способствовать гармоничному развитию учащихся начальной школы и повысить их интерес к активному участию.

Цели исследования заключается в совершенствовании учебно-воспитательного процесса учащихся начальной школы с целью развития двигательного интеллекта путем внедрения средств, предусмотренных в рамках учебной дисциплины "Музыка и движение".

Задачи исследования 1. Изучение и обобщение теории и практики формирования личности учащихся начальной школы путем использования средств музыки и движения. 2. Оценка уровня развития общего физического, психомоторного, психологического, а также двигательного интеллекта учащихся начальной школы. 3. Определение и разработка модели учебной программы с использованием средств музыкальных и двигательных игр для формирования двигательного интеллекта, направленного на психомоторное и психосоциальное обучение учащихся начальной школы. 4. Разработка, аргументация и экспериментальное обоснование эффективности методики применения музыкально-двигательной деятельности, направленной на формирование двигательного интеллекта учащихся начальной школы в психосоциальном и психомоторном плане.

Научная новизна и оригинальность: представлена тем, что, несмотря на наличие ряда достижений в данной области, многие проблемы, связанные со значимостью образовательных ценностей музыки и движения, с влиянием на физическое, психомоторное и социальное развитие ученика, остаются нерешенными. Работа заключается в совершенствовании учебно-воспитательного процесса средствами музыки и движения, а также в развитии двигательного интеллекта младших школьников. Научная новизна по своей оригинальности имеет большое значение в учебно-воспитательном процессе и является основой для разработки учебной программы, сочетающей музыку и движение.

Теоретическая значимость состоит в разработке средств и методов для подготовки учителей начальной школы; в совершенствовании учебных программ, с целью повышения значимости такого направления как "движение" в области преподавания музыки.

Практическая значимость заключается в создании, обосновании и внедрении экспериментальной программы в школьную, ориентированную на развитие двигательных, музыкальных и психомоторных способностей учащихся начальной школы.

Внедрение научных результатов реализовано через применение музыкально-двигательной программы в учебно-воспитательный процесс начальной школы, которая будет способствовать формированию личности учащихся путем оптимизации психомоторного потенциала, двигательного интеллекта и установление эффективных межличностных отношений, выраженных через показатели групповой сплоченности и личностных качеств.

ANNOTATION

Pasare Daniela

Training of the Driving Ability Within the Subject of Primary School Children - Music and Movement - doctorate thesis of pedagogical sciences, Chisinau, 2023

Thesis structure: introduction, 3 chapters, conclusions and recommendations, bibliography from 268 sources, 178 pages, 3 annexes, 146 pages basic text (without bibliography), 36 figures, 34 tables. The results are published in 17 scientific papers.

Keywords: music, movement, play, intelligence, motor skills.

Initial hypothesis: The scientific problem involves a new, interesting, realistic educational approach in the introduction of a program that contains the main means of learning music and movement, contributing to the harmonious development of students in the cycle I primary and increasing interest in active participation.

Scorers: It consists in improving the educational instructional process of primary school students in order to develop motor skills by implementing the means provided in the discipline *Music and movement*.

Research objectives: 1. Studying and generalizing the theory and practice regarding the formation of students' personality in the primary stage of education through the use of *music and movement*. 2. Appreciation of the level of development of general physical, psychomotor, psychological and motor intelligence, of the students from the primary education cycle. 3. Design and elaboration of a curricular model as a means in the formation of motor intelligence, of a program of music and movement games oriented towards the psychomotor and psychosocial formation of the students of small school age. 4. Elaboration, argumentation and experimental verification of the efficiency of the methodology of application of music and movement activities, oriented towards the modification of the motor intelligence of the primary school students in psychosocial and psychomotor plan.

Scientific novelty and originality: The novelty and scientific originality is, by originality, a factor of major importance in the curricular field that aims to serve as a basis for the development of the curriculum that combines music and movement.

The results obtained: A curricular model was developed and implemented regarding the development of motor intelligence of primary school students in the discipline of *Music and Movement* by forming an experimental program to improve the process of physical development in the new discipline. Argumentation and experimental verification of the efficiency of the application methodology of music and movement activities, oriented towards the formation of the personality of primary school students, in psychosocial and psychomotor plan brings a substantial contribution to the formation of students' personality by optimizing psychomotor potential, motor intelligence, stability effective interpersonal skills, expressed through the indications of group cohesion and personality traits by approaching new perspectives in the instructive-educational process in the field of music and body movement.

Theoretical significance: The theoretical significance consists in the development of the methods of training the teachers from the primary cycle, in the curricular planning, in order to increase the awareness of the integration of a field called "movement" as an auxiliary field in the teaching of music.

Application value: It consists in capitalizing on and promoting movement games and music in general, with the stated aim of helping to shape the personality of primary school students, with the aim of implementing a new perspective, in which children's education is carried out through an innovative educational approach, with a deep interactive character.

Implementation of scientific results: The implementation of the research results is materialized by applying a specific program of music and movement at the level of primary education, which will contribute to the formation of students' personality by optimizing psychomotor potential, motor intelligence and establishing effective interpersonal relationships, expressed by group cohesion and personality.

LISTA TABELELOR

Tabelul 2.1. Etapele formării deprinderilor motrice de natură fiziologică, psihologică și metodică	60
Tabelul 2.2. Etapele formării deprinderilor motrice (Gh. Cârstea, 1993)	61
Tabelul 2.3. Aspecte metodologice privind dezvoltarea diverselor tipuri de inteligență în învățământul primar	64
Tabelul 2.4. Prezentarea tabelului privind interpretarea indicilor de coeziune de grup	79
Tabelul 2.5. Descriptori de performanță pentru testul de depistare a aptitudinilor muzicale ...	83
Tabelul 2.6. Descriptori de performanță pentru testul de depistare a aptitudinilor vocale	84
Tabelul 2.7. Descriptori de performanță pentru testul de depistare a copiilor cu simț ritmic ..	84
Tabelul 2.9. Descriptori de performanță pentru testul folosit pentru depistarea copiilor care pronunță corect cuvintele dintr-o linie melodică pe mișcare.....	85
Tabelul 2.9. Distribuirea temelor generale ale materialului didactic	111
Tabelul 2.10. Complex de exerciții pentru dezvoltarea abilităților motrice și psihomotrice la copiii cu vârsta între 6-10 ani	112
Tabelul 3.1. Teste motrice – analiză statistică comparativă a testelor inițiale	120
Tabelul 3.2. Teste motrice – analiză statistică Grupa de experiment - clasa I A 2014-2015 .	121
Tabelul 3.3. Teste motrice – analiză statistică - Grupa de control - clasa I B, 2014-2015.....	122
Tabelul 3.4. Teste motrice – analiza statistică pentru testele finale	122
Tabelul 3.5. Tabel centralizator valoare medie - analiza statistică	123
Tabelul 3.6. Analiză statistică comparativă a testelor inițiale (Teste muzicale)	127
Tabelul 3.7. Grupa de experiment - analiza statistică - clasa I A, 2014-2015 (T. muzicale) .	128
Tabelul 3.8. Grupa de control - analiza statistică - clasa I B, 2014-2015 (Teste muzicale)...	128
Tabelul 3.9. Analiza statistică a testelor finale (Teste muzicale)	129
Tabelul 3.10. Tabel centralizator - analiza statistică pentru valoarea medie (T. muzicale) ...	130

Tabelul 3.11. Teste psiho-motrice – analiză statistică comparativă a testelor inițiale.....	135
Tabelul 3.12. Teste psiho-motrice - analiză statistică - grupa experiment - clasa I B, 2014-2015.....	137
Tabelul 3.13. Teste psiho-motrice - analiza statistică - grupa de control - clasa I B, 2014-2015.....	138
Tabelul 3.14. Teste psiho-motrice-analiză statistică comparativă a valorilor testelor finale..	139
Tabelul 3.15. Tabel centralizator - analiza statistică - valoare medie – teste psiho-motrice..	140
Tabelul 3.16. Analiza corelațiilor pentru testele inițiale la grupele control și experiment.....	143
Tabelul 3.17. Analiza corelațiilor pentru testele finale la grupele control și experiment.....	146
Tabelul A1.1. Exemplu de realizare a exercițiilor cu ajutorul frazelor ritmate spuse de profesor.....	187
Tabelul A2.1. Rezultate obținute la testul 1	200
Tabelul A2.2. Rezultate obținute la testul 2	201
Tabelul A2.3. Rezultate obținute la testul 3.....	202
Tabelul A2.4. Rezultate obținute la testul 4	202
Tabelul A2.5. Testul Oseretsky–Guillmann - grupa experimentală (7 ani).....	204
Tabelul A2.6. Testul Oseretsky–Guillmann - grupa de control (7 ani)	205

LISTA FIGURILOR

Fig 1.1. Sistemul nervos	35
Fig 1.2. Deprinderi motrice specifice ramurilor de sport	37
Fig 2.1. Aptitudini de personalitate necesare prof. de muzică și mișcare	76
Fig 2.2. Reprezentare grafică a testului de agilitate	84
Fig 2.3. Partitura cântecului folosit în cazul testului pentru depistarea copiilor cu simț ritmic dezvoltat	86
Fig 2.4. Formatul suprafeței pentru testul Atinge plăcile	88
Fig 2.5. Contribuția informațiilor privind învățarea motrică la grupul țintă profesori.....	92
Fig 2.6. Contribuția informațiilor privind inteligența motrică.....	93
Fig 2.7. Contribuția informațiilor privind capacitatea inteligenței motrice.....	94
Fig 2.8. Reprezentare grafică privind conceptul de inteligență	97
Fig 2.9. Influența procesului de formare a inteligenței motrice	98
Fig 2.10. Clasificarea deprinderilor motrice care influențează inteligența motrică	97
Fig 2.11. Formarea inteligenței motrice în procesul instructiv-educativ.....	98
Fig 2.12. Contribuția calităților motrice la dezvoltarea inteligenței motrice.....	99
Fig 2.13. Timpul care poate fi alocat pentru dezvoltarea inteligenței motrice și muzicale în procesul instructiv-educativ	99
Fig 2.14. Discipline care pot crea premisele inteligenței	103
Fig 2.15. Contribuția muzicii la activitatea de mișcare	103
Fig 2.16. Contribuția informațiilor privind muzica și mișcarea la elevii mici	104
Fig 2.17. Necesarul de melodii pe parcursul unei ore de muzică și mișcare.....	105
Fig 3.1. Reprezentare grafică a rezultatelor obținute la dezvoltarea capacităților motrice	124
Fig 3.2. Reprezentare grafică a rezultatelor obținute la dezvoltarea inteligenței muzicale	131
Fig 3.3. Analiza grupei de control 7 ani	132
Fig 3.4. Analiza grupei experimentale 7 ani.....	133
Fig 3.5. Reprezentarea rezultatelor obținute la dezvoltarea parametrilor psihomotrici	141
Fig 3.6. Valorile medii ale corelațiilor pe grupe de teste	144
Fig 3.7. Valorile medii ale corelațiilor între grupele de teste	145
Fig A2.1. Date experimentale - Testul de echilibru Flamingo, grupa experiment.....	195
Fig A2.2. Date experimentale - Testul de echilibru Flamingo, grupa de control.....	195
Fig A2.3. Date experimentale - Ridicări de trunchi din culcat, grupa experiment.....	196

Fig A2.4. Date experimentale - Ridicări de trunchi din culcat, grupa de control.....	196
Fig A2.5. Date experimentale - Săritura în lungime cu elan, grupa experiment.....	197
Fig A2.6. Date experimentale - Săritura în lungime cu elan, grupa de control.....	197
Fig A2.7. Date experimentale - Alergare de viteză, grupa experiment.....	198
Fig A2.8. Date experimentale - Alergare de viteză, grupa de control.....	198
Fig A2.9. Date experimentale - Cursa navetă 5x5m - grupa experiment.....	199
Fig A2.10. Date experimentale - Cursa navetă 5x5m - grupa de control.....	199

LISTA ABREVIERILOR

M.E.C.	- Ministerul Educației și Cercetării
USEFS	- Universitatea de Stat de Educație Fizică și Sport Chișinău
MM	- Muzică și Mișcare
DEX	- Dicționarul explicativ
IQ	- Test de inteligență
QE	- Test de inteligență emoțională
DO1 - DO2	- Note muzicale
CD / DVD	- recorder, imagini, înregistrări
P.I.	- Poziție inițială
M.I.	- Membru inferior
FB, B, S	- Calificative: foarte bine, bine, sufficient
OUTDOOR	- activități în afara sălii de clasă

INTRODUCERE

Actualitatea și importanța temei abordate. Societatea contemporană se află într-o permanentă schimbare, iar sistemul de învățământ caută metode noi în abordarea pedagogică și implicit în procesul de predare-învățare. [55]

Procesul de învățământ, prin modul organizat în care își desfășoară acțiunea educativă, prin activitățile specifice procesului instructiv-educativ, este chemat să îndrume și să ajute elevii pentru a contribui eficient la dezvoltarea armonioasă și la formarea omului nou, modern. Având în vedere învățământul actual, este necesar să se adapteze la nevoile elevilor.[18]

Sistemul contemporan de învățământ nu este o noutate. Încă din cele mai vechi timpuri se făcea referire la organizarea învățământului pe clase, din componența cărora fac parte copii de vârstă apropiată specifice fiecărei discipline de învățământ [199].

Datorită progreselor înregistrate în diferite domenii: pedagogie, psihologie, pediatrie, filosofie, sociologie, teoriile comunicării, au apărut programe alternative educaționale, abordând în mod consecvent inter- și trans-disciplinaritatea. În acest sens, domeniul educației fizice și sportului, oferă oportunități de învățare și practicare necesare pentru optimizarea statusului fizic pe tot parcursul vieții. Dobândirea abilităților de bază de la cea mai fragedă vârstă, îi ajută pe tineri să conștientizeze și să practice mult mai bine activități în educația lor ulterioară. [100]. Comisia Europeană în anul 2007, în Cartea albă, a menționat că practicarea mijloacelor în practicarea orelor de educație fizică din școală, cât și în afara acesteia, pot produce beneficii pentru educație și sănătate. [116],[181],[240].

În România, disciplina educație fizică, reprezintă o disciplină obligatorie la nivel de învățământ preuniversitar, dar în ultima perioadă de timp, ne confruntăm cu dezinteresul tot mai evident al elevilor față de această disciplină. [155].

La ora actuală dezvoltarea socială, cuprinde o largă varietate de activități statice, datorită noilor tehnologii informaționale.

Datorită lipsei de mișcare, copiii sunt predispuși la boli metabolice și accidentări, care poate afecta ireversibil sistemele: cardiovascular, respirator, neurologic, osteo-articular sau poate genera afecțiuni ale coloanei vertebrale. Autoritățile instituționale din învățământ, treptat au ajuns la concluzia că este necesar să se încurajeze practicarea exercițiului fizic de la vârste mici prin includerea unor discipline noi obligatorii în procesul instructiv-educativ.

Pentru a combate aceste probleme, privind lipsa de mișcare,s-au inclus în curricula din

învățământul primar, noi discipline: „Muzică și mișcare” și „Joc și mișcare”, acestea având un caracter interdisciplinar, încercând să crească interesul micilor școlari pentru muzică, joc și sport în general, pentru mișcare în special.

Prin aceste discipline implementate la nivel primar se poate atinge o dezvoltare complexă a copiilor din toate punctele de vedere al componentelor educației constituind o însumare a unor activități ce au o contribuție importantă în formarea și dezvoltarea ființei umane prin valorificarea dimensiunilor psihofizice ale personalității, constituirea unui echilibru între fizic și psihic, psihomotricitate și potențialul intelectual, emotivitate, afectivitate și voință.[36],[41],[48]

Din punct de vedere pedagogic, biologic, fiziologic și social, prin natura unor strategii de organizare, activitățile de tip motric nu pot fi privite izolat, doar ca o exersare a forței fizice, ci ca un mod de relaționare a dimensiunilor personalității, ca formă de perfecționare a acesteia. [59]

Așadar, în teoria și practica de specialitate se recunoaște rolul deosebit de important al implementării unor noi discipline, vizând mișcarea, în activitatea cu elevii la școală, de către autorități, cadre didactice, pentru ca aceștia să poată atinge rezultate semnificative în planul educațional.[42]

Studiul de față valorifică și promovează mișcarea în special și muzica în general, încercând să-și aducă contribuția la formarea personalității elevilor din ciclul de învățământ primar, încercând să inițieze o perspectivă de educare a copiilor prin încurajarea, adoptarea și promovarea unei abordări educaționale noi, interactive, realizate prin introducerea unei programe ce conține activități de tip outdoor, în care principalele mijloace de învățare să fie muzica și mișcarea.

Mișcarea pe fond muzical, permite o trăire intensă a experiențelor de tip motric, oferind o planșă vastă de exersare morală, incitând la acțiune, în acest mod inducându-se o stare de echilibru biologic și spiritual, angrenând în totalitate personalitatea copiilor. Deasemeni, ei învață, în același timp, să se înțeleagă pe sine mai bine, să cunoască mai bine lumea din care face parte.

De remarcat este faptul că, în realitate, deși avem realizări evidente în domeniul vizat, în etapa actuală nu avem soluții pertinente la situații ce țin de importanța valorilor educative ale muzicii și mișcării în dezvoltarea fizică generală, motrică, cognitivă și soco-emoțională a elevului, perioadă considerată definitivă în stabilirea bazei intelectuale, morale, motivaționale, și sociale ale personalității copilului.

Motivația și premisele alegerii temei

Evoluția permanentă a societății și a tehnologiei au determinat o scădere accentuată a interesului elevilor pentru activități de relaxare: sport, joacă, excursii, citit, fapt ce a condus la un recul evident în privința stării generale fizice și psihice.

Din experiența mea de profesor pentru învățământ primar, pot confirma că lipsa activităților fizice, a activităților outdoor, pentru copiii de vârstă școlară mică este o problemă de actualitate. Pentru a crește interesul elevilor pentru acest gen de activități, este necesar ca procesul de învățământ să fie centrat pe elev în general, pe posibilitățile lui în particular. Acest fapt trebuie să conducă la o atitudine cât mai pozitivă a elevilor ce are ca efect creșterea atractivității pentru disciplinele de studiu.

Este cunoscut faptul că muzica și efortul fizic au efecte favorabile asupra sănătății fizice și psihice a individului. Totuși, datele științifice care să susțină acest concept au început să se acumuleze abia în ultimele decenii, când, tot mai multe studii au încercat să clarifice mecanismele prin care muzica și mișcarea pot influența în bine funcționarea diverselor organe și sisteme ale organismului.

În condițiile în care activitatea școlară are un caracter intelectual pronunțat și, în condițiile în care elevilor li se cere acumularea unui volum tot mai crescut de cunoștințe teoretice, disciplina Muzică și mișcare, prin obiectivele, conținuturile și mijloacele sale (jocul este considerat un mijloc principal) trebuie să contribuie la îmbunătățirea performanțelor proceselor psihice (atenție, memorie, gândire, imaginație) ale elevilor, la menținerea lor la un nivel optim dar și la formarea unui comportament social, a coeziunii sociale și de grup.[39],[60]

Efectele fiziologice ale muzicii și mișcării asupra organismului uman sunt relativ bine cunoscute în literatura de specialitate în care sunt descrise detaliat schimbările care survin în sistemele cardiovascular, respirator, scheletic și în alte sisteme, atât în perioada efortului, cât și după finalizarea acestuia. Mai puțin sunt caracterizate însă, efectele muzicii asupra proceselor psihice, a gradului de socializare, cauza fiind numărul redus de studii cu privire la tema respectivă, cât și corelația rezultatelor lor.

Studierea literaturii de specialitate și, activitatea mea de 29 ani ca profesor pentru învățământul primar au determinat alegerea acestei teme, considerând că, prin noutățile aduse Programei pentru disciplina *Muzică și mișcare*, voi contribui la educarea și orientarea elevilor către activități de timp liber, din care muzica și mișcarea nu ar trebui să lipsească.

Din literatura de specialitate reiese că activitatea fizică are o mare influență în bunăstarea copilului, începând cu „copilăria timpurie” [228], aceasta fiind considerată perioada cea mai importantă în dezvoltarea unui stil de viață activ [196].

Un concept de bază de a face mișcare este bazat pe dans, intitulat Euritmie, [230], aceasta

reprezintă arta mișcării care face corelația între muzică și vorbire, fiind exprimată prin mișcare corporală care pune în conexiune corpul cu sufletul. Prin aceasta, cresc abilitățile motorii, se îmbunătățește coordonarea și se conturează o postură elegantă. [141]. Un alt studiu ne arată impactul pozitiv asupra imaginii corpului și a capacității de a comunica prin dans și mișcare dezvoltând totodată respectul de sine și reducerea nivelului de stres și anxietate la persoanele adulte. [28],[49]

Acest concept a constituit punctul de plecare al cercetării mele și s-a axat pe legătura dintre muzică și mișcare în domeniul educației muzicale și pe modul în care aceasta este aplicată în sistemul de educație din școlile publice primare, care sunt factorii care împiedică și care sunt factorii care consolidează legătura dintre muzică și mișcare.

Lucrarea prezentată în teza de față are ca scop oferirea de informații specialiștilor din domeniu sau tuturor persoanelor interesate cu privire la abordarea de noi perspective în cadrul procesului instructiv-educativ din domeniul muzicii și mișcării corporale la elevii din ciclul primar, în condițiile create de societatea contemporană, contribuind la dezvoltarea armonioasă a acestora și creșterea interesului pentru o participare activă și creativă la propria formare.

Scopul cercetării constă în perfecționarea procesului instructiv-educativ al elevilor din ciclul primar prin formarea inteligenței motrice prin implementarea mijloacelor specifice de mișcare, prevăzute în cadrul disciplinei muzică și mișcare în combinație cu suport muzical.

Modelul propus urmărește să creeze un continuum, bazat pe ideea că muzica și mișcarea, ce nu pot fi separate. Mișcarea este o modalitate primară de expresie a copilului. Mișcarea, ca reacție la sunet și ritm este înăscută. Copiii mici, care cresc în jurul adulților cărora le place mișcarea, dansul și cântecul, sunt întotdeauna înconjurați de mișcare și de sunet, și este probabil că ei să le considere ca mijloace naturale de exprimare a propriilor sentimente.

Ar trebui remarcat faptul că expresia prin mișcare, atunci când aceasta are loc într-un mediu care încurajează libertatea de exprimare prin mișcare ca un mod natural de învățare crează o imagine corporală pozitivă. În plus, activitatea de mișcare la lecțiile de muzică nu este un scop în sine, ci mai degrabă, rolul său este acela de a contribui la realizarea obiectivului muzical principal al lecțiilor de muzică: înțelegerea muzicii prin corp. Modelul ar putea sugera modalități alternative de predare a muzicii în școlile primare, precum și de dezvoltare a unor concepte muzicale de bază, formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotoric, a inteligenței motrice, i-ar putea conduce pe elevi să înțeleagă, să iubească și să se bucure de muzică și, în același timp, să își dezvolte corpul și mișcarea, fiecare în funcție de abilitățile sau limitele sale.

Cercetarea poate umple golul din cunoștințele practice și servi ca bază pentru dezvoltarea curriculei care combină muzica și mișcarea. Modelul ar putea influența politica referitoare la educația muzicală în ceea ce privește instruirea cadrelor didactice în privința integrării muzicii și mișcării.

Această parte a cercetării solicită luarea de măsuri pentru instruirea profesorilor de muzică în planificarea curriculum-ului și pentru creșterea gradului de conștientizare a integrării unui alt domeniu - mișcarea - ca domeniu auxiliar în predarea muzicii.

Obiectivele cercetării:

1. Studiarea literaturii de specialitate privind teoria și practica, în vederea formării personalității elevilor din treapta învățământului primar prin utilizarea muzicii și mișcării.
2. Aprecierea nivelului de dezvoltare fizică generală, psihomotrică, psihologică și a inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar de învățământ.
3. Determinarea și elaborarea unui model curricular ca mijloc în formarea inteligenței motrice a unui program de jocuri de muzică și mișcare orientat spre formarea psihomotrică și psihosocială a elevilor de vârstă școlară mică.
4. Elaborarea, argumentarea și verificarea experimentală a eficienței metodologiei de aplicare a activităților de muzică și mișcare, orientată spre formarea inteligenței motrice elevilor din școala primară în plan psihosocial și psihomotric.

Ipoteza cercetării presupune că aplicarea unui program specific de muzică și mișcare la nivelul învățământului primar va aduce o contribuție substanțială la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, stabilirea unor relații interpersonale eficiente, exprimate prin indicii coeziunii de grup și a trăsăturilor de personalitate.

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în elaborarea și implementarea în practica procesului educațional cu elevii ciclului primar a metodologiei bazate pe formarea inteligenței motrice prin intermediul elementelor/mijloacelor selectate din jocuri de mișcare combinate cu muzică, precum și în elaborarea modelului curricular în vederea educării și formării la copiii de vârstă școlară mică a particularităților psihomotrice bazate pe aspectul inteligenței în mișcare. Abordarea de noi perspective în cadrul procesului instructiv-educativ din domeniul muzicii și mișcării corporale, în dezvoltarea inteligenței elevilor, atât în general cât și în special, din ciclul primar vor aduce îmbunătățiri ale activităților ceea ce conduc la sporirea nivelului de pregătire și formarea unor deprinderi și obiceiuri specifice pregătirii fizice, muzicale și psihomotorii în cadrul unei singure discipline școlare.

Originalitatea lucrării relevă aplicabilitatea metodologiei de formare a inteligenței motrice la elevii ciclului primar în vederea educării unui „elev de tip nou”, în vederea creșterii eficienței gradului de inteligență motrică din „treapta” ciclului primar, condiționate de combinarea elementelor de joc și mișcare cu acompaniament muzical.

Se urmărește creșterea eficienței în instruirea profesorilor, în planificarea curriculum-ului, pentru formarea gradului de conștientizare a integrării unui alt domeniu - mișcarea - ca domeniu auxiliar în predarea muzicii, optimizând particularitățile fiziologice, motrice, psihomotrice și sociale ale elevilor. Ar trebui remarcat faptul că expresia prin mișcare, atunci când aceasta are loc într-un mediu care încurajează libertatea de exprimare prin mișcare ca un mod natural de învățare crează o imagine corporală pozitivă.[40]

În plus, activitatea de mișcare la lecțiile de muzică nu este un scop în sine, ci mai degrabă, rolul său este acela de a contribui la realizarea obiectivului muzical principal al lecțiilor de muzică: înțelegerea muzicii prin corp. Modelul ar putea sugera modalități alternative de predare a muzicii în școlile primare, precum și de dezvoltare a unor concepte muzicale de bază, formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotoric, a inteligenței motrice, i-ar putea conduce pe elevi să înțeleagă, să iubească și să se bucure de muzică și, în același timp, să își dezvolte corpul și mișcarea, fiecare în funcție de abilitățile sau limitele sale.

Cercetarea poate umple golul din cunoștințele practice și servi ca bază pentru dezvoltarea curriculei care combină muzica și mișcarea printr-o abordare nouă, modernă. Modelul ar putea influența politica referitoare la educația muzicală în ceea ce privește instruirea cadrelor didactice în privința integrării muzicii și mișcării precum și pregătirii psiho-motrice a tinerilor.

Această parte a cercetării solicită luarea de măsuri pentru instruirea profesorilor de muzică în planificarea curriculum-ului și pentru creșterea gradului de conștientizare a integrării unui alt domeniu - mișcarea - ca domeniu auxiliar în predarea muzicii din ciclul primar.

Problema științifică importantă soluționată în domeniul cercetat constă în realizarea în premieră în învățământul românesc a metodologiei de formare a inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar, caracterizate de abordări educaționale interactive organizate în afara programului de bază, în cadrul căruia să fie scoase în evidență diversitatea acțiunilor de mișcare combinate cu suport muzical.

Tema lucrării are în vedere fundamentarea științifică și promovarea unei abordări educaționale noi, interactive, realizate prin introducerea unei programe ce conține activități de tip outdoor, în care principalele mijloace de învățare să fie muzica și mișcarea.

Importanța teoretică constă în lărgirea spectrului de competențe cognitive la elevi, prin cunoașterea formelor de mișcare îmbinate cu elemente muzicale, toate contribuind la sporirea gradului de inteligență motrică. În același sens, metodologia abordată devine importantă prin completarea conținutului programei pentru disciplina „Muzică și mișcare” și promovarea noilor abordări educaționale.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în aplicarea unui model curricular, fundamentat științific, de dezvoltare a inteligenței motrice la copii, umplerea golului evident creat în cunoștințele practice și dezvoltarea curriculei care combină muzica și mișcarea, contribuind la dezvoltarea armonioasă a elevilor din ciclul primar și creșterea interesului pentru o participare activă și creativă la propria formare.

Aprobarea rezultatelor științifice

Rezultatele cercetării efectuate, au fost prezentate prin participarea activă la seminariile de specialitate din cadrul USEFS și publicate în cadrul revistelor de specialitate, simpozioanelor și conferințelor științifice naționale și internaționale din Republica Moldova și din România: The Annals of the “Ștefan cel Mare” University, Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol VII, issue 1, ISSN 1844 – 9131, Suceava, 2020; The Annals of the “Ștefan cel Mare” University, Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol VII, issue 1, ISSN 1844-9131, Suceava, 2014; The Annals of the “Ștefan cel Mare” University. Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol XI, issue 2, ISSN 1844-9131, Suceava, 2018; Revista teoretico-științifică "Știința Culturii Fizice" 2019, Nr.33/1; Conferința științifică internațională studentască „Știința și arta mișcării”, Suceava, 12 mai 2017; Congresul științific internațional „Sport. Olimpism. Sănătate.” – Ediția a II-a, ISBN 978-9975-131-51-3, Chișinău, 26-28 octombrie 2017; „Vasile Alecsandri” University of Bacău, Faculty of Movement, Sports and Health Sciences, Proceedings of 7th International scientific conference, no. 6/2018, ISSN 20692269, Bacău, 9-10 noiembrie 2018; Conferința științifică internațională „Tradiții, realități și perspective ale dezvoltării culturii fizice” – Ediția I, ISBN 978-9975-131-61-2, Chișinău, 25-26 mai 2018; Congresul științific internațional „Sport. Olimpism. Sănătate.” – Ediția a III-a, ISBN 978-9975-131-65-0, Chișinău, 13-15 septembrie 2018; Conferința științifică internațională consacrată Zilei Mondiale a Calității, ISBN 978-9975-131-07-0, Chișinău, 14-15 noiembrie 2014; Conferința științifică internațională „Cultura fizică și sportul într-o societate bazată pe cunoaștere”, Chișinău, 6-7 noiembrie 2015; Conferința științifică internațională studentască „Știința și arta mișcării” – online Google Meet, Suceava, 13 iunie 2020; „Vasile Alecsandri” University of Bacău, Faculty of Movement, Sports and

Health Sciences, Proceedings of 7th International scientific conference, no. 6/2018, ISSN 2069 – 2269, Bacău, 9-10 noiembrie 2018.

Sinteza metodologiei de cercetare și justificarea metodelor de cercetare alese au la bază un complex de metode științifice prin care am recoltat date și metode teoretice, empirice și statistice de prelucrare a acestora.

Metodele care au stat la baza elaborării lucrării și cercetării au fost următoarele:

- * Analiza și sinteza literaturii științifico-metodice de specialitate;
- * Analiza Programei pentru disciplina Muzică și mișcare, elaborată de M.E.C.;
- * Metoda anchetei tip chestionar;
- * Observația pedagogică;
- * Metoda testelor;
- * Metoda experimentului pedagogic;
- * Metoda de prelucrare statistico-matematică a datelor experimentale obținute;
- * Metoda reprezentării grafice.

În procesul cercetării noastre au fost implementate baterii de teste axate spre stabilirea nivelului de motricitate generală și specifică în care s-a interpretat încercarea în ceea ce privește obținerea nivelului de dezvoltare a parametrilor motrici generali și specifici. În acest context, au fost implementate teste muzicale în vederea stabilirii nivelului de manifestare a aptitudinilor muzicale, care ulterior influențează activitatea motrică a copiilor cu vârsta cuprinsă între 7 și 10 ani.[58]

Conform obiectivelor stabilite de noi, în procesul cercetării s-au selectat cele mai eficiente teste specifice privind influența motrică cât și muzicală asupra dezvoltării inteligenței motrice pe parcursul desfășurării procesului de instruire a copiilor de vârstă școlară mică, supuși experimentului.

Sumarul capitolelor tezei

Capitolul 1 prezintă o analiză a literaturii de specialitate cu privire la tematica lucrării cu accent pe profilul psihologic al copilului și rolul educației fizice și a educației muzicale în contextul mondial actual.

Studiul bibliografic realizat subliniază necesitatea conceperii și generalizării unei teorii și practici privind formarea personalității elevilor din treapta învățământului primar prin utilizarea muzicii și mișcării, analiza nivelului de dezvoltare fizică generală, psihomotrică, psihosocială a elevilor din ciclul primar de învățământ în acest context, dezvoltarea unui program de jocuri de muzică și mișcare orientat spre formarea psihomotrică și psihosocială a elevilor de vârstă școlară mică dar și argumentarea și verificarea experimentală a eficienței metodicii de aplicare a

activităților de muzică și mișcare, orientată spre formarea personalității elevilor din școala primară în plan psihosocial și psihomotric.

Disciplina „*Muzică și mișcare*”, prin obiectivele, conținuturile și mijloacele sale (jocul este considerat un mijloc de educare) poate contribui la îmbunătățirea performanțelor proceselor psihice (atenție, memorie, gândire, imaginație) ale elevilor, la menținerea lor la un nivel optim dar și la formarea unui comportament social, a coeziunii sociale și de grup. Din punct de vedere metodic aceasta are o puternică componentă inovativă, rupe rutina zilnică a elevului la școală, permite folosirea unor metode didactice complexe și moderne de predare.[9]

În contextul analizat se presupune că aplicarea unui program specific de muzică și mișcare la nivelul învățământului primar va aduce o contribuție substanțială la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, stabilirea unor relații interpersonale eficiente, exprimate prin indicii coeziunii de grup și a trăsăturilor de personalitate.

Capitolul 2 își propune analiza metodologică a procesului de formare a inteligenței motrice în sistemul de învățământ primar pornind de la faptul că expresia prin mișcare, atunci când aceasta are loc într-un mediu care încurajează libertatea de exprimare ca un mod natural de învățare, crează o imagine corporală pozitivă iar activitatea de mișcare la lecțiile de muzică nu este un scop în sine, ci mai degrabă, rolul său este acela de a contribui la realizarea obiectivului muzical principal de înțelegere a muzicii prin dinamica și expresivitatea mișcării.

Studiile propuse în lucrare au la bază o serie de metode de cercetare utilizate în didactică, educație, sociologie și psihologie: analiza bibliografiei științifico-metodice de specialitate, observația pedagogică, ancheta tip chestionar, experimentul pedagogic, metoda testelor, metode statistico-matematice de prelucrare cantitativă a datelor. Metodele folosite de autoare sunt descrise sintetic pentru a sublinia complexitatea cercetării și pentru a asigura o bază de plecare pentru cei ce vor să continue și să completeze concluziile exprimate în lucrare.

Pornind de la ipoteza inițială, problema științifică soluționată prin cercetarea realizată constă în promovarea unei abordări educaționale noi, interactive, realizate prin introducerea unei programe ce conține activități de tip outdoor, în care principalele mijloace de învățare să fie muzica și mișcarea. Se obține astfel o completare a nevoilor apărute în cunoștințele practice ale elevilor și dezvoltarea curriculei care combină muzica și mișcarea, contribuind la dezvoltarea armonioasă a elevilor din ciclul primar și creșterea interesului pentru o participare activă.

Cercetarea s-a organizat în trei etape distincte și s-a desfășurat în cadrul Școlii Gimnaziale Nr. 8 Suceava, în perioada 2014-2016. Această analiză a implicat luarea de măsuri pentru instruirea profesorilor de muzică în planificarea curriculum-ului și pentru creșterea gradului de conștientizare a integrării unui alt domeniu – mișcarea – ca domeniu auxiliar în

predarea muzicii. Motivele care au determinat abordarea integrată a acestei discipline au fost: învățarea holistică la vârsta de 7-10 ani, care este atractivă pentru elevi fiind mai apropiată de universul lor de cunoaștere, contextualizarea învățării, prin referirea la realitatea înconjurătoare care sporește profunzimea înțelegerii conceptelor și a procedurilor utilizate și nu în ultimul rând abordarea integrată, care permite folosirea mai eficientă a timpului didactic și mărește flexibilitatea interacțiunilor.

Studiile sociologice realizate de autoare privind nivelul dezvoltării inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar arată că la clasele pregătitoare, I și a II-a, asocierea muzicii cu mișcarea este, pe de o parte, adecvată particularităților de vârstă ale copiilor, iar pe de altă parte are valențe pedagogice în sfera sprijinirii dezvoltării fizice armonioase, a coordonării motrice, a dezvoltării simțului estetic, a dezvoltării afective și dezvoltării intelectuale. Disciplina Muzică și mișcare vizează un parcurs educativ specific etapei intuitive, ca primă etapă în realizarea educației muzicale. Asocierea muzicii și a mișcării la nivelul curriculumului oficial prezintă avantajul că stimulează manifestarea expresivă a elevului. Analiza inteligenței motrice joacă un rol foarte important în planificarea și organizarea disciplinei Muzică și mișcare.

În finalul capitolului este prezentată o analiză a contextului actual românesc legat de disciplina Muzică și mișcare și este elaborat și implementat modelul curricular privind dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar în cadrul disciplinei Muzică și mișcare în baza studiilor efectuate.

Capitolul 3 prezintă rezultatele studiilor care au stat la baza argumentării experimentale a metodologiei de implementare a modelului de proiectare curriculară în cadrul disciplinei muzică și mișcare la elevii din învățământul primar.

Cercetarea științifică realizată privind dezvoltarea fizică funcțională și motrică a copiilor de vârsta 7 - 10 ani a demonstrat că perioada respectivă este însoțită de diverse schimbări cu caracter intensiv, în alte cazuri cu manifestări mai puțin intensive. Această situație a direcționat să aprofundăm cercetările bazate pe un studiu al dinamicii dezvoltării motrice, funcționale în cadrul învățământului primar prin abordarea unor teste motrice, muzicale și psiho-motrice, care să susțină științific ipoteza formulată.

În cercetarea efectuată de noi ne-am propus să analizăm cu minuțiozitate, structura și conținutul programului de *Muzică și mișcare* pentru a completa, îmbunătăți, pregătirea copiilor la această etapă de instruire. În acest sens, noi am analizat programul elaborat de experții din Ministerul Educației și în același timp am propus un program al programei *Muzică și mișcare* unde, ne-am axat pe problematica psiho-motricității copiilor, nivelului de receptare a muzicii și în același timp îmbinarea acestor două direcții de instruire în vederea formării unor aptitudini deosebite care ar crea o motricitate de înalt nivel care ar putea fi numită ca o inteligență motrică.

Astfel datele științifice s-au referit în a evidenția nivelul motric a elevilor manifestată în perioada 7 - 10 ani. Ca parametrii motrici generali s-au folosit următoarele probe: alergarea de viteză, săritura în lungime cu elan, ridicări de trunchi din culcat dorsal, cursa naveta 5x5 m. În Tabele sunt prezentate date statistice ale parametrilor mai sus menționați: grupa de control (inițial final), grupa experimentală (inițial-final).[59]

Copilul cu inteligență motrică își găsește cu ușurință rezolvare la trăirile emoționale, ceea ce întărește ideea că educația muzicală și mișcarea pot fi începute destul de timpuriu. Știind că muzica și mișcarea a fost una din cele mai vechi arte răspândită în lume putem zice că prin valențele sale formative, contribuie la formarea individualității individului și este unul din factorii de prim ordin care vin sa realizeze unitatea dintre gândire, simțire și voință, care activează forțele emoționale și morale ale omului.

Punctul de plecare al acestei lucrări l-a constituit ideea că muzica și mișcarea este un factor însemnat de cultură și civilizație, datorită valențelor sale cognitive, raționale, afective și volitive, cât și a posibilităților sale nelimitate de sensibilizare și socializare a elevilor. Pentru realizarea în bune condiții, a activităților de muzică și mișcare este necesar, ca toate unitățile școlare să fie înzestrate cu mijloace audio-vizuale, materiale care să trezească interesul copiilor cu o programă clară și precisă care să vină în sprijinul cadrelor didactice.

Lucrarea se încheie cu un **capitol de concluzii și recomandări**, bibliografia formată din peste 200 surse și anexele.

Capitolul 1.

STUDIUL LITERATURII DE SPECIALITATE PRIVIND FORMAREA TIPURILOR DE INTELIGENȚĂ ÎN CADRUL PROCESULUI EDUCAȚIONAL CU ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

1.1. Analiza literaturii de specialitate privind retrospectiva și tendințele actuale ale formării inteligenței motrice în cadrul procesului educațional

La etapa actuală, literatura națională și internațională de specialitate face referire la lucrările unor autori care au abordat legătura inerentă dintre muzică și mișcare, fiind un domeniu relativ nou. Corelația dintre cele două domenii ”muzică și mișcare” , la vârsta școlară mică, urmăresc o dezvoltare progresivă a competențelor, în vederea personalității elevilor.

Studiile descriu setările și modalitățile de extindere a instruirii integrate în educația fizică și în muzică. Beneficiile acestor conexiuni includ consolidarea conținutului și o mai bună satisfacere a nevoilor elevilor ale căror inteligențe includ cea corporală kinestezică, muzicală și interpersonală. [78]

Analiza inteligenței motrice joacă un rol foarte important în planificarea și organizarea disciplinei muzică și mișcare, aspecte promovate de diferiți autori. Pentru îndeplinirea acestui demers științific, am consultat lucrări de specialitate în domeniul educației fizice și sportului, am apelat la surse de informare accesibile: cărți, reviste, articole, cursuri, pagini on-line, diferite lucrări de doctorat, pentru a motiva și înțelege importanța acestei teze.

Parte integrantă a educației estetice, pe tot parcursul școlarității mici, educația muzicală are un rol determinant în dezvoltarea multilaterală a personalității copiilor. Odată cu trecerea anilor, copilul are o evoluție ascendentă din punct de vedere moral, fizic și intelectual. Acesta este scopul permanent al sistemului de învățământ, care prin metodele și mijloacele specifice fiecărei discipline, stimulează acumularea de noi cunoștințe.[181].

Educația muzicală are menirea să dezvolte copiii de vârstă școlară mică auzul muzical și simțul ritmic. Odată cu acestea, în mod firesc, se dezvoltă apetitul pentru frumos, armonie, formându-se astfel simțul artistic. Prin intermediul audițiilor, cântecelor sau jocurilor didactice muzicale, micii elevi fac o serie de achiziții importante din punct de vedere cognitiv [172],[82]

În ceea ce privește Programa de *Educație fizică și sport* în România, aceasta este un document cu caracter oficial, iar în conținutul ei, se regăsesc competențele și standardele de performanță ce trebuie atinse de elevi pentru fiecare ciclu de învățământ în parte, pentru toate unitățile de învățământ de stat sau particulare. Conform curriculumului, educație fizice și sportului îi sunt alocate două ore săptămânal.

Programa, prevede combinarea caracterului concentric cu cel linear al instruirii. Nivelul minimal de abordare a fiecărui conținut, este diferit în funcție de autonomia locală, în sensul practicării oricărui sport, în funcție de baza unitară de pregătire disponibilă. Educația fizică și sportul în unitățile școlare reprezintă totalitatea activităților prin care, în mod sistematic se efectuează exerciții fizice și care, prin conținutul și obiectivele realizate, să asigure finalitățile învățământului obligatoriu.

Conform planurilor de învățământ, orele de educație fizică au un caracter predominant formativ, punându-se accent deosebit pe dezvoltarea armonioasă, a calităților și deprinderilor motrice, scopul final fiind dezvoltarea inteligenței motrice și a personalității elevilor. Prin mijloacele folosite, aceste ore trebuie să aibă un caracter competitiv, prin prisma participării la competițiile sportive școlare [51].

Un alt studiu face referire la accentuarea caracterului formativ al procesul instructiv-educativ impunând o atenție deosebită metodelor, mijloacelor și formelor de organizare a lecțiilor, în care elevii trebuie să devină mai activi în executarea mișcărilor. Acompaniamentul muzical, descris de autoarea T. Dobrescu (2006), reprezintă o ”componentă acustico-estetică, asociat comportamentului motor, cu rol în dirijarea, reglarea, organizarea și construirea mișcării structuri, având o importanță și o interpretare specifică, cu implicații asupra educației ritmicității și aptitudini psiho-motorii” [56],[83]

Educația fizică și educația muzicală sunt componente ale educației generale. Prin metodologia de abordare a procesului de învățământ, pe bază de reciprocitate, ambele influențează generos dezvoltarea fizică, morală și intelectuală. Deasemeni, prin aportul lor educațional, generează plăcerea nativă pentru estetică și armonie.[21, 22]

În deplin consens, aceste discipline au pus bazele unor alternative educaționale [236] Pornind de la premisa conform căreia conținutul predării se bazează pe respectarea particularităților individuale, a conceptului că fiecare elev este unic și se dezvoltă în ritmul său propriu, obiectivul central al acestor alternative educaționale este educația centrată pe elev. Curriculum-ul alternativei educaționale Waldorf promovează educarea voinței și eficientizarea dezvoltării fizice a copiilor. Aceasta are la bază activitatea fizică centrată pe jocuri de mișcare. Apare pentru prima dată noțiunea de euritmie, combinată cu educația fizică și sportul. *Euritmia*

este o artă a mișcării care face corelația între muzică și vorbire, fiind exprimată prin mișcare corporală care pune în conexiune corpul cu sufletul. Prin aceasta, cresc abilitățile motorii, se îmbunătățește coordonarea și se conturează o postură elegantă. [141], [149], [150].

În educația Waldorf se pune accentul pe jocurile de mișcare care sunt integrate în lecție. Acestea au rolul de a facilita elevilor eliminarea energiei negative acumulate pe parcursul orelor de curs și crearea unei atmosfere propice învățării în sala de clasă. Scopul final este de a facilita dezvoltarea echilibrată a copilului din punct de vedere intelectual, emoțional, fizic, social, spiritual sau estetic. [142], [163], [207].

În similitudine cu educația Waldorf, în alternativa educațională Montessori, activitățile fizice dețin un rol important în dezvoltarea copiilor. Prin prisma faptului că mișcarea și intelectul sunt integrate, acestea devin indispensabile în cadrul actului educațional. [204] Activitățile au caracter interdisciplinar, punându-se accent pe activitatea individuală și răspunzând anumitor nevoi ale elevului. De exemplu, desenăm forme de relief și învățăm geografie la hartă, construim un joc Lego și învățăm matematică, etc. [198], [206], [235], [237].

Autorii Mead, Roark, Larive, Percle, Auenson (2013), au realizat un studiu ce face referire la impactul pe care îl are *Educația fizică și sportul* în general asupra înțelegerii și nivelului de concentrare a elevilor din școlile tradiționale. [191]

Un alt cercetător, Zlate Mielu, a realizat un studiu pentru a încerca determinarea capacității de concentrare a elevilor în momentul introducerii activităților fizice pe parcursul lecțiilor. Având ca punct de plecare aceste studii și opinii ale cercetătorilor, considerăm că prin introducerea în procesul educațional a criteriilor enunțate de aceștia, pot fi aduse îmbunătățiri în plan motric, psiho-social, scopul final fiind dezvoltarea inteligenței motrice la micii școlari.

În România, sistemul de învățământ actual, la majoritatea disciplinelor de studiu, activitatea intelectuală și mișcarea sunt studiate separat în cadrul procesului didactic. Începând cu anul 2013, M.E.N. a încercat să umple acest gol din aria curriculară pentru învățământul primar, prin implementarea disciplinei *Muzică și mișcare*.

În nota de prezentare, Programa disciplinei *Muzică și mișcare* (2013) este conturată ca fiind elaborată în conformitate cu un model nou de proiectare curriculară, centrat pe competențe, înscriindu-se în categoria disciplinelor abordate integrat. Acestei discipline în planul-cadru de învățământ, îi sunt alocate 2 ore săptămânal, la clasele pregătitoare, I și a II-a.

Competențe generale vizează achizițiile făcute de elev pe parcursul anului școlar, și anume:

1. Receptarea unor cântece pentru copii și a unor elemente simple de limbaj muzical;
2. Interpretarea de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei;

3. Exprimarea unor idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup.

Un studiu științific demonstrează că prin realizarea obiectivelor educaționale și metodologie, nu se poate ignora anumite metode de predare-învățare care conduc la obiectivele predefinite. Strategia de predare-învățare este una dintre cele mai fundamentale categorii metodologice, care s-a definit odată cu apariția unor noi domenii. [158]

Conținuturile învățării, deduse din competențele dobândite au rolul de a familiariza elevul cu elementele de bază ale muzicii și mișcării, acestea fiind eșalonate pe domenii de învățare: cântare vocală, cântare instrumentală, elemente de limbaj muzical, mișcare pe muzică.

Din succinta prezentare a competențelor dobândite și a conținuturilor învățării, putem deduce că noua disciplină alocă aproximativ 2/3 din timp pentru educație muzicală și mai puțin de 1/3 pentru mișcare.

Din exemplele de activități de învățare prin care se valorifică experiența concretă a elevului și sunt integrate strategii didactice adecvate unor contexte de învățare variate, putem remarca faptul că jocurile didactice au un caracter preponderent static, ele limitându-se la receptarea unor sunete din mediul înconjurător și din natură, diferențierea sunetelor cântate vocal sau instrumental și identificarea direcției de propagare a sunetului, recunoașterea sunetelor emise de jucăriile muzicale și percuția corporală, receptarea cântecelor cu un ambitus cuprins între DO1-DO2, alcătuite din formule ritmicomelodice simple și repetate.

În cazul interpretării de cântece pentru copii, cu mijloace specifice vârstei, lipsesc jocurile dinamice și mișcarea, acestea fiind limitate la mișcarea sugerată de textul și de ritmul cântecelor.

Conform programei, pe parcursul unei ore, micii școlari vor exprima idei, sentimente și experiențe prin intermediul muzicii și mișcării, individual sau în grup. În acest scop, elevii confecționează jucării muzicale din materiale naturale, creează linii melodice simple combinații ritmice, asociate cu mișcări adecvate, organizează jocuri de mișcare folosind onomatopee din cântecele învățate, se stabilesc mișcări speciale pentru fiecare cântec, se execută dansuri populare sau libere punându-se accent pe sincronizarea mișcărilor în perechi și pe mișcarea diferențiată.[53]

Este adevărat că jucăriile muzicale arhaice confecționate din materiale naturale, dezvoltă la copii abilitățile cognitive și motrice. Pentru ca ora să se poată desfășura în condiții optime, este nevoie și de instrumente muzicale. Este mult mai eficient ca micul școlar să le poată atinge, să mimeze sau să cânte efectiv la ele. În general, în România, în afara instituțiilor de învățământ cu profil muzical școlile nu sunt dotate cu instrumente muzicale pentru uz didactic. Sugestiile

făcute pentru repertoriul de cântece și pentru audiții se limitează la cântece pentru copii, muzică clasică, cântece și jocuri populare.[205].

Există o mare varietate de beneficii ale predării muzicii școlarilor, combinate cu mișcări care conduc la: dezvoltarea abilităților sociale, stăpânirea emoțiilor, abilități de pre-lectură (rimarea, repetiția, povestirea și exprimarea vocii cât și a corpului), abilități de ascultare (copiii învață să asculte înălțimile muzicale (înalte sau scăzute) și tempoul (lent sau rapid) în timp ce participă la muzică și mișcare, creativitate și imaginație.[203].

Mișcarea și muzica oferă un control al corpului în dezvoltarea coordonării, a echilibrului, a simțului ritmului oferind mai multe oportunități de a combina abilitățile motorii cu simțurile văzului, auzului și atingerii. [205], [231], [214].

Sugestiile metodologice stipulează faptul că propunerea programei este de realizare a educației muzicale prin joc, asociind mișcarea cu cântecul și audiția. În acest mod, copilul se manifestă spontan și original pe fond muzical, trezindu-i interesul și atracția pentru muzică. Deasemeni, se precizează că prezenta programă se adresează cu precădere cadrelor didactice.[50] Aici, intervine principala problemă pentru această disciplină: nu se precizează clar ce pregătire didactică ar trebui să aibă profesorii. Fiind disciplină pentru ciclul primar, este predată de învățători sau profesori pentru învățământ primar. Marea majoritate însă nu dețin abilitățile și cunoștințele curriculare necesare pentru predarea disciplinelor educație muzicală și fizică. Studiul privind starea biopsihofizică și dezvoltarea tipurilor de inteligență a elevilor în cadrul învățământului primar, a fost direcționat spre analiză, datorită faptului că, conform clasificării autorilor Șchiopu U. și Verza E. (1997) reprezintă începutul celei de-a treia subperioade ale copilăriei, denumită generic „vârsta școlară mică”. [161]

Analizând Programa disciplinei Muzică și mișcare elaborată de M.E.N. din România, putem observa că prin conținutul ei se face referire în special la educația muzicală. Caracterul integrat al disciplinei este foarte vag prezentat. Jocurile dinamice, de mișcare, care ar trebui să fie integrate în procesul de învățare nu se regăsesc în conținutul programei. Din aceste motive, este recomandat ca programa disciplinei *Muzică și mișcare* să fie revizuită pentru a deveni disciplina care aduce un aport real în domeniul achizițiilor cognitive și motricității, având drept scop final contribuția evidentă la dezvoltarea inteligenței motrice la copiii de vârstă școlară mică.[252].

Corelațiile evidente dintre muzică și mișcare conferă corpului uman un rol central, includerea mișcărilor corporale în tandem cu muzica, fiind în mod firesc solicitantă pentru individ. Din acest motiv, antrenarea mișcării, percepția și conștiința corporală trebuie să fie permanent în prim-planul vieții cotidiene, în condițiile în care societatea este sufocată la tot

pasul de informatizare și implicit de mediile digitale. Este imperios necesar ca instruirea percepției la modul general și a relației individului cu propriul corp în special, să beneficieze de atenție deosebită în cadrul sistemului pedagogic.[68],[199],[200].

În ciclul primar, metodele utilizate pentru predarea disciplinei educație muzicală, sunt: exercițiul, demonstrația, explicația, conversația, jocul didactic muzical, problematizarea, Este necesar ca aceste metode să fie adaptate conform posibilităților individuale ale elevilor de a percepe, înțelege, recepta și interpreta muzica.[13]

În plan afectiv și social, jocul didactic muzical înlesnește formarea spiritului de echipă prin socializare, înlăturând în mod natural timiditatea inerentă acestei vârste. [83] În ansamblul lor, aceste achiziții conduc la dezvoltarea inteligenței motrice.

Numeroși compozitori consideră melodia ca fiind elementul cel mai expresiv, datorită încărcăturii emoționale pe care o transmite. Marele compozitor Joseph Haydn afirma că „melodia este cea care dă farmecul muzicii”.

Din cele mai vechi timpuri, ritmul a constituit un element esențial al muzicii. Încă de la vârstă fragedă, copiii au o afinitate pentru muzică, mișcare, ritm. Toate acestea, ca un tot unitar, își aduc aportul în actul educațional, conferind micilor școlari sănătate fizică și mentală, atât de necesare evoluției lor viitoare. [207].

Educația fizică, asemeni educației muzicale, are rolul de a forma și îmbunătăți otricitatea. Această disciplină de învățământ este definită de Cârstea [27] ca fiind ”activitatea care pune în valoare în mod sistematic toate formele de practicare a exercițiilor fizice, obiectivul final fiind creșterea potențialului biologic al individului” [27].

În acest sens, activitatea fizică practică din copilărie și adolescență este importantă pentru promovarea sănătății și bunăstării pe tot parcursul vieții și pentru prevenirea diferitelor probleme de sănătate. [192].

Vârsta școlară mică (sau a treia copilărie – 7-10 ani) este un substadiu al copilăriei, conform clasificărilor propuse de [159]. Această perioadă este descrisă de către mulți autori ca fiind sfârșitul copilăriei și este marcat prin intrarea copilului în mediul școlar, ocupând o poziție importantă în configurația tabloului copilăriei. Majoritatea problemelor evidențiate fac referire la adaptarea acestuia în școală și diferitele responsabilități care îi revin [159]. Fiind descrisă ca perioada de sfârșit a copilăriei, remarcăm caracteristici importante și progrese în dezvoltarea psihică a copilului, datorită faptului că odată cu intrarea copilului în mediul școlar, procesul învățării se conștientizează și apar noi responsabilități.[40]

Considerăm că la această vârstă, putem realiza o dezvoltare complexă și realistă. Activitatea școlară va influența modul în care învățarea este percepută pe tot parcursul vieții,

conștientizând atenția și repetiția, îmbunătățind percepția și dezvoltând curiozitatea cognitivă a copiilor. Pentru aceasta, ne-am propus o cunoaștere aprofundată a acestei stări biopsihofizice a copiilor, deoarece dezvoltarea activității intelectuale fundamentale de învățare este foarte importantă în ciclul primar, repetiția devenind suportul de bază al învățării.[41]

De remarcat că la această vârstă, prin dezvoltarea limbajului apar implicații majore în comportamentul copiilor, exprimarea și conduita verbală devenind mai complexe, mai sincere. O serie de autori au concluzionat că pentru punerea în valoare a aptitudinilor psihomotrice și intelectuale ale copiilor, precum și intensitatea, cantitatea și ritmul de lucru asupra acestor calități, trebuie ținut cont de trei principii elementare:[150].

- respectarea vârstei copilului cu care se lucrează, prin prisma faptului că deprinderile și aptitudinile se formează, consolidează și perfecționează la vârste diferite;
- tendința de atingere a limitelor superioare ale fiecărui copil pe parcursul actului educațional;
- valorificarea aptitudinilor individuale prin respectarea componentelor fizice, psihocomportamentale și sociale, în deplină concordanță cu etapele de dezvoltare a copiilor.

Odată cu trecerea timpului, la organismul copiilor se pot evidenția trei tipuri de procese: creștere, diferențiere și dezvoltare.[198].

Procesul de creștere se manifestă prin mărirea organelor și segmentelor corporale, a greutatei și volumelor. Acest proces este bazat pe multiplicarea celulară și este exprimat prin valori cantitative [57], [123], [166]. Din acest motiv, studiul privind analiza biopsihomotrică a școlarilor mici (7-8 ani), are o importanță majoră în cunoașterea amănunțită a ritmului de dezvoltare fizică și intelectuală atât la fete cât și băieți. În analiza biopsihofizică a elevilor, pornim de la cele două aspecte: psihic și motric, care, fiind în strânsă corelare cu inteligența, se influențează reciproc.

În secolul XIX, o serie de psihologi europeni au monitorizat atent o suită de funcții cognitive complexe: atenția, înțelegerea frazelor și memoria. Cel mai reprezentativ dintre aceștia a fost psihologul francez Alfred Binet. [183]

Înainte de sec. XIX, inteligența copiilor se stabilea pe baza unor evaluări subiective ale profesorilor. În epoca contemporană, putem vorbi despre baterii complexe de teste pentru măsurarea cât mai fidelă a motricității și inteligenței [58]. La vârsta de 7-8 ani, comportamentul motric și intelectual al copilului este considerat o înșiruire de manifestări și exprimări a tuturor acumulărilor.

Motivarea studiului se desprinde din dorința de a face o caracterizare analitică pentru copilul de vârstă școlară mică în ceea ce privește caracteristicile fizice, socio-morale, afective și cognitive, prin prisma faptului că nu există o coordonare psihomotrică coerentă. Copiii, la

această vârstă, au o percepție confuză despre motivul și modul în care trebuie adaptate regulile în diferite situații. În acest sens, vom detalia creșterea și dezvoltarea copiilor de vârstă școlară mică cât și obiectivele instructiv-educative prevăzute în programa școlară.

Este bine cunoscut faptul că școala primară reprezintă o verigă însemnată a ciclului gimnazial, procesul instructiv-educativ urmărind la nivelul ciclului primar prelucrarea conținuturilor specifice fiecărei discipline pentru înzestrarea elevilor cu instrumente de lucru (cunoștințe, priceperi, deprinderi, abilități etc.). La această vârstă se pun bazele necesare activității instructiv-educative viitoare, se formează disciplina și obișnuința de a munci sistematic, în conformitate cu un program riguros stabilit.

Perioada corespunzătoare ciclului primar constituie o etapă educațională importantă în special prin metodele și mijloacele cu care profesorul a implementat elevilor la orele de muzică și mișcare, jocuri de mișcare și educație fizică, având consecințe ce vor fi remarcate în activitatea didactică ulterioară. Neglijarea îndeplinirii obiectivelor instructiv-educative prevăzute în programa școlară pentru clasele 0 - IV, poate avea consecințe nefaste asupra creșterii, dezvoltării, stării de sănătate și a capacității de efort a organismului, diminuând randamentul elevilor în activitatea școlară. Starea de sănătate, duranța și robustețea organismului, acuitatea organelor de simț, eficiența funcționare a organelor vitale, parametrii optimizați în privința îndemânării, rezistenței, vitezei și forței constituie factori primordiali pentru dezvoltarea armonioasă a personalității elevului, asigurând aportul necesar realizării cu eficiență maximă a procesului instructiv-educativ.[38],[149].

Pentru a realiza un echilibru rațional între efortul intelectual obligatoriu pretins (cerință nouă pentru copil în această etapă școlară de început) și nevoia de mișcare, joaca și recreerea, care sunt specifice copilăriei, trebuie să fie situate pe primul plan. Interpretarea corespunzătoare a raportului dintre latura formativă și cea informativă, revine cu predilecție procesului de învățământ care are menirea să acorde un rol prioritar formativului, având ca scop principal dezvoltarea eficientă a gândirii active, punând în valoare spiritul inventiv, creator și practic al copiilor.[202].

Canalizarea efortului cadrului didactic către elevi este făcut cu scopul declarat de a facilita dobândirea tehnicii de lucru, dezvoltarea capacității de adaptare la numeroasele modificări survenite în instrumentele de lucru ca urmare a perfecționărilor continue aduse acestui proces. Toate aceste acțiuni care au drept scop organizarea acțiunilor educative, promovarea înnoirilor în cazul obiectivelor, conținutului, structurilor instituționale și a bazei materiale, revin tehnologiei didactice[25], [60],[61]

Tehnologia didactică vizează în permanență noutatea. Aceasta implică utilizarea și selecționarea de mijloace de învățământ adecvate, elaborarea unor noi forme de organizare, principii, metode de lucru și nu în ultimul rând transpunerea acestora într-un plan conceptual ce vizează noutatea în ceea ce privește modul de eșalonare și concretizare a instrumentelor operaționale. [26].

În ultimii ani, Ministerul Educației a încercat inovarea procesului de instruire prin combinarea diverselor programe curriculare. Programa școlară pentru disciplina Muzică și mișcare, Ministerul Educației, Cercetării, Tineretului și Sportului, Proiect propus pentru dezbatere Februarie 2012 [2-6]. În cazul de față, obiectul studiului nostru îl face Programa pentru muzică și mișcare în care nu este specificată în mod concret influența acestor arii curriculare asupra copiilor cu vârsta de 7-10 ani. Este necesar ca programele școlare să confere un cadru optim în care profesorul să se desprindă din tiparul tradițional și să dezvolte calitativ instrumentul operațional, conferind noi valențe exercițiului fizic și mișcării (în mod special) desfășurate pe fond muzical.[131],[193].

În activitatea școlară, obiectivele cadru prevăzute în Curriculum Național sunt: [85], [86], [87], [132].

1. Întreținerea și îmbunătățirea stării de sănătate precum și crearea la micii școlari a normelor elementare din punct de vedere igienico-sanitar;
2. Influențarea evoluției organismului să aibă loc în mod corect și armonios pentru dezvoltarea eficientă a calităților motrice de bază;
3. Dezvoltarea și formarea unor deprinderi motrice elementare, aplicativ-utilitare și sportive;
4. Educarea obișnuinței de a executa în mod independent exercițiile fizice pe fond muzical;
5. Aprofundarea necesității de a colabora, formarea spiritului de echipă, în funcție de sistemul de reguli acceptate.

Influențele educației muzicale nu sunt limitate doar de latura biologică ci determină și formează deprinderi, priceperi și calități motrice, ele având efecte pozitive și asupra laturii spirituale, elevul fiind angrenat cu întreaga lui personalitate. Exersând pentru perfecționarea fizică, elevul își perfecționează structurile superioare ale activității corticale implicate în dezvoltarea limbajului, a gândirii și a tuturor capacităților psihice [133]. Scopul declarat este ca elevii să obțină valori superioare ale diferitelor tipuri prin care se manifestă inteligența.[65]

Conținutul lecției este determinat de temele propuse și de scopul didactic urmărit. Acesta constă din mijloacele stabilite pentru realizarea temelor și o însumare de sarcini

instructiv-educative specifice lecției. În fiecare moment al lecției este necesară folosirea adecvată a metodelor și procedeele didactice.[238].

Integrarea în mediul școlar are implicații majore în plan psihic pentru școlarul mic. Este supus unor influențe de ordin afectiv și de personalitate, apar solicitări crescute, care sunt resimțite în mod diferit, conform cu dezvoltarea sa biologică. Creșterea și dezvoltarea morfofuncțională a micilor școlari în această etapă se manifestă uniform și într-un ritm mai rapid decât în etapele anterioare. Dezvoltarea mai lentă a masei musculare are ca efect o valoare mai redusă a tonusului muscular, fapt care favorizează efectuarea de mișcări cu amplitudine mărită în diverse articulații. Având forța musculară relativ redusă, menținerea echilibrului necesită un efort suplimentar. Activitățile cognitive constituie factori ce favorizează dezvoltarea intelectuală, care fiind influențată de plasticitatea sistemului nervos, constituie din punct de vedere funcțional un avantaj care conferă copilului o receptivitate mărită în comparație cu adulții. La această vârstă, este eficientă prezentarea structurilor motrice prin intermediul ambelor sisteme de semnalizare. [66]

Factorul predominant al excitației corticale favorizează stimulii externi să producă reacții motrice exagerate, insuficient coordonate, explicabile printr-o inhibiție de diferențiere redusă. În această etapă, motricitatea este debordantă, capacitatea de învățare motrică este remarcabilă, însă devine mai lent procesul de fixare a mișcărilor noi. Concluzionând, integrarea și stabilizarea noii structuri în repertoriul motric al copilului se poate face doar prin repetare sistematică.

Deprinderile motrice fundamentale sunt supuse unui amplu proces de consolidare–perfecționare. La vârsta de 7 ani se manifestă o tendință de modificare a ritmului care nu este structurată suficient. La 9 ani, copilul începe să conștientizeze necesitatea ruperilor de ritm, variind accelerarea cu decelerarea. La 11 ani, va atinge o formă optimă ce favorizează posibilitatea realizării unei curse uniform accelerate, a anticipării, precum și reglarea judicioasă a fuleului înainte de prag.[203].

Achiziționarea structurilor motrice trebuie exploatată corect, în concordanță cu scopul de învățare a tehnicilor fundamentale coordonate inițial în mod grosier, ulterior consolidate, speculând faptul că caracteristicile psiho-fizice sunt extrem de favorabile. De exemplu, înotul și gimnastica sunt probe sportive care necesită o însușire inițială a tehnicii, fapt care conduce la modificarea și perfecționarea repertoriului gestual specific al copilului. Este necesară supravegherea dozării corecte a efortului la copiii antepubertari pentru a evita suprasolicitarea sau subsolicitarea, asigurând valorificarea completă a capacității reale de efort și posibilitatea obținerii unui progres evident. [3], [32]

Copiii de vârstă școlară mică prezintă o capacitate sporită de asimilare și învățare a majorității ramurilor sportive. Această perioadă prepubertară, fiind definită printr-un deosebit simț al competiției se manifestă permanent, fiind generată de o atitudine energică, activă.[183].

1.2. Etape de dezvoltare morfofuncționale ale elevilor de vârstă școlară mică

Este evident faptul că prin schimbările produse la nivel somatic concomitent cu funcțiile principale, organismul micilor școlari devine tot mai capabil să facă față efortului, oricare ar fi natura lui. Datorită modificărilor de ordin morfologic și functional, în etapa prepubertară are loc “prima schimbare de înfățișare” în ontogeneza umană. [26]

Etapa școlarității mici (6-11 ani), prin prisma dezvoltării morfofuncționale este dominată de particularitatea esențială a copilăriei: creșterea. Proporțional cu înaintarea în vârstă, organismul copiilor este supus unor modificări vizibile, atât din punct de vedere morfologic cât și funcțional. Este perioada în care organismul nu se dezvoltă uniform, având o evoluție în trepte. La începutul perioadei (6-7 ani) creșterea este mai accelerată pentru ca după vârsta de 8 ani să evolueze mai lent. La această vârstă, nu se constată diferențe majore între sexe, creșterea fiind în general uniformă, însă, la fete, spre sfârșitul perioadei (10-11 ani), odată cu intrarea în pubertate, se observă o accelerare a creșterii. (Oprisescu, 2007)

Pentru a ne edifica asupra particularităților funcționale, vom face o prezentare succintă a celor mai importante aparate și sisteme ale organismului uman, la vârsta școlară mică. [108]

Sub aspect somatic, la ambele sexe atât creșterea taliei cât și cea a greutateii vor avea o evoluție aproape identică. Talia va crește anual cu aproximativ (2,5 – 5) cm iar masa, în medie, cu (1 – 3) kg.

Procesul de osificare devine tot mai intens și are loc creșterea scheletului. Datorită depunerii sărurilor minerale în oase, începe osificarea vertebrelor iar la nivelul bazinului, cele trei oase încep să se sudeze.

Între 6-9 ani perimetrul cranian are o creștere de aproximativ 2 cm, atingând aproximativ (53 – 54) cm, dezvoltându-se baza craniului și masivul facial. Tot în perioada miciei școlarității, oasele mici ale mâinilor cresc intens la 7-11 ani cresc mai intens oasele mici ale mâinilor și se finalizează osificarea falangelor degetelor.

Cu toate că oasele devin mai rezistente, țesutul cartilagos fiind încă predominant, sistemul osos rămâne flexibil și predispus la deformare. Este necesar să fie evitat contactul cu suprafețele mai dure sau săriturile făcute de la înălțime mare.[107].

Se poate remarca o creștere evidentă a masei musculare și în consecință, prin dezvoltarea mușchilor mâinilor, forța musculară crește. Astfel, copilul poate efectua cu ușurință mișcări ce necesită amplitudine mai mare, întâmpinând dificultăți la cele cu coordonare precisă (Papilian, 2011).

Mușchii mâinilor copiilor cu vârsta de 7-8 ani se dezvoltă rapid, facilitând însușirea cu ușurință a tehnicii scrisului. Prin creșterea masei musculare și întărirea sistemului articular, timpul alocat acestei activități poate fi mărit. Trebuie evitat efortul static de lungă durată coroborat cu poziția incorectă, deoarece prin dezvoltarea mai lentă a mușchilor mici ai spatelui pot să apară primele semne ale scoliozei.

După vârsta de 8 ani, mobilitatea și mișcările cresc în complexitate, nivelul coordonării și preciziei fiind mai ridicat.

În ceea ce privește sistemul nervos, creierul are greutatea aproximativ egală cu cea a adultului, dar sub raport funcțional este departe de acesta. Se constată o mai bună dezvoltare a primului sistem de semnalizare. Din punct de vedere funcțional se observă un dezechilibru între procesele corticale fundamentale, cu o netă predominanță a excitației în detrimentul inhibiției. Copiii nu au stare, nu rezistă mult în același loc (ies din bancă, se mișcă tot timpul, vorbesc într-una etc.) și nu se pot controla. Plasticitatea bună a sistemului nervos central la vârsta antepubertară dezvoltă o perspectivă nouă, însă datorită slabei dezvoltări a inhibiției de diferențiere, consolidarea informațiilor noi primite se face cu dificultate.

Cercetătorul Ned Herrmann ne arată funcțiile celor patru zone ale creierului care constituie baza de plecare în comportamentul uman.

Sectorul cortical stâng are ca funcție principală analiza. Aici se dezvoltă raționamentul logic, dezvoltându-se capacitățile de gândire și decizie.

Sectorul limbic stâng are rolul de autocontrol. Aici se planifică, organizează și ordonează toate acțiunile viitoare până în cele mai mici amănunte.

Sectorul cortical drept este responsabil de intuiție și imaginație. Acțiunile sunt privite în ansamblu, se creează soluții de perspectivă și permanent apar idei noi. Este zona în care predomină înclinațiile artistice.

Sectorul limbic drept are ca principală preocupare relațiile interumane. Acționând empatic, intuiește emoțiile, dorințele și sentimentele în relațiile interumane.

În această perioadă, se observă o creștere graduală a capacității de adaptare la efort. Apar primele modificări în sistemul endocrin datorită faptului că biochimismul intern se activează. Datorită faptului că procesele de excitație predomină în comparație cu cele de inhibiție vom observa receptivitate crescută în formarea deprinderilor motrice.

Aparatul respirator la copiii de vârstă școlară mică, este mai puțin dezvoltat. Diferențierea plămânilor se termină la vârsta de 7 ani, iar creșterea lor este continuă. Bronhiile la început sunt puține la număr, toracele este rămas în urmă față de membre, mușchii respiratori sunt insuficient dezvoltați iar amplitudinea mișcărilor respiratorii este redusă. Astfel, adaptarea la efort se realizează numai prin mărirea rapidă a frecvenței respiratorii, amplitudinea respirației păstrându-se la coordonate scăzute. Odată cu vârsta, are loc o scădere a frecvenței respiratorii.

La vârsta de 7 ani, copilul va avea (20 – 22) respirații/minut, pentru ca la vârsta de 10 ani să ajungă la (18 – 20) respirații/minut. Având loc trecerea de la respirația preponderent abdominală, la cea de tip toracic, aceasta devine ritmică și mai profundă. Influențată de practicarea exercițiilor fizice, capacitatea vitală crește progresiv cu capacitatea anatomică a plămânilor, ajungând la sfârșitul perioadei școlarității mici la cota de (1800 – 2000) ml la cei neantrenați și (2200 – 2400) ml la antrenați. [222]

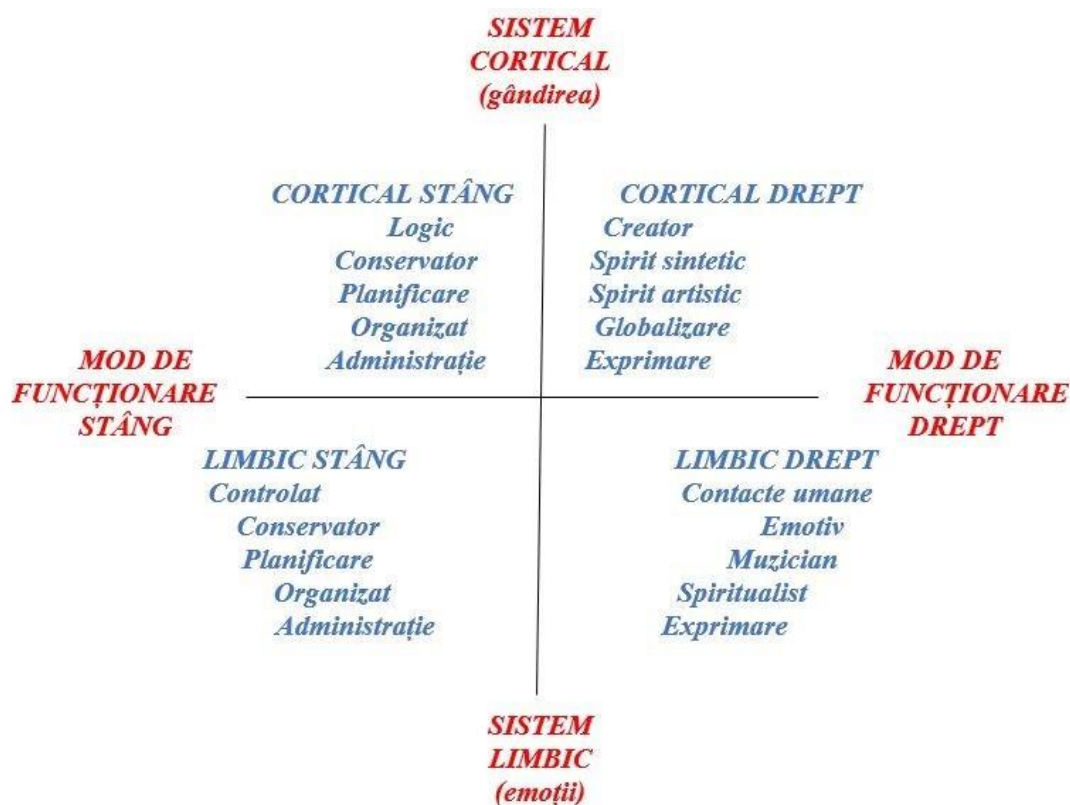

Fig. 1.1. Sistemul nervos [223]

Sistemul cardiovascular la vârsta școlară mică, este slab dezvoltată, iar dimensiunea cât și volumul inimii au o creștere lentă. În jurul vârstei de 7-8 ani, aparatul nervos central și periferic al inimii se dezvoltă complet. Tensiunea arterială crește în mod proporțional cu vârsta, tensiunea sistolică atingând valoarea de 71,3 mm col.Hg, iar cea diastolică de 39,6 mm col.Hg.

În practică, s-a constatat că în repaus, frecvența cardiacă are valori crescute. Mecanismele de reglare nu sunt dezvoltate corespunzător, înregistrându-se frecvențe cardiace

mărite chiar în repaus (în medie 90 pulsații/minut la 7 ani și 84 pulsații/minut la 8 ani). La băieți, capacitatea de efort cardio-vascular este mai crescută în comparație cu fetele. Acesta reprezintă un avantaj, deoarece, după cum afirmă A. Demeter (1974), eficiența funcțională a miocardului este afectată negativ datorită faptului că la efort, irigarea excesivă cu sânge a mușchilor solicitați conduc la mărirea evidentă a frecvenței cardiace. [242]

Cordul reacționează adecvat dar neeconomicos la efort. Micii școlari au un cord puternic și cu toate că are dimensiuni mici, greutatea acestuia este mai mare la băieți decât la fete. În repaus, la vârsta de 6-8 ani, debitul cardiac are valoarea de (2 - 2,5) litri/ minut iar în caz de efort, valoarea crește de 4-5 ori, atingând (8 – 9) litri/minut.

Privită în ansamblu, perioada școlarității mici este caracterizată prin consolidarea, echilibrarea și perfecționarea funcțiilor organismului, facilitând în mod conștient adaptarea copilului în colectivitate. [65]

Autoarea Munteanu Anca (2003) confirmă că „evoluția somato-fiziologică a copilului de 7-8 ani, reprezintă o creștere în înălțime și greutate, corpul și extremitățile se lungesc, sistemul muscular progresează, crește forța musculară, precizia și viteza motrică a micului școlar, accentuându-se caracterul de ambidextru, precizându-se mai exact lateralitatea stângă sau dreaptă a persoanei”. [110]

În ceea ce privește, particularitățile motrice ale elevilor din ciclul primar, studiile au demonstrat că la baza aspectelor teoretico-metododice stau profesorii, educatorii, învățătorii și cercetătorii care au abordat științific problemele din cadrul disciplinelor de educație fizică, jocuri de mișcare, muzică și mișcare și alte activități de mișcare. Copilul, la vârsta de 7 ani este capabil să execute structuri de mișcări care solicită un grad sporit de coordonare, se dezvoltă motricitatea fină, iar la 8 ani se îmbunătățește viteza de execuție și precizia mișcărilor. Este perioada propice dezvoltării calităților motrice, fiind denumită și vârsta primelor performanțe.[159].

După I. Șiclovan (1972), „calitățile motrice sunt definite ca totalitatea deprinderilor naturale și de bază care sub acțiunea indicilor de viteză, rezistență, forță și îndemânare, cresc eficiența acțiunilor de mișcare”. [162]

În definirea deprinderilor motrice, diverși autori scot în evidență atât motricitatea umană cât și metodica formării și perfecționării lor în contextul activităților de mișcare. Autorii Gh. Mitra și A. Mogoș (1980) sintetizează caracteristicile deprinderilor motrice scoțând în evidență următoarele aspecte: unicitatea și ireversibilitatea, fiecare acțiune motrică caracterizându-se prin anumiți parametri ai execuției, deși aparent, la fiecare repetare, se reia aceeași mișcare. Ireversibilitatea este dată de imposibilitatea efectuării deprinderii prin modificarea succesiunii

actelor sau acțiunilor motrice componente. Înlănțuirea (combinarea) este dată de succesiunea într-o ordine precis determinată, care asigură manifestarea eficientă a elementelor componente ale deprinderii. Originalitatea execuției arată faptul că, deși se pot automatiza, deprinderile se caracterizează și prin posibilitatea adaptării lor la anumite condiții de mediu. [106]

În literatura de specialitate sunt stipulate etapele de formare a deprinderilor motrice de natură: fiziologică, psihologică și metodică. ”Educația fizică acționează cu precădere în sensul dezvoltării fizice a individului, în scop terapeutic, preventiv sau profilactic. Această disciplină influențează în mod indirect dezvoltarea fizică a micilor școlari.” [27]

Etapele fiziologice ale formării deprinderilor motrice cuprind mișcările inutile și lipsa de coordonare care au un caracter predominant, mișcările executate conform scopului acțiunii, dar realizate prin contracții musculare excesive și formarea propriu-zisă, când se obține stabilizarea deprinderii motrice.

În procesul de predare, este necesar ca profesorul să organizeze și să conceapă structuri motrice de la simplu la complex, de la ușor la greu, insistând asupra parametrilor (viteză, ritm, coordonare etc), luând în considerare toate etapele formării deprinderilor motrice. Scopul acțiunii trebuie înțeles de elevi, ei trebuie să cunoască mijloacele de care se vor folosi pentru realizarea ei, în caz contrar, neînțelegerea acțiunii de către copii poate conduce la scăderea interesului și atenției.[240].

Dezvoltarea aptitudinilor și deprinderilor motrice nu constituie două procese izolate, ci două componente ale unui proces unic de perfecționare a activității motrice a elevilor mici. Aptitudinile motrice se manifestă prin corectitudinea deprinderilor motrice. [20]. Realizarea optimă a sarcinilor care revin activităților de mișcare este condiționată de cunoașterea și respectarea particularităților de vârstă, de aplicarea celor mai potrivite mijloace și metode de învățare. În acest sens, deprinderile motrice de bază se regăsesc în comportamentul motric cotidian al individului, acoperind o gamă largă de activități și anume:

- deprinderi motrice specifice ramurilor de sport: atletism, gimnastică, jocuri sportive, înot, schi, patinaj;
- deprinderi aplicativ-utilitare: echilibru, târâre, cățărare, tracțiuni, împingeri, transport, escaladare. Această categorie include deprinderi cu o frecvență relativ mai mică de utilizare în viața de zi cu zi, dar capătă o importanță deosebită în situații speciale. [97],[239]

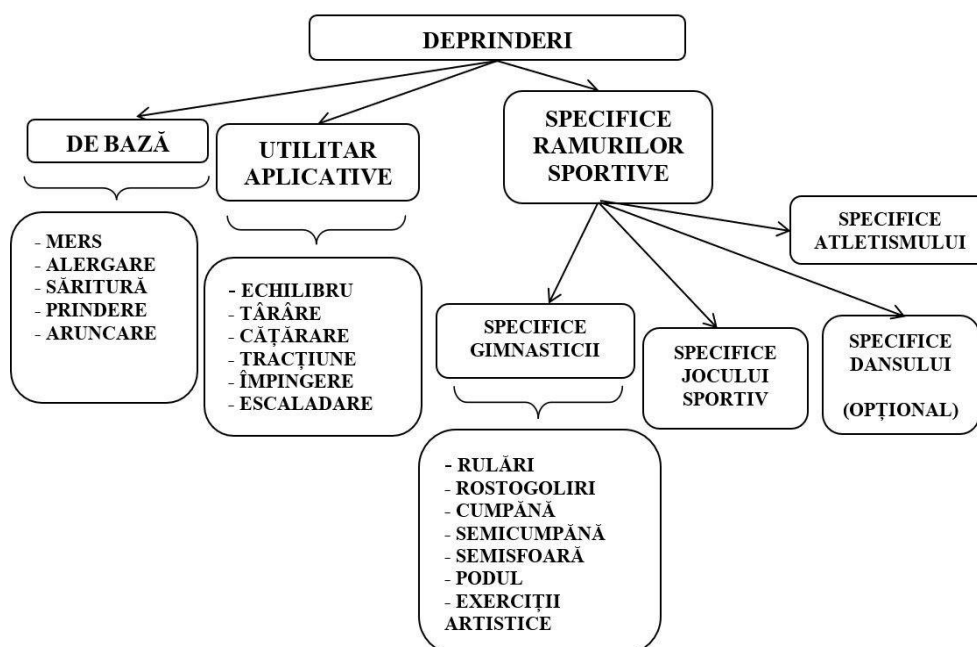

Fig. 1.2. Deprinderi motrice specifice ramurilor de sport [97],[239]

Pentru activitatea de educație fizică, mersul corect reprezintă cel mai eficient mijloc de organizare a colectivului, asigurând deplasărilor eficiență, aspect estetic și consum minim de energie. Pe parcursul activităților, trebuie insistat asupra formării unui mers corect elastic, estetic, elegant, fără oscilații accentuate pe verticală, în lateral sau cu răsucirea trunchiului.[93],[94]

În activitățile de muzică și mișcare, joc și mișcare sau jocuri de mișcare, mersul este folosit pentru captarea atenției, în organizarea colectivului de elevi, la educarea ritmului, a disciplinei etc. În cazul exercițiilor de mers pentru elevii mici, se urmărește coordonarea mișcărilor, brațelor și a picioarelor pe tot parcursul deplasării, pentru formarea unei ținute de mers cât mai corecte. În activitățile de mișcare, alergarea este regăsită în pregătirea și refacerea organismului pentru efort, putând fi liantul între mijloacele de învățare și în combinație cu alte deprinderi se constituie în structuri specifice jocurilor, ștafetelor și parcursurilor aplicative. Fiind o deprindere motrică naturală, alergarea asigură deplasarea prin coordonarea picioarelor și a brațelor, cu existența unei mici faze de zbor. Spre deosebire de mers, în cazul alergării, deplasarea se realizează printr-o succesiune a fazelor de sprijin cu faza de zbor, înaintarea fiind asigurată de către piciorul de sprijin care, datorită impulsului realizat la contactul cu solul are rolul de a propulsa corpul înainte.

Alergarea, fiind deprindere motrică de bază, se constituie parte integrantă a desfășurării jocurilor dinamice. Datorită diversității realizării lor, jocurile dinamice constituie la rândul lor

mijloace de consolidare a deprinderii de alergare, sporind astfel atractivitatea și caracterul solicitant. [95]

Săriturile sunt deprinderi motrice naturale cu un vast caracter aplicativ în viața cotidiană. Din punctul de vedere al execuției, săriturile presupun o solicitare mai mare, mai intensă a organismului copiilor prin momentul de împingere energetică în picioare, implicând astfel forța acestora, printr-o bună coordonare între mișcarea brațelor și cea a picioarelor, amortizarea la aterizare și nu în ultimul rând orientarea în spațiu și timp. Gradul de dificultate și tipul săriturii influențează educarea unor trăsături pozitive ale personalității școlarilor (hotărâre, curaj, voință, stăpânire de sine, încredere în forțele proprii). Săriturile sunt acțiuni motrice prin care corpul părăsește solul, pentru a reveni după o durată de timp mai scurtă sau mai lungă. Acest lucru se realizează prin impulsia energetică a picioarelor pe sol, fapt ce asigură autopropulsarea. Pentru a executa corect și eficient o săritură, condiția de bază o reprezintă buna cunoaștere a tehnicii de execuție a mișcărilor specifice săriturii respective.

Având un larg caracter utilitar, cu valoare aplicativă multiplă atât în viața cotidiană cât și în activitățile de joc și recreative, aruncarea și prinderea fac parte de asemenea din categoria deprinderilor motrice de bază. Prin multitudinea procedeele de aruncare și prindere, diversitatea obiectelor ce pot fi utilizate, finalitățile urmărite cât și numeroasele posibilități de organizare a exersării vor contribui generos la dezvoltarea motricității generale a copiilor. Aruncarea reprezintă proiectarea în spațiu a unor obiecte cu forme și greutate diferite prin acțiunea forței de aruncare, proprie fiecărui copil (individ).[160].

Prinderea constă în reacția spontană a membrilor superioare prin care se interceptează și se reține obiectul respectiv. Pentru a dobândi o precizie în realizarea prinderilor, este recomandat exercițiul, prin repetarea multiplă și îndelungată a acestor mișcări. Învățarea și exersarea acestor deprinderi favorizează creșterea indicilor de coordonare motrică, influențează forța, tonifică musculatura brațelor, educă viteza de reacție și execuție a mișcărilor, a simțului chinestezic, a orientării în spațiu, aprecierea vitezei de mișcare și deplasarea obiectului respectiv.[12]

Exersarea pe perechi sau în grup, aruncarea unui obiect de la un partener la altul și prinderea acestuia asigură formarea capacității de cooperare a copiilor. Aruncările și prinderile, datorită faptului că se desfășoară de pe aceeași poziție de bază, au multe elemente comune. Aruncările de pe loc se execută de pe o poziție de bază a picioarelor, acțiunea brațelor realizându-se cel mai frecvent din trei poziții: de la piept, deasupra capului sau deasupra umărului. În cazul aruncărilor din deplasare, acestea sunt compuse din trei faze distincte: elanul, mișcările (fentele) efectuate în timpul aruncării și faza finală în care se face aruncarea. Prinderea este compusă din patru faze: faza de așteptare, faza de întâmpinare, faza de amortizare și în final,

faza de reținere. Fiind în strânsă legătură cu formarea și perfecționarea deprinderilor motrice, dezvoltarea eficientă a aptitudinilor motrice se realizează în concordanță cu legile dezvoltării generale a organismului. Dezvoltarea aptitudinilor motrice reprezintă un alt proces, care are ca sarcină de lucru dezvoltarea fizicului și psihicului, optimizarea aparatelor și sistemelor organismului uman, prin care să exprime dezvoltarea factorilor de manifestare a vitezei, forței, îndemânării și rezistenței.

Viteza reprezintă o aptitudine considerată a fi o reprezentare spațio-temporală a mișcărilor, dezvoltarea ei implicând acțiunea asupra ritmului și tempoului [155]. Viteza, exprimă în mod generic, rapiditatea cu care se execută mișcărilor. Desfășurate separat sau în diferite combinații, mișcărilor generează acțiuni motrice, factorul viteză fiind prezent sub diferite forme de manifestare: de reacție, de execuție, de repetiție etc. Mișcărilor de viteză sunt executate mai lent și cu dificultate de către elevii de vârstă școlară mică (7-9 ani). La această vârstă, capacitatea de execuție a mișcărilor de viteză crește treptat, ritmul de creștere putând fi accelerat prin executarea sistematică a unor exerciții, conform metodologiei în vigoare. Cu rezultate bune, cel mai des folosite în acest scop au fost jocurile și exercițiile de mișcare, care datorită competitivității, solicită participanților răspunsuri motrice prompte la semnale sonore, vizuale și tactile, precum și parcurgerea unor distanțe mici într-o perioadă scurtă de timp.

Forța constituie calitatea cea mai frecvent utilizată în activitatea motrică. Este prezentă în acțiunile motrice de ridicare, transportare, împingere, tragere a unor greutăți, toate având la bază contracția musculară. Astfel se realizează o creștere progresivă a forței. Scopul declarat al disciplinelor de învățământ care au ca element de bază mișcarea, este educarea și implicit dezvoltarea forței întregului sistem muscular. La școlarii mici, educarea forței este realizată prin exerciții specifice de scurtă durată, cu profund caracter dinamic (moderate din punctul de vedere al efortului), de exerciții ce necesită efort static de scurtă durată (privind ținuta corpului), sărituri, atârănări mixte și simple, balansări din atârnat, cățărări, escaladări, ștafetă cu tracțiune sau împingere etc.

Rezistența, prin definiție, reprezintă capacitatea organismului de a efectua timp îndelungat o activitate fără a scădea eficacitatea ei. În acest caz, putem deduce că rezistența depinde atât de factori de natură fizică cât și de factori de natură psihică [135]. Educarea rezistenței la copii poate începe odată cu intrarea lor în ciclul de învățământ primar. La această vârstă se recomandă folosirea alergărilor în aer liber, într-un ritm moderat, pe durate de timp diferite. Pentru a fi eficiente, acestea ar trebui să fie agreeate de elevi, ca urmare să fie cât mai variate ca formă de organizare a activității și ca sarcini ce se impun colectivului, renunțându-se la aplicarea stereotipă și aproape exclusivă a exercițiilor clasice de alergare introduse în jocurile

pregătitoare în ștafetele cu caracter aplicativ și în alte forme de activitate. În acest mod, alergările pot deveni atractive și plăcute pentru elevi.

Îndemânarea reprezintă însușirea și executarea de acțiuni motrice complexe, executate în timp și spațiu, printr-o coordonare precisă și judicioasă a mișcărilor. Pentru dezvoltarea îndemânării, calea metodică principală o reprezintă însușirea continuă a unor priceperi și deprinderi noi în domenii cât mai variate, delimitate în timp și spațiu. Acest lucru se poate realiza prin schimbarea pozițiilor inițiale și adoptarea unor poziții neobișnuite, execuția ambidextră, schimbarea frecvenței mișcărilor sau executarea exercițiilor în condiții mereu schimbătoare. Unii autori, confirmă faptul că dezvoltarea îndemânării trebuie începută încă de la vârsta de 7-8 ani. Exercițiile folosite în acest scop pot fi jocurile de mișcare ce îndeamnă pe elev să treacă pe nesimțite de la o acțiune la alta, aruncarea și prinderea unor mingi de diferite mărimi și sub diferite forme, echilibru la o înălțime relativ mică, sărituri peste coardă, parcurhuri aplicative, jocuri pregătitoare cu elemente din jocurile sportive etc. [61],[164]

După autorul Gh. Cârstea (1993), pentru înțelegerea locului și a rolului activităților de mișcare în pregătirea elevilor mici, trebuie să ținem seama, că aceasta se realizează într-un proces unitar, complex, în care se îmbină armonios toate aspectele fenomenului educativ. [26]

Etapile psihologice ale formării deprinderilor motrice cuprind etapa inițială, când copilul se familiarizează cu actul motric, executând mișcări care să cuprindă elemente din deprinderea ce urmează a fi învățată, învățarea segmentară sau analitică, organizarea, sistematizarea, sau unificarea elementelor componente ale acțiunii, sintetizarea și automatizarea, iar la final consolidarea. "Educația neuromotorie oferă premisele dezvoltării complexe ale copilului, prin intervenții de specialitate ce vizează conduitele motorii, prin activități de joc practicate împreună cu el, facilitându-i integrarea permanentă a activității motorii în celelalte structuri: psihomotrice și cognitive". [9]

La vârsta de 7-8 ani imaginația creatoare începe să se manifeste și afectivitatea se maturizează, se evidențiază controlul asupra emoțiilor, copilul se manifestă curajos și devine răbdător, voința este în continuă dezvoltare. Apare elementul conștient, intențional. Iar interesele se corelează cu capacitățile și aptitudinile. "În prezent, psihologii sunt de acord că atât ereditatea, cât și mediul influențează dezvoltarea dar mai mult decât atât că interacțiunea dintre aceste două categorii de factori determină de fapt dezvoltarea" [37], [122].

Dezvoltarea psihică, datorită conștientizării procesului de învățare, înregistrează un progres evident la elevii din ciclul primar, intrarea în mediul școlar solicitându-le permanent intelectul. În consecință, activitatea esențială a micilor școlari devine *învățarea*.

Odată cu creșterea efortului fizic și intelectual, fiecare copil, în funcție de trăsăturile particulare, începe să resimtă o stare de oboseală care poate fi mai intensă sau mai ușoară. Intellectul micului școlar fiind intens solicitat, este necesară dezvoltarea capacităților și strategiilor potrivite pentru un proces de învățare eficient. La vârsta de 7 ani copilul este capabil să execute structuri de mișcări care solicită un grad sporit de coordonare, se dezvoltă motricitatea fină, iar la 8 ani se îmbunătățește viteza de execuție și precizia mișcărilor. În paralel cu perfecționarea abilităților motorii în general și a autocontrolului în special, copiii de vârstă școlară mică dacă sunt susținuți și stimulați, pot practica cu lejeritate orice sport individual sau de echipă: atletism, înot, mersul pe bicicletă, baschet, patinaj, fotbal, tenis, etc. [197].

În această perioadă școlarul face noi achiziții, se formează deprinderile de scris-citit, acestea constituind baza de plecare pentru acumulările viitoare. Se conștientizează importanța atenției și repetiției. Mediul școlar prin specificul său, favorizează acumularea unui volum mare de cunoștințe. Capacitatea de înțelegere capătă valențe noi și ca urmare procesul de cunoaștere se perfecționează. Acest proces, prin componentele sale: observația, imaginația, atenția și prin expunerea în mod logic a ideilor, conduce la aprofundarea cunoștințelor despre mediul înconjurător. În concepția marelui psiholog Piaget, pentru copiii cu vârsta de 7–10 ani, aceasta reprezintă *vârsta operațiilor concrete*, accesul la informație și cunoaștere este nelimitat. Astfel, elevul începe să înțeleagă principiile logice, atâta timp cât acestea implicau sensul concret de prezentare al obiectelor și fenomenelor. Multe fenomene din natură pot fi înțelese prin intermediul reprezentărilor. Aceste fenomene, datorită observației și reprezentării cât mai fidele, constituie modul cel mai corect de percepere a unor fenomene mai complexe. Astfel, copilul află că transformarea rocilor în nisip - un proces geologic întâlnit în viața de zi cu zi, are loc datorită variațiilor de temperatură prin fenomenul de dilatare și contractare.

Prin educarea atenției se dezvoltă capacitatea de memorare. La vârsta de 7 ani, atenția micului școlar este involuntară. Din acest motiv, copilul poate acorda atenție activităților școlare aproximativ (20 – 25) minute. Este necesar ca fixarea informațiilor să fie bazată pe concret, fiind necesară folosirea materialului didactic. Dezvoltarea gândirii este condiționată și strâns legată de dezvoltarea limbajului, dar și de dezvoltarea experienței cognitive directe – senzații, percepții, reprezentări. Învățarea scris-cititului este considerată deschizătoare a tuturor drumurilor elevului către informație și cunoaștere.[160],[186]. Toate aceste achiziții fac să deosebească semnificativ elevul de 10-11 ani față de cel de 6-7 ani prin modul de gândire, exprimare, învățare, limbaj, rezolvare de probleme. Piaget susține că între 7-11 ani copilul se află în *perioada operațiilor concrete*. Aceasta constă în înțelegerea principiilor logicii atâta timp cât ele se referă la concretul obiectelor și fenomenelor. Fenomenele observate și reprezentate devin mijlocul de explicare a

unor fenomene mai complicate, exemplu: dilatarea corpurilor, explicată prin diverse exemple din natură, devine punct de plecare în înțelegerea unor procese geologice – dezintegrarea rocilor sub acțiunea schimbărilor de temperatură.

În primii 6-7 ani ai vieții atenția este definită ca expresie a orientării și concentrării activității psihice. În momentul intrării în școală atenția este destul de bine dezvoltată (atenția voluntară este mai puțin conturată). Stabilitatea și durata atenției urmează să se dezvolte în următorii ani. *Educarea atenției* este inclusă în procesul instructiv-educativ prin stimularea interesului copilului pentru activitățile școlare prin dezvoltarea dorinței de a duce la bun sfârșit o activitate și, în general, prin realizarea unei motivații pozitive față de întreaga activitate de învățare. Memoria se referă la fixarea informațiilor școlare, la modul cum elevul recunoaște și reproduce oral sau scris ceea ce a fost memorat. Fixarea, recunoașterea și reproducerea sunt legate direct de nivelul dezvoltării inteligenței la copil. Tot ceea ce se fixează în memorie fără ca elevul să înțeleagă, să descopere cauzalitatea, se uită repede – *memoria de scurtă durată*. Memoria școlarului mic se sprijină pe concret, pe perceptibil. De aceea, folosirea materialului didactic ilustrații, planșe este foarte indicată. În acest mod se face o fixare concret-senzorială care este fragmentată de detalii ne semnificative (legată de perioada concretului în gândirea elevului mic).[161].

În opoziție cu *memorarea mecanică, imitativă*, se dezvoltă caracterul logic al memorării – elevul înțelegând ceea ce a memorat. Spre sfârșitul acestei perioade se dezvoltă exactitatea, promptitudinea și rapiditatea reproducerii. Putem afirma că imaginația elevului mic devine mai complexă, mai bogată, se bazează pe termeni și împrejurări din ce în ce mai variați. Creșterea impresionabilității și sensibilității micului școlar contribuie mult la dezvoltarea imaginației reproductive. El se entuziasmează repede, are o mare admirație pentru faptele eroice și pentru întâmplările neobișnuite, îi place să aibă roluri în care să interpreteze personajele preferate. Învățarea cititului îi dă posibilitatea să citească cu plăcere basme și povestiri, toate acestea stimulându-i imaginația și interesul pentru tot ceea ce există și ar putea exista pe lume. În aceste condiții, *imaginația devine instrument al cunoașterii*. [209], [210].

Dezvoltarea limbajului este remarcabilă, școala și familia stimulând acest proces. Școlarul mic se exprimă mult mai bine, în fraze corecte din punct de vedere gramatical, folosește cuvinte de legătură "că", "pentru că", "deoarece". Vocabularul lui activ ajunge la (2.000 - 2.500) de cuvinte. [148] Dezvoltarea limbajului scris este strâns legată de învățarea și diferențierea fonemelor (aspectul sonor al literei). Dezvoltarea vocabularului este evidentă prin numărul mare de cuvinte folosite – vocabular activ, forma expresivă a limbajului și prin diminuarea numărului de cuvinte pe care nu le rostește, dar le înțelege. Dezvoltarea structurilor gramaticale corecte este

corelată cu învățarea regulilor gramaticale care sunt identice pentru cele două forme ale limbajului. Tot acum se dezvoltă limbajul interior "pentru sine" (Vîgotski). Dezvoltarea limbajului are loc odată cu creșterea interesului pentru citit, iar exprimarea se perfecționează în activitățile de dezvoltare a vorbirii libere, de compunere.

Dezvoltarea psiho-socială a copilului se caracterizează prin instabilitate emoțională, predominând afecțiunea. Dinamica sentimentelor este legată de creșterea gradelor de conștiință a propriei activități și a relației cu ceilalți. Se dezvoltă propriile dorințe și aspirații. În această perioadă are loc creșterea sensului moral-afectiv al conduitei generale, dezvoltarea sentimentelor și stărilor afective legate de relațiile afective impuse de școală și aprecierea socială a acțiunilor lor. Tot în această perioadă se dezvoltă sentimentele intelectuale.[186]. Copilul înțelege și resimte tot ceea ce se întâmplă în familie, conflicte, certuri, despărțiri. Sunt semnificative pentru copil relațiile pozitive cu părinții sau, dimpotrivă, atitudinile de renegare, de rejectare a unora din părinți. Relațiile afectuase dintre părinte și copil, cât și relațiile dintre părinți conduc la structurarea pozitivă a personalității. Pentru a alege conduita educațională corectă, adecvată părintele trebuie să își cunoască foarte bine copilul. Această cunoaștere trebuie să țină cont de părerea celorlalți, a învățătorului, a psihologului și medicului. Utile pentru activitatea educațională a părintelui sunt și cunoștințele legate de caracteristicile de vârstă. [15]

Școala și activitatea de învățare, prin cerințele specifice determină modificări în toate planurile activității psihice a copilului. În această perioadă, la nivelul personalității se structurează trebuințele, interesele și atitudinile. Evoluția personalității se realizează concomitent cu dezvoltarea interrelațiilor sociale și valorificarea noilor experiențe de viață. Dezvoltarea intereselor sociale sunt determinate de viața socială, în general și de viața școlară, în particular. Toate acestea se răsfrâng negativ la nivelul întregii activități școlare. Armonizarea relațiilor părinte-copil, o viață de familie echilibrată și afectuasă dezvoltă trăsături de personalitate opuse celor enumerate mai sus: copilul are încredere în forțele proprii, se adaptează ușor vieții școlare și dobândește un real echilibru emoțional. Rolul învățătorului este foarte important. El devine *model* pentru școlar, este cel care îl face să înțeleagă mai repede și mai bine informațiile transmise. Modul în care el apreciază școlarul dezvoltă la copii simțul propriei valori. Dezvoltarea sociabilității școlarului mic se manifestă evident tot în activitatea școlară prin relațiile cu ceilalți copii și se dezvoltă prin joc. La acest nivel de vârstă jocul capătă valențe noi. Copiilor le plac jocurile cu subiect, cu roluri. Jocul devine mai bine organizat, regulile sunt respectate mai riguros, iar spre finalul acestei perioade sporește caracterul competitiv al acestuia.

Prietenia se leagă prin apariția unor interese și activități comune. Ei își dezvoltă comportamente asemănătoare, preferă același gen de literatură, se exprimă asemănător, au

aceleași păreri despre anumite persoane. Dezvoltarea socială, spre sfârșitul acestei etape, pregătește terenul pentru cea imediat următoare - pubertatea. [65], [101]

În concluzie, elevii stau 5-6 ore fără activitate motrică, mărindu-se volumul de lucru static și intelectual. Copilul nu poate rezista în intensitatea de lucru din ce în ce mai complexă, instalându-se rutina și lipsa motivării pentru alte discipline de învățământ. În acest sens, sprijinindu-ne pe calitățile biopsihomotrice ale elevilor, vom elucida unele aspecte ale inteligenței motrice prin disciplina *Muzică și mișcare*.

1.3. Relația dintre inteligența motrică și diversele tipuri de inteligență în procesul didactic a elevilor cu vârsta cuprinsă între 7 și 8 ani

Deși a cunoscut o largă aplicabilitate în domeniul educației în general, datorită conceptului tradițional despre inteligența unică, *teoria inteligențelor multiple* a condus la un sistem educațional uniformizat, bazat pe un trunchi comun de programe, un ansamblu de date, concepte și discipline și un număr redus de opțiuni.

Având o viziune pluralistă, care consideră individul ca potențial posesor al unui stil de gândire specific ce conduce spre o *școală centrată pe individ* putem spune că conceptul inteligenței multiple ne conduce către un alt tip de școală, Potrivit lui Gardner, „scopul acestei școli este de a dezvolta inteligențele și a ajuta indivizii să atingă obiectivele profesionale și personale care corespund propriului tip de inteligență”. [11], [67]

Inteligența motrică poate fi privită prin prisma modelului aptitudinal al intelectului. Cercetările experimentale efectuate până în prezent nu au putut specifica o corelație semnificativă între inteligența generală și aptitudinile motrice specifice activităților corporale. În schimb, între inteligență și capacitatea de învățare există o corelație pozitivă, cu atât mai mare cu cât exercițiile sunt mai complexe. Unii autori au propus chiar un coeficient motric (MQ) pentru a desemna și măsura aptitudinile de învățare motrică ale copiilor. [68]

Pentru aplicarea teoriei inteligenței multiple, este necesară cunoașterea profilului de inteligență al membrilor grupului, aflarea punctelor tari și slabe ale acestora, organizarea unor stagii de formare, cu obiectivul declarant de valorizare a tipului de inteligență al fiecărui individ în parte. Cadrele didactice, în scopul eficientizării procesului de predare-învățare-evaluare, pot juca un rol semnificativ în identificarea, dezvoltarea și exploatarea acestor inteligențe în contexte educaționale formale, nonformale sau informale. Teoria inteligențelor multiple constituie o

strategie modernă de instruire interactivă care poate contribui la îmbunătățirea performanțelor școlare, devenind o alternativă a muncii diferențiate.[4]

“Individualizarea”, definește acțiunea de adaptare a procesului didactic la particularitățile individuale ale elevilor. Datorită faptului că fiecare elev este unic și are individualitate proprie, învățământul modern urmărește ca fiecare elev să se simtă respectat, nu pretinde atitudini și comportamente similare din partea tuturor elevilor, respectând diferențele individuale. În acest mod, se încurajează diversitatea, se exprimă deschis încrederea în capacitatea de schimbare pozitivă, făcând aprecieri pozitive asupra comportamentului elevilor. Ca o premisă în dezvoltarea personală este evidențiat în mod deosebit rolul stimei de sine. Prin aplicarea teoriei inteligențelor multiple care au în vedere o serie de principii educaționale, copiii trebuie încurajați să își cunoască și să utilizeze în procesul de învățare tipul de inteligență cel mai potrivit structurii lor native. Este necesar ca activitățile de învățare să fie proiectate în așa fel încât să implice majoritatea tipurilor de inteligență, pentru a se putea face o evaluare corectă a acestora. [17]

Inteligența interpersonală se manifestă la copil prin abilitatea de a forma, dezvolta și menține diverse relații sociale. Având în vedere că înțeleg ușor modul de gândire al celorlalți și în consecință le acceptă punctul de vedere, acești copii empatizează ușor, le place jocul în echipă și sunt altruști cu ceilalți.

Pentru dezvoltarea inteligenței interpersonale, este necesară implicarea necondiționată a profesorului pentru organizarea unor modalități de încurajare a cooperării. În acest mod, copiii învață cu ușurință jocuri noi, după ce în prealabil le-au fost explicate criteriile de constituire a grupelor și modul de grupare. Stabilirea împreună cu ei a regulilor grupului, obiectivul final și modul în care acesta poate fi atins reprezintă pași importanți în dezvoltarea acestui tip de inteligență. Copiii cu inteligență intrapersonală își înțeleg și devin conștienți de propriile gânduri, sentimente și emoții. Găsesc ușor modalități de exprimare a acestora și se pot izola pentru a le explora prin purtarea unei conversații interioare cu un prieten imaginar. Acești copii sunt independenți și motivați, devenind încăpățânați atunci când li se cere să acționeze în contradicție cu propriile sentimente. Datorită faptului că încearcă să înțeleagă motivațiile și comportamentele celorlalți sunt mult mai deschiși decât colegii lor atunci când li se cere să își exprime sentimentele. Sunt foarte preocupați de subiectele de natură filosofică.

Pentru dezvoltarea inteligenței intrapersonale, profesorul trebuie să acorde copiilor suficient timp de gândire și reflecție. În desfășurarea activităților trebuie să țină cont de sentimentele și dorințele lor. Pentru a reuși abordarea cu succes a subiectelor de natură filosofică, temele trebuie alese cu grijă și să fie compatibile cu vârsta lor. Astfel, putem crea o

hartă a amintirilor sau un panou al dorințelor. Profesorul trebuie să dea dovadă de tact pedagogic, să aibă răbdare și să răspundă fără echivoc atât la întrebările cu răspuns deschis cât și la cele de natură filozofică. Este imperios necesar ca acesta să facă aprecieri în ceea ce privește activitatea tuturor copiilor.

Inteligența lingvistică este specifică copiilor care au plăcerea de a învăța prin ascultare, scriere, citire și discuții. Aceștia au început să vorbească de la vârstă mică, fiind mai precoci decât cei de vârsta lor în ceea ce privește cititul - scrisul și exprimarea orală. Prind ușor nuanțele din sensurile cuvintelor și le ordonează corect. Au capacitatea de a identifica rapid sunetele, ritmul și inflexiunile limbii și percep facil capacitatea limbajului de a informa, de a convinge sau de a reda stări de spirit.

Pentru a dezvolta la școală inteligența lingvistică a copiilor, profesorul trebuie să aibă un aport semnificativ. În consecință, acesta trebuie să organizeze jocuri de tipul „spun-ce-fac”, „facși-spun” și să formuleze sarcini care presupun un schimb verbal focalizat, bine structurat. Este obligatorie folosirea scrierii ghidate (scriere cu structura dată) și a unor cuvinte cheie și tehnici de grupare tematică a vocabularului. Pentru a explora variatele utilizări ale limbii în scopuri diverse prin utilizarea unor mijloace multiple (cărți, filme, spectacole, emisiuni radio), trebuie acordat copiilor mai mult timp pentru a vorbi.

Inteligența logico-matematică este specifică copiilor care pot rezolva probleme și oferă soluții non-verbale. Le place ordonarea logică, claritatea și văd cu ușurință tiparele și conexiunile din jurul lor. Sunt colecționari împătimiți și fac cu plăcere activități de ordonare/aranjare a obiectelor din jur. De mici, sunt cunoscători a conceptelor de timp, spațiu, cantitate, număr, cauză și efect. Caută să explice cauza și efectul. Încearcă să găsească elemente comune, clasifică, speculează, fac predicții și descoperă progresiv regulile logice ale lumii în care trăim.

Pentru o bună dezvoltare a inteligenței logico-matematice, profesorul trebuie să găsească conexiunile dintre matematică și viața de zi-cu-zi și să stimuleze interesul copiilor pentru logică, de exemplu, creând un „club de puzzle” sau un „rebus”. Este utilă folosirea unor tipare de rezolvare de probleme prin desfășurarea de diverse activități cu numere la diverse discipline, în așa fel încât numerele să incite imaginația copiilor. În mod constant, trebuie atrasă atenția asupra regulilor și obiceiurilor folosite, scopul lor final fiind alcătuirea facilă a clasificărilor, listelor de priorități și modul în care se fac predicțiile.

Inteligența vizuală și spațială este apanajul copiilor capabili să creeze sau să recreeze cu ușurință imagini sau obiecte. Având memorie vizuală bună, aceștia se pot imagina sau pot să imagineze un obiect într-un context total diferit, datorită faptului că își amintesc perfect cum

arăta obiectul și locul în care l-au văzut. Inteligența spațială se manifestă prin faptul că înțeleg perfect indicațiile de orientare și se pot imagina cu ușurință urmând un anumit traseu, putând la rândul lor să ghideze (să dea îndrumări) cu ușurință. Acești copii pot vizualiza rapid scene imaginare. Se poate spune, fără a greși, că au capacitatea de a învăța „văzând și observând”.

Pentru a dezvolta în mediul școlar inteligența vizuală și spațială, profesorul este nevoit să adauge materialelor scrise și orale tehnici de înțelegere vizuală cum ar fi: hărți, diagrame, reprezentări schematice, grafice cu adnotări sau postere. Acestea, pentru ușurarea procesului de învățare–memorare ar trebui să fie expuse în sala de clasă pentru a se putea face ușor trimeri la ele pe parcursul lecției. În acest context, prin mișcărilor pe care le face, profesorul trebuie să devină un suport vizual care stimulează învățarea, captând atenția prin gesturi și mișcări expresive.

Inteligența kinestezică este atribuită copiilor care dau dovadă de dexteritate de la o vârstă fragedă. Își mișcă cu ușurință propriul corp sau alte obiecte cu ajutorul unor manevre complicate. Încep să meargă de mici și au dexteritate în mânăuirea jucăriilor. Își coordonează simultan mișcărilor atât în partea dreaptă cât și în partea stângă a corpului. Au un aspect fizic robust și ca urmare sunt polisportivi. Uneori pot fi agitați iar memoria le este stimulată de activități care implică în mod deosebit mișcare.

Inteligența muzicală o au copiii care observă cu ușurință modele de sunete și sesizează diferențele de la vârstă mică. Tonalitățile, ritmul și melodiile le rămân cu ușurință în minte. Vor fi atrași de orice activitate legată de muzicalitate și vor avea talent la instrumente muzicale de mici. Doresc să asculte muzică în orice împrejurare, improvizând și experimentând cu plăcere noi sunete și sonorități.

Pentru dezvoltarea inteligenței muzicale a copiilor, profesorul trebuie să creeze ocazii pentru a trăi experiențele muzicale ca activități participative la nivelul clasei. Prin diferite moduri, este necesară stimularea interesului de a produce și „gusta” muzica. Folosirea ritmurilor este utilă pentru a-i învăța pe copii să identifice schimbările de înălțime, variație și modulare a sunetelor. Pentru a ajuta la rememorarea conținutului sau a delimita timpul de îndeplinire a unei sarcini, se va alege o temă muzicală adecvată stării de moment (dinamică, reflexivă, relaxantă, energizantă).

Inteligența naturalistă este atributul copiilor care iubesc mediul înconjurător și au afinitate pentru activitățile desfășurate în natură. Sunt sensibili la armonia și disarmonia din mediul înconjurător, sunt curioși să găsească modele și legături în natură. Acești copii sunt preocupați de efectele acțiunilor omului asupra mediului. Această preocupare poate fi legată de mediul imediat – parcul, malul râului, curtea școlii sau legată de spații deschise mai vaste. Tipul de inteligență

naturalist se manifestă la copii prin observarea detaliilor, curiozitatea față de speciile observate, speculații legate de existența diferitelor specii sau legătura indivizibilă dintre mediu, schimbare și timp (anotimp). [151]

Profesorul, pentru a inocula copiilor inteligența naturalistă, trebuie să-i responsabilizeze față de mediu prin crearea unui loc în clasă sau școală pe care să îl întrețină (îngrijească). Pentru studiul impactului acțiunilor omului asupra mediului în termeni de cauză și efect, este eficientă vizitarea unor locuri din mediul înconjurător, aflate în zone diferite. Cadrul didactic, prin menirea lui, ar trebui să fie un model de comportament responsabil atât în mediul social cât și în cel natural, în mediul școlar și în afara lui.

Vorbind la modul general, inteligența este o aptitudine care contribuie la adaptarea individului la situații noi. Inițial, conceptul de inteligență făcea referire mai degrabă la aspectele intelectuale și cognitive ale adaptării noastre la diverse situații iar de-a lungul timpului, teoria inteligenței s-a dezvoltat gradual, odată cu trecerea timpului apărând conceptele de inteligențe multiple (Gardner) sau inteligență emoțională (Goleman). În viziunea lui Gardner, (profesor de teoria cunoașterii, educație și psihologie la Universitatea Harvard, precum și de neurologie la Facultatea de Medicină din Massachusettes), inteligența este „multidimensională” și o definește ca „o abilitate de a rezolva probleme și/sau de a crea produse care să fie valorizate la un moment dat de o anumită cultură umană”. [8],[182].

Teoria Inteligențelor Multiple a lui Gardner a pornit de la ideea că mulți copii care au un coeficient de inteligență ridicat, întâmpină dificultăți la școală. Teoria sa susține că „inteligențele multiple nu sunt nici biologice, nici culturale, ci sunt în strânsă conexiune cu diferitele stiluri de învățare. Știm că noi oamenii avem stiluri de învățare diferite, aptitudini diferite, iar acestea conduc și către inteligențe diferite”. [67]

În societatea contemporană, volumul, calitatea și diversitatea conținuturilor învățării copiilor cu vârsta peste 7 ani, decid viitorul fiecăruia, definind locul lui în societate. Considerăm că eforturile combinate ale societății și elevilor sunt direcționate spre reușită și succes, spre o integrare școlară eficientă. În acest nou context, școala are menirea de a influența intens și în totalitate dezvoltarea psihică a copilului, dându-i o formă adecvată. [7]

Pentru a reuși diferențierea acestei etape de cele precedente și a putea să înțelegem mai eficient atât locul cât și contribuția sa la dezvoltarea generală a ființei umane, este evident că trebuie să subliniem dominantele în profilul de dezvoltare a micului școlar. Astfel, învățarea școlară devine principalul organizator al procesului de dezvoltare psihică, exercitând influențe esențiale pentru transformările ce au loc pe tot parcursul acestei etape. În acest sens, se stabilesc raporturi mai obiective cu lumea, școala integrându-l pe copil în aria inteligibilului, raționalului,

rigorilor cunoașterii. Odată formate, deprinderile de bază pentru scris-citit și socotit, oferă accesul total la conținuturi din ce în ce mai complexe de învățare, crescând caracterul voluntar și conștient al tuturor manifestărilor psihocomportamentale. Prin însușirea statutului și rolului de elev se adaugă dimensiuni noi identității de sine. [70] [36],[183].

Pe parcursul jocurilor, copiii sunt atrași de posibilitățile diverse de manifestare a calităților personale, a spiritului activ și inițiativei. Aceste jocuri de mișcare acordă participanților libertatea de a executa mai multe acțiuni decât în alte exerciții fizice, așa cum doresc ei, în funcție de particularitățile lor individuale. Elementul principal prin care copiii sunt atrași de jocurile de mișcare este competiția, unde participanții sunt împărțiți în grupe și echipe, fiecare grupă, echipă sau membru al echipei dorind să obțină cele mai bune rezultate. În timpul desfășurării jocurilor copiii pot manifesta un activism motric superior fără a se epuiza din punct de vedere fizic, aici intervenind noțiunea de „odihnă activă” datorată complexității acțiunilor motrice. Jocurile de mișcare formează la copii cunoștințe, priceperi și deprinderi motrice de bază. Mersul corect, alergarea economicoasă, săritura și aruncarea eficientă, dezvoltă calități motrice de bază necesare atât în viața cotidiană cât și în activitatea sportivă ulterioară.[2] ,[23]

În jocul de mișcare se pot evidenția cu ușurință atât calitățile cât și deficiențele de comportament ale copiilor, pedagogul având menirea de a le observa și apoi să intervină în sensul eficientizării sau eliminării acestora. În cadrul activităților, jocul de mișcare poate fi utilizat în scopul realizării obiectivelor curriculare în toate momentele acestuia. În opinia Septimiu Florian Todea (2002) pentru școlarii mici se recomandă alcătuirea lecțiilor numai din jocuri de mișcare. Reieșind din cele menționate, putem conchide că jocurile dinamice bine alese și dirijate prezintă un mijloc important de dezvoltare psiho-fizică a copilului, de formare a calităților motrice și volitive, de fortificare a sănătății. [164]

Față de celelalte discipline studiate în învățământul primar, disciplina *Muzică și mișcare* oferă un caracter de noutate prin caracterul său integrat. Abordarea integrată a disciplinelor în învățământul primar a căpătat un caracter general. Motivul principal al abordării integrate a acestor discipline este faptul că la copiii de vârstă școlară mică învățarea holistică captează mult mai bine atenția și ca urmare trezește interesul elevilor, fiind apropiată de universul lor de cunoaștere. Printr-o abordare integrată, contextualizarea învățării printr-o referire la realitatea înconjurătoare, crește eficiența metodelor și procedeele utilizate de profesor, având ca rezultat o flexibilitate a interacțiunilor în scopul asimilării cu ușurință de către elevi a noilor cunoștințe.

Învățământul primar, prin disciplina *Muzică și mișcare*, îmbină valențele pedagogice din sfera sprijinirii dezvoltării fizice armonioase cu coordonarea motrică pentru dezvoltarea simțului estetic, a dezvoltării afective și intelectuale. Această asociere a muzicii cu mișcarea este perfect

adecvată particularităților de vârstă ale copiilor. În clasele pregătitoare, I și II, disciplina *Muzică și mișcare* se adresează unui proces educativ conform etapei intuitive, ca prim pas în realizarea educației muzicale. Programa pentru *Muzică și mișcare* are ca obiectiv principal „stimularea manifestării expresive a elevului”. În acest sens, asocierea muzicii cu mișcarea, la nivelul curriculumului oficial oferă o serie de avantaje. Este bine cunoscut faptul că mișcarea reprezintă o reacție spontană și naturală a copilului încă de la cea mai fragedă vârstă. Conștientizând acest specific, combinarea audiției și cântecului cu elemente de mișcare este pe deplin motivată, asigurându-se prin aceasta o practică muzicală tip joc, în deplină consonanță cu caracterul sincretic al activității școlarului mic. Reducându-se caracterul antagonic între mediul școlar și viața de zi cu zi, elevul este motivat în spațiul școlar să învețe prin contactul cu un mediu prietenos, care îi valorifică exprimarea personală și creativă. Astfel, apar premisele învățării conceptelor muzicale la nivel elementar într-o manieră intuitivă, accesibilă. Studiul disciplinei *Muzică și mișcare*, început în clasa pregătitoare, continuă până în clasa a IV-a inclusiv, urmărind pe tot acest parcurs dezvoltarea progresivă a competențelor prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor și prin accentuarea dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității elevilor. [103]

Muzica accede toate aspectele sensibilității umane prin inducerea și menținerea unor stări variate și opuse ca efect: bucurie, tristețe, melancolie, ură, iubire etc. Putem spune fără echivoc că se adresează tuturor persoanelor. Disciplina *Muzică și mișcare* explorează efectul pe care îl are asupra organismului copiilor, încercând să suprapună mecanismele derivate din muzică peste personalitatea lor, sub aspect educațional și pedagogic, cu scopul îndeplinirii obiectivelor propuse inițial. Muzica are capacitatea de a influența funcțiile organismului în conformitate cu schimbările pe care le determină, având totodată putere de difuziune în întregul organism datorită auzului, care după tact, miros, gust și văz este unul din simțurile noastre cele mai diferențiate.

Cercetătorul german Dogiel a concluzionat că muzica are o influență majoră asupra subiecților sănătoși datorită faptului că exercită o influență asupra circulației sanguine, iar datorită proceselor de vasoconstricție periferică și vasodilatație centrală, presiunea sanguină crește sau scade. În majoritatea cazurilor studiate, modificările survenite asupra presiunii sunt în concordanță cu înălțimea, intensitatea și timbrul sunetelor [234]. În afară de Dogiel, diverși autori studiați (Patrizzi, Mendel etc.) au remarcat faptul că muzica influențează circulația, respirația, tubul digestiv etc. După acad. C. I. Parhon, „impresiunile propagate prin nervul acustic, par a pune mai ușor în vibrație afectivitatea individului, grație situației speciale a nervilor auditivi și a raporturilor pe care trebuie să le aibă cu nervii pneumogastriци”.

Autorii Parhon C. I., Aslan Ana, Vrăbiescu conchid că „receptorii auditivi fiind excitați de impulsul senzorial în drum spre scoarță, prin conexiuni cu alți neuroni, declanșează o serie de reflexe, care predomină în organele cercetate asupra grupului inhibitor (parasimpatic). Printre structurile nervoase subcorticale, capabile de a realiza aceste modulații ale excitației, formația reticulară este una din cele mai importante”. Studiarea influenței muzicii asupra organismului uman, este importantă prin cele trei elemente fundamentale: ritm, melodie și armonie. [122],[138].

Regularitatea ritmică are ca efect o inducție motrică, iar mișcarea duce la dans, cântare, muzică instrumentală; ceea ce apare fundamental este că ritmul trebuie să fie privit ca o mișcare. Astfel, ritmul fiind o ideogramă a mișcării, prin asocierea constantă și indisolubilă dintre reprezentarea motrică a unei mișcări și imaginea auditivă, poate să ne explice influența muzicii asupra ritmului organic, ideativ, precum și motor propriu-zis; muzica te face să dansezi, să mergi, să faci mișcare. [110], [115],[56],[69],[70],[189],[239].

1.4. Relația dintre inteligența motrică și diversele tipuri de inteligență în procesul didactic a elevilor cu vârsta cuprinsă între 7 și 8 ani

Deși a cunoscut o largă aplicabilitate în domeniul educației în general, datorită conceptului tradițional despre inteligența unică, *teoria inteligențelor multiple* a condus la un sistem educațional uniformizat, bazat pe un trunchi comun de programe, un ansamblu de date, concepte și discipline și un număr redus de opțiuni. [140].

Având o viziune pluralistă, care consideră individul ca potențial posesor al unui stil de gândire specific ce conduce spre o *școală centrată pe individ* putem spune că conceptul inteligenței multiple ne conduce către un alt tip de școală, Potrivit lui Gardner, „scopul acestei școli este de a dezvolta inteligențele și a ajuta indivizii să atingă obiectivele profesionale și personale care corespund propriului tip de inteligență”.

Inteligența motrică poate fi privită prin prisma modelului aptitudinal al intelectului. Cercetările experimentale efectuate până în prezent nu au putut specifica o corelație semnificativă între inteligența generală și aptitudinile motrice specifice activităților corporale. În schimb, între inteligență și capacitatea de învățare există o corelație pozitivă, cu atât mai mare cu cât exercițiile sunt mai complexe. Unii autori au propus chiar un coeficient motric (MQ) pentru a desemna și măsura aptitudinile de învățare motrică ale copiilor. [68],[240]

Pentru aplicarea teoriei inteligenței multiple, este necesară cunoașterea profilului de inteligență al membrilor grupului, aflarea punctelor tari și slabe ale acestora, organizarea unor stagii de formare, cu obiectivul declarant de valorizare a tipului de inteligență al fiecărui individ în parte. Cadrele didactice, în scopul eficientizării procesului de predare-învățare-evaluare, pot juca un rol semnificativ în identificarea, dezvoltarea și exploatarea acestor inteligențe în contexte educaționale formale, nonformale sau informale. Teoria inteligențelor multiple constituie o strategie modernă de instruire interactivă care poate contribui la îmbunătățirea performanțelor școlare, devenind o alternativă a muncii diferențiate.

“Individualizarea”, definește acțiunea de adaptare a procesului didactic la particularitățile individuale ale elevilor. Datorită faptului că fiecare elev este unic și are individualitate proprie, învățământul modern urmărește ca fiecare elev să se simtă respectat, nu pretinde atitudini și comportamente similare din partea tuturor elevilor, respectând diferențele individuale. În acest mod, se încurajează diversitatea, se exprimă deschis încrederea în capacitatea de schimbare pozitivă, făcând aprecieri pozitive asupra comportamentului elevilor. Ca o premisă în dezvoltarea personală este evidențiat în mod deosebit rolul stimei de sine. Prin aplicarea teoriei inteligențelor multiple care au în vedere o serie de principii educaționale, copiii trebuie încurajați să își cunoască și să utilizeze în procesul de învățare tipul de inteligență cel mai potrivit structurii lor native. Este necesar ca activitățile de învățare să fie proiectate în așa fel încât să implice majoritatea tipurilor de inteligență, pentru a se putea face o evaluare corectă a acestora. [19]

Inteligența interpersonală se manifestă la copil prin abilitatea de a forma, dezvolta și menține diverse relații sociale. Având în vedere că înțeleg ușor modul de gândire al celorlalți și în consecință le acceptă punctul de vedere, acești copii empatizează ușor, le place jocul în echipă și sunt altruști cu ceilalți. [46]

Pentru dezvoltarea inteligenței interpersonale, este necesară implicarea necondiționată a profesorului pentru organizarea unor modalități de încurajare a cooperării. În acest mod, copiii învață cu ușurință jocuri noi, după ce în prealabil le-au fost explicate criteriile de constituire a grupelor și modul de grupare. Stabilirea împreună cu ei a regulilor grupului, obiectivul final și modul în care acesta poate fi atins reprezintă pași importanți în dezvoltarea acestui tip de inteligență. Copiii cu inteligență intrapersonală își înțeleg și devin conștienți de propriile gânduri, sentimente și emoții. Găsesc ușor modalități de exprimare a acestora și se pot izola pentru a le explora prin purtarea unei conversații interioare cu un prieten imaginar. Acești copii sunt independenți și motivați, devenind încăpățânați atunci când li se cere să acționeze în contradicție cu propriile sentimente. Datorită faptului că încearcă să înțeleagă motivațiile și

comportamentele celorlalți sunt mult mai deschiși decât colegii lor atunci când li se cere să își exprime sentimentele. Sunt foarte preocupați de subiectele de natură filosofică. [6] [44]

Pentru dezvoltarea inteligenței intrapersonale, profesorul trebuie să acorde copiilor suficient timp de gândire și reflecție. În desfășurarea activităților trebuie să țină cont de sentimentele și dorințele lor. Pentru a reuși abordarea cu succes a subiectelor de natură filosofică, temele trebuie alese cu grijă și să fie compatibile cu vârsta lor. Astfel, putem crea o hartă a amintirilor sau un panou al dorințelor. Profesorul trebuie să dea dovadă de tact pedagogic, să aibă răbdare și să răspundă fără echivoc atât la întrebările cu răspuns deschis cât și la cele de natură filozofică. Este imperios necesar ca acesta să facă aprecieri în ceea ce privește activitatea tuturor copiilor. [159],[160]

Inteligența lingvistică este specifică copiilor care au plăcerea de a învăța prin ascultare, scriere, citire și discuții. Aceștia au început să vorbească de la vârstă mică, fiind mai precoci decât cei de vârsta lor în ceea ce privește cititul - scrisul și exprimarea orală. Prind ușor nuanțele din sensurile cuvintelor și le ordonează corect. Au capacitatea de a identifica rapid sunetele, ritmul și inflexiunile limbii și percep facil capacitatea limbajului de a informa, de a convinge sau de a reda stări de spirit. [5],[154]

Pentru a dezvolta la școală inteligența lingvistică a copiilor, profesorul trebuie să aibă un aport semnificativ. În consecință, acesta trebuie să organizeze jocuri de tipul „spun-ce-fac”, „facși-spun” și să formuleze sarcini care presupun un schimb verbal focalizat, bine structurat. Este obligatorie folosirea scrierii ghidate (scriere cu structura dată) și a unor cuvinte cheie și tehnici de grupare tematică a vocabularului. Pentru a explora variatele utilizări ale limbii în scopuri diverse prin utilizarea unor mijloace multiple (cărți, filme, spectacole, emisiuni radio), trebuie acordat copiilor mai mult timp pentru a vorbi.

Inteligența logico-matematică este specifică copiilor care pot rezolva probleme și oferă soluții non-verbale. Le place ordonarea logică, claritatea și văd cu ușurință tiparele și conexiunile din jurul lor. Sunt colecționari împătimiți și fac cu plăcere activități de ordonare/aranjare a obiectelor din jur. De mici, sunt cunoscători a conceptelor de timp, spațiu, cantitate, număr, cauză și efect. Caută să explice cauza și efectul. Încearcă să găsească elemente comune, clasifică, speculează, fac predicții și descoperă progresiv regulile matematice și logice ale lumii.

Pentru o bună dezvoltare a inteligenței logico-matematice, profesorul trebuie să găsească conexiunile dintre matematică și viața de zi-cu-zi și să stimuleze interesul copiilor pentru logică, de exemplu, creând un „club de puzzle” sau un „rebus”. Este utilă folosirea unor tipare de rezolvare de probleme prin desfășurarea de diverse activități cu numere la diverse discipline, în

așa fel încât numerele să incite imaginația copiilor. În mod constant, trebuie atrasă atenția asupra regulilor și obiceiurilor folosite, scopul lor final fiind alcătuirea facilă a clasificărilor, listelor de priorități și modul în care se fac predicțiile. [163]

Inteligența vizuală și spațială este apanajul copiilor capabili să creeze sau să recreeze cu ușurință imagini sau obiecte. Având memorie vizuală bună, aceștia se pot imagina sau pot să imagineze un obiect într-un context total diferit, datorită faptului că își amintesc perfect cum arăta obiectul și locul în care l-au văzut. Inteligența spațială se manifestă prin faptul că înțeleg perfect indicațiile de orientare și se pot imagina cu ușurință urmând un anumit traseu, putând la rândul lor să ghideze (să dea îndrumări) cu ușurință. Acești copii pot vizualiza rapid scene imaginare. Se poate spune, fără a greși, că au capacitatea de a învăța „văzând și observând”.

Pentru a dezvolta în mediul școlar inteligența vizuală și spațială, profesorul este nevoit să adauge materialelor scrise și orale tehnici de înțelegere vizuală cum ar fi: hărți, diagrame, reprezentări schematice, grafice cu adnotări sau postere. Acestea, pentru ușurarea procesului de învățare–memorare ar trebui să fie expuse în sala de clasă pentru a se putea face ușor trimiteri la ele pe parcursul lecției. În acest context, prin mișcărilor pe care le face, profesorul trebuie să devină un suport vizual care stimulează învățarea, captând atenția prin gesturi și mișcări expresive.

Inteligența kinestezică este atribuită copiilor care dau dovadă de dexteritate de la o vârstă fragedă. Își mișcă cu ușurință propriul corp sau alte obiecte cu ajutorul unor manevre complicate. Încep să meargă de mici și au dexteritate în mânăuirea jucăriilor. Își coordonează simultan mișcărilor atât în partea dreaptă cât și în partea stângă a corpului. Au un aspect fizic robust și ca urmare sunt polisportivi. Uneori pot fi agitați iar memoria le este stimulată de activități care implică în mod deosebit mișcare.

Inteligența muzicală o au copiii care observă cu ușurință modele de sunete și sesizează diferențele de la vârstă mică. Tonalitățile, ritmul și melodiile le rămân cu ușurință în minte. Vor fi atrași de orice activitate legată de muzicalitate și vor avea talent la instrumente muzicale de mici. Doresc să asculte muzică în orice împrejurare, improvizând și experimentând cu plăcere noi sunete și sonorități.

Pentru dezvoltarea inteligenței muzicale a copiilor, profesorul trebuie să creeze ocazii pentru a trăi experiențele muzicale ca activități participative la nivelul clasei. Prin diferite moduri, este necesară stimularea interesului de a produce și „gusta” muzica. Folosirea ritmurilor este utilă pentru a-i învăța pe copii să identifice schimbările de înălțime, variație și modulare a sunetelor. Pentru a ajuta la rememorarea conținutului sau a delimita timpul de îndeplinire a unei

sarcini, se va alege o temă muzicală adecvată stării de moment (dinamică, reflexivă, relaxantă, energizantă).

Inteligența naturalistă este atributul copiilor care iubesc mediul înconjurător și au afinitate pentru activitățile desfășurate în natură. Sunt sensibili la armonia și disarmonia din mediul înconjurător, sunt curioși să găsească modele și legături în natură. Acești copii sunt preocupați de efectele acțiunilor omului asupra mediului. Această preocupare poate fi legată de mediul imediat – parcul, malul râului, curtea școlii sau legată de spații deschise mai vaste. Tipul de inteligență naturalist se manifestă la copii prin observarea detaliilor, curiozitatea față de speciile observate, speculații legate de existența diferitelor specii sau legătura indivizibilă dintre mediu, schimbare și timp (anotimp).

Profesorul, pentru a inocula copiilor inteligența naturalistă, trebuie să-i responsabilizeze față de mediu prin crearea unui loc în clasă sau școală pe care să îl întrețină (îngrijească). Pentru studiul impactului acțiunilor omului asupra mediului în termeni de cauză și efect, este eficientă vizitarea unor locuri din mediul înconjurător, aflate în zone diferite. Cadrul didactic, prin menirea lui, ar trebui să fie un model de comportament responsabil atât în mediul social cât și în cel natural, în mediul școlar și în afara lui.

Vorbind la modul general, inteligența este o aptitudine care contribuie la adaptarea individului la situații noi. Inițial, conceptul de inteligență făcea referire mai degrabă la aspectele intelectuale și cognitive ale adaptării noastre la diverse situații iar de-a lungul timpului, teoria inteligenței s-a dezvoltat gradual, odată cu trecerea timpului apărând conceptele de inteligențe multiple (Gardner) sau inteligență emoțională (Goleman). În viziunea lui Gardner, (profesor de teoria cunoașterii, educație și psihologie la Universitatea Harvard, precum și de neurologie la Facultatea de Medicină din Massachusettes), inteligența este „multidimensională” și o definește ca „o abilitate de a rezolva probleme și/sau de a crea produse care să fie valorizate la un moment dat de o anumită cultură umană”. [190].

Teoria Inteligențelor Multiple a lui Gardner a pornit de la ideea că mulți copii care au un coeficient de inteligență ridicat, întâmpină dificultăți la școală. Teoria sa susține că „intelențele multiple nu sunt nici biologice, nici culturale, ci sunt în strânsă conexiune cu diferitele stiluri de învățare. Știm că noi oamenii avem stiluri de învățare diferite, aptitudini diferite, iar acestea conduc și către inteligențe diferite”. [67]

1.5. Concluzii

Capitolul prezintă o analiză a literaturii de specialitate cu privire la tematica lucrării cu accent pe profilul psihologic al copilului și rolul educației fizice și a educației muzicale în contextul actual.

1 Studiul bibliografic realizat subliniază necesitatea conceperii și generalizării unei teorii și practici privind formarea personalității elevilor din treapta învățământului primar prin utilizarea muzicii și mișcării, analiza nivelului de dezvoltare fizică generală, psihomotrică, psihosocială a elevilor din ciclul primar de învățământ în acest context, dezvoltarea unui program de jocuri de muzică și mișcare orientat spre formarea psihomotrică și psihosocială a elevilor de vârstă școlară mică dar și argumentarea și verificarea experimentală a eficienței metodicii de aplicare a activităților de muzică și mișcare, orientată spre formarea personalității elevilor din școala primară în plan psihosocial și psihomotric.

2 Urmare a consultării literaturii de specialitate, mișcarea este o modalitate primară de expresie a omului și apare ca reacție înăscută la sunet și ritm. Copii mici, care cresc înconjurați de mișcare și de sunet le consideră mijloace naturale de exprimare a propriilor sentimente.

3 În sfera efectelor fiziologice ale muzicii și mișcării asupra organismului uman sunt relativ bine cunoscute în literatura de specialitate în care sunt descrise detaliat schimbările care survin în sistemele cardiovascular, respirator, scheletic și în alte sisteme, atât în perioada efortului, cât și după finalizarea acestuia. Este cunoscut deasemeni rolul mișcării în dezvoltarea sistemului nervos central al copiilor. Mai puțin sunt caracterizate însă, efectele muzicii asupra proceselor psihice, a gradului de socializare, impus și de specificul activităților muzicale. Acest aspect poate fi îmbunătățit prin simbioza muzică - mișcare.

4 Dezvoltarea accelerată a societății și a tehnologiei din ultimii ani au determinat o scădere accentuată a interesului elevilor pentru activități de relaxare: sport, joacă, excursii, citit, fapt ce a conduce la scăderea stării generale fizice și psihice. Acest aspect are un efect important asupra tinerilor. Atracția tinerilor spre muzică, simultan cu nevoia unei educații muzicale conduce la ideea introducerii disciplinei Muzică și mișcare, menită să creeze cadrul general al implicării copiilor în activități fizice într-un mediu plăcut și atractiv în condițiile în care aceștia sunt supuși zilnic unui program intelectual impus de necesitatea acumulării de cunoștințe teoretice, simultan cu dezvoltarea complexă a psihicului și fizicului. [208]

5 Specialiștii au evidențiat că prin teoria inteligențelor multiple se propune o transformare majoră a modului în care profesorii trebuie să fie instruiți pentru a aplica în lecțiile lor, o varietate de moduri folosind: muzica, învățarea prin cooperare, jocul, dinamismul, creativitatea și psihomotricul.[119]

6 Prin analiza disciplinei Muzică și mișcare, prin obiectivele, conținuturile și mijloacele sale aceasta poate contribui la îmbunătățirea performanțelor proceselor psihice (atenție, memorie, gândire, imaginație) ale elevilor, la menținerea lor la un nivel optim dar și la formarea unui comportament social, a coeziunii sociale și de grup. Din punct de vedere metodic aceasta are o puternică componentă inovativă, rupe rutina zilnică a elevului la școală, permite folosirea unor metode didactice complexe și moderne de predare.

7 În contextul analizat se presupune că aplicarea unui program specific de muzică și mișcare la nivelul învățământului primar va aduce o contribuție substanțială la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, stabilirea unor relații interpersonale eficiente, exprimate prin indicii coeziunii de grup și a trăsăturilor de personalitate.

8 Ținând cont de toată informația teoretică și metodică analizată, teoria inteligențelor multiple oferă posibilitatea de a îmbunătăți bagajul psihomotric al copilului de la cele mai fragede vârste prin activități de muzică și mișcare. [267]

Capitolul 2.

ANALIZA METODOLOGICĂ A PROCESULUI DE FORMARE A INTELIGENȚEI MOTRICE ÎN SISTEMUL DE ÎNVĂȚĂMÂNT PRIMAR

2.1. Analiza teoretico-metodică privind formarea deprinderilor motrice, aptitudinilor motrice, psihomotrice, ale elevilor prin diferite activități prevăzute în cadrul învățământului primar

La baza aspectelor teoretico-metodice privind elevii pe diferite activități din cadrul învățământului primar, stau profesorii, educatorii, învățătorii și cercetătorii care au abordat științific problemele din cadrul disciplinelor de educație fizică, jocuri de mișcare, muzică și mișcare și alte activități de mișcare. În acest sens, vom prezenta publicații, materiale științifice privind formarea deprinderilor motrice, aptitudinilor motrice și psihomotrice a elevilor pe diferite activități de mișcare. Unii autori consideră această perioadă ca fiind sfârșitul copilăriei și totodată perioada de început a pubertății. Atât adaptarea școlară cât și cea de învățare constituie probleme majore ce apar pe parcursul acestei etape [21],[110]. Tipul esențial de activitate devine învățarea, deoarece solicită în profunzime intelectul și determină elaborarea capacităților și strategiilor de învățare. Simultan cu acest proces, copilul acumulează cunoștințe esențiale în ceea ce privește deprinderile de scris-citit, care devin factorul principal de însușire a celorlalte achiziții. Deosebindu-se total de actele de învățare clasice, învățarea școlară dă o valoare ridicată prin conținutul ei, cadrul și modul în care se desfășoară. [55],[98]

În cazul studiului mișcărilor, motricitatea elevilor se definește prin totalitatea deprinderilor și priceperilor motrice, a indicilor calităților motrice (viteză, forță, rezistență și coordonare) cu ajutorul cărora elevul reușește să obțină o eficiență maximă [104],[136]. În definirea deprinderilor motrice, diverși autori scot în evidență motricitatea umană, metoda formării și perfecționării lor în contextul activităților de mișcare.[259].

Autoriil, Gh. Mitra și A. Mogoș (1980) sintetizează caracteristicile deprinderilor motrice scoțând în evidență următoarele aspecte: unicitatea și ireversibilitatea, fiecare acțiune motrică caracterizându-se prin anumiți parametri ai execuției, deși aparent, la fiecare repetare, se reia aceeași mișcare. Ireversibilitatea este dată de imposibilitatea efectuării deprinderii prin

modificarea succesiunii actelor sau acțiunilor motrice componente. Înlănțuirea (combinarea) este dată de succesiunea într-o ordine precis determinată, care asigură manifestarea eficientă a elementelor componente ale deprinderii. Originalitatea execuției arată faptul că, deși se pot automatiza, deprinderile se caracterizează și prin posibilitatea adaptării la anumite condiții. [106]

În literatura de specialitate sunt stipulate etapele de formare a deprinderilor motrice de natură fiziologică (iradierea, concentrarea excitației, realizarea stereotipului dinamic), psihologică (formarea reprezentării, învățarea segmentară sau analitică, organizare și sistematizare, sintetizare, automatizare) și metodică (familiarizarea, învățarea, mișcările inutile, consolidarea, perfecționarea). [99] Educația fizică acționează cu precădere asupra dezvoltării fizice a oamenilor în sensurile profilactic, preventiv și terapeutic. În lecția de educație fizică, mai ales cea școlară, se influențează (mai mult sau mai puțin, mai bine sau mai puțin bine, ca să nu spunem "rău!") dezvoltarea fizică a organismului subiecților aproape în toate verigile, mai ales indirect. În mod special, deci pentru acționare pe cale directă, a fost introdusă o verigă (a III-a), neacceptată de neprofesioniști (deoarece cere mult efort, multă participare pedagogică etc.). Dar, exerciții speciale de dezvoltare fizică, pe grupe de câte două-trei, se pot face (și o fac adevărații profesioniști!) și pe parcursul altor verigi din lecție, inclusiv în cea de "revenire a organismului după efort". [109],[100]

Etapile fiziologice ale formării deprinderilor motrice cuprind mișcările inutile și lipsa de coordonare care au un caracter predominant, mișcările executate conform scopului acțiunii, dar realizate prin contracții musculare excesive și formarea propriu-zisă, când se obține stabilizarea deprinderii motrice.

Etapile psihologice ale formării deprinderilor motrice cuprind etapa inițială, când copilul se familiarizează cu actul motric, executând mișcări care să cuprindă elemente din deprinderea ce urmează a fi învățată, învățarea segmentară sau analitică, organizarea, sistematizarea, sau unificarea elementelor componente ale acțiunii, sintetizarea și automatizarea, iar la final consolidarea.[165]

În procesul de predare, este necesar ca profesorul să organizeze și să conceapă structuri motrice de la simplu la complex, de la ușor la greu, insistând asupra parametrilor (viteză, ritm, coordonare etc), luând în considerare toate etapele formării deprinderilor motrice. Scopul acțiunii trebuie înțeles de elevi, aceștia trebuie să cunoască mijloacele de care se vor folosi pentru realizarea ei, în caz contrar, neînțelegerea acțiunii de către copii poate conduce la scăderea interesului și atenției. Este necesar ca demonstrarea unei acțiuni motrice să fie făcută în condiții cât mai apropiate de cele ale activității de mișcare în cadrul căreia va fi utilizată [191]. Demonstrația, coroborată cu explicația, are drept scop schițarea mentală a planului general al

acțiunii și etapele din care acesta este format[22-53]. O serie de specialiști în domeniu au arătat că în procesul de învățare randamentul crește cu 44% cu condiția ca demonstrația să fie însoțită de explicații complete. Prin repetarea mișcărilor se impune o condiție constantă de execuție, și printr-o eșalonare corectă a repetărilor se obține o mișcare corectă. W. H. Pyle, sublinia avantajul prezentat de eșalonarea repetărilor, comparativ cu gruparea lor. [227]

Pentru înțelegerea locului și a rolului activităților de mișcare în pregătirea elevilor mici, trebuie să ținem seama, că realizarea acestuia se obține în cadrul unui proces unitar, elaborat, în care se îmbină armonios toate aspectele fenomenului [103]. Dezvoltarea aptitudinilor și deprinderilor motrice nu constituie două procese izolate, ci două componente ale unui proces unic de perfecționare a activității motrice a elevilor mici (Tabelul 2.1). [135],[136] ,[137],[257]

Tabel 2.1. Etapele formării deprinderilor motrice de natură fiziologică, psihologică și metodică [135],[136] ,[137],[257]

Etape fiziologice	Etape psihologice	Etape metodice
<i>Etapa în care predomină mișcările inutile și lipsa de coordonare</i>	Etapa inițială, familiarizarea copilului cu actul motric.	<i>Înțelegerea acțiunii</i>
<i>Etapa mișcărilor conform scopului acțiunii, dar realizate prin contracții musculare excesive</i>	Etapa învățării segmentare sau analitice	<i>Demonstrarea acțiunii</i>
<i>Etapa formării propriu-zise și a stabilizării deprinderii motrice.</i>	Etapa organizării și sistematizării, sau de unificare a elementelor componente ale acțiunii.	<i>Continuitate în repetarea acțiunii</i>
	Etapa sintetizării și automatizării	<i>Stabilirea și fixarea deprinderii prin control și autocontrol</i>
	Etapa consolidării	<i>Aplicarea deprinderilor în condiții variate și concrete ale activității practice</i>

Aptitudinile motrice se manifestă prin corectitudinea deprinderilor motrice. Realizarea optimă a sarcinilor care revin activităților de mișcare este condiționată de cunoașterea și respectarea particularităților de vârstă, de aplicarea celor mai potrivite metode de învățare. Autorul Gh. Cârstea, (1993) reprezintă etapele formării deprinderilor motrice (Tabelul 2.2) [26].

Tabelul 2.2. Etapele formării deprinderilor motrice [26]

Etapa de învățare	Obiective principale	Caracteristici ale exersării
Etapa inițierii în bazele tehnice de execuție a deprinderilor motrice	- formarea unei reprezentări clare asupra deprinderii respective (prin explicație și demonstrație) - formarea ritmului general de execuție cursivă a deprinderii; - preîntâmpinarea sau înlăturarea greșelilor tipice.	descompunerea deprinderii, când este cazul, în elemente componente și exersarea analitică a acestora;
Etapa fixării, a consolidării deprinderilor	- formarea tehnicii de execuție a deprinderii în concordanță cu caracteristicile spațiale, temporale și dinamice optime; - întărirea legăturilor temporale.	- exersare în condiții relativ constante, standardizate; - se creează premisele execuției în condiții variabile.
Etapa perfecționării	- lărgirea variantelor de execuție a fiecărei deprinderi, prin desăvârșirea execuției mai multor procedee tehnice; - executarea unor „combinații tehnice cu ușurință, cursivitate și eficiență.	- exersare în condiții cât mai variate, apropiate de cele întâlnite în competiție; - inclusiunea deprinderilor într-o înlanțuire de alte deprinderi.

Pentru activitatea de educație fizică, mersul corect reprezintă cel mai eficient mijloc de organizare a colectivului, asigurând deplasărilor eficiență, aspect estetic și consum minim de energie. Pe parcursul activităților, trebuie insistat asupra formării unui mers corect elastic, estetic, elegant, fără oscilații accentuate pe verticală, în lateral sau cu răsucirea trunchiului. În acest sens, principala cale pentru dezvoltarea aptitudinilor motrice la elevii mici cu vârsta cuprinsă între 7 și 8 ani, o constituie activitatea organizată în cadrul lecțiilor de muzică și mișcare, joc și mișcare, educație fizică, unde prin intermediul muzicii și a jocurilor de mișcare se formează priceperi și deprinderi motrice.

În practica pedagogică varietatea jocurilor este divizată în două grupe mari: jocuri creatoare și jocuri cu reguli.

Jocurile dinamice au reguli precise. Termenul „joc de mișcare” (sau joc dinamic) are etimologia din cuvântul latin „jocus” și cuvântul francez „dynamique”. Dicționarul Explicativ al Limbii Române, pe lângă sensurile „acțiunea de a se juca”, „activitate distractivă” (mai ales la copii), „distracție copilărească” sau „a-și petrece timpul liber amuzându-se”, mai propune și o

altă explicație: „competiție sportivă de echipă, căreia îi este proprie lupta sportivă (baschet, fotbal, etc)” care au un „mod specific de a se comporta într-o întrecere sportivă”. În același sens, cuvântul „dynamique” nu înseamnă altceva decât „plin de mișcare”, „de acțiune”, „activ”, „care este în continuă mișcare”, „evoluție”, „care se desfășoară rapid”. Din aceste definiții, putem defini *jocul dinamic* ca o activitate distractivă, amuzantă, care este caracterizată prin mișcare continuă. După opinia lui Claparede, „jocul este singura atmosferă în care ființa sa psihologică poate să respire și în consecință poate să acționeze”. [186]

Zapletal M. consideră jocurile dinamice ca „activitate conștientă, orientată spre atingerea unui anumit scop, baza lui constituind mișcări naturale, executarea cărora nu necesită încordări fizice și psihice enorme”. Oprea Laurențiu consideră că jocul de mișcare, „prezintă un mijloc al educației fizice, o formă, un conținut, ce sunt folosite la toate verigile sistemului de învățământ” [117]. Puncte de vedere apropiate cu privire la definiția jocului concep jocul ca o „manifestare a activității de joc, în care este evidențiat lucid rolul mișcărilor și pentru care sunt caracteristice acțiuni motrice active, creative, motivate de subiectul jocului”. [35],[194]

Pe baza acestor definiții pot fi evidențiate elementele specifice ale jocului de mișcare. Jocul dinamic reprezintă astfel o activitate, elementul esențial constituindu-l mișcarea subordonată unor reguli anumite și condiții permanent schimbătoare. Baza lor este alcătuită din diverse acțiuni motrice motivate de tema propusă și care sunt reglementate parțial prin reguli. Aceste acțiuni au ca finalitate parcurgerea și trecerea cu succes, în condițiile mereu schimbătoare ale jocului, de diferite momente dificile sau obstacole apărute în calea scopului propus. Acțiunile jocului sunt legate de executarea unor mișcări de bază: alergare, săritură, aruncare și prindere, cățărare etc.

În cadrul oricărui joc, regulile stabilesc modul de așezare și deplasarea jucătorilor, precizează caracterul comportamentului de care trebuie să dea dovadă, drepturile și obligațiile jucătorilor, mijloacele de conducere ale jocului și la final, criteriile de stabilire a rezultatului. Aceste reguli încurajează manifestarea unei activități creatoare din partea jucătorilor și folosirea inițiativei personale pe măsura priceperilor, dorințelor și intereselor lor. Subiectul jocului determină acțiunile participanților și caracterul lor. Acesta este o activitate inspirată din viața de zi cu zi și în mod imaginar sunt create acțiuni de muncă, militare, de uz casnic etc. Tema jocului dă o notă de voie bună acțiunilor participanților, indică tactica ce trebuie urmată pentru a câștiga și ca urmare determină procedeele tehnice de executare a acțiunilor. Regulile determină aranjarea și deplasarea jucătorilor, precizează caracterul comportamentului lor și în final rezultatul jocului.

După opinia lui Keneman D. și Huhlaeva, o trăsătură caracteristică a jocurilor dinamice o constituie „influența complexă și multilaterală asupra personalității copilului”. În timpul

jocurilor, copiii sunt întotdeauna activi și plini de spirit de inițiativă. Totodată, condițiile și regulile jocului îi fac pe copii să fie reținuți. Această îmbinare necesară în educația copiilor este menționată ca fiind un principiu fundamental în educația copilului de a găsi mijlocul, adică măsura educației spiritului activ. A găsi acest simț al măsurii între spiritul activ și „frâne” înseamnă a rezolva problema educației. Jocurile dinamice se deosebesc printr-o stare de emotivitate mare. În cazul în care jocurile sunt organizate și desfășurate corect, atunci ele acordă copiilor satisfacție, creând o dispoziție bună.

Muzica este un factor cu rol determinant în dezvoltarea copilului, în achiziționarea patrimoniului cultural propriu, care contribuie la dezvoltarea sensibilității, a simțului estetic, perseverenței și aprofundarea nevoii cunoașterii de sine. Autorul Schaeffer P. afirma că „în timp ce muzica are mai multe valențe în personalitatea umană, studiul privind receptivitatea copiilor nu este același pentru toți, pentru că muzica intră în rezonanță cu vibrațiile noastre interioare”. [194]

Educația muzicală are un rol determinant în dezvoltarea auzului, atenției, memoriei, imaginației și creativității, acestea fiind generate de coeficientul de inteligență al copiilor. Studiile ne demonstrează că cei mai buni elevi, indiferent de ciclul de învățământ urmat, sunt cei care studiază și muzica. Cântarea vocală, instrumentală și audiția constituie mijloacele care contribuie la o educație muzicală temeinică. La copiii de vârstă școlară mică, muzica însoțită de dans se materializează printr-o suită de mișcări dirijate de profesor și sugerate de textul cântecului. [197]

Dacă copilul stăpânește deprinderi și priceperi motrice mai variate și le utilizează în condiții complexe, putem afirma că acel copil are un coeficient ridicat al inteligenței motrice, fapt ce îi conferă lejeritate de mișcare și o mare siguranță fizică. Din acest motiv, educația fizică, jocul și mișcarea, muzica și mișcarea sunt discipline care asigură condiții ideale propice dezvoltării creativității. Fiecare disciplină are soluții proprii de soluționare a problemelor ce pot apare și fiecare elev are posibilitatea de a le rezolva într-o manieră originală, proprie. [45], [170]

Cercetătorii în domeniul inteligenței umane au reluat în ultima perioadă de timp discuțiile referitoare la modul de abordare și limitele în care se poate încadra acest subiect. În cartea “Frames of Mind”, publicată în anul 1983, profesorul Howard Gardner p.279-294. a revoluționat modul în care putem privi inteligența umană. Prin publicarea rezultatelor studiilor sale, el afirmă faptul că nu există doar un singur tip de inteligență relevant pentru a fi responsabil de succesul nostru în viața de zi cu zi, Testul IQ nu reprezintă unicul factor determinant pentru inteligența umană, el susținând faptul că inteligența este compusă din învățare și adaptare, acestea incluzând la rândul lor mai multe aspecte. [209],[147]

Este important de amintit și tipologia lui Carl Jung (*Tipuri psihologice*, publicată în anul 1921), care clasifică oamenii în 8 categorii sau tipuri (Tabelul 2.3).

Tabelul 2.3. Aspecte metodologice privind dezvoltarea diverselor tipurile de inteligență în învățământul primar [89]

Reflexiv Extravertit	analitic, strategic, planifică, implementează, îi organizează pe ceilalți
Reflexiv Introvertit	contemplativ, descoperă, teoretic, urmărește autocunoașterea
Afectiv Extravertit	sociabil, sentimental, urmărește succesul personal și social
Afectiv Introvertit	inaccesibil, enigmatic, autonom, urmărește intensitatea interioară
Senzorial Extravertit	practic, participativ, caută plăcerea, inflexibil
Senzorial Introvertit	intens, obsesiv, detașat, cunoscător, expert
Intuitiv Extravertit	aventuros, inovativ, caută noutatea, propune schimbarea
Intuitiv Introvertit	idealist, vizionar, esoteric, mistic, rezervat

În general, subiectul se ghidează în conformitate cu atitudinea și funcția pentru care este cel mai bine înzestrat. Doar prin exercițiu continuu atitudinile și funcțiile principale au capacitatea de a se diferenția eficient [89]. Conform DEX, Inteligența reprezintă capacitatea de a înțelege ușor și bine, de a sesiza ceea ce este esențial, de a rezolva situații sau probleme noi pe baza experienței acumulate anterior [250],[48]

În ultimii ani, au apărut o serie de opinii și particularități despre inteligență.

Cercetătorul H. Gardner afirmă că „psihologia nu dictează educația în mod direct ci ajută la înțelegerea condițiilor în care are loc educația” [67]. Inițial, teoria acestui cercetător nu a fost acceptată în mediul academic. În cele din urmă, teoria a fost acceptată de teoreticienii din educație și apoi aplicată de către profesori.[201]

În America de Nord, numeroase instituții de învățământ au revizuit programele școlare și practicile pedagogice în conformitate cu aceste tipuri de inteligență. Evaluând timpuriu tipul de inteligență pe care îl deținem - de preferință încă de pe băncile școlii - putem dezvolta și fructifica judicios aceasta inteligență în scopul alegerii optime a carierei pe care o vom alege. [120]

Astfel, teoria inteligențelor multiple este abordată de psihologul de la Harvard Gardner: inteligența lingvistică, inteligența logico-matematică, inteligența spațială, inteligența muzicală, inteligența chinestezică, inteligența intrapersonală, inteligența interpersonală și inteligența

corporală. Tipurile de inteligență lingvistică și inteligența logico-matematică sunt utilizate constant în diverse programe educaționale desfășurate în instituții de învățământ iar evaluarea se face prin intermediul testului de inteligență IQ.

Fiind asociate cu arta, tipurile de inteligență spațială, muzicală și chinestezică, pot fi asimilate ca talente artistice [181]. Tipurile de inteligență intrapersonală și interpersonală au fost denumite de H. Gardner: “inteligență personală”. Generic, au primit titulatura de *Inteligență Emoțională* care este măsurată prin testul EQ.

1. Inteligența lingvistică constituie o lejeritate în exprimare și o bună percepere a nuanțelor limbajului verbal, abilitatea de învățare a limbilor străine și folosirea eficientă a limbajului pentru a obține o exprimare liberă, având drept scop atingerea unor obiective. Persoanele care dețin acest tip de inteligență preferă discuțiile, dezbaterile, asocierile de cuvinte, să citească, să scrie, să povestească. Persoanele care posedă inteligență lingvistică, pot performa în domenii precum: jurnalismul, literatura, psihologia, justiția.

2. Inteligența logico-matematică reprezintă capacitatea individului de a elabora raționamente, de a recunoaște și folosi scheme și relații abstracte.

3. Inteligența spațială presupune capacitatea de a gândi și a-și reprezenta în imagini spațiale informațiile.

4. Inteligența muzicală constituie abilitatea de a recunoaște și de a gândi în sunete, ritmuri, melodii și rime, a fi sensibil la ton, la intensitatea, înălțimea și timbrul sunetului, abilitatea de a recunoaște, crea și reproduce muzica, folosind un instrument sau vocea.

5. Inteligența kinestezică implică utilizarea eficientă a mișcărilor corporale, abilitatea mentală de coordonare a mișcărilor corpului, atât fizicul cât și mentalul situându-se în strânsă legătură.

6. Inteligența intrapersonală face referire la înțelegerea propriei persoane. [29]

7. Inteligența interpersonală se referă la înțelegerea celorlalți și te ajută să fii sociabil. [166]

8. Inteligența corporală/ kinestezică cu deprinderi sportive reprezintă capacitatea de a folosi propriul corp pentru a comunica, a manipula obiecte delicate și a executa mișcări de mare precizie. Acest tip de inteligență implică predominant abilitatea de a controla și interpreta mișcările corpului, de a manevra obiecte, de utilizare a limbajului corpului pentru a exprima trăiri emoționale. În cazul copiilor, aceștia sunt mai pricepuți în a face o activitate fizică ce implică cu preponderență mișcarea decât ceva static, „plictisitor” cum ar fi să citească sau să asculte.

Inteligența kinestezică a copilului poate fi indusă și perfecționată prin vizionarea unor programe artistice atrăgătoare pentru copil, încurajarea în ce privește exprimarea prin dans, acest

lucru implicând totodată și stimularea inteligenței muzicale. Orice joc care implică coordonarea și conștientizarea mișcărilor este compatibil cu stimularea acestui tip de inteligență. [58]

Conform părerilor emise de specialiști (Ababei, 2003, p. 155)[1], (Parlebas, 1968, citat de Epuran, 1994, p. 265)[58], „Inteligența motrică a fost văzută drept posibilitatea de a îmbunătăți capacitățile musculare, de a înțelege jocul, de a deține o bună motivație sportivă și de a acumula noi cunoștințe, oportunitatea de a cunoaște principiile, strategiile, regulile și psihologia sportului, de a sistematiza rapid situațiile schimbătoare din timpul activităților de forță, de a organiza timpul, spațiul și coordonarea musculară, de a regla poziția corpului și echilibrul de a învăța și dezvolta controlul asupra musculaturii, de a învăța cum să se miște corpul în situații diverse și în medii diferite, de a coordona o parte a corpului cu cealaltă, de a mișca diverse părți ale corpului în combinație cu altele și de a îndeplini anumite cerințe sportive”. [1],[58]

Thomas, R., (1995), citat de Horghidan (2009), vorbește despre „anticipare motrică, constând în organizarea unui program motor de coordonate precise de timp și spațiu pentru a obține simultaneitatea evenimentelor”, pe când Horghidan, definește inteligența motrică „organizarea cognitivă ce exprimă și funcționează prin finalizări în planul comportamentului motor”. [79]

Inteligența motrică privește în egală măsură selectarea, captarea și tratarea informațiilor venite din exterior și din interiorul corpului în vederea elaborării răspunsurilor motrice adecvate. Principalele atribute ale inteligenței motrice, după Horghidan, sunt: intuitiv–operativitatea în alegerea programului adecvat situației sau intenției și rapiditatea comparării alternativelor. [79]

Posibilitatea elaborării programului motor în criză de timp, constă în:

- capacitatea de a prelucra în timp scurt o cantitate mare de informații senzoriale și de a desprinde dintr-un complex senzorial informația relevantă, necesară reacției motorii;
- capacitatea de decodificare și utilizare a informațiilor proprioceptive;
- capacitatea de înțelegerea rapidă a sarcinii motrice;
- ușurința transferului; - creativitatea motrică;
- anticipare–coincidență.

Așadar, inteligența motrică determină adaptarea la datele concrete ale unei situații pe baza sesizării raporturilor spațio-temporale și a descoperirii prin intuiție a unei noi soluții care să le organizeze. Se mai poate adăuga că este o formă de inteligență primară, operează la nivel senzorio-motor, implică cuprinderea și folosirea globală a împrejurărilor, este concretă, rapidă și mobilă și de asemenea realizează aprecierea simultană a tuturor datelor și, rezolvarea imediată a problemelor pe care acestea le pun, printr-un fel de „schemă motorie” care reglează din interior, în mod dinamic atitudinile și pozițiile corpului în timpul acțiunii [81]. Epuran M. spunea că

„motricitatea este ansamblul funcțiilor care asigură menținerea posturii și execuției mișcărilor specific ființelor vii; ea este gândită în opoziție cu funcțiile de recepție și senzoriale”. [58]

Filozoful francez J. Piaget, definea inteligența ca "mijlocul de a achiziționa o știință perfectă privitoare la o infinitate de lucruri". În aceasta definiție intuim menirea celor două poziții actuale ale noțiunii de inteligență și anume ca sistem complex de operații sau ca aptitudine generală. Considerând inteligența ca un sistem complex de operații care condiționează modul general de abordare și soluționare a diverselor situații și sarcini problematice, este necesar să avem în vedere o serie de operații și abilități: adaptarea la situații noi, deducția și generalizarea, corelarea și integrarea într-un tot unitar a părților relativ dispartate, consecințele și anticiparea deznodământului, compararea rapidă și reținerea variantelor acționale optime, rezolvarea corectă și facilă a unor probleme cu grad crescut de dificultate. Fiind fundamentale pentru inteligență, aceste abilități și operații sunt relevante prin capacitatea de soluționare a situațiilor noi, rapiditate, mobilitate, suplețe, flexibilitate și adaptabilitate și eficientă în funcție de împrejurări. [234]

Muzica și integrarea emisferelor cerebrale - În cazul stimulării inegale a celor două emisfere ale creierului, acesta nu se poate dezvolta ca un întreg și ca urmare vorbim despre o inteligență subdezvoltată. Din acest motiv, este foarte important, ca un copil să fie implicat în activități menite să-i stimuleze în mod egal atât latura analitică-obiectivă, cât și cea artistică-subiectivă. Când ascultăm o melodie, emisfera stângă a creierului analizează structura ei, în timp ce emisfera dreaptă se focusează pe melodicitate, sincronizându-se.

Muzica și dezvoltarea neurologică – Sunetele, armonia și cântatul “activează” creierul uman. După doar câteva săptămâni de la concepție, urechea este primul organ uman care este dezvoltat integral. Pare un paradox, dar fătul poate auzi și chiar recunoaște muzica. După naștere, copilul este atras de muzică. Apare plăcerea de a îngâna, dorința plină de stângăcie de a se mișca în ritmul muzicii, fericirea apărută pe chipul său atunci când ascultă cântecul de leagăn cântat de mamă și nu în ultimul rând fascinația care-l cuprinde atunci când aude melodia preferată.[8]

Studiul privind modul în care muzica influențează dezvoltarea neurologică arată că pentru o dezvoltare optimă a creierului, educația muzicală a copilului trebuie să înceapă înaintea vârstei de șapte ani. La această vârstă apar conexiunile între diferitele zone ale creierului, acestea fiind benefice pe tot parcursul vieții [167]. Copilul va obține performanțe academice remarcabile, dobândind deopotrivă și abilitățile atât de necesare pentru o viață echilibrată: disciplină, perseverență, abilitatea de a coopera, abilitatea de a face față stresului, sete de cunoaștere, abilitatea de a-și exprima sentimentele.

Deși există puține dezacorduri în privința legăturii dintre muzică și mișcare, nu trebuie să o considerăm ca o situație de la sine înțeleasă. În partea teoretică, sunt evidențiate două puncte majore:

1. Încercarea de a dovedi legătura generală dintre muzică și mișcare.
2. Presupunând că există o legătură între muzică și mișcare, examinarea modului în care aceasta este aplicată în sistemul de educație în școlile publice primare.

Draftul bibliografic studiat ne-a familiarizat în primul rând cu atitudinea omului față de muzică, începând cu epoca primitivă, trecând prin Grecia antică, Evul Mediu și ajungând în epoca contemporană. Se poate observa faptul că încă din cele mai vechi timpuri, oamenii au reacționat în mod natural și intuitiv față de muzică, mișcându-și corpurile. La fel ca în Grecia Antică (Platon și Aristotel), marii filozofi Decartes (1650), Rousseau (1778), sau Schopenhauer (1869), au confirmat faptul că oamenii au relaționat muzica și mișcarea prin intermediul corpului și sufletului - corpul este mișcarea, iar sufletul este muzica.

De-a lungul timpului, statutul muzicii a dezvoltat o controversă referitoare la menirea ei. Este destinată divertismentului sau are un caracter pur educațional? Controversa apărută a făcut referire la modul în care muzica are o influență asupra oamenilor. La acea vreme, Pitagora a descoperit note muzicale care puteau fi traduse în ecuații matematice, ceea ce a propulsat muzica la nivel de știință exactă. [194]

După colectarea informațiilor din domeniul muzicii, în general, și din domeniul educației muzicale, în special, este dovedit faptul că de-a lungul istoriei a existat o strânsă legătură între muzică și mișcare. Problema se accentuează în domeniul terapiei prin muzică, care este parte a domeniului terapiei corpului și a minții. În această lucrare, pornind de la premisa că, dacă muzica este benefică pentru vindecarea persoanelor suferinde atunci este cu siguranță benefică și pentru copii, obținem o dovadă în plus în privința importanței temei alese din punctul de vedere al combinației corp - mișcare și minte - muzică.

Legătura dintre muzică și mișcare este bine exprimată în copilăria timpurie și teoriile despre predare la nivelurile școlare primare în perioada 1882-1975. Astfel, reflectând asupra celor patru metode inaugurate de către marii pedagogi în domeniul educației muzicale, putem trece la realizarea obiectivelor și scopurilor cuprinse în programele școlare prin intermediul principiilor lui Cuculski Victoria, a muzicalității atotcuprinzătoare.

Cercetarea a căutat, de asemenea, răspunsuri în domeniul psihologiei și științei, încercând să descopere legăturile dintre muzică și mișcare în ceea ce privește corelația dintre creier și inteligență. Situația educației muzicale în școlile primare din cinci țări: Australia, Statele Unite ale Americii, Namibia, Africa de Sud, și Irlanda, este examinată prin comparație în ceea ce

privește idealurile și realitatea educației muzicale, precum și printr-o comparație a realității în ceea ce privește raportarea la muzică în cadrul sistemului de învățământ obișnuit. Referirile sunt făcute asupra statutului educației muzicale în școlile primare din aceste țări. Pe de o parte, putem percepe semnificația predării muzicii în școli, iar pe de altă parte, putem observa că în toate cele cinci țări se întâlnesc aceleași probleme în integrarea educației muzicale în școli, datorate lipsei parțiale a facilităților, penuriei de profesori instruiți, lipsei de buget și de resurse alocate în acest scop. Putem afirma, fără teama de a greși, că educației muzicale i se acordă o prioritate scăzută în școlile gimnaziale.

După unii autori (Niedermaier, Wunsch, Schweizer), implicarea în educația muzicală din întreaga lume ne conduce la implicarea în educația muzicală din școlile primare sub toate aspectele și problemele sale, cum ar fi, de pildă, multiculturalismul, ca rezultat al imigrației masive din diferite țări. [115], [180], [195]

Cercetători proveniți din culturi diferite subliniază importanța muzicii și rolul său benefic în viața omului. Acest lucru poate fi remarcat în mitologie, în Biblie, în medicina tribală etc. Utilizarea muzicii în scopuri funcționale încearcă să influențeze corpul uman. Muzica are efect terapeutic și educațional, contribuind la echilibrul dintre corp și minte. [125]

Problema se accentuează în cazul terapiei prin muzică, care face dintr-un domeniu mai larg – terapia corpului și a minții. În permanență, oamenii caută noi tehnici care să îi ajute să facă față stresului, să se relaxeze și să mediteze, să descopere o sursă inepuizabilă de pace și liniște. Importanța terapiei prin muzică, constituie, pentru această lucrare, o dovadă suplimentară în privința a importanței educației muzicale în general și de necesitatea promovării combinației corp - mișcare și minte - muzică, considerând că din moment ce este benefică pentru vindecarea persoanelor suferinde, este cu siguranță benefică și pentru copii. Este necesar ca educația muzicală să înceapă de la cea mai fragedă vârstă, deoarece aduce un aport major în dezvoltarea ulterioară a copilului, astfel încât prin predarea adecvată a noțiunilor de teorie și apoi prin audiție să genereze o serie de reacții corporale naturale față de muzică.

Ideile lui Dalcroze sunt excepționale mai ales în privința combinației dintre muzică și mișcare în copilăria timpurie și teoriile despre predare în școala primară, 1882-1975. Procesul de ieșire din uz a marilor metode era inevitabil. Valorile muzical-educativ-umane ale lui Kodály sunt baze solide pentru orice teorie enunțată în privința educației muzicale. Orff introduce unicitatea, schimbarea și varietatea în procesul de învățare și ca urmare, metoda structurată a lui Ward este admirabilă în ceea ce privește obiectivul propus.

Cercetarea a căutat de asemenea, răspunsuri în domeniul psihologiei și al științei în încercarea de a descoperi legăturile dintre muzică și mișcare în ceea ce privește creierul și

inteligența. O parte considerabilă a studiului este axată pe structurile creierului, pe sistemul auditiv și centrele nervoase responsabile pentru mișcare în procesele neuro-fiziologice, într-o încercare de a găsi legătura dintre auz și percepție, în general, audiția muzicală și mișcare, în special.

Psihicul, fiind elementul central în recepția muzicii, se „bazează” pe prelucrarea la nivelul creierului a informațiilor transmise în mod corect, deformat sau excelent de către ureche, iar procesele mentale sunt de o varietate extremă începând cu reprezentări, de regulă complexe, preponderent vizuale și cuplate cu procese afective. Soma (corpul) este afectată de transmiterea psihosomatică a efectelor psihologice ale muzicii prin intermediul releelor cortico-subcortico-neurovegetative și a hormonilor, astfel muzica producând modificări cu caracter reglator asupra organelor și aparatelor.

Referitor la procesele somato-psihice - fenomene de feedback - prezente în timpul ascultării muzicii, acestea capătă o importanță uriașă în cazul execuției muzicale (inclusiv în muzicoterapia activă) deoarece informațiile auditiv-tactile kinestezice și „balansul” stimulilor proveniți din circuitul corp – instrument – auz – creier – corp poate regla apăsarea clapelor pianului sau a corzilor viorii etc. Făcând referire la arta vocală, Silvia Voinea – celebra noastră cântăreață de operă – evidențiază importanța capitală pentru un cântăreț de operă a autoanalizei – de tip feedback – a calității sunetului vocal emis în timpul cântului, ceea ce permite decelarea unor cauze incidentale (de tehnică a respirației, de ex.) sau patologice ale unor insuccese interpretative. [176]

Ascultarea muzicii are la bază un lung și complex lanț de procese neurofiziologice a căror desfășurare în timp este, însă, cvasiinstantanee. Aceste procese, inițial acustice, sunt „convertite” într-o percepție complexă [84]

- *senzorială* - cu participarea analizatorului acustic (inclusiv „segmentul” lui cortical) dar cu importanță decisivă pentru „urechea muzicală”;
- *acustica propriu-zisă* - recepția sunetelor, ca atare, în ambele zone simetrice din lobii temporali;
- *muzica propriu-zisă* - integrarea unor calități izolate ale sunetelor dar și a unor motive și fraze muzicale, ca și a ritmurilor la nivelul emisferei cerebrale drepte, într-o zonă simetrică cu cea a centrilor vorbirii din emisfera stângă. Această zonă, „veritabil centru al muzicii”, este indispensabilă perceperii muzicii sub forma ei structurală (melodie, ritm etc.);
- *intelectual-afectivă* - având sediul în emisfera cerebrală stângă și fiind implicată în conștientizarea percepției muzicale, analiza conținutului „tehnic” muzical, dar și trăirea ideational-emoțională a „mesajului” vehiculat de muzica ascultată.

Participarea la aceste procese integrative – ce reprezintă saltul de la „neurologic” (activitatea neuro-fiziologică, desfășurată după legile biologice) la „psihologic” (procesele psihice reglementate după legile psihologiei) – este asigurată datorită conexiunilor corticale temporale cu anumite zone din lobii prefrontali (ipoteza a lui J. Eccles) și cu sistemul limbic (hipotalamusul), aceste din urmă conexiuni fiind implicate în trăirea „corporală” a muzicii. Muzica audiată are ca element constant structura ei inițială, modelată de natura interpretării, condițiile de audiție (nu numai acustica, ci și calitățile tehnice ale înregistrării, zgomote perturbante etc.).

Urmează procesele ideational-afective extrem de variate, de la senzația de plăcere extremă prezentă și până la evocarea unei stări afective caleidoscopice sau „fixe”, dominante (tristețe, elan, duioșie etc.). În esență, procesele mentale generate de muzica au un grad înalt de stabilitate, datorită structurii mentale și biografiei – ambele fixate, alături de influențele educaționale, în personalitatea subiectului – însă condițiile conjuncturale de ascultare a muzicii, de la dispoziția de moment până la locul audiției, interesul pentru muzica respectivă etc. crează o varietate a „rezultantei psihologice” a ascultării muzicii.

De menționat că schema acestui feedback „la vedere” – între muzică și organism – ar putea fi completată cu un al doilea lanț, invizibil dar intuibil – bazat pe argumente experimentale cu repercusiuni asupra fenomenelor psihice – vizând corelații de ordin psihologic, cu privire la reorganizarea creierului prin anumite tipuri de muzica cultă – și corelații de ordin psiho-neuroendocrino-imunologic, soldate cu creșterea imunității, în cazul ascultării oricărei muzici care place în mod deosebit ascultătorului.

După autorul Diederichs Gilles, putem grupa efectele psihologice globale ale muzicii în următoarele categorii (cu interferențe frecvente), detaliind prin exemplificări [188]:

1. Relaxarea psihică, având următoarele variante cu implicații comportamentale:

- catharsis (scăderea tensiunii emoționale), incluzând defularea și posibila apariție a extazului;
- sedare (favorizând instalarea somnului, în unele cazuri);
- euforie (generată, uneori compensator față de dispariția rapidă a conținutului afectiv negativ).

2. Stimularea psihică:

- creșterea randamentului cognitiv (memorie-ideație);
- euforie: creșterea încrederii în sine, stimularea voinței și inițiativei.

3. Comunicarea interumană, având un caracter intraverbal, bogat în elemente sugestive, fapt constant în special în cazul execuțiilor colective ale unor piese muzicale (exemplu în cvartet), dar și un caracter verbal (muzica vocală) ce explicitează și accentuează, cu ajutorul

textului, ideile și sentimentele vehiculate de muzica instrumentală. În cazul participării active la muzică, (de ex. cântatul în cor), comunicarea este maximă.

2.2. Demersul didactic în vederea proiectării curriculare, centrat pe studiul disciplinelor educației fizică, muzică și mișcare

Însumarea contribuției specifice disciplinei educație fizică la realizarea domeniilor de competențe cheie pentru învățământul obligatoriu din Europa conduce la redefinirea modelului disciplinei. Rolul ei în sistemul educațional este de a asigura: “Dezvoltarea aptitudinilor biopsiho-motrice și formarea capacității elevilor de a acționa asupra acestora în vederea menținerii permanente a stării optime de sănătate, asigurarea unei dezvoltări fizice armonioase și manifestarea unei capacități motrice favorabile inserției profesionale și sociale prezente și viitoare”.[148]. Prin intermediul acestei discipline de învățământ, se transmite elevilor un set de cunoștințe specifice: terminologia specifică, componentele stării de sănătate, parametrii dezvoltării fizice armonioase, caracteristicile priceperilor și deprinderilor motrice, factorii care condiționează manifestarea calităților motrice, tehnica, tactica și regulamentele ramurilor de sport, metode, mijloace și forme de organizare a exersării necesare pentru ameliorarea dezvoltării fizice, dezvoltarea calităților motrice, consolidarea și perfecționarea tehnicii și tacticii probelor/ramurilor de sport, metode și mijloace de investigare și (auto) evaluare, conținutul și formele de activitate independentă, individuală și de grup, informații sportive. [53] ,[24]

Abilitățile urmărite a fi formate prin această disciplină de învățământ, sunt: aprecierea stării de sănătate, compararea dezvoltării fizice cu parametrii specifici vârstei, ameliorarea indicilor de dezvoltare a calităților motrice, aprecierea obiectivă a capacității de utilizare a deprinderilor motrice, modul de acțiune pentru perfecționarea acestora, evaluarea capacității de practicare a ramurilor sportive învățate, integrarea și colaborarea eficientă în grupuri stabilite sau constituite spontan, participarea la întreceri și concursuri, aprecierea spectacolului sportive și capacitatea de a convinge cât mai multe persoane de beneficiile oferite de practicarea sportului.

Prin practicarea sportului în general și a mișcării în particular, ne modificăm atitudinea prin creșterea responsabilității față de propria sănătate, dorință permanentă de autoperfecționare, perseverență în atingerea obiectivelor fixate, spirit competitiv, respect față de reguli, parteneri, adversari, arbitri și spectator, disponibilitate pentru colaborare și un interes constant pentru fenomenul sportiv. Toate aceste contribuții specifice au oferit educației fizice și sportului statutul de arie curriculară distinctă în planurile de învățământ ale tuturor ciclurilor de școlarizare, ele

trebuind să fie la baza elaborării programelor de educație fizică, a metodologiei de realizare atât a procesului de învățământ, cât și a sistemului de evaluare.

„Aria curriculară educație fizică și sport prevede ca disciplină de învățământ, educația fizică, careia îi sunt afectate în planurile de învățământ în vigoare câte 2-3 ore/săptămână. Această plajă orară presupune că pentru toate clasele ciclului primar, două ore de educație fizică săptămânal sunt obligatorii, iar cea de-a treia se include în schema orară a fiecărei clase, în funcție de condițiile concrete (opțiunea elevilor, a învățătorului și a părinților, condițiile de dotare materială, tradițiile școlii, stabilirea la nivel minimal sau maximal a numărului de ore prevăzut la celelalte discipline de învățământ, în contextul respectării numărului maxim de ore săptămânal prevăzute în planul de învățământ).” [26],[84]

Muzica și mișcarea sunt componente indispensabile ale educației, ambele urmărind dezvoltarea armonioasă și normală a organismului, întărirea sănătății și cultivarea calităților fizice necesare. Împreună cu educația intelectuală, estetică, morală etc., acestea constituie o permanență a vieții omului. În condițiile civilizației moderne, îmbinarea efortului intelectual cu cel fizic devine un principiu de viață. Astfel, prin educare continuă, mișcarea formează o serie de priceperi și deprinderi care se regăsesc în execuția unor acte motrice: elevii învață să-și conducă mișcările corpului în cele mai variate situații și condiții, învață acțiuni simple sau complexe, învață mișcări noi sau perfecționează și repetă mișcări, care duc în final la dezvoltarea inteligenței motrice.

Muzica, alături de mișcare, pune elevii în situația de a perfecționa calitățile motrice, fapt ce conduce inevitabil la consolidarea sănătății, îmbunătățirea capacității de muncă, o dezvoltare armonioasă a organismului și nu în ultimul rând, formarea calităților morale. Aceasta, conduce la o maturizare a funcțiilor naturale și dezvoltarea în condiții optime a personalității umane.

Pornind de la ideea formulată astăzi în pedagogie privind exercițiul fizic ca mijloc de formare a personalității și de pregătire a omului pentru profesiune și pentru cerințele vieții contemporane, se impune să convingem elevii despre utilitatea și necesitatea practicării exercițiului fizic în mod rațional și permanent, făcându-i apti să vrea și să poată include această preocupare în ansamblul activităților pe care le desfășoară. „În procesul pedagogic, elevii dobândesc cunoștințe despre procesele raționale de efectuare a actelor motrice. Totodată, li se predau noțiuni generale referitoare la utilizarea rațională în viață și în muncă, a deprinderilor și priceperilor motrice pe care le-au dobândit, despre importanța și necesitatea mișcării în dezvoltarea personalității umane.” [1], [23] ,[34]

Prin menirea lui, profesorul are nobila misiune de a face tot ce-i stă în putință pentru a supraveghea și dirija dezvoltarea intelectuală și fizică a elevilor. În ansamblul măsurilor și

posibilităților avute la dispoziție, educația muzicală, prin conținut și metodologie, coordonează și formează prin mișcare armonia structurii biologice. În acest context, școala reprezintă principalul factor de educare și formare a tinerei generații. [85]

Muzica și mișcarea reprezintă activități de interes național, cu rol crescut în întărirea sănătății, dezvoltarea fizică armonioasă, dezvoltarea calităților motrice, intelectuale și morale ale întregului nostru popor și, în mod deosebit, a tinerei generații. Integrată într-o educație generală cu profund caracter prospectiv, ora de *muzică și mișcare* contribuie, prin conținutul său specific, la realizarea idealului educațional și a celui social, de formare a unei personalități care să întruchipeze participantul competent și activ la rezolvarea problemelor societății și la modelarea propriei persoane.[86]

Alături de celelalte discipline, *muzica și mișcarea* au menirea de a contribui la creșterea capacității de muncă, înzestrarea elevilor cu priceperi, deprinderi și obișnuințe transferabile în activitatea productivă, dezvoltarea calităților motrice solicitate în aceste activități, obișnuirea cu spiritul de echipă, cu activitatea în grup, disciplina, ordinea și exigența. În condițiile actuale, se impune cu acuitate creșterea eficienței tuturor orelor, deci și în domeniul *muzică și mișcare*. Încă din cele mai vechi timpuri, omul a încercat să găsească esența caracteristicilor mișcării și, în același timp, a căutat un limbaj care să-i exprime trăirile emoționale. Limbajul prin care omul a reușit cel mai bine să-și exprime sentimentele este muzica, pe care a considerat-o un liant între cuvânt, ritm și mișcare, fiind cea care descătușează energii nebănuite și în același timp sensibilizează ființa umană, modelându-i caracterul.

Lecția de *Muzică și mișcare* trebuie să se desfășoare într-un climat favorabil pentru ca personalitatea lor psihică și biologică să se manifeste în mod natural. Acest climat elimină în mare parte timiditatea, stângăcia și teama unor copii față de unele mișcări efectuate în timpul lecției.

Muzica, privită ca artă și știință de exprimare a sentimentelor și ideilor cu ajutorul sunetelor, sub raportul melodiei, ritmului și armoniei, se caracterizează prin elementele ei specifice, exprimate prin proprietăți ale sunetului: înălțime, intensitate, timbru, durată. Coeziunea dintre muzică și mișcare, în unele cazuri existența versurilor, determină așa numitul „spectacolsincretic”, spectacol la care contribuie și artele vizuale (pictura, sculptura, arhitectura, artele decorative și ornamentale). Acestea presupun o desfășurare ritmică percepută global, în afara parametrului timp, fiind numite „artele spațiului”. Parafrazând pe I. Berlogea, [13] muzica și mișcare devine o piesă de teatru, în care profesorul deține rolul actorului și al regizorului. Este imperios necesar ca profesorul să posede noțiunile de bază ale pedagogiei teatrale.

În folosirea jocurilor de mișcare, trebuie ținut cont ca acestea să angreneze în activitate cât mai mulți copii, în mod permanent, la baza acestora să fie elementul competițional. În alegerea jocurilor de mișcare am ținut seama atât de mijloacele și baza materială de care dispune școala, cât și de vârsta elevilor cărora le-au fost adresate. Din experiență, am constatat că orele de muzică și mișcare sunt cele mai apreciate și gustate de elevi, mai ales atunci când aceștia sunt apreciați pentru mișcărilor corecte pe care le fac, pentru îndemânarea lor atunci când surprind esența mișcării și o reprezintă corect și complet, când elevii se mișcă liber și eficient pe întreaga durată a orei, eliminând timpii morți din activitate. Organizarea riguroasă a predării, înlăturarea improvizațiilor de orice fel, aplicarea unui sistem de activitate corespunzător cerințelor de îndeplinire a temelor planificate, impun folosirea optimă a timpului afectat lecției de *Muzică și mișcare*.

Ritmul în activitățile motrice

Temele ritmice au drept scop influențarea pedagogică, orientată spre formarea la elevi a priceperilor activităților didactice integrative în baza conceptului formării coordonării complexe pe etape:

simțul ritmului + coordonarea motrică + coordonarea vizual-motrică →
→ coordonarea auditiv-vizual-motrică →
→ coordonarea auditiv-vizual-motrică + coordonarea vizual-motrică →
→ coordonarea complexă.

Aspectele date au contribuit la sporirea complexității de la un element motric la altul, ajungându-se la îmbinarea câtorva elemente motrice cu structură ritmică diferită.

Aptitudini:

- auzul muzical;
- simțul ritmului – memoria muzicală;
- memoria operativă – de scurtă durată;
- memoria auditivă – de scurtă durată;
- coordonarea motrică, verbal-motrică, verbală;
- nivelul alarmării comunicative de personalitate.

Elementele componente ale capacității coordinative sunt:

- capacitatea de combinare și cuplare a mișcărilor;
- capacitatea de orientare spațio-temporală;
- capacitatea de diferențiere chinestezică;
- capacitatea de echilibru;
- capacitatea de reacție;

- simțul ritmului;
- capacitatea de a transforma mișcările.

Fiind o calitate motrică complexă, capacitatea coordinativă prezintă multe aspecte insuficient discutate. Este compusă dintr-un ansamblu de calități: orientarea în spațiu, suplețea, mobilitatea, coordonarea și echilibrul. Această calitate motrică reprezintă capacitatea organismului de a executa acte și acțiuni complexe cu precizie, corecte și cu amplitudine în spațiu și timp. [57],[124]

Profesorul de la disciplina muzică și mișcare necesită aptitudini muzicale care se intersectează cu cele coordinative: simțul sistemului sonor – auzul muzical, simțul ritmic muzical, manifestat în reacțiile de mișcare declanșate în timpul ascultării muzicii, aptitudinea creării imaginilor auditive (Figura 2.1).

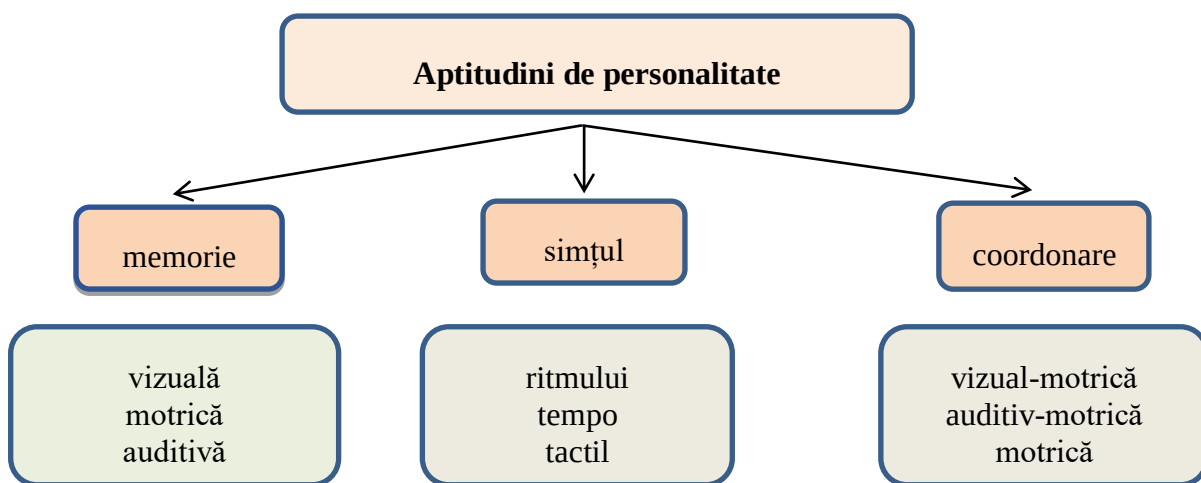

Fig. 2.1. Aptitudini de personalitate necesare prof. de muzică și mișcare [165]

2.3. Metodele și organizarea cercetării

Metodele care au stat la baza elaborării lucrării și cercetării au fost următoarele:

- analiza literaturii științifico-metodice de specialitate,
- observația pedagogică;
- ancheta tip chestionar;
- experimentul pedagogic;
- metoda testelor;
- metode statistico-matematice de prelucrare cantitativă a datelor.

Primul capitol tratează literatura națională, internațională de specialitate și studiile din acest domeniu relativ nou, care face referire la lucrările unor autori care au abordat această legătură inerentă dintre muzică și mișcare. Autorii care au abordat acest domeniu remarcăm pe Jeni Lupu Bangă, Nicolae Cojocaru, Alexandru Gheorghe, Chelban Marin, Octav Cosntantinescu Elena Andron, Marin Ion, Ioana-Eva Sabou, Veronica Anton, Tătaru Teodor, Ghiciuscă Radu.

Analiza inteligenței motrice joacă un rol foarte important în planificarea și organizarea disciplinei muzică și mișcare, aspecte promovate de diferiți autori. Pașii urmați în acest demers științific au avut la bază consultarea unor lucrări de specialitate în domeniul educației fizice și sportului. Am apelat la surse de informare accesibile: cărți, reviste, articole, cursuri, pagini online, diferite lucrări de doctorat pentru a înțelege importanța unei astfel de lucrări etc. Cu ajutorul lucrărilor și cărților scrise în acest domeniu am elaborat un prim raport conceptual, a doua etapă a demersului nostru fiind structurarea tezei de doctorat. Cadrul metodologic, principiile și metodele de lucru utilizate au dus la elaborarea unui al doilea raport de progres.[32],[35]

2.3.1. Observația pedagogică

Observația pedagogică este o metodă de explorare a realității în mod direct, care se manifestă ca un act sistematic de urmărire atentă a procesului instructiv-educativ, în ansamblul său, ori sub diferitele sale aspecte, fără să se ducă modificări din partea noastră.

Observația a fost utilizată în urmărirea și înregistrarea unor aspecte ale climatului social și a relațiilor interpersonale. Utilizarea acestei metode a facilitat prezentarea rezultatelor observației prin intermediul notelor de teren, că tip narativ de date. Aceste date au avut drept scop descrierea comportamentelor și evenimentelor în timpul desfășurării lecțiilor de muzică și mișcare și interpretarea semnificației acestora. Scopul utilizării acestei metode a fost acela de a conferi cercetării validitate și credibilitate, înainte și după implementarea programului experimental de muzică și mișcare.

2.3.2. Ancheta tip chestionar

Ancheta poate fi definită ca un studiu extensiv destinat să cuprindă mai ales sub formă statistică, frecvența unor însușiri sau variabile caracteristice cum ar fi: interese, opțiuni, aptitudini, opinii. La proiectarea și desfășurarea chestionarului au fost respectate concepțiile și recomandările metodice în domeniul cercetării sociologice a următorilor autori: Ion Cauc, Beatrice Manu, Daniela Pârlea, Laura Goran. [30]

Metoda a fost concepută în scopul obținerii de informații în ceea ce privește viziunea profesorilor și elevilor față de rolul ocupat de disciplina muzică și mișcare în realizarea demersului educațional, a obiectivelor, conținutului și finalităților acestuia.

Analiza datelor calitative este în mod inherent interpretativă. Această analiză a fost realizată pentru a elabora anumite categorii din bogăția de informații obținute prin intermediul interviurilor cu profesorii de muzică. Observațiile și datele din chestionare se refereau în cea mai mare parte la elevi. Categoriile au fost construite inductiv pornind de la datele oferite de Florentin Remus Mogonea [112]. Informațiile au generat mai multe categorii principale: curriculum, atitudinea față de elevi, evaluarea elevilor, condițiile de predare, percepțiile, atitudinile profesorilor și integrarea în domeniul educației. În secțiunea în care elevii și-au exprimat atitudinea, categoriile se concentrează pe dorințele elevilor, și pe o comparație cu anii anteriori. O categorie aparte a fost dedicată problemei legăturii dintre muzică și mișcare și pe o comparație cu anii anteriori.

În partea de observație a cercetării, accentul a fost pus pe elevi, nu pe conținutul lecțiilor. Toate constatările servesc drept temei la discuțiile despre decalajul dintre real și ideal, precum și la discuțiile asupra nevoii de schimbare, pentru integrarea muzicii și mișcării în lecțiile de muzică și mișcare.

Testarea climatului social și a relațiilor interpersonale prin metoda sociometrică

Cercetarea structurii și dinamicii grupurilor de lucru din domeniul abordat, a dus la atingerea obiectivului cercetării care a impus utilizarea metodei sociometrice. Cercetarea a pornit de la ideea că, climatul și coeziunea socială sunt direct determinate de nivelul de socializare. [30]

J.L.Moreno (1978) este cel care a propus tehnica sociometrică, de măsurare a exprimării relațiilor din interiorul grupului. Studiul grupurilor s-a dezvoltat ca urmare a necesităților de cunoaștere a unor aspecte psiho-sociologice cum sunt: gradul de coeziune al grupului, influențările reciproce dintre membrii aceluiași colectiv, structura acestuia, ierarhizarea membrilor săi etc. Fiecare membru al grupului are față de fiecare dintre ceilalți o atitudine de acceptare, indiferență sau respingere. De modul cum se manifestă în realitate aceste atitudini depinde gradul de coeziune a grupului, organizarea internă a acestuia și da posibilități de stabilire a relațiilor din interiorul acestor grupuri. [43]

Metoda sociometrică este bazată pe testul sociometric (chestionarul). Această metodă are eficiență prin prisma particularităților ce le au conținutul întrebărilor, modul de administrare și determinare a răspunsurilor. Mijlocul esențial de determinare a diferitelor caracteristici ale

grupului îl constituie studiul relațiilor preferențiale dintre membri, care au caracter spontan, dar în mod real, sunt determinate de condițiile sociale ale dezvoltării fiecărui membru al grupului.

Pornind de la constatarea că, în grupurile în care relațiile pozitive predomină (simpatie, prietenie, colaborare, ajutor reciproc) activitatea devine eficientă, metoda sociometrică își propune studierea acestor relații preferențiale tocmai în vederea stabilirii nivelului de coeziune a grupului și al elementelor de ordin psihosociologic care o determină.

Specialiștii susțin că cea mai eficientă aplicare a testului sociometric este atunci când membrii grupurilor se cunosc destul de bine pentru a exprima preferințele și respingerile pe baze reale și nu la întâmplare. Elementul principal al testului sociometric îl constituie opțiunea pozitivă, negativă sau indiferentă, exprimată ca răspuns la întrebările puse de cercetător. [31]

Pentru obținerea elementelor de bază ale testului sociometric am solicitat membrilor grupurilor martor și experimental, atât înainte cât și după experiment, să răspundă întrebărilor dintr-un chestionar sociometric compus din 8 întrebări, cu specificul general al grupului și activității ce o desfășoară. Elevii au avut ca temă alegerea oricâtor nume doresc și apoi să nominalizeze colegii pe care i-ar prefera sau i-ar respinge de lângă ei în diferite situații întâlnite. Pe baza răspunsurilor la chestionar, se poate configura matricea sociometrică, care, în fapt, este un tabel cu dublă intrare, fiecare subiect fiind înscris în matrice pe baza unui cod stabilit de cercetător și conține rezultatul centralizării numărului și al valorilor tuturor preferințelor și respingerilor alese. Apoi, pe baza rezultatelor obținute, se calculează indicele de status sociometric și indicele de status preferențial. [81]

După calcularea indicilor de status sociometric și preferențial se trece la calcularea coeziunii de grup pe baza matricei sociometrice prin formulă. Potrivit acestei formule indicatorul coeziunii de grup este câtul dintre diferența valorii preferințelor și respingerilor exprimate și suma valorii preferințelor și respingerilor. C. Matei (1981) a elaborat un tabel validat pe populația României, care a ajutat la interpretarea valorilor obținute în urma calculării indicelui de coeziune a grupului și situarea grupului conform indicelui din tabelul 2.4.

Tabelul 2.4. Prezentarea tabelului privind interpretarea indicilor de coeziune de grup [164]

De la -1,00 la -0,70	Grup disociat
De la -0,69 la -0,40	Grup cu relații explozive (tensionat)
De la -0,39 la -0,20	Grup cu disensiuni
De la -0,19 la -0,01	Grup aflat la începutul dezorganizării
0	Grup cu forțe contradictorii
De la 0,01 la 0,20	Grup cu coeziune slabă
De la 0,21 la 0,40	Grup cu coeziune mică
De la 0,41 la 0,60	Grup cu coeziune moderată (medie)
De la 0,61 la 0,80	Grup cu coeziune semnificativă
De la 0,81 la 1,00	Grup cu coeziune mare

Testul privind aprecierea impactului benefic al jocurilor de mișcare asupra dezvoltării elevilor

Aprecierea impactului activităților de muzică și mișcare asupra elevilor este mijlocul și modalitatea de urmărire a atitudinilor, comportamentului și personalității subiecților investigați. Prin această apreciere s-a urmărit atitudinea elevilor față de beneficiile calitative ale practicării activităților de muzică și mișcare, s-au vizat trei laturi fundamentale ale activităților școlare:

- latura sanogenică prin care activitățile muzicale realizează menținerea unei stări optime de sănătate a elevilor;
- latura sociologică, unde s-au pus în evidență relațiile dintre indivizi, adaptarea și integrarea în societate;
- latura psihologică, unde s-a surprins rolul activităților de muzică și mișcare în stimularea și dezvoltarea proceselor psihice.

Metoda folosită a fost ancheta sociometrică iar chestionarul folosit este cel de tip direct. Chestionarul a fost aplicat grupei experimentale și martor, a cuprins un număr de 8 întrebări, o parte din ele fiind închise, altele cu posibilitatea alegerii mai multor variante de răspuns.

2.3.3. Experimentul pedagogic

Experimentul pedagogic presupune realizarea unui complex de condiții corespunzător unui criteriu de cercetare. Cercetarea a avut ca obiectiv principal, verificarea și evaluarea eficacității programei experimentale de muzică și mișcare prin implementarea acesteia în cadrul activităților școlare, la grupa experimentală.

Experimentului propriu-zis a fost făcut pe durata a doi ani școlari, noiembrie 2014, până în aprilie 2016. Variabila independentă s-a constituit din sistemul de metode și mijloace de

acționare pe care le-am aplicat în experiment, în cazul de față: tipuri și forme de jocuri variate pentru dezvoltarea calităților psihomotrice, îmbunătățirea coeziunii de grup și a relațiilor interpersonale, și influențarea pozitivă a trăsăturilor de personalitate.

Variabila dependentă a constat în acele rezultate care s-au obținut în urma aplicării variabilei independente. Testările au fost realizate cu scopul de a stabili nivelul climatului social existent în școli. Experimentul pedagogic propriu-zis s-a realizat pe două grupe de elevi de clasa I: o grupă martor formată din 25 elevi (clasa I A) și una experimentală formată tot din 25 elevi (clasa I B). Elevii au fost testați din punctul de vedere al climatului social și al trăsăturilor de personalitate, atitudinea lor față de beneficiile practicării jocurilor de mișcare pe muzică.

Acțiunile experimentale au fost întreprinse pe trei eșantioane care au inclus:

- un eșantion stratificat (cadre didactice din învățământul preuniversitar, învățământul primar);
- eșantionul experimental și eșantionul de control (elevii din treapta învățământului primar).

2.3.4. Metoda testelor

Metoda testelor, deși constituie una dintre cele mai utilizate metode de cunoaștere psihologică a persoanei, se recomandă a fi aplicată doar de specialiști. Principalul scop al acestei metode îl constituie măsurarea *diferențelor* dintre indivizi sau diversitatea reacțiilor aceluiași individ în diferite situații.

Din punctul de vedere al obiectivelor propuse spre rezolvare, testul constituie o *probă standardizată* datorită condițiilor similare de aplicare, a instrucțiunilor date și a modalităților de cotare și interpretare a rezultatelor obținute.

Aspecte importante în legătură cu utilizarea testelor în școală:

- diagnosticul și tratamentul dificultăților educaționale;
- selecția și repartizarea elevilor conform nivelului educațional potrivit abilităților lor;
- validarea psihometrică, identificarea testelor care pot să-și aducă o contribuție importantă în psihologia educației.

În procesul cercetării noastre au fost implementate baterii de teste axate spre stabilirea nivelului de motricitate generală și specifică în care s-a întreprins încercarea în ceea ce privește obținerea nivelului de dezvoltare a parametrilor motrici generali și specifici. În acest context, au fost implementate teste muzicale în vederea stabilirii nivelului de manifestare a aptitudinilor muzicale, care ulterior influențează activitatea motrică a copiilor cu vârsta cuprinsă între 6 și 8 ani. Conform obiectivelor stabilite de noi, în procesul cercetării s-au selectat cele mai eficiente

teste specifice privind influența motrică cât și muzicală asupra dezvoltării inteligenței motrice pe parcursul desfășurării procesului de instruire a copiilor supuși experimentului. [62]

Teste motrice generale

Test nr. 1 Ridicări de trunchi din culcat dorsal:

- executantul adoptă poziția culcat dorsal cu palmele la ceafă, genunchii îndoiți și tălpile fixate pe sol de către un partener;
- ridicarea trunchiului până la atingerea genunchilor cu coatele și revenire în poziția inițială;
- se înregistrează numărul de repetări.

Test nr. 2 Săritura în lungime cu elan:

- Se execută numai la groapa cu nisip bine afânat;
- Bătaia se execută într-un spațiu delimitat de profesor;
- Se măsoară de la urma lăsată de vârful piciorului de bătaie până la prima urmă dinspre prag, la aterizare;
- Se înregistrează lungimea săriturii în metri și centimetri.

Test nr. 3 Alergarea de viteză pe distanța de 25m cu start din picioare:

- se execută în linie dreaptă pe teren plat;
- se trasează liniile de plecare și sosire;
- cronometrul se pornește la mișcarea piciorului din spate;
- se înregistrează timpul realizat în secunde și fracțiuni de secundă.

Test nr. 4 Naveta 5×5 m:

- se susține numai în cazul în care nu există condiții pentru alergarea de viteză pe 25m;
- se execută pe o suprafață netedă și alunecoasă;
- se trasează două linii paralele la distanța de 5m;
- executantul se dispune înapoia uneia din linii, iar la semnal pornește în alergare până la linia opusă, o depășește cu ambele picioare și revine la linia de plecare, parcurgându-se de cinci ori distanța de 5m;
- se înregistrează timpul realizat în secunde și fracțiuni de secundă.

Teste specifice care corespund stabilirii nivelului de dezvoltare motric a copiilor

Test nr. 1 Test de agilitate

Alergare foarte rapidă (trototită) pe lățimea terenului, prin 12 cercuri de gimnastică așezate în succesiune, cu cerința să se pășească în interiorul fiecărui cerc o singură dată. Test de agilitate: 1 punct * se notează: ritmul de execuție a pașilor în perimetrul cercurilor (Fig. 2.2.).

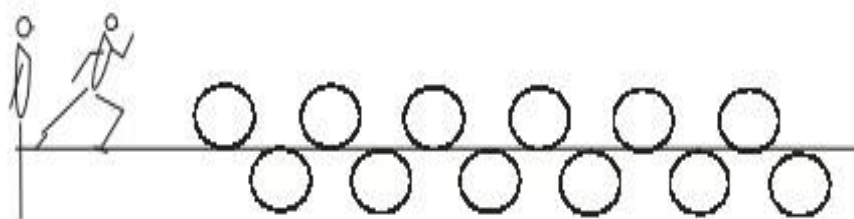

Fig. 2.2. Reprezentare grafică a testului de agilitate [136]

Test nr. 2 Testul Flamingo

Din cadrul bateriei de teste “Eurofit” evaluează numărul de încercări necesare subiectului pentru a-și menține echilibrul timp de 1 minut în poziția stând sprijin unipodal pe piciorul preferat, orientat pe axa longitudinală a unui suport de echilibru cu următoarele dimensiuni: 50 cm lungime, 4 cm înălțime și 3 cm lățime; membrul inferior opus este flectat din genunchi și prins apoi de gleznă cu mâna, de aceeași parte. Se notează numărul total de dezechilibrări.

Testul Flamingo – test de echilibru pe un picior în poziția „Flamingo” pe o bancă de gimnastică. Stând pe un picior (cel preferat) pe axa longitudinală a băncii, subiecții încearcă să-și păstreze echilibrul cât mai mult posibil. Piciorul liber se îndoaie și se prinde talpa piciorului cu mâna de aceeași parte, imitând poziția „flamingo roșu” (brațul liber este ridicat și mâna flectată din articulație). Copiii se pot ajuta eventual de mâna liberă pentru a-și păstra echilibrul. Pentru a se lăsa într-o poziție cât mai corectă, subiecții se prind de antebrațul examinadorului. Testul începe când sprijinul încetează. Timpul de cronometrare este de 30 secunde. Testul este întrerupt și se aplică o penalizare la fiecare pierdere a echilibrului. După fiecare greșeală (cădere) se întrerupe cronometrarea, se reia exercițiul, se reia cronometrarea, până la expirarea timpului de testare.

Teste muzicale

Muzica, ca disciplină de învățământ, asigură dezvoltarea multilaterală a personalității elevilor prin unele elemente specifice, aparținând celor trei aspecte de bază:

I. Aspectul formativ, realizat prin:

- cultivarea emoției artistice și pasiunii;
- dezvoltarea sentimentelor intelectuale, morale și estetice; - formarea și dezvoltarea simțului și gustului estetic.

II. Aspectul educativ, realizat prin:

- dezvoltarea auzului muzical, ca mijloc de a percepe muzica;
- dezvoltarea vocii elevului, ca mijloc de interpretare a muzicii;
- formarea și consolidarea deprinderii de solfegiere pentru studierea muzicii în mod practic.[62],[64],[88]

III. Aspectul instructiv, realizat prin însușirea de cunoștințe necesare înțelegerii muzicii.

La clasele mici se urmărește formarea și consolidarea următoarelor deprinderi:

- de a asculta cântece vocale și piese instrumentale;
- de a cânta corect și expresiv în colectiv și individual;
- de a păstra o poziție corectă în timpul cântării;
- de a deschide gura corect, de a respira normal, corespunzător frazei muzicale;
- de a percepe, recunoaște și reproduce durata, înălțimea și tăria sunetului;
- de a pronunța clar, corect și expresiv textul cântecelor;
- de a recunoaște și reproduce prin diverse mișcări ritmul cântecelor.

Test nr. 1. Depistarea aptitudinilor muzicale

Obiectiv urmărit: Depistarea copiilor care interpretează corect un cântec *Conținutul probei:* Să interpreteze un cântec învățat la grădiniță.

Tabelul 2.5. Descriptori de performanță pentru testul de depistare a aptitudinilor muzicale

Foarte bine	Bine	Suficient
Interpretează cântecul respectând linia melodică și frazarea	Interpretează cântecul dar cu mici scăpări în intonație	Interpretează cântecul doar cu ajutorul învățătorului

Test nr. 2. Depistarea aptitudinile vocale

Conținutul probei: Pornind de la sunetul *Sol* din octava centrală coborâm treptat până la sunetul *La* din octava mică, apoi urcăm treptat până la sunetul *Do2*.

Tabelul 2.6. Descriptori de performanță pentru testul de depistare a aptitudinilor vocale

Foarte bine	Bine	Suficient
Intonează sunetele corect încadrându-se în limita ambitusului	Intonează sunetele doar din octava centrală	Intonează sunetele doar cu ajutorul învățătorului, fără a ajunge la limita extremă a ambitusului

Test nr. 3. Depistarea copiilor cu simț ritmic dezvoltat

Conținutul probei: Învățătorul va bate din palme sau cu creionul în masă diferite ritmuri, combinând valori de note sau poate învăța copiii cântecul "Cântă" de Alexandru Pașcanu, respectând bătăile din palme și din picioare care apar pe parcursul cântecului.

Cântă

Versurile și muzica: Alexandru Pașcanu

vioi și vesel

8 { Te-ai tre-zit? cân-tă! Spa-lă-te și cân-tă! Ai mân-cat? cân-tă! Cân-tă și pe
Ve-sel ești? cân-tă! Ai ne-ca-zuri? cân-tă! Când te joci, cân-tă! Cân-tă și a-

16 Refren
drum Noi cân-tăm cu drag Tra, la, la, la, la, la, la, Vrem să fi-e mu-zi-cal Tra, la, la, la,
cum

22 la, Noi sun - tem vo - ioși, Să - nă - toși și fru-moși, Pen - tru că
da, da, da, Știm fru-mos cân - ta.

Fig. 2.3. Partitura cântecului folosit în cazul testului pentru depistarea copiilor cu simț ritmic dezvoltat

Tabelul 2.7. Descriptori de performanță pentru testul de depistare a copiilor cu simț ritmic

Foarte bine	Bine	Suficient
Execută corect bătăile din palme și interpretează cântecul fără greșeli respectând ritmul	Execută corect bătăile din palme, dar la cântec întâmpină dificultăți	Execută ritmul bătăilor din palme, doar după ce învățătorul repetă mișcarea

Test nr. 4. Depistarea copiilor care pronunță corect cuvintele dintr-o linie melodică pe mișcare

Conținutul probei: Învățătorul îi pune pe copii să citească unele exemple accentuând silabele:

- formule vorbite:

Roa-ta mo-rii sen-vâr-teș-te,

Nici o cli-pă nu seo-preș-te,

De cu zori și pâ-năn sea-ră,

Ma-ci-nă grâu și se-ca-ră.

- știind că unii copii întâmpină dificultăți în pronunția sunetului "R", putem folosi următorul exercițiu:

Risc, rubin, regim, rulotă	Rai, rahat, raport, reptile,
Rid, rugină, redingotă,	Raft, refuz, romani, rotile,
Ritm, rocadă, rufe, rundă,	Ruguri, reguli, roluri, rar,
Ring, regret, raia, rotundă,	Rampă, raită, risc, rotar.

Tabelul 2.8. Descriptori de performanță pentru testul folosit pentru depistarea copiilor care pronunță corect cuvintele dintr-o linie melodică pe mișcare

Foarte bine	Bine	Suficient
Pronunță textul corect, fără greșeli accentuând silabele pe mișcare	Pronunță textul corect, dar fără a accentua silabele pe mișcare	Citește textul, dar are dificultăți în pronunția sunetului "R" pe mișcare

În vederea obținerii informațiilor stabilite de comisia de experți la cele 4 teste muzicale sa elaborat un mecanism privind sistemul calificativ: foarte bine cu 3 puncte, bine cu 2 puncte, suficient cu un 1 punct.

Test nr. 5. Test de atenție și ritmicitate – Eșarfa

Clasa se împarte în trei grupe. Fiecare grupă va avea în mână câte o eșarfă diferită. Prima grupă va interpreta un cântecel în măsura 4/4, în tempo rar fluturând eșarfa roșie (andante). A doua grupă interpretează cântecul în măsura $\frac{3}{4}$ într-un tempo moderato (potrivit), fluturând eșarfa de culoare albastră. A treia grupă interpretează un cântec în măsura 2/4 într-un tempo rapid (allegro); fluturând eșarfa de culoare galbenă. La sfârșitul jocului se fac aprecieri asupra mișcărilor.

Teste de inteligență motrică

Test nr. 1. Joc psiho-social – „Buchetelele”

Elevii se deplasează liber (mergând, alergând) în spațiul de joc. Ei reprezintă florile din care trebuie formate buchetele. La pronunțarea sau arătarea de către învățătoare a unei cifre (din centrul cunoscut de copii) aceștia se grupează în numărul corespunzător, în buchete (ținându-se de mâini; cuprinzându-se pe după umeri sau pe după mijloc). Copiii rămași în afara buchetelor vor auzi din partea tuturor colegilor strigarea: „*Te-ai mișcat încet, nu ești în buchet. Grăbeștete!*” Apoi jocul se reia prin desfacerea buchetelor.

Test nr. 2. Aspecte dinamice ale expresiei

Proba constă în mimarea unor senzații și contraste: teren lipicios, alunecos; frig/cald; mic/mare, etc. Exemplu de utilizare în doi (o fată = nr.1, un băiat = nr.2) la explorarea alunecărilor: 1 arată o alunecare, iar apoi 2 imită, 2 arată o alunecare, iar apoi 1 imită.

Notarea se face astfel:

3 puncte - memorizarea mișcării (uitări, opriri, greșeli)

2 puncte - alinierea corporală

2 puncte - amplitudinea

2 puncte - structura de ritm

1 punct - muzicalitate și dinamism

Total puncte: 10

Testul nr. 3. Atinge plăcile (Eurofit)

Este folosit pentru aprecierea vitezei de execuție și coordonarea membrelor superioare este un test bazat pe alinierea alternativă a două zone marcate pe o placă, cu mâna îndemânică. Examinatul este plasat în fața mesei, în poziția stând ușor depărtat, cu o mână plasată în centrul plăcii dreptunghiulare (Fig. 2.4) între cele două cercuri, fără a mișca mâna în timpul testului. Mâna neîndemânică efectuează o mișcare du-te - vino, cât mai repede posibil, între cele două discuri, trecând pe deasupra mâinii situate în cele două cercuri. La semnalul de începere, examinatul începe mișcarea și trebuie să execute rapid 25 de cicluri cu mâna atingând cele două discuri A și B (în total 50 de contacte), fiind cronometrat.

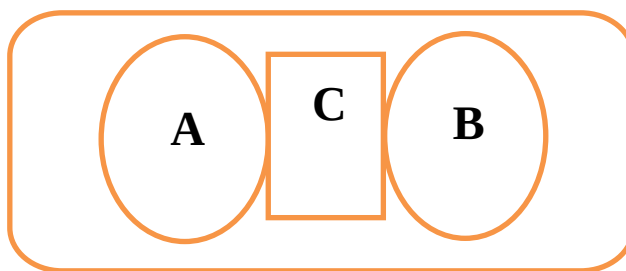

Fig. 2.4. Formatul suprafeței pentru testul Atinge plăcile

Testul se efectuează de două ori, se ia în considerare rezultatul cel mai bun. Este important ca înălțimea mesei să nu depășească nivelul regiunii ombilicale. (este interesant de sesizat anumite manifestări ale executantului, atunci când execută cu mâna dreaptă, mișcarea va fi începută dinspre mâna stângă). Când un disc nu este atins, se adaugă o mișcare suplimentară.

Test nr. 4. Testul Oseretsky – Guillmann

Testul Oseretsky – Guillmann, citat de Lozincă, I. și Marcu, V., 2005, realizează un examen general al motricității. Testul, vizează comportamente esențiale ale vieții motrice sub cele 4 aspecte ale sale: viteză – forță – coordonare – rezistență pe coordonatele: coordonare dinamică a mâinilor, coordonare dinamică generală, echilibru, rapiditate, orientare spațială.[169].

7 ani

a. Coordonarea statică

Din stând, cu ochii deschiși, mâinile la spate, copilul stă pe vârfurile picioarelor și încearcă flectarea trunchiului la un unghi de 90°, fără flexia genunchilor.

Durata: 10”.

Testul nu este considerat reușit dacă flectează mai mult de 2 ori genunchii; dacă părăsește locul de sprijin sau dacă atinge solul cu călcâiele.

Proba nu se reia.

b. Coordonarea dinamică a mâinilor

Șezând la masă, copilul are în față un labirint desenat de examinator, având dimensiunea de 15 cm, fixat în pioaneze. La semnal, cu un creion ascuțit în mâna dreaptă, trece cu o linie neîntreruptă de la intrarea până la ieșirea în labirint. După 30” se reia proba cu mâna stângă.

Durata: dreapta - 1’30”; stânga -2’30” (invers pentru stângaci).

Testul nu este considerat reușit dacă pentru mâna dreaptă linia desenată iese mai mult de 2 ori din limitele labirintului și pentru mâna stângă mai mult de 3 ori (invers pentru stângaci) sau nu este terminat în timpul alocat testului.

Testul este cotelat pozitiv 1 când este reușit cu ambele mâini și ½ când este reușit cu o singură mână (se notează care anume).

Se permite o a doua încercare pentru fiecare mână.

c. Coordonarea dinamică generală

Din stând, cu ochii deschiși, se parcurge o linie dreaptă pe o distanță de 2 m. La plecare copilul trebuie să pună piciorul stâng înaintea celui drept, punând alternativ călcâiul unui picior la vârful celuilalt.

Testul nu este considerat reușit dacă părăsește linia dreaptă, dacă își pierde echilibrul sau nu atinge cu călcâiul unui picior vârful celuilalt.

Sunt permise 3 încercări.

d. Rapiditatea mișcărilor

Din stând, în fața unei mese, copilul ține în mână un pachet de cărți [36]. La semnal, le împarte cu viteză în 4 grupe fixate (distanța unei grămezi: lungimea unei cărți). Se permite ca

degetul mare de la mâna stângă să pregătească cartea de dat, împingând-o. Cărțile trebuie așezate una peste alta și nu se permite umezirea degetelor. Dacă se iau două cărți odată întrerupem proba și o reluăm cu mâna stângă.

Durata: 35” pentru dreapta și 45” pentru stânga (invers pentru stângaci).

Testul este considerat nereușit dacă nu este terminat la timp.

Testul este cotate pozitiv 1 când este reușit cu ambele mâini și ½ când este reușit cu o singură mână (se notează care anume).

Se permite o a doua încercare pentru fiecare mână.

e. Simultaneitatea mișcărilor

Șezând, copilul flectează și extinde alternativ genunchii, după ritmul ales de el. În același timp, descrie în spațiu cu indexul drept și stâng circumferințe în sensul acelor de ceasornic, membrul superior fiind abduct la 90°.

Durata: 15”

Testul nu este considerat reușit dacă pierde ritmul, dacă mișcărilor nu sunt simultane sau dacă se descrie o figură care nu este rotundă.

Sunt permise 3 încercări.

f. Sincinezii

Ridicarea sprâncenelor.

Testul nu este considerat reușit dacă se fac mișcări suplimentare, cum ar fi: extensia capului, deschide gura, mișcări inegale ale globilor oculari etc).

2.3.5. Metoda statistico-matematică de prelucrare și interpretare a datelor

În lucrare s-au folosit pentru analiza datelor obținute prin măsurare și testare, următorii indici statistico-matematici:

- media aritmetică ($\bar{x}$) - este o cantitate relativă care aproximează un centru spre care și-n jurul căruia gravitează datele provenite dintr-o măsurare reală. Aproximația este cu atât mai bună cu cât extremele sunt mai apropiate între ele. Ea reprezintă suma valorilor individuale împărțită la numărul de cazuri după formula

$$\bar{x} = \frac{\sum x_i}{n} \quad (2.1)$$

- abaterea medie pătratică sau abaterea standard (σ_x) se calculează prin extragerea rădăcinii pătrate din dispersie, astfel

$$\sigma_x = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \bar{x})^2}{n}} \quad (2.2)$$

în cazul seriilor de repartiție cu frecvențe egale și

$$\sigma_x = \sqrt{\frac{\sum (x_i - \bar{x})^2 \cdot n_i}{\sum n_i}} \quad (2.3)$$

în cazul seriilor de repartiție cu frecvențe neegale.

Abaterea medie pătratică caracterizează gradul de variabilitate a variantelor individuale ale caracteristicii de la valoarea medie. Cu cât abaterea medie pătratică are o mărime mai mică, cu atât valorile caracteristicii sunt mai concentrate în jurul mediei și în consecință, colectivitatea statistică este mai omogenă și invers, cu cât abaterea medie pătratică are o mărime mai mare cu atât valorile individuale ale caracteristicii sunt mai dispersate și, în consecință, colectivitatea este mai puțin omogenă.

Abaterea medie pătratică are o aplicabilitate extinsă pentru dimensionarea sintetică a variației caracteristicii studiate deoarece se exprimă în aceleași unități de măsură în care sunt exprimate și variantele caracteristicii. Acest indicator prezintă totuși și o limită de aplicare atunci când se dorește să se facă, pe baza mărimii sale, o comparație a gradului de variabilitate existent în două colectivități statistice ale căror caracteristici sunt exprimate în unități de măsură diferite sau sunt mărimi cifrice de ordin diferit (ordinul zecilor și respectiv ordinul sutelor) chiar dacă unitatea de măsură este identică.

- Eroarea este diferența dintre valoarea măsurată și valoarea adevărată a unei mărimi fizice. Valoarea reală a unei mărimi nu poate fi determinată niciodată din cauza inexactităților care apar în procesul de măsurare.

- Coeficientul de variabilitate (V) este aproximarea procentuală a câtului dintre abaterea standard și media aritmetică;

$$V = \frac{\sigma_s}{\bar{x}} \cdot 100 \quad (2.4)$$

Coeficientul de variabilitate permite, datorita formei sale de exprimare procentuală, cea mai generală apreciere a gradului de variabilitate medie a caracteristicii statistice studiate, fără limite de interpretare.

Cu cât coeficientul de variație are o valoare mai mică, cu atât media caracteristicii este mai reprezentativă pentru colectivitatea statistică studiată și, în consecință, colectivitatea este mai omogenă. Se apreciază că o valoare mai mică de 30% a coeficientului de variație atestă un grad bun de omogenitate a colectivității și respectiv de reprezentativitate a valorii medii.

- Semnificația statistică a diferenței dintre medii s-a calculat cu ajutorul Testului T (Student). Gradul de libertate pentru Testul Student se calculează după cum urmează:

- *Testul - t pentru două eșantioane independente*: testează dacă diferența dintre mediile a două eșantioane este semnificativă din punct de vedere statistic $H_0: \mu_1 - \mu_2 = 0$, $H_1: \mu_1 - \mu_2 \neq 0$,
- *Testul - t pentru un eșantion independent*: testează media eșantionului față de media populației (cunoscută sau sugerată) (H_0 = valoarea cunoscută, H_1 = valoarea sugerată);
- *Testul - t pentru două eșantioane dependente* (eșantioane pereche, înainte și după tratament): testează diferența dintre perechile de date pentru a vedea dacă tratamentul a avut efect.

2.3.6. Organizarea cercetării

Cercetarea s-a organizat și desfășurat în cadrul Școlii Gimnaziale Nr. 8 Suceava, în perioada 2014-2016. S-au realizat trei etape distincte după cum urmează:

- Prima etapă (mai - octombrie 2014) a fost o etapă constatativă și a cuprins: studierea literaturii științifice de specialitate; analiza programelor școlare; analiza opiniilor cadrelor didactice și elevilor care au aplicat chestionarele (experimentul constatativ a fost efectuat pe un număr de 21 de cadre didactice și 125 de elevi cu vârste cuprinse în intervalul 7 - 11 ani, și a avut drept obiectiv analiza climatului social și al relațiilor interpersonale a elevilor).
- Etapa a doua (noiembrie 2014 - iunie 2015) a cercetării a cuprins desfășurarea experimentului pedagogic de bază, etapă în care s-a aplicat programul de muzică și mișcare la grupa experimentală, 25 de elevi de clasa I A (12 băieți și 13 fete) și 25 de elevi din clasa a II-a A (12 băieți și 13 fete) iar grupa de control este formată tot din 25 de elevi din clasa I B (12 băieți și 13 fete) și clasa a II-a B 25 de elevi (12 băieți și 13 fete), testele inițiale pentru toți subiecții cuprinși în cercetare.
- Etapa a treia (noiembrie 2015 - aprilie 2016), de constatare, a cuprins aplicarea testărilor, prelucrarea datelor obținute și formularea concluziilor și recomandărilor metodice.

2.4. Studiu sociologic privind nivelul dezvoltării inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar

Acest chestionar a fost utilizat în scopul obținerii unor informații privind întocmirea unei analize în problema disciplinei *Muzică și mișcare*. Chestionarul care se referă la opiniile specialiștilor cu activitatea de predare a disciplinei cuprinde un număr de 13 întrebări cu 58 variante de răspunsuri. Cei chestionați au fost în număr de 148 de specialiști din domeniu: profesori de educație fizică și sport.

Obiectivele cercetării:

Obiectivele cercetării:

1. Determinarea nivelului de cunoștințe ale profesorilor de educație fizică, muzică și învățământ primar cu privire la învățarea și inteligența motrică a elevilor mici.
2. Cunoașterea nivelului de conștientizare a profesorilor cu privire la învățarea motrică, inteligența motrică a elevilor în vederea îmbunătățirii componentelor psihomotricității în cadrul disciplinei Muzică și Mișcare.
3. Identificarea modului în care profesorii de educație fizică, muzică și învățământ primar își reprezintă metodică de predare a disciplinei Muzică și Mișcare în procesul instructiv-educativ la copiii de vârstă școlară mică. [145],[146].

Variable:

Variabile dependente

- Capacitatea subiecților de a executa gesturi fundamentale;
- Capacitatea de a identifica și găsi soluții;
- Încrederea în propriile abilități necesare pentru atingerea obiectivelor și îndeplinirea sarcinilor propuse de profesor;
- Formarea deprinderilor adaptative complexe.
- Nivelul de cunoștințe al profesorilor cu privire la inteligența motrică a elevilor și metodică predării a disciplinei *Muzică și mișcare*. [146].

Variabile independente

- Grup: cadre didactice;
- Gen: masculin, feminin;
- Mediul de proveniență: urban;
- Gradul didactic: definitivat, grad II, grad I;
- Experiența de lucru: cu experiență și fără experiență.

Ipotezele investigației:

1. Cu toate că, cadrele didactice se declară familiarizate cu posibilitatea de îmbunătățire a inteligenței motrice a elevilor mici, aceasta nu este cunoscută suficient sau folosită corespunzător în procesul de formare.
2. Există o relație semnificativă între inteligența motrică și factorul determinant al psihomotricității elevilor.
3. Există o relație între nivelul de conștientizare a valorii inteligenței motrice a elevilor și implicarea acestora în procesul instructiv-educativ.

Rezultatele și interpretarea chestionarului

Analiza statistică a datelor brute s-a realizat prin intermediul programului SPSS 10.0 și a vizat patru nivele de analiză:

1. Identificarea unor aspecte privind inteligența motrică a elevilor de vârstă școlară mică prin analiza și interpretarea statistică;
2. Identificarea relației semnificative dintre inteligența motrică a elevilor și muzică;
3. Identificarea unor diferențe semnificative între procesul de formare a inteligenței motrice în procesul instructiv -educativ.
4. Identificarea componentelor psihomotricității în vederea îmbunătățirii capacităților musculare și de a descoperi prin intuiție noi soluții pe care să le organizeze.

Ipoteza 1: Cu toate că cadrele didactice se declară familiarizate cu posibilitatea de îmbunătățire a inteligenței motrice a elevilor mici, aceasta nu este cunoscută suficient sau folosită corespunzător în procesul de formare.

Obiectiv: Identificarea modului în care profesorii își reprezintă cunoștințele privind învățarea motrică și inteligența motrică.

Nr. persoane respondente

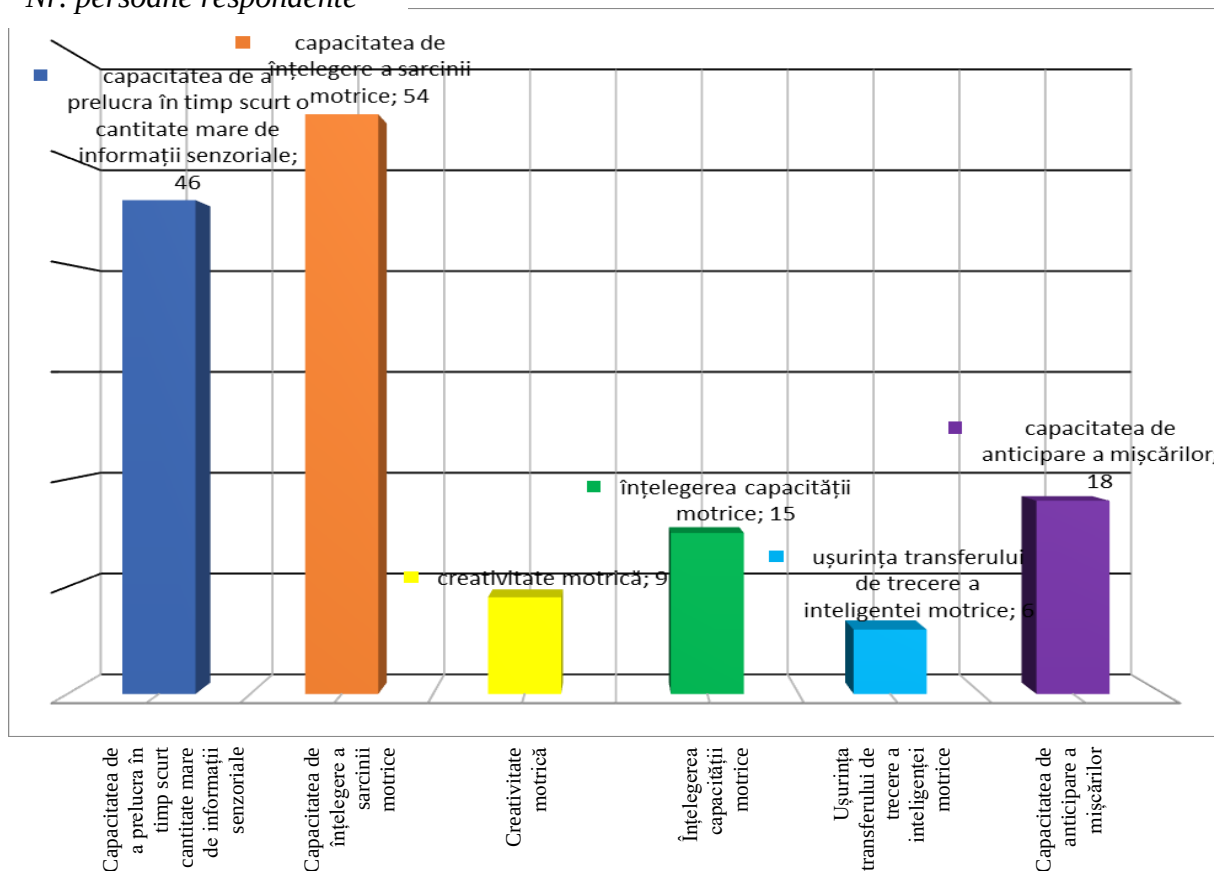

Fig. 2.5. Contribuția informațiilor privind învățarea motrică la grupul țintă profesori

Analiza descriptivă permite conturarea unei imagini globale cu privire la modul în care profesorii își reprezintă cunoștințele generale despre învățarea motrică, inteligența motrică a elevilor mici în procesul instructiv educativ.

Conform figurii 2.5 analiza statistică conform celor șase variante de răspuns ne arată un procentaj în felul următor: 46 dintre subiecți răspunzând că învățarea motrică este o capacitate de a prelucra în timp scurt o cantitate mare de informații senzoriale, 54 subiecți au ales ca răspuns: capacitatea de înțelegere a sarcinii motrice, 9 dintre subiecți au menționat că învățarea motrică înseamnă numai creativitate motrică, 15 subiecți au răspuns că înțelegerea capacității motrice reprezintă învățarea motrică, un număr mic, 6, au bifat varianta nr.5, iar 18 dintre subiecți răspund că învățarea motrică reprezintă capacitatea de anticipare a mișcărilor. Relevant pentru răspunsurile la acest item este faptul că, deși variantele oferite pentru bifare au conținut și termenii pentru învățarea motrică, profesorii în cele mai multe cazuri nu au bifat corespunzător neînțelegând conținutul lor.

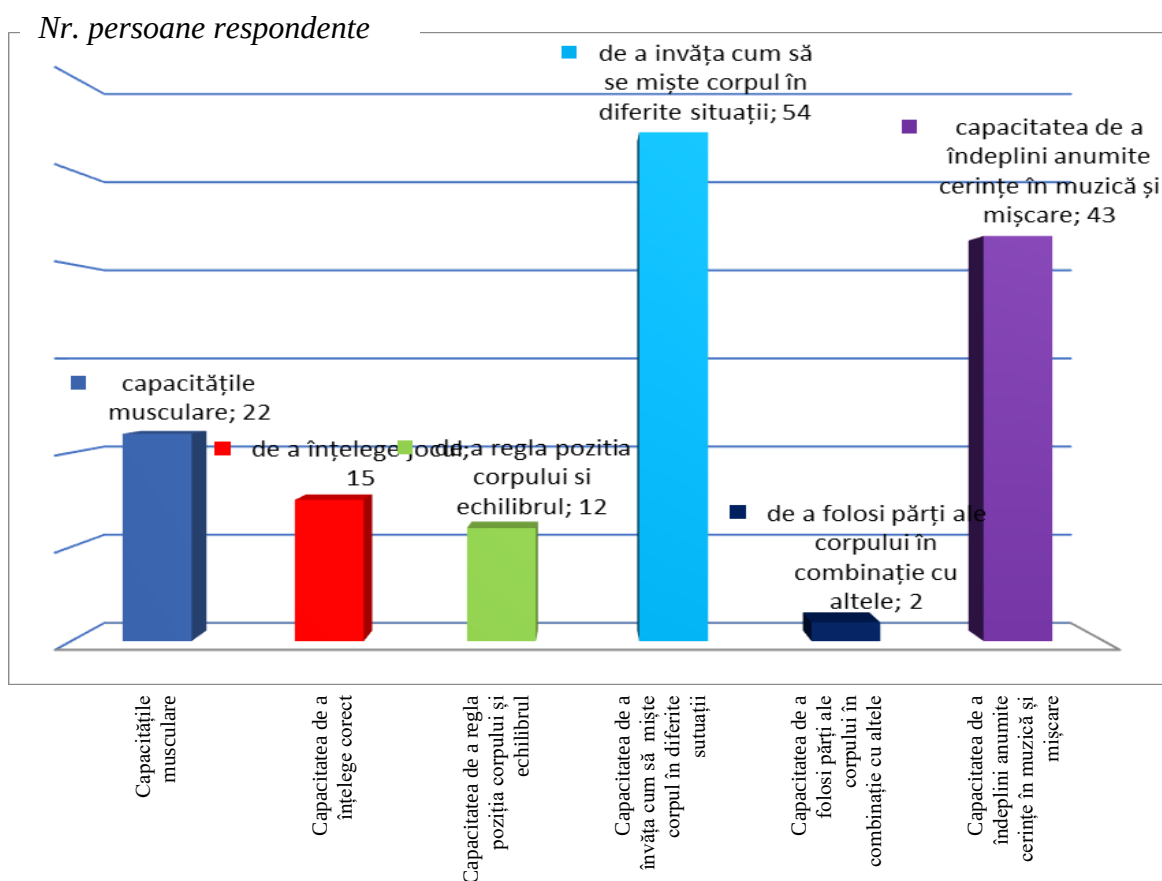

Fig. 2.6. Contribuția informațiilor privind inteligența motrică

Răspunsurile la itemul care a solicitat profesorilor dacă inteligența motrică poate îmbunătăți anumite capacități ale elevilor s-au grupat așa cum se prezintă în fig. 2.6, 22 dintre subiecți au răspuns că inteligența motrică poate îmbunătăți capacitățile musculare, 15 consideră că poate îmbunătăți modul de înțelegere a jocului, 12 dintre cei chestionați ne prezintă varianta nr.3, un procent destul de mare de 54 s-a raportat la mișcarea corpului în diferite situații, 2 au

bifat folosirea părții corpului în combinație cu altele, iar un număr de 43 ne confirmă că inteligența motrică poate îndeplini anumite cerințe în Muzică și mișcare.

În mod similar, subiecții apreciază valoarea inteligenței motrice a informațiilor cu privire la capacitatea de a înțelege ușor și bine anumite situații de către elevii de vârstă școlară mică, ce a corespuns unui număr de 71 subiecți, 55 au considerat că reprezintă capacitatea de a rezolva situații și probleme noi, iar un număr de 22 de subiecți afirmă că inteligența motrică este capacitatea de a sesiza ceea ce este esențial (figura 2.7.).

Nr. persoane respondente

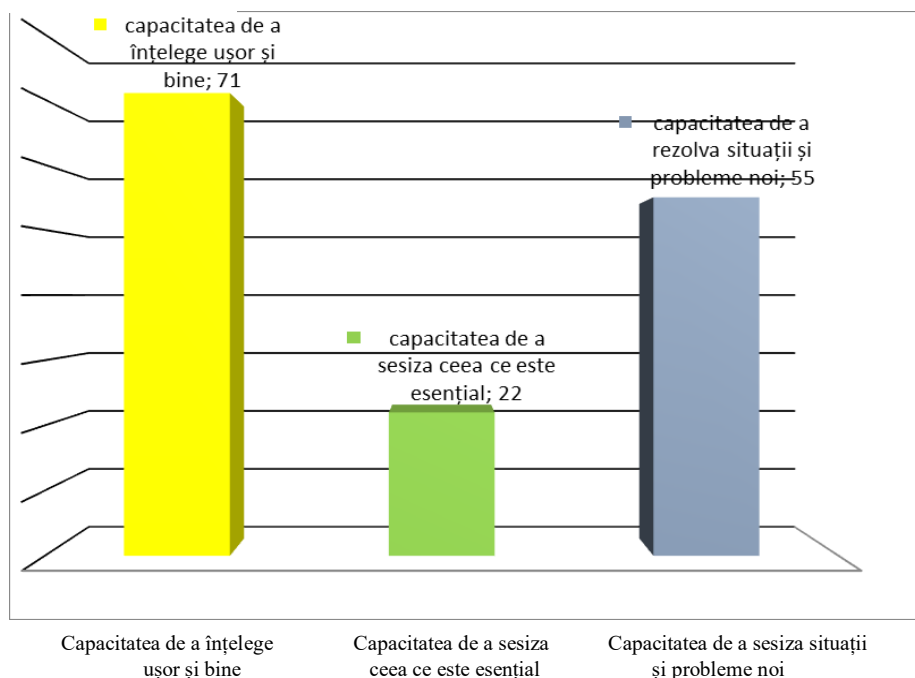

Fig. 2.7. Contribuția informațiilor privind capacitatea inteligenței motrice

Interpretarea posibilă a unei capacități de rezolvare a unor situații noi, de înțelegere și executare rapidă a unor mișcări poate duce la rezolvarea problemelor concrete implicate în lecția *Muzică și mișcare*.

Răspunsurile la itemul care a solicitat subiecților să definească conceptul de inteligență la vârsta de 6 - 11 ani, menționarea tipului de concept s-a grupat așa cum ilustrează prezentarea din figura 2.8.

Relevant pentru acest item, este răspunsul a 69 dintre subiecți care consideră că inteligența este capacitatea copiilor de a se adapta într-un mod superior la provocările din mediu, adaptare mentală la situații noi, 55 consideră conceptul de inteligență motrică ca fiind capacitatea de a obține rezultatul dorit, fără a fi nevoit să îl produci mental iar 24 au bifat inteligența verbală.

Nr. persoane respondente

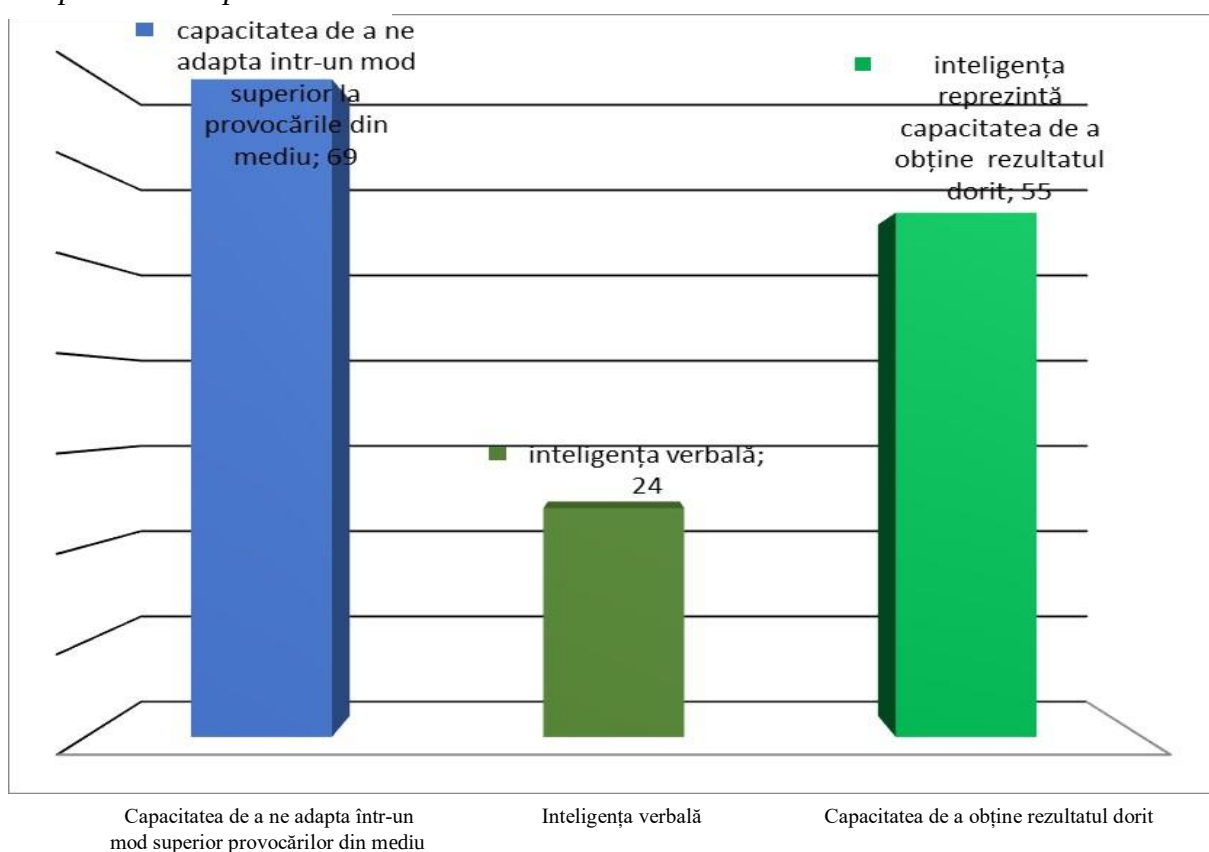

Fig. 2.8. Reprezentare grafică privind conceptul de inteligență

Ipoteza 2: Există o relație semnificativă între inteligența motrică și factorul determinant al psihomotricității elevilor.

Obiectiv: Cunoașterea nivelului de conștientizare a profesorilor cu privire la învățarea motrică, inteligența motrică a elevilor în vederea îmbunătățirii componentelor psihomotricității în cadrul disciplinei Muzică și mișcare.

Abordând variabilele dependente, analiza statistică a relevat existența unor relații între nivelul de conștientizare a inteligenței motrice și componentele psihomotricității, aspect care poate contribui în procesul de formare a elevilor.

Distribuția scorurilor la itemul (figura 2.9), la care s-a încercat cunoașterea componentelor psihomotricității privind influența lor asupra procesului de formare a inteligenței motrice. 12 subiecți au evidențiat schema corporală 33 au bifat evoluția simțului ritmic, un număr de 34 au agreat organizarea perceptivă, în timp ce organizarea spațiului capacitabil de orientare în spațiu are o apreciere de la 44 subiecți în timp ce organizarea timpului capacitabil de orientare în timp are 12 susținători.

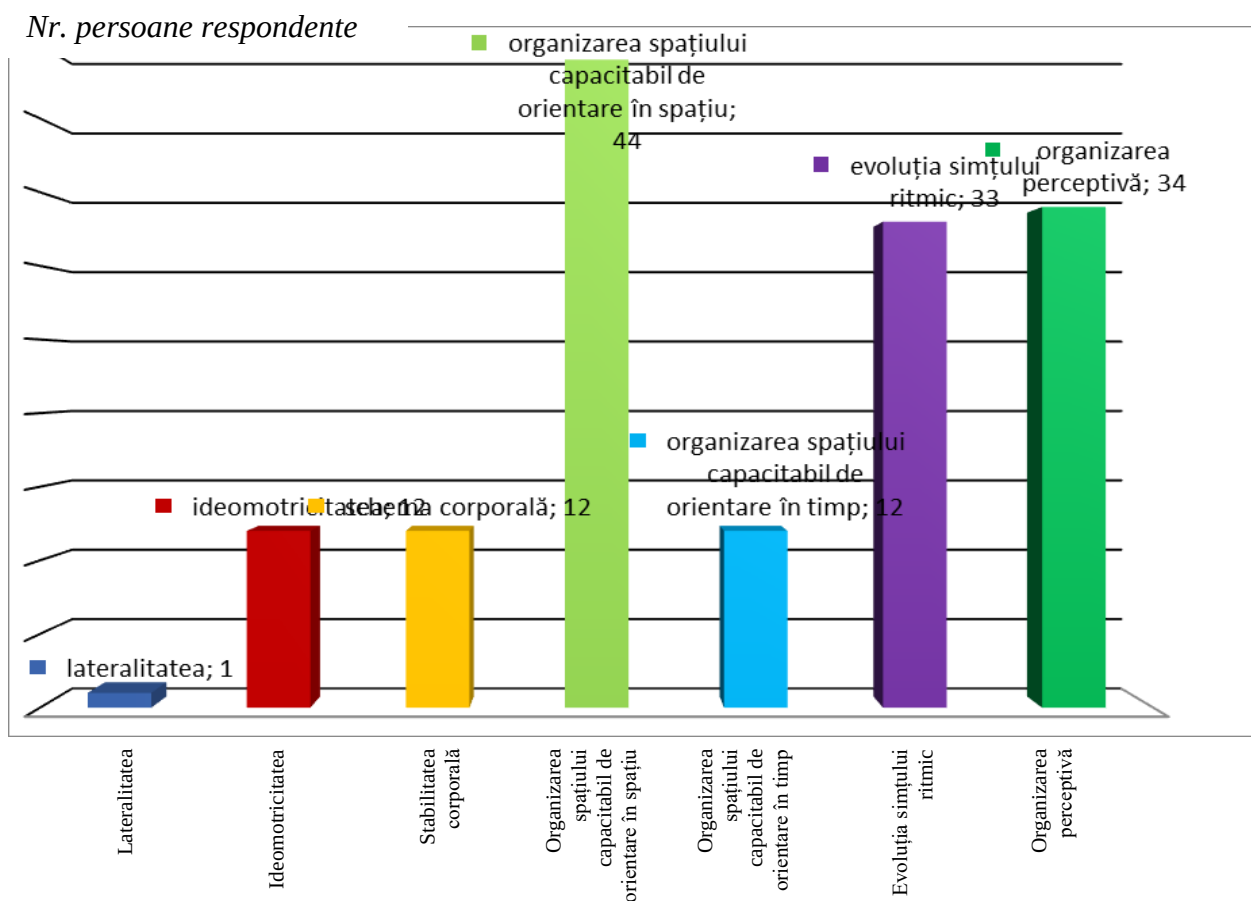

Fig. 2.9. Influența procesului de formare a inteligenței motrice

Analizând reprezentarea subiecților investigați cu privire la clasificarea deprinderilor motrice care influențează inteligența motrică la elevii mici, itemul nr.5 a propus care din variantele descrise pot aprecia anumite deprinderi cu privire la gradul de implicare a sistemului nervos central la formarea și valorificarea lor.

Așa cum ilustrează figura 2.10, registrul informațional privind clasificarea deprinderilor motrice pentru a influența inteligența motrică este apreciat în felul următor: 41 dintre subiecți au bifat deprinderile motrice propriu-zise bazate doar pe elementele proprioceptive care se structurează temporal și energetic pe baza unei anumite scheme cerebrale, iar un număr de 37 subiecți afirmă că deprinderile perceptiv-motrice sunt corespunzătoare caracteristicilor stimulilor externi, ambienali. Cunoașterea caracteristicilor acestor deprinderi este importantă ca documentare în procesul de predare a elevilor mici.

Fiind vorba de *Muzică și mișcare* - o disciplină care cere mai degrabă o formă de inteligență intrapersonală decât interpersonală - contribuția informațiilor despre această activitate la formarea inteligenței motrice a elevilor este considerată de subiecți mai bună ca amploare comparativ cu definirea conceptului de inteligență motrică. O abordare a influenței inteligenței

motrice aleasă de 23 subiecți este pentru deprinderi în funcție de momentul începerii și terminării mișcării, 5 considerând că reprezintă deprinderi heteroconduse, 8 au bifat pentru deprinderi autoconduse și 25 au optat pentru deprinderi în funcție de complexitatea lor.

Nr. persoane respondente

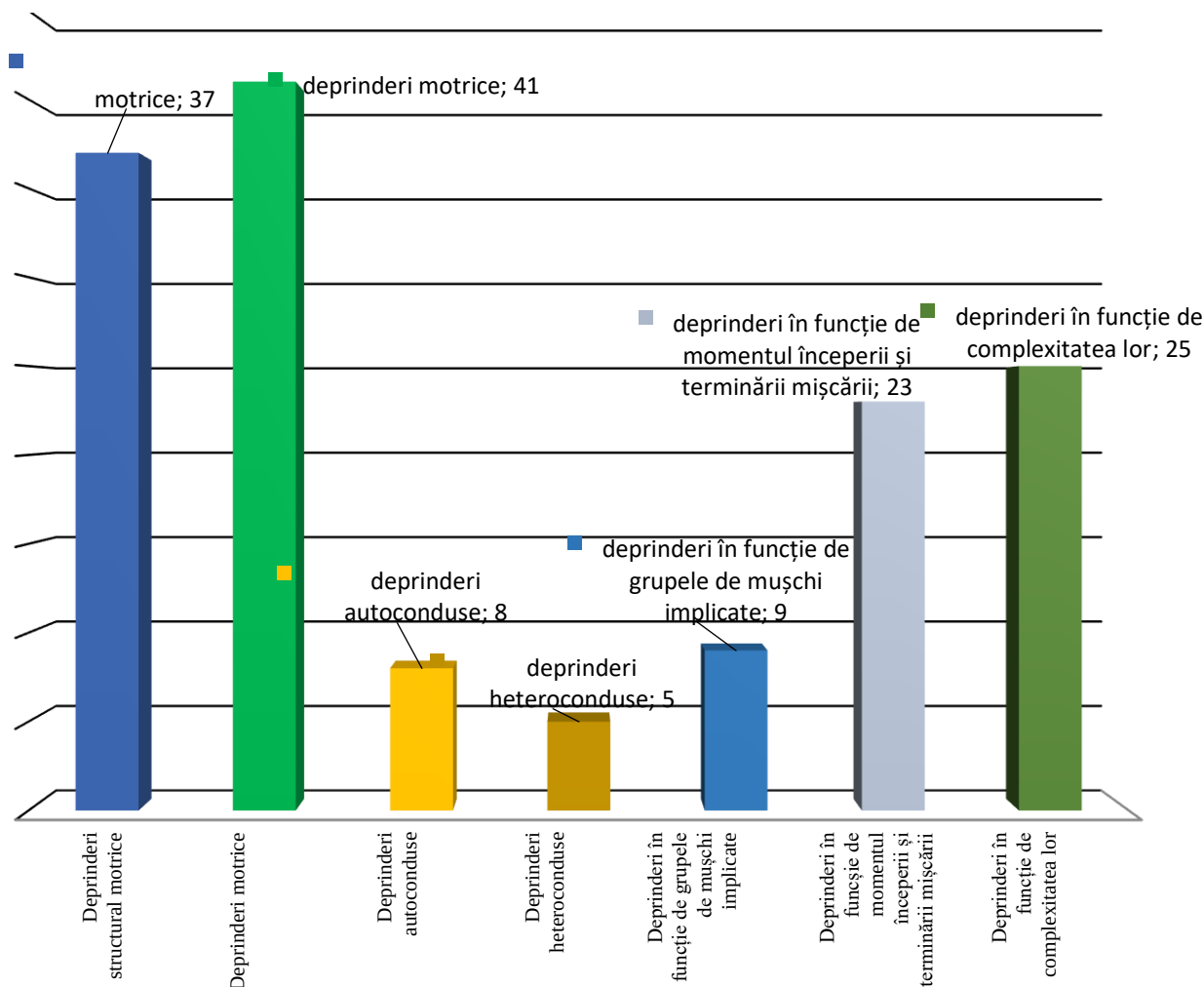

Fig. 2.10. Clasificarea deprinderilor motrice care influențează inteligența motrică

Ipoteza nr.3: Există o relație între nivelul de conștientizare a valorii inteligenței motrice a elevilor și implicarea acestora în procesul instructiv-educativ.

Obiectiv: Identificarea modului în care profesorii de educație fizică își reprezintă metoda de predare a disciplinei *Muzică și Mișcare* în procesul instructiv-educativ la copiii de vârstă școlară mică.

Analizând reprezentarea subiecților investigați cu privire la formarea inteligenței motrice în procesul instructiv-educativ, răspunsul a 54 subiecți a fost pentru învățarea și/sau consolidarea deprinderilor motrice specifice jocurilor de mișcare, 47 au optat pentru învățarea și/sau consolidarea deprinderilor motrice de bază, 33 dintre subiecți consideră formarea

capacității de autoorganizare, autoconducere, autoevaluare, 7 au confirmat că învățarea și/sau consolidarea deprinderilor motrice aplicative ar duce la formarea inteligenței motrice la elevii mici. Astfel, 5 subiecți menționează învățarea și/sau consolidarea deprinderilor motrice specifice jocurilor de echipă și 2 au menționat învățarea și/sau consolidarea deprinderilor motrice (figura 2.10).

Nr. persoane respondente

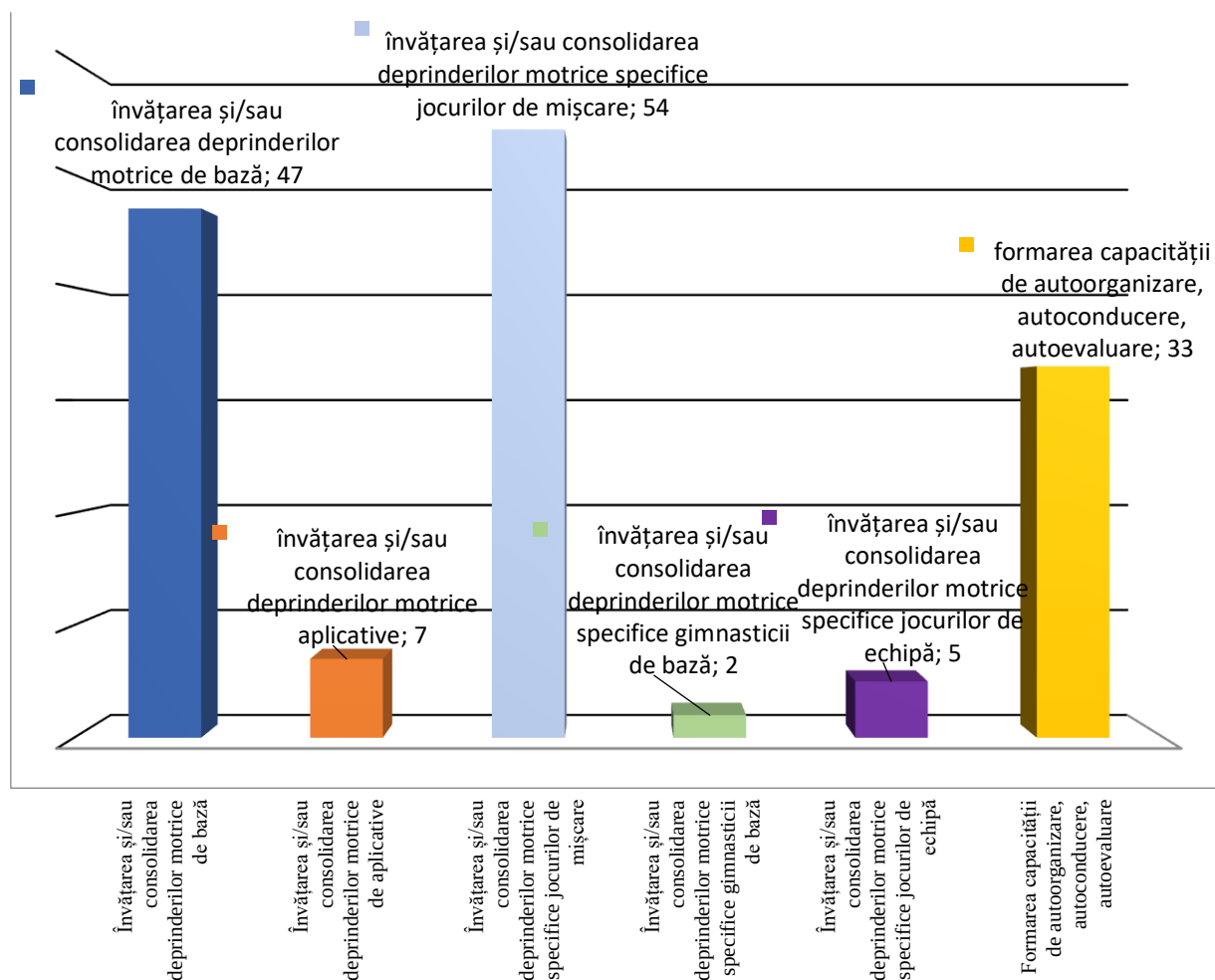

Fig. 2.11. Formarea inteligenței motrice în procesul instructiv-educativ

Distribuția scorurilor a evidențiat faptul că majoritatea subiecților au plasat corect alegerile privind formarea inteligenței motrice în procesul instructiv-educativ. Formarea inteligenței motrice depinde de modul cum profesorul știe să-l formeze și să-l susțină pe elev. Un plan investigat este cel al cunoașterii calităților motrice, care contribuie la dezvoltarea inteligenței în general și a inteligenței motrice în special (figura 2.11). 99 dintre subiecți menționează calitatea motrică: îndemânarea ca fiind primordială caracterizată prin precizie în încadrarea mișcărilor în spațiu, timp, poziții, direcții, amplitudine, tempo și ritm. În ceea ce privește calitatea motrică viteză, 35 de subiecți menționează că ar contribui la dezvoltarea inteligenței elevilor. Pentru dezvoltarea vitezei de reacție se folosește și se exersează reacția la

diferite semnale sonore, tactile și vizuale. Un număr destul de mic, 15 dintre subiecți afirmă că formarea deprinderilor de comunicare de colaborare, conlucrare între coechipieri ar dezvolta inteligența motrică.

Nr. persoane respondente

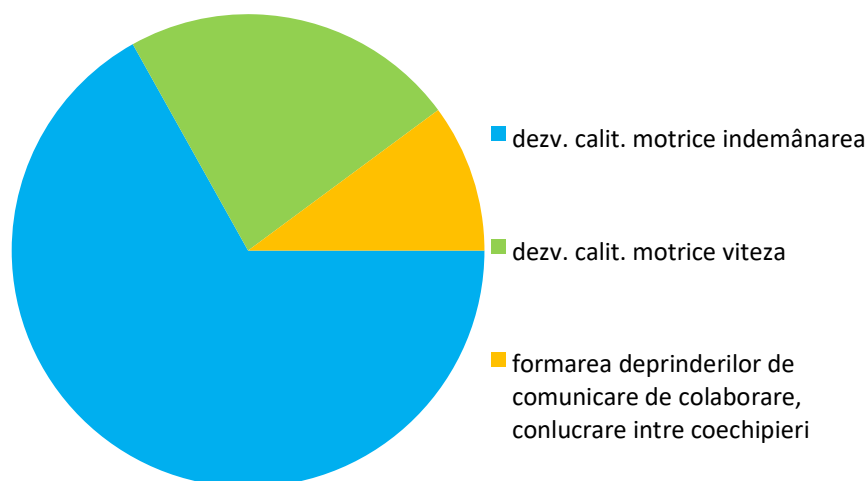

Fig. 2.12. Contribuția calităților motrice la dezvoltarea inteligenței motrice

Nr. persoane respondente

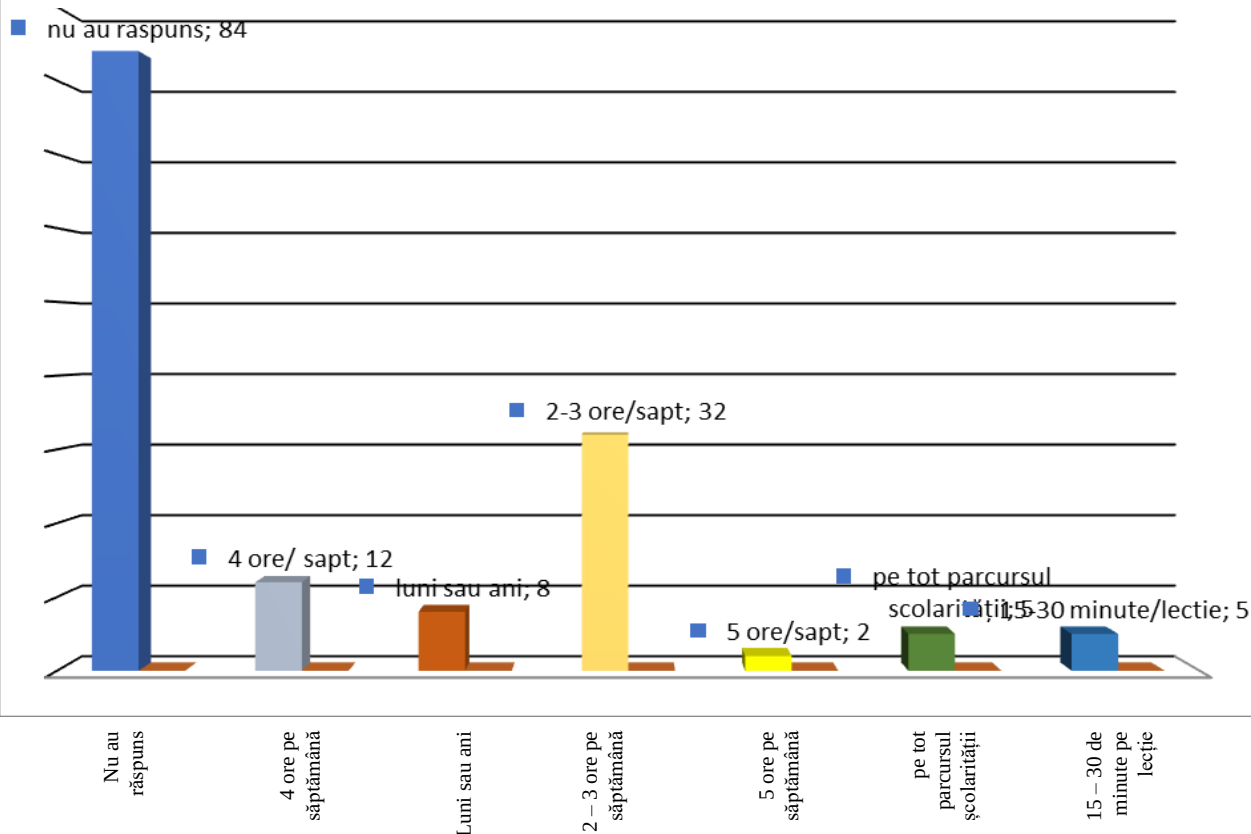

Fig. 2.13. Timpul care poate fi alocat pentru dezvoltarea inteligenței motrice și muzicale în procesul instructiv-educativ

În cazul itemului 9, timpul care se poate acorda pentru dezvoltarea inteligenței motrice și muzicale în procesul instructiv-educativ (figura 2.13), există diferențe de timp, 32 dintre subiecți au răspuns 2-3 ore/săptămână, 12 au decis că 4 ore/săptămână este suficient, 8 subiecți au răspuns luni sau ani, răspunsurile pentru două din variantele de răspuns fiind echilibrate, 5 considerând că pe tot parcursul școlarității și 5 optând pentru 15-30 minute/lecție. Relevant este faptul că 84 dintre subiecții chestionați nu au răspuns, ceea ce constituie un semn de exclamare cu privire la erorile teoretice și practice care se fac în domeniu și o dovadă de superficialitate în lecțiile predate.

Domeniul inteligenței în general, în special al inteligenței motrice, este considerat de către subiecții investigați un domeniu resursă pentru activitatea *Muzică și mișcare*. Interpretarea posibilă a acestui mod de organizare a scorurilor obținute: 48 subiecți au ales inteligența corporală și kinestezică (inteligența mișcării, a gestului), 28 - inteligența vizuală și spațială (capacitatea de a gândi lumea în imagini, de a le vizualiza), 24 - inteligența logico-matematică, 15 - inteligența interpersonală (este reprezentată de intuiție, empatie, care permit înțelegerea celui alt), 6 - inteligența intrapersonală și inteligența naturistă. Subiecții scot în evidență termenul de inteligență generală și cea motrică ca o latură obiectivă cât și aspectul pozitiv al informațiilor

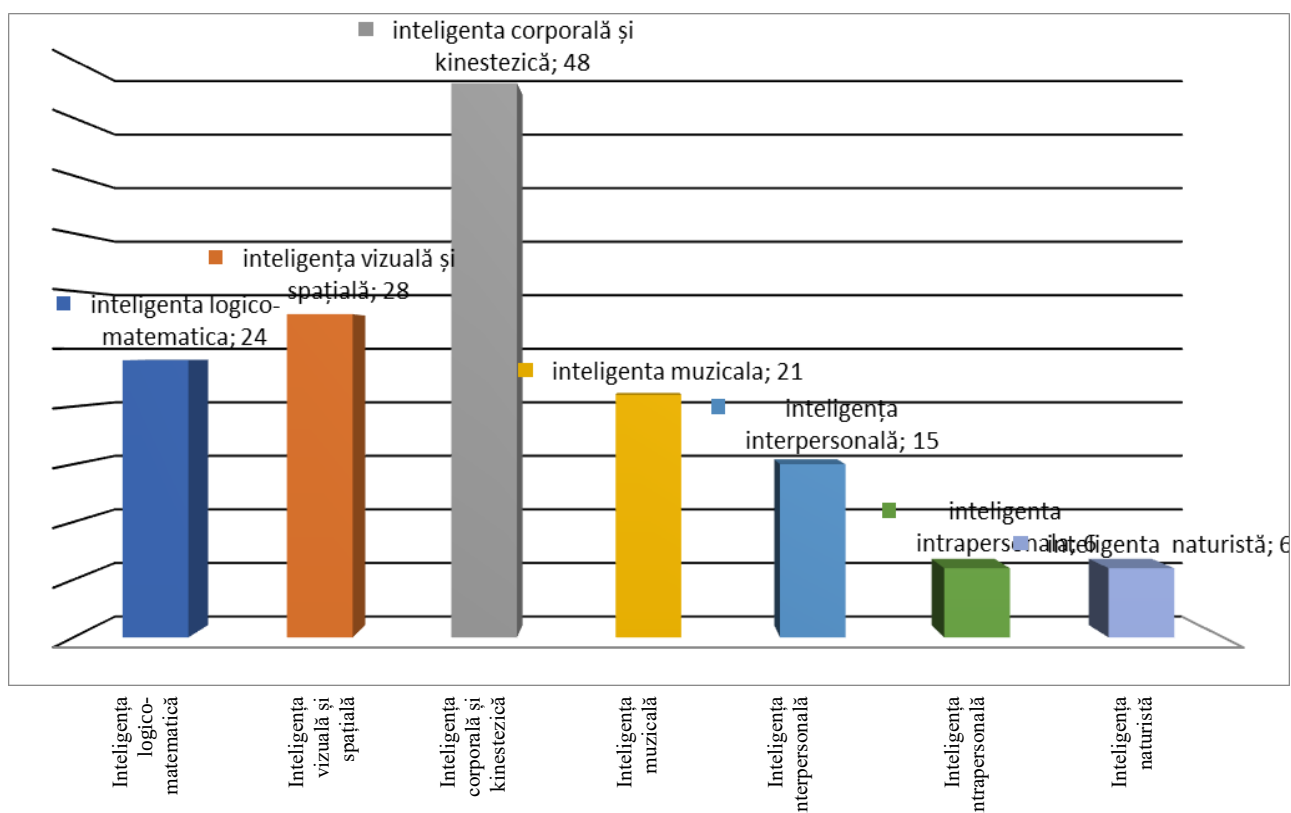

Fig. 2.14. Discipline care pot crea premisele inteligenței

În ceea ce privește aprecierea informațiilor despre contribuția muzicii la activitatea de mișcare (figura 2.15), registrul aprecierilor se menține la un rang înalt, 72 subiecți au bifat varianta ”foarte mare”, în acest caz fiind sugerată o nevoie acută de implementarea muzicii în mișcare, axată pe dezvoltarea gândirii, a abilităților de comunicare muzicală și corporală care, împreună, configurează profilul de formare a elevilor, 55 dintre subiecți sunt de părere că este ”mare”, iar un număr de 21 au luat în considerare varianta ”mediu”.

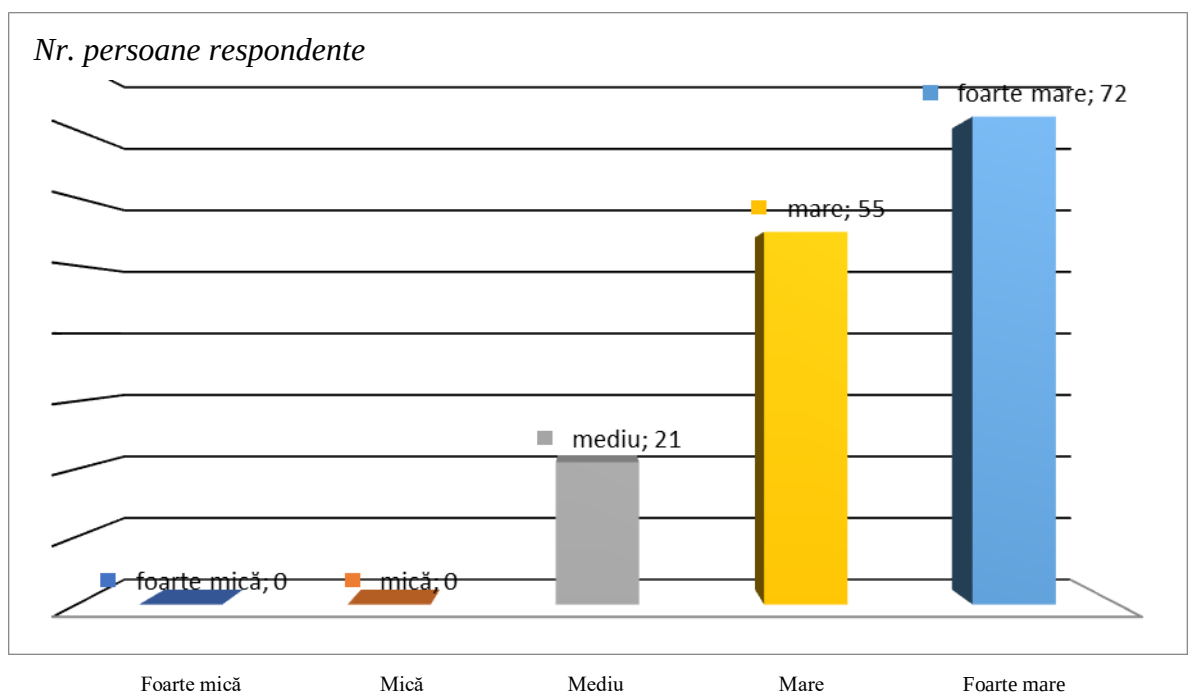

Fig. 2.15. Contribuția muzicii la activitatea de mișcare

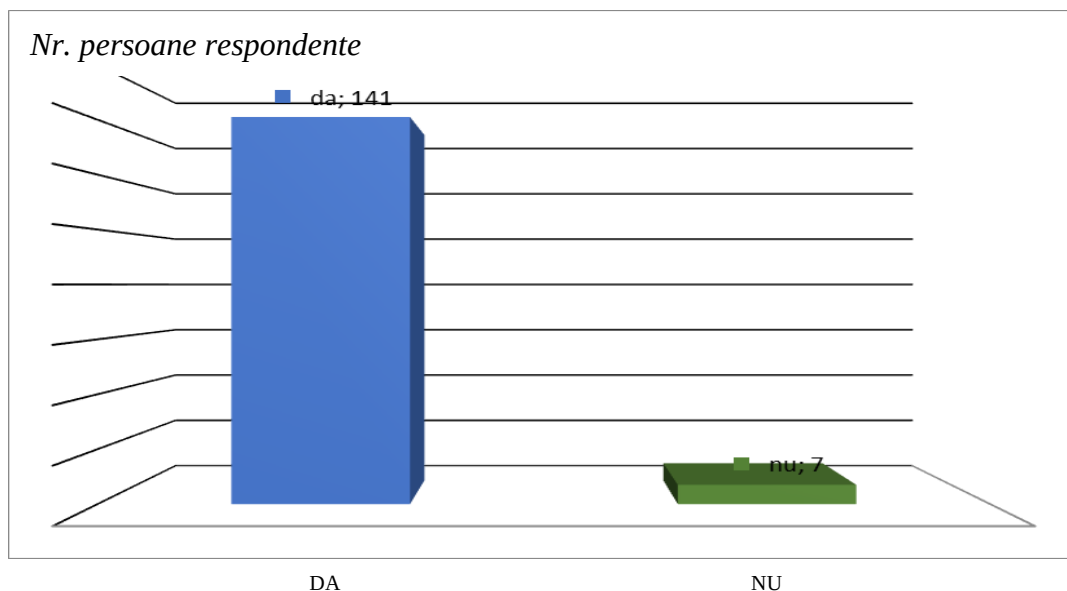

Fig. 2.16. Contribuția informațiilor privind muzica și mișcarea la elevii mici

O abordare a analizei statistice orientează răspunsurile profesorilor (figura 2.16), spre conștientizarea nevoilor de creativitate a elevilor pe fond muzical, nevoia de a gândi rapid și de a rezolva anumite probleme imediat apărute. Acest rezultat, ce reprezintă răspunsul "da" dat de 141 profesori, poate susține în mod suficient sugestii metodologice privind disciplina *Muzică și mișcare* și consideră că este important ca educația muzicală prin joc să fie asociată cu mișcarea. Nesemnificativ apare la itemul 12, numărul de 7 subiecți care au răspuns "nu", considerând că implementarea muzicii pe mișcare nu solicită întotdeauna creativitatea elevilor.

Aprecierea gradului cu privire la necesarul de melodii pe parcursul desfășurării orei de *Muzică și mișcare*, cadrele didactice accentuează într-un număr de 111 - în funcție de tematica lecției, 31 - în funcție de nivelul de pregătire al elevilor și 6 - în funcție de solicitarea tuturor grupelor musculare (figura 2.17).

Nr. persoane respondente

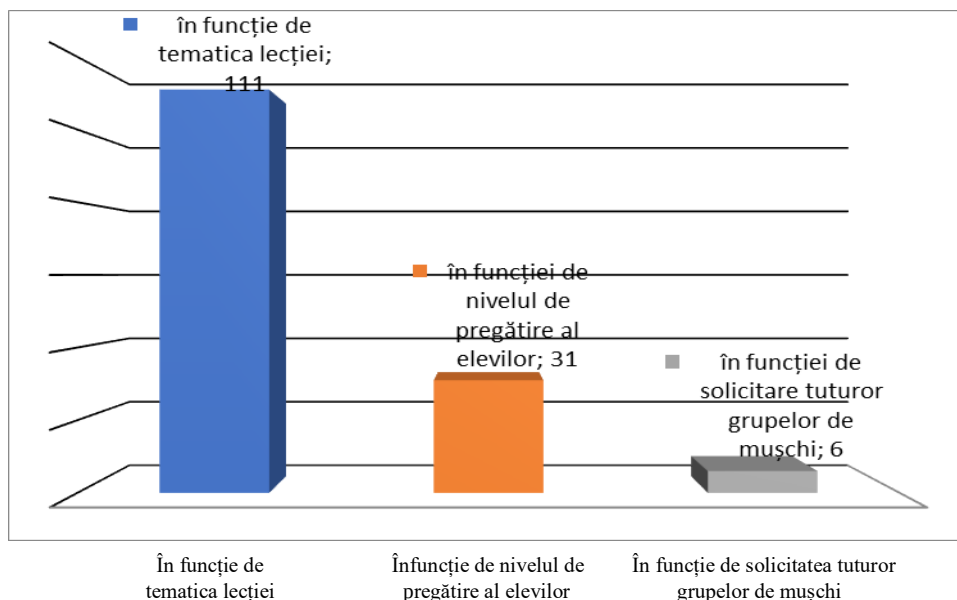

Fig. 2.17. Necesarul de melodii pe parcursul unei ore de muzică și mișcare

2.5. Analiza metodicii de planificare a programelor, care asigură formarea aptitudinilor motrice și psihomotrice în cadrul disciplinelor de educație fizică, muzică și mișcare

Conform noului model de proiectare curriculară care este centrat pe competențe, a fost elaborată programa pentru disciplina *Educație fizică*. Proiectarea programei este concepută cu scopul declarat de a contribui eficient la dezvoltarea profilului de formare al elevului din ciclul primar. Perspectiva demersului didactic, din punctul de vedere al disciplinei de studiu, a avut ca punct de pornire competențele ce permit accentuarea scopului învățării, precum și factorii ce acționează în formarea personalității elevului. Programa școlară pentru disciplina educație fizică are următoarea structură:

- Notă de prezentare
- Competențe generale
- Competențe specifice și exemple de activități de învățare
- Conținuturi
- Sugestii metodologice.

Competențele constituie ansambluri structurate de cunoștințe, abilități și atitudini dobândite datorită procesului de învățare, care ajută la rezolvarea unor probleme specifice unui domeniu sau a unor probleme generale, în diverse contexte particulare. [102],[103],[125]

Competențele generale urmărite pentru disciplina *Educație fizică*, etalează acumulările făcute de elev pe parcursul întregului ciclu primar. Ele contribuie la dezvoltarea motricității

elevului, la familiarizarea cu deprinderile sănătoase, utile pentru a avea un mod de viață sănătos și o dezvoltare fizică armonioasă [104],[105]. Competențele specifice, datorită faptului că rezultă din competențele generale, constituie perioade de timp în care acestea se dobândesc și se formează pe parcursul unui an școlar. Pentru a realiza competențele specifice, în programă sunt propuse o serie de exemple de activități de învățare ce valorifică experiența concretă a elevului și care integrează strategii didactice conforme unor contexte de învățare variate. [33],[160]

Conținuturile învățării sunt grupate pe următoarele domenii:

- elemente de organizare a activităților motrice,
- elemente ale dezvoltării fizice armonioase,
- capacități motrice,
- deprinderi motrice de bază, aplicativ-utilitare,
- deprinderi de locoțiune, de manipulare și de stabilitate,
- igienă și protecție individuală,
- deprinderi motrice specifice disciplinelor sportive,
- dezvoltarea trăsăturilor de personalitate.

Sugestiile metodologice includ strategii didactice, proiectarea activității didactice, precum și elemente de evaluare continuă. Actuala programă școlară ne propune o ofertă flexibilă, prin care cadrul didactic are permisiunea de a modifica, completa sau înlocui activitățile de învățare. Scopul acestor permisiuni îl constituie realizarea unui demers didactic personalizat, capabil să asigure formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific al fiecărei clase și subiect. [126]

Prin includerea clasei pregătitoare în învățământul general și obligatoriu s-a conferit o perspectivă nuanțată a curriculumului pentru acest nivel de vârstă, fiind necesară o abordare specifică educației timpurii, bazată în principal pe stimularea prin joc a activității de învățare, oferind în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, corespunzător nivelului variat de achiziții ale elevilor.

Aria curriculară *Educație fizică, sport și sănătate* face referire directă la finalitățile învățământului concretizate în menținerea sănătății elevilor prin utilizarea activităților motrice de cele mai diferite tipuri.[89]. Disciplina Educație fizică influențează prin activitățile propuse în procesul de învățare, o dezvoltare fizică armonioasă, realizată prin asimilarea deprinderilor motrice, dezvoltarea capacității de efort și crearea unui mediu favorabil integrării în comunitate. Conform planului-cadru de învățământ, disciplina *Educație fizică* are alocată câte 2 ore săptămânal. Se urmărește dezvoltarea progresivă a competențelor, a celorlalte achiziții dobândite, prin valorificarea eficientă a experienței specifice vârstei elevilor, prin accentuarea

dimensiunilor afectiv-atitudinale și acționale ale formării personalității lor. Programa școlară pentru disciplina *Educație fizică* urmărește competențele cheie și, în același timp, oferă posibilitatea asigurării transdisciplinarității atât în interiorul disciplinei cât și cu celelalte discipline de studiu. [106]

Programa școlară valorifică exemplele de activități de învățare care permit trecerea de la centrarea pe conținuturi, la centrarea pe experiențe de învățare. Pentru o bună formare a competențelor, este recomandat ca strategiile didactice folosite pentru predarea disciplinei *Educație fizică* să pună accent pe construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat.

Pentru elevii clasei pregătitoare, profesorii vor face demersuri care să fie conforme cu particularitățile de vârstă ale copiilor cuprinși în clasa pregătitoare, în acest mod, conținutul orei de educație fizică devenind mai accesibil și atractiv. În acest context, jocul devine metodă, mijloc și formă de organizare, fiind efectuat sub formă de întrecere, adaptat permanent capacităților motrice și psihice ale elevilor. Este necesar ca la începutul anului școlar să se urmărească organizarea claselor și a grupelor de lucru în spiritul educației incluzive. În prima lună de școală trebuie acordată atenție deosebită formelor de deplasare individuală și în grup, precum și formațiilor de lucru (cerc, coloană, linie, semicerc etc.). În paralel cu activitatea motrică se recomandă folosirea limbajului de specialitate, din care să nu lipsească metafora ca mijloc de formare a imaginii mentale și de valorificare a cunoștințelor însușite. [91]

La toate clasele ciclului primar, cu deosebire la clasa pregătitoare, se va pune accentul pe lucrul în perechi și în grup, favorizând integrarea, ajutorarea și stimularea reciprocă. Pentru asigurarea protejării copiilor, se vor utiliza mijloace de învățare sigure, (mingi, cercuri, steaguri, dispozitive, instalații, sisteme de protecție etc.), pentru înlăturarea oricărei posibilități de producere a unor accidente. Este recomandat ca resursele să fie estetice, atractive și ușor de manevrat. Pentru implementarea unui demers educațional centrat pe competențe, este recomandată utilizarea permanentă a evaluării cu accentul pus pe valorizarea rezultatelor învățării prin raportarea constantă la progresul școlar al fiecărui elev. [90]

În conformitate cu particularitățile clasei de elevi, profesorii pot elabora și alte forme de învățare și conținuturi, în funcție de baza materială aferentă școlii și nu în ultimul rând de opțiunile elevilor. Pentru valorizarea competențelor cheie și asigurarea transferabilității la nivelul activității educaționale, este util ca strategiile didactice utilizate în predarea disciplinei educație fizică să pună accent pe: construcția progresivă a cunoașterii, flexibilitatea abordărilor și parcursul diferențiat, coerență și abordări inter- și transdisciplinare.

2.5.1. *Muzică și mișcare*

Programa școlară actuală propune o ofertă flexibilă, care permite cadrului didactic să modifice, să completeze sau să înlocuiască activitățile de învățare. Scopul urmărit constă în realizarea unui demers didactic personalizat, prin care să fie asigurată formarea competențelor prevăzute de programă în contextul specific fiecărei clase și fiecărui elev. Includerea clasei pregătitoare în învățământul primar constituie elaborarea unei perspective nuanțate a curriculumului pentru acest nivel de vârstă [131]. Necesitatea abordării specifice educației timpurii este esențială, bazându-se pe stimularea învățării prin joc, care să ofere în același timp o plajă largă de diferențiere a demersului didactic, conform cu nivelul variat de achiziții ale elevilor. Disciplina *Muzică și mișcare* are un caracter de noutate în raport cu disciplinele studiate până în prezent în învățământul primar, prin caracterul său integrat.

Motivele care au determinat abordarea integrată a acestei discipline au fost: învățarea holistică (la această vârstă are mai multe șanse să fie interesantă pentru elevi, fiind mai apropiată de universul lor de cunoaștere, contextualizarea învățării prin referirea la realitatea înconjurătoare sporește profunzimea înțelegerii conceptelor și a procedurilor utilizate) și nu în ultimul rând abordarea integrată permite folosirea mai eficientă a timpului didactic și mărește flexibilitatea interacțiunilor. [263]

La clasele pregătitoare, I și a II-a, asocierea muzicii cu mișcarea este, pe de o parte, adecvată particularităților de vârstă ale copiilor, iar pe de altă parte are valențe pedagogice în sfera sprijinirii dezvoltării fizice armonioase, a coordonării motrice, a dezvoltării simțului estetic, a dezvoltării afective și dezvoltării intelectuale. Disciplina *Muzică și mișcare* vizează un parcurs educativ specific etapei intuitive, ca primă etapă în realizarea educației muzicale. Asocierea muzicii și a mișcării la nivelul curriculumului oficial prezintă avantajul că stimulează manifestarea expresivă a elevului. [140]

De la cea mai fragedă vârstă, reacția spontană și naturală a copilului este mișcarea. Conform acestei specificități, este pe deplin motivată combinarea auditei, a cântecului cu mișcarea, obținându-se astfel o practică muzicală de tip joc, fiind consonantă cu caracterul sincretic al activității școlarului mic, reducând diferența contraproductivă dintre școală și viață. Elevul devine motivat în spațiul școlar să învețe prin contactul cu un mediu prietenos, în care își valorifică creativ exprimarea personală. Astfel, se pun bazele învățării conceptelor muzicale la nivel elementar într-o manieră intuitivă, accesibilă. Studiul disciplinei *Muzică și mișcare* este continuat până în clasa a IV-a, urmărindu-se dezvoltarea progresivă a competențelor prin valorificarea experienței specifice vârstei elevilor, accentuându-se dimensiunile afectivitudinale și acționale ale formării personalității elevilor.

Competențe generale

Audiția unor cântece trebuie să aibă loc prin asigurarea temeinică a contextului ce permite o participare activă, individuală și în grup, înlesnind exprimarea liberă a propriilor idei și sentimente. În mod deosebit, se va pune accentul pe spontaneitatea și creativitatea ideilor/ mesajelor/ manifestărilor copilului. Cântarea vocală, cântarea instrumentală (cu jucării muzicale) și audiția muzicală constituie mijloacele de bază în realizarea educației muzicale, fiecare dintre aceste mijloace fiind însoțite de mișcare. La această vârstă, mișcarea pe fond muzical, reprezintă realizarea unor activități motrice. Bătăile din palme, pe genunchi, pe piept, pașii egali, pe loc sau în deplasare, pașii simpli de dans, ridicarea ritmică pe vârfuri, mișcările brațelor, ale trunchiului, mișcările sugerate de textul cântecului (acțiuni, personaje), mânuirea jucăriilor muzicale, dirijatul intuitiv, contribuie în totalitate la dezvoltarea motricității copiilor. [92]

În educația muzicală a copiilor, cântecul este factorul esențial cu condiția ca ambitusul, linia melodică, structura ritmică, conținutul de idei și îmbinarea textului cu melodia să respecte capacitatea vocală și particularitățile de vârstă ale copiilor. Propunerea programei de realizare a educației muzicale prin joc înseamnă asocierea mișcării, ca mijloc interpretativ specific copiilor, atât cu cântecul, cât și cu audiția. Prin această mod de lucru, oferim copilului oportunitatea de a se bucura prin intermediul unor manifestări spontane și originale pe fond muzical, cu scopul final de a-i stârni interesul și atracția pentru muzică, încrederea în capacitatea sa de a-și asocia activitățile cu muzica. [146],[155]

O notă aparte din programă o constituie utilizarea în mod variat a jucăriilor muzicale, prin acest lucru contribuind intens la firescul, exuberanța, creativitatea și spontaneitatea copiilor în manifestarea lor muzicală. Însușirea intuitivă a cântecului reprezintă o preluare prin imitație ca un tot unitar (text-melodie) a acestuia, respectând traseul de la colectiv spre individual și înapoi la colectiv, asigurând mereu percepția întregului. Prin reluările repetate ale cântecului (în vederea însușirii lui) este eficientă folosirea continuă a unor procedee noi, atractive pentru copii, care să transforme acest proces mecanic într-unul viu și eficient. Competențele prevăzute de programă conduc demersul didactic de la receptare spre redare și apoi spre dezvoltarea creativității, atât în ceea ce privește repertoriul de cântece, cât și elementele de limbaj muzical. [260]

Modalitățile de lucru propuse sunt menite să dezvolte abilitățile creative ale copiilor, abilități care să poată fi transferate într-o varietate de contexte educative. [115]

La disciplina *Muzică și mișcare*, în clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a, evaluarea reprezintă o componentă intrinsecă a predării și învățării. Este de preferat o abordare modernă a instrumentului de evaluare, ca fiind o activitate de învățare. În acest context, sunt adecvate

metode precum: observarea sistematică a comportamentului elevilor, urmărind progresul personal, autoevaluarea, realizarea unor proiecte care să valorifice achizițiile copiilor și să stimuleze în același timp dezvoltarea de valori și atitudini, în contexte firești, sincretice, adaptate vârstei. Este de preferat ca evaluarea să fie realizată prin raportarea la standarde generale și nu la nivelul clasei, astfel cadrul didactic trebuind să se orienteze în reglarea strategiilor de predare, pentru o mai bună adecvare la particularitățile individuale și de vârstă ale elevilor. Procesul de evaluare va pune accent pe recunoașterea experiențelor de învățare și a competențelor dobândite de către copii în contexte nonformale sau informale. Este foarte important ca evoluția copilului să fie înregistrată, comunicată și discutată cu părinții. Pe parcursul întregii perioade în care se desfășoară activitatea de învățare, fiecare elev va fi urmărit cu atenție, încurajat permanent și va fi valorizat progresul individual. [234]

2.6. Elaborarea și implementarea modelului curricular privind dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar în cadrul disciplinei Muzică și mișcare

Prin formarea unui program experimental pentru perfecționarea procesului dezvoltării fizice, la noua disciplină *Muzică și mișcare*, conform curriculum-ului, s-au luat în calcul principalele obiective ale procesului educațional pentru etapa dezvoltării fizice și psihomotorii a copiilor din ciclul primar.

Studiul opiniilor specialiștilor în domeniu, a literaturii științifico-metodologice speciale despre educația fizică la ciclul primar, ne-a permis să determinăm nivelul de pregătire/formare, abilitățile copiilor, relațiile de valoare care au servit drept bază a pregătirii fizice, abilitățile psihomotorii și aplicarea lor în condiții noi. [117]

Introducerea modificărilor în structura programei experimentale, în mare măsură se adresează la identificarea mai precisă a obiectivelor cheie (de sprijin). Concretizăm cantitatea minimă și maximă a conținutului de metode pentru educația fizică, care sunt extrem de importante în această etapă (6-10 ani) în procesul de introducere în practică a programului în ciclul primar. Se reflectă obiectivele de bază ale etapelor de învățare și perfecționare a abilităților motrice ale copiilor cu mijloacele inerente acestora și metodele aerobicii. În acest caz, programul de educație muzicală și mișcare trebuie să nu fie o dogmă, dar trebuie să constituie un reper de orientare a activității profesorului și în același timp să contribuie la posibilitatea unei restructurări urgente și necesare a procesului de învățare în legătură cu modificarea obiectivelor, pentru realizarea scopurilor propuse. [261]

2.6.1. Componente principale

Programa de *Muzică și mișcare* pentru copiii din ciclul primar, cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani

Programul experimental de *Muzică și mișcare* pentru copiii din ciclul primar are următorul cuprins.

a) prevederi generale:

- cadrul conceptual al mișcării și muzicii în educația pentru sănătate;
- obiective principale (de bază);
- obiective specifice (de sprijin);
- totalul lecțiilor în timpul săptămânii, lunii, semestrului, anului școlar și structura lor;

b) planul didactic ce cuprinde exercițiile aerobice în educația pentru sănătate:

- sistematizarea materialului programului după tematică și perioadă;
- exemplificarea conținutului mijloacelor și a metodelor folosite (în complexe).

Programul experimental realizat pentru disciplina *Muzică și mișcare* pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani are următoarea structură:

Denumire: Programa de muzică și mișcare pentru copiii din ciclul primar, cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani

1. Considerații generale

1.1. Cadrul conceptual al Programei de muzică și mișcare

Condițiile și caracterul tipurilor de activități practicate de elevii din ciclul primar în cele mai multe cazuri duc la un deficit de mișcare, care constituie principalul factor pentru desfășurarea unor activități motorii, dezvoltă o suprasolicitare psiho-emoțională și predispune la oboseală fizică și psihică.

Propun modificarea structurii *Programei de muzică și mișcare* în scopul selectării și utilizării unor mijloace și metode moderne, eficiente și populare în rândul copiilor. Unul dintre aceste mijloace moderne este muzica, însoțită de mișcare, care atrage prin caracterul dinamic, folosirea exercițiilor în forme multidimensionale, precum și a varietății de mijloace, pe fundalul compozițiilor muzicale preferate. [174]

1.2 Obiectivele principale se referă la cunoașterea elementelor generale, abilităților și relațiilor valoroase, și se structurează în procesul de cercetare ale activităților motrice în instituțiile de învățământ:

1. Acumularea cunoștințelor elementare necesare pentru activitățile motrice și impactul exercițiului fizic asupra organismului copiilor.

2. Dezvoltarea abilităților motrice în procesul realizării exercițiilor de mișcare pe fond muzical.
3. Formarea unei atitudini pozitive și creșterea interesului pentru compozițiile muzicale în scopul creării unui mediu favorabil realizării jocurilor de mișcare. [118]

1.3 Obiectivele specifice derivă din obiectivele principale și se reflectă în acțiuni specifice, reprezentând etapele clare și consecvente de atingere a obiectivelor principale ale acestui experiment:

1. Cu ajutorul tuturor mijloacelor și metodelor de învățământ specifice, să contribuie la îmbunătățirea/promovarea stării de sănătate a copiilor cu vârsta de 6-10 ani.
2. Să dezvolte condiția fizică a copiilor cu vârsta de 6-10 ani în mod eficient și armonios.
3. Să dezvolte calitățile motrice necesare și calitățile volitive ale copiilor cu vârsta de 6-10 ani.
4. Să formeze copiilor dorința și un obicei constant în realizarea exercițiilor fizice pe fond muzical (caracter aerobic).
5. Să formeze abilitățile necesare ascultării și înțelegerii muzicii.
6. Să formeze o idee generală despre starea culturii muzicale internaționale și universale prin introducerea/încorporarea în activitățile desfășurate în cadrul orelor de *muzică și mișcare*.
7. Să formeze o idee despre diversitatea utilizării compozițiilor muzicale în timpul efectuării exercițiilor fizice.

2. Tipurile de activități educaționale împreună cu procesele cognitive (de învățare, de consolidare, de perfecționare a competențelor și abilităților) sunt sursa de bază cu ajutorul căreia se ating scopurile de formare a abilităților fizice și psihomotrice ale copiilor de vârstă școlară mică. [175]

- Audiția pieselor muzicale, urmate de pauze necesare determinării genului de care aparțin, exprimă sentimentele și starea de spirit.
- Improvizarea celor mai simple ritmuri și melodii pentru exercițiile fizice.
- Combinație de construcții ritmice și ritm-melodice într-un caracter dat (muzică), lucrul cu membrele superioare, capul, trunchiul, membrele inferioare - static și dinamic.
- Prezentarea și realizarea mișcărilor în conformitate cu genul muzicii.
- Inventarea unor mișcări proprii în concordanță cu natura și conținutul muzicii.
- Mers, săritură, alergare.
- Exerciții pentru musculatura membrului superior, pentru umeri, gât, trunchi și membre inferioare.

- Jocuri dinamice și mai puțin dinamice orientate spre dezvoltarea abilităților fizice și psihomotrice, spre formarea simțului ritmului și a mișcărilor pe ritm muzical. Conținutul materialului se referă și la dezvoltarea esteticii mișcării. [175],[176],[177]

Durata și structura lecției

Conform recomandărilor autorilor / practicienilor și observațiilor noastre pedagogice, durata lecțiilor pentru copiii cu vârsta de 6-10 ani este de aproximativ 40 minute.

După structură, această lecție este formată din:

- partea pregătitoare (încălzirea aparatului locomotor) (5-6 minute);
- partea fundamentală (23-26 minute);
- partea de încheiere (4-6 minute).

Conform curriculei actuale, totalul orelor de *muzică și mișcare* pentru copiii cu vârsta de 6-10 ani este de aproximativ 34 ore – 1 oră/săptămână. Este insuficient, fiind necesare, după opinia noastră, 3 ore/săptămână adică minim 102 ore pe parcursul întregului an școlar.

După tipul lor, consider că orele de *Muzică și mișcare* ar trebui să aibă următorul format:

- lecții de învățare	- 40 ore;
- lecții de consolidare	- 32 ore;
- perfecționarea competențelor și abilităților	- 30 ore;
Total	- 102 ore

Astfel, am împărțit orele de muzică și mișcare pe parcursul a două semestre:

Semestrul I - septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie, ianuarie;

Semestrul II – februarie, martie, aprilie, mai, iunie.

În tabelul 2.9, am împărțit unitățile de învățare pe parcursul întregului an școlar, în care am optimizat legătura între tipul orelor (de învățare, consolidare, perfecționarea competențelor și abilităților), și unitățile de învățare (dezvoltarea calităților fizice și a psihomotricității, formarea simțului ritmului și mișcărilor pe muzică, dezvoltarea esteticii mișcărilor).

Tabelul 2.9. Distribuirea temelor generale ale materialului didactic

Nr. Crt.	Teme	Tipul lecțiilor și numărul orelor [ore]						Total ore
		De învățare		De consolidare		De perfecționare a competențelor și abilităților		
		I	II	I	II	I	II	
1.	Dezvoltarea calităților fizice și a psihomotricității	10	9	8	8	7	6	48

2.	Formarea simțului ritmului și mișcărilor pe muzică	9	9	5	5	6	5	39
3.	Dezvoltarea esteticii mișcărilor	1	2	3	3	3	3	15
Total ore		20	20	16	16	16	14	102
		40		32		30		

Conținutul programei disciplinei *Muzică și mișcare* pentru copiii de vârstă școlară mică cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani.

Scopul principal al programei este de a armoniza tipurile principale de mișcare din abilitățile motrice și psihomotrice ale copiilor cu vârsta de 6-10 ani, cu principalele tipuri de activități de învățare pe toată perioada efectuării cercetării.

De menționat este faptul că în structura părții pregătitoare a lecțiilor s-a propus folosirea exercițiilor specializate, cu caracter special și general.[268].

Pentru partea de încheiere a lecției este important să se folosească diverse jocuri dinamice, ștafete cu caracter liniștit recomandate de specialiști (Bileva L., Karotcov I., 1982, Gromova O. E., 2003).

Conținut muzical

1. Repertoriu pentru audiere:

- Schubert F. melodia "An die Musik";
- Sturve G. melodia "Muzica";
- Prokofiev C. "March";
- Ceaikovski P. I. "Marșul soldaților din lemn";
- Mussorgsky M. P. "Baba Yaga" din "Pictures at an Exhibition";
- Rimsky-Korsacov N. A. "The Snow Maiden" din "Dance of Birds";
- Dansuri populare moldovenești: "Hora fetelor", "Bătuta", "Sîrba", "Joc de doi", și alte lucrări de folclor și cântece ale compozitorilor moldoveni.

2. Repertoriu pentru Muzică și mișcare:

Muzică special adaptată pentru orele de muzică și mișcare (cântece pentru copii):

- Cântece din desenele animate "Lion and Turtle/Львенок и черепаха", "Крошка енот/Little raccoon", "Русалочка/Mermaid", "Alice în Wonderland/Alice în țara minunilor", "The Gnome", "Hippo jungle song", "Воробей-Воробушек/Sparrow", melodiile din desenele animate "Buratino", "The bremen town musicians" și altele.
- Pe muzică ambientală. ("Didiulya-Drumul spre casă/Дидюля").

- De dat exemplu de proiecte didactice diferite, MM, JM.[184].

Tabelul 2.10. Complex de exerciții pentru dezvoltarea abilităților motrice și psihomotrice la copiii cu vârsta între 6-10 ani

Nr.	Structura activităților didactice pentru orele de muzică și mișcare	Genul și structura muzicii
SEMESTRUL I (septembrie, octombrie, noiembrie, decembrie, ianuarie)		
1.	• Poziție inițială (P.I.)- stând; 1-4 - pași pe loc (marș/march).	Tempou normal 90-120 (totalitate accente pe minut), cântecelel din desenul animat "Lion and Turtle)
2.	• P.I.- stând; 1-2 - pas lateral cu M.I Drept, M.I. stâng pe vârf (step touch); 3-4 - march; 5-8 - idem în partea opusă.	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Ciunga Ceanga"
3.	• P.I.- stând; 1 - fandare pe M.I. drept, înapoi; (lung) 2 - P.I. 3 - fandare pe M.I. stâng, înapoi; (lung) 4 - P.I.	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Ciunga Ceanga"
4.	• P.I.- stând; 1 - genunchiul drept înainte, coatele în flexie la nivelul trunchiului (knee up); 2 - P.I. 3 - genunchiul stâng înainte, coatele în flexie la nivelul trunchiului (knee up); 4 - P.I.	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Ciunga Ceanga"
5.	• P.I.- stând; 1 - piciorul drept înainte pe vârf, M.S. stâng înainte; 2 - genunchiul drept sus, M.S. stâng sus (knee up right with march); 3-4 - pas pe loc.	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Крошка енот/Little raccoon"
6.	• P.I.- stând; 1 - piciorul stâng înainte pe vârf, M.S. drept înainte; 2 - genunchiul stâng sus, M.S. drept sus (knee up right with march); 3-4 - pas pe loc.	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Крошка енот/Little raccoon"
7.	• P.I.- stând cu picioarele depărtate la nivelul umerilor;	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Alice în țara minunilor"

	1-4 - pendularea înapoi a gambei drepte, stângi; brațele sus, jos;	
8.	• P.I.-stând; 1-8 - alergare pe loc.	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"
9.	• P.I.-stând; 1-8 - alergare înainte; 9-16 - alergare înapoi (cu spatele).	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"
10.	• P.I.-stând; 1-8 - sărituri pe loc pe ambele picioare.	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"
11.	• P.I.-stând cu picioarele apropiate, mâinile pe șolduri; 1 - săritură pe piciorul stâng, piciorul drept îndoit; 2 - pe călcâi; 3 - piciorul drept îndoit; 4 - P.I.; 5-8 - idem cu celălalt picior.	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Крошка енот/Little raccoon"
12.	• P.I.-stând; 1-8-mers pe loc (march).	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat Русалочка/Mermaid
13.	• P.I.-pe burtă/decubit ventral cu mâinile întinse la nivelul umerilor Ridicarea și coborârea trunchiului;	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Русалочка/Mermaid"
14.	• P.I.-pe burtă, mâinile pe lângă corp Ridicarea și coborârea trunchiului superior și inferior în același timp (bărcuța).	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Русалочка/Mermaid"
15.	• P.I.-culcat; Flexia și extensia mâinilor.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat Русалочка/Mermaid
16.	• P.I.-stând 1-4 - pas în față (V-step); 5-8 - pas înapoi (V-step back).	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Antoshka"
17.	• P.I.-stând 1-2 - pas înainte cu piciorul drept, piciorul stâng lateral pe vârf; 3-4 - P.I.; 5-6 - pas înainte cu piciorul stâng, piciorul drept lateral pe vârf; 7-8 - P.I.	Tempou normal 90-120 (totalitatea de accente pe minut), "Antoshka"
SEMESTRUL II (februarie, martie, aprilie, mai, iunie) Complex cu elemente de dans și pași		
1.	• P.I.-stând 1-3 - pas încrucișat la dreapta (grape wine,	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"

	right); 4 - P.I.; 5-7 - pas încrucișat la stânga (grape wine, left); 8 - P.I.	
2.	• P.I.-stând 1-2 - săritură la dreapta; 3-4 - march; 5-6 - săritură la stânga; 7-8 - march.	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"
3.	• P.I.-stând 1-3 - atingerea vârfului piciorului în diagonală, la dreapta (step touch); 4 - P.I.; 5-7 - atingerea vârfului piciorului în diagonală, la stânga; 8 - P.I.	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"
4.	• P.I.-stând 1 - pas înainte cu piciorul drept, mâinile întinse la nivelul umerilor; 2 - piciorul stâng înainte, mâinile sus; 3 - pas înainte cu piciorul drept, mâinile pe umeri; 4 - piciorul stâng înainte pe vârf, mâinile pe lângă corp; 5 - pas înapoi cu piciorul stâng, mâinile înainte; 6 - pas înapoi cu piciorul drept, mâinile sus; 7 - pas cu stângul, mâinile pe umeri; 8 - P.I.; 9 - idem începând cu piciorul stâng.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "The Gnome"
5.	• P.I.-stând 1 - piciorul drept pe vârf înainte, mâna dreaptă înainte; 2 - piciorul stâng pe vârf înainte, mâna stângă înainte; 3-4 - P.I.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "The Gnome"
6.	• P.I.-stând cu picioarele depărtate, mâinile pe umeri; 1 - pas sărit la dreapta, mâinile întinse; 2 - P.I.;	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Hippo jungle song"

	3-4 - idem spre stânga.	
7.	• P.I.-stând 1 - pas la dreapta, mâinile sus; 2 - P.I.; 3 - extensia piciorului stâng, mâinile înainte; 4 - P.I.; 5-8 - idem în cealaltă parte.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Hippo jungle song"
8.	• P.I.-stând 1-8 - 8-sărituri pe loc (jump).	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Воробей-Воробушек/Sparrow"
9.	• P.I.-stând 1 - săritură cu depărtarea picioarelor, mâinile întinse lateral la nivelul umerilor; 2 - săritură cu apropierea picioarelor, mâinile înainte; 3 - săritură cu depărtarea picioarelor, mâinile întinse lateral la nivelul umerilor; 4 - P.I.	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Воробей-Воробушек/Sparrow"
10.	• P.I.-stând 1-8 - 8-pași pe loc.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Melodia pisicii"
Exerciții din poziția culcat/decubit dorsal		
11.	• P.I.-culcat cu mâinile la ceafă, ridicarea trunchiului superior, fără a desprinde trunchiul inferior de podea.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "The Gnome"
	• P.I.-culcat lateral pe partea dreaptă cu mâna dreaptă sus, mâna stângă după cap. Cu ajutorul forței mâinii îndoită după cap, a musculaturii trunchiului și a picioarelor, în același timp se ridică trunchiul și picioarele de pe podea. - Idem pe partea stângă.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "The Gnome"
12.	• P.I.-stând 1-2 - 2 pași pe dreapta cu mutarea cen-trului de greutate pe piciorul stâng; 3-4 - fandare pe stânga; 5-6 - idem pe piciorul stâng; 7-8 - fandare pe dreapta.	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"
13.	• P.I.-stând cu mâinile înainte; 1 - săritură pe piciorul stâng, piciorul drept înapoi pe vârf; 2 - săritură pe ambele picioare;	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"

	3-4 - idem începând cu piciorul drept.	
14.	Pas de polcă • P.I.-piciorul drept înainte pe vârf, mâinile pe umeri; 1-2 - pas lateral la dreapta; 3-4 - idem cu piciorul stâng.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Hippo jungle song"
15.	"Tocuri" • P.I.-stând 1-2 -din săritură piciorul stâng pe călcâi bătăie din palme deasupra capului 3-4 - idem cu piciorul drept.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Hippo jungle song"
16.	"Cursa" • P.I.-stând 1 - pas sărit la dreapta, mâinile întinse lateral; 2 - pas la dreapta; 3 - pas cu piciorul stâng înapoi spre dreptul, mâinile îndoite la nivelul pieptului; 4 - pas pe loc cu dreptul; 5-8 - idem, la stânga.	Tempou rapid 120-140 (totalitatea de accente pe minut), "Бабки Ёжки частушки"
Exerciții din poziția așezat		
17.	• P.I.-așezat; 1-2 - aplecare înainte; 3-4 - P.I.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Prietenul adevărat"
18.	• P.I.-așezat, picioarele depărtate; 1 - înclinare spre piciorul drept; 2 - P.I.; 3-4 - idem, spre piciorul stâng.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Prietenul adevărat"
19.	• P.I.-așezat cu picioarele depărtate; 1-3 - aplecare înainte; 4 - P.I.	Tempou moderat 60-90 (totalitatea de accente pe minut), din desenul animat "Prietenul adevărat"

Am întocmit un plan de lecții pentru copiii cu vârsta cuprinsă între 6-10 ani pentru **Disciplina muzică și mișcare** prezentat în Anexa.

2.7. Concluzii

Capitolul își propune analiza metodologică a procesului de formare a inteligenței motrice în sistemul de învățământ primar pornind de la faptul că expresia prin mișcare, atunci când

aceasta are loc într-un mediu care încurajează libertatea de exprimare ca un mod natural de învățare, crează o imagine corporală pozitivă iar activitatea de mișcare la lecțiile de muzică nu este un scop în sine, ci mai degrabă, rolul său este acela de a contribui la realizarea obiectivului muzical principal de înțelegere a muzicii prin dinamica și expresivitatea mișcării.

Cercetarea în științele pedagogice realizată implică explorarea, dezvoltarea, înțelegerea, explicarea, analiza, schimbarea sau evaluarea unor aspecte din domeniul educației. Istoria acestor tipuri de cercetări începe în antichitate și este caracterizată de o dezbatere referitoare la impactul abordărilor calitative și cantitative asupra rezultatelor obținute. Abordările și paradigmele folosite trebuie să fie în concordanță cu diferitele moduri de înțelegere a mediului educațional. Gradul în care metodele de cercetare tind să pună accent pe analiza cantitativă, ce permite generalizarea concluziilor dar metodele moderne au rafinat metode calitative ce pot completa și susține rezultatele obținute. Studiile ce folosesc metodele mixte devin din ce în ce mai des utilizate dar rămân legate de măsurare prin analiza rezultatelor evaluării.

1 Studiile propuse în lucrare au la bază o serie de metode de cercetare utilizate în didactică, educație, sociologie și psihologie: analiza bibliografiei științifico-metodice de specialitate, observația pedagogică, ancheta tip chestionar, experimentul pedagogic, metoda testelor, metode statistico-matematice de prelucrare cantitativă a datelor. Metodele folosite de autoare sunt descrise sintetic pentru a sublinia complexitatea cercetării și pentru a asigura o bază de plecare pentru cei ce vor să continue și să completeze concluziile exprimate în lucrare.[170].

2 Pornind de la ipoteza inițială, problema științifică soluționată prin cercetarea realizată constă în promovarea unei abordări educaționale noi, interactive, realizate prin introducerea unei programe ce conține activități de tip outdoor, în care principalele mijloace de învățare să fie muzica și mișcarea. Se obține astfel o completare a nevoilor apărute în cunoștințele practice ale elevilor și dezvoltarea curriculei care combină muzica și mișcarea, contribuind la dezvoltarea armonioasă a elevilor din ciclul primar și creșterea interesului pentru o participare activă și creativă la propria formare.

3 S-a realizat un studiu pentru a contribui la creșterea indicilor calităților motrice ale elevilor într-un mod cât mai plăcut pentru ei. În scopul creșterii interesului elevilor pentru procesul de exersare și asigurare a unui caracter cât mai atractiv al activității, am introdus pe scară largă jocurile de mișcare în cadrul fiecărei ore de muzică și mișcare. Jocul trebuie să constituie un mijloc educativ, să contribuie la dezvoltarea gândirii, imaginației, perseverenței, curajului.

4 Studiul realizat de autoare privind nivelul dezvoltării inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar arată că la clasele pregătitoare, I și a II-a, asocierea muzicii cu mișcarea este, pe de

o parte, adecvată particularităților de vârstă ale copiilor, iar pe de altă parte are valențe pedagogice în sfera sprijinirii dezvoltării fizice armonioase, a coordonării motrice, a dezvoltării simțului estetic, a dezvoltării afective și dezvoltării intelectuale. Analiza inteligenței motrice joacă un rol foarte important în planificarea și organizarea disciplinei Muzică și mișcare.

5 Prin determinarea nivelului de cunoștințe ale profesorilor de educație fizică cu privire la învățarea și inteligența motrică a elevilor mici, analiza nivelului de conștientizare a profesorilor cu privire la învățarea motrică, inteligența motrică a elevilor în vederea îmbunătățirii componentelor psihomotricității în cadrul disciplinei *Muzică și mișcare* și identificarea modului în care profesorii de educație fizică își reprezintă metodică de predare a disciplinei în procesul instructiv-educativ la copiii de vârstă școlară mică, s-a constatat că educația muzicală are un rol determinant în dezvoltarea multilaterală a personalității copiilor și reprezintă parte integrantă a educației estetice, pe tot parcursul școlarității mici.

6 Datorită caracterului practic-aplicativ, disciplina *Muzică și mișcare* se înscrie printre disciplinele cu mari posibilități de realizare a obiectivelor generale ale învățământului. În acest sens, ea contribuie la creșterea capacității de muncă, înzestrarea elevilor cu priceperi, deprinderi și obișnuințe transferabile în activitatea productivă, dezvoltarea acelor calități motrice solicitate în aceste activități, obișnuirea cu spiritul de echipă, cu activitatea în grup, cu disciplina, ordinea, exigența. Dintre funcțiile disciplinei Muzică și mișcare, acționează în mod deosebit funcția de întărire a sănătății și de creștere a capacității generale de muncă a organismului, funcția de perfecționare a dezvoltării fizice, funcția de perfecționare a capacității motrice, funcția de emulație și cea recreativă.

Capitolul 3.

ARGUMENTAREA EXPERIMENTALĂ A METODOLOGIEI DE IMPLEMENTARE A MODELULUI DE PROIECTARE CURRICULARĂ ÎN CADRUL DISCIPLINEI MUZICĂ ȘI MIȘCARE LA ELEVII DIN ÎNVĂȚĂMÂNTUL PRIMAR

Pentru argumentarea experimentală a metodologiei modelului de proiectare curriculară a disciplinei *Muzică și Mișcare* s-a folosit metoda testelor pentru măsurarea diferențelor dintre indivizi sau evaluarea diversității reacțiilor aceluiași individ în diferite situații.

Cercetarea științifică realizată privind dezvoltarea fizică funcțională și motrică a copiilor de vârstă 7 - 10 ani a demonstrat că perioada respectivă este însoțită de diverse schimbări cu caracter intensiv, în alte cazuri cu manifestări mai puțin intensive. Această situație a direcționat să aprofundăm cercetările bazate pe un studiu al dinamicii dezvoltării motrice, funcționale în cadrul învățământului primar prin abordarea unor teste motrice, muzicale și psiho-motrice, care să susțină științific ipoteza formulată.

Din punctul de vedere al obiectivelor propuse spre rezolvare, testul constituie o probă standardizată datorită condițiilor similare de aplicare, a instrucțiunilor date și a modalităților de analiză și interpretare a rezultatelor obținute. Ca urmare a studiilor documentare realizate, s-au stabilit baterii de teste care pot pune în evidență parametrii urmăriți.

În procesul cercetării noastre au fost implementate baterii de teste axate spre stabilirea nivelului de motricitate generală și specifică în ceea ce privește obținerea nivelului de dezvoltare a parametrilor motrici generali și specifici. Conform obiectivelor stabilite în procesul cercetării s-au selectat cele mai eficiente teste privind influența asupra dezvoltării inteligenței motrice pe parcursul desfășurării procesului de instruire a copiilor supuși experimentului.

În cercetarea efectuată de noi ne-am propus să analizăm cu minuțiozitate, structura și conținutul programului de *Muzică și mișcare* pentru a completa, îmbunătăți, pregătirea copiilor la această etapă de instruire. În acest sens, noi am analizat programul elaborat de experții din Ministerul Educației și în același timp am propus un program al programei *Muzică și mișcare* unde, ne-am axat pe problematica psiho-motricității copiilor, nivelului de

receptare a muzicii și în același timp îmbinarea acestor două direcții de instruire în vederea formării unor aptitudini deosebite care ar crea o motricitate de înalt nivel care ar putea fi numită ca o inteligență motrică. Astfel datele științifice s-au referit în a evidenția nivelul motric a elevilor manifestată în perioada 7 - 10 ani. Ca parametrii motrici generali s-au folosit următoarele probe: alergarea de viteză, săritura în lungime cu elan, ridicări de trunchi din culcat dorsal, cursa naveta 5x5 m. În Tabele sunt prezentate date statistice ale parametrilor mai sus menționați: grupa de control (inițial final), grupa experimentală (inițial-final).[265],

3.1. Determinarea eficienței modelului curricular asupra dezvoltării capacităților motrice la elevii incluși în studiul științific

În baza modelului curricular propus și implementării acestuia în procesul instruirii pe durata anului școlar 2014 – 2015, au fost stabiliți parametrii (testele) inițiali și finali. Se evidențiază o îmbunătățire a dezvoltării parametrilor psihomotrici.

Rezultatele aplicării testelor pot fi consultate în Anexa 1.

În urma testelor inițiale realizate se constată, conform datelor din Tabelul 3.1, o omogenitate a rezultatelor înregistrate la grupa experiment și grupa de control. Atât valoarea medie a grupurilor cât și abaterea standard și coeficientul de omogenitate au valori apropiate, plasate în limita acceptată de teoriile matematice. Valoarea Testului Student (t) precum și pragul de semnificație (P), indică faptul că cele două populații (grupe) este similară deci ipoteza inițială de similaritate este certificată.

Tabelul 3.1. Teste motrice – analiză statistică comparativă a testelor inițiale

Teste inițiale	Testul de echi-libru Flamingo [s]		Ridicări de trunchi din culcat – dorsal [nr]		Săritura în lungime cu elan [cm]		Alergarea de viteză 25m [s]		Cursă navetă 5x5m [s]	
	E	C	E	C	E	C	E	C	E	C
Media aritmetica	15,20 ±0,45	15,24 ±0,45	5,04 ±0,15	5,04 ±0,15	106,84 ±3,20	106,80 ±3,20	6,29 ±0,18	6,28 ±0,18	13,53 ±0,40	13,52 ±0,40
Abaterea standard	2,59	2,57	0,96	1,00	1,38	1,26	0,09	0,09	0,12	0,14
Coeficient de variabilitate	2,65	2,62	0,98	1,02	1,40	1,29	0,10	0,09	0,12	0,15

t Test Student	0,05	0,00	0,09	0,27	0,23
P	>0,05	>0,05	>0,05	>0,05	>0,05

E – grupa experiment, C – grupa de control

În cazul analizei rezultatelor înregistrate pentru testele motrice la nivelul *grupeii experiment* înainte și după implementarea programului *Muzică și mișcare* (Tabelul 3.2) se observă o creștere substanțială a performanțelor motrice (creșterea semnificativă a valorii medii a grupului) în special la testul de echilibru (cu 37%), la ridicările de trunchi din culcat (cu 47%), dar și la săritura în lungime cu elan (cu 10%), la alergarea de viteză (cu 5%), la cursa navetă (cu 11%). Totodată coeficientul de variabilitate indică o omogenizare pentru unele evaluări a performanțelor în cadrul lotului evaluat la finalul perioadei de pregătire. Deducem prin urmare că metoda propusă conduce intrinsec la dezvoltarea puternică a aptitudinilor motrice: viteza, forța, rezistența, coordonarea, automatizarea execuțiilor, legarea elementelor gestuale, originalitatea execuțiilor, realizarea stereotipului dinamic. Coeficientul de variabilitate rămâne mare la testul de echilibru ca dovadă că la această vârstă se dezvoltă încă această performanță motrică și ea variază pentru această perioadă de la individ la individ.[257].

Tabelul 3.2. Teste motrice – analiză statistică - Grupa de experiment - clasa I A, 2014-2015

Teste	Testul de echilibru Flamingo [s]		Ridicări de trunchi din culcat – dorsal [nr]		Săritura în lungime cu elan [cm]		Alergarea de viteză 25m [s]		Cursă navetă 5x5m [s]	
	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final
Media aritmetica	15,20	20,88	5,04	8,72	106,84	117,52	6,29	5,98	13,53	12,11
	±0,45	±0,62	±0,15	±0,26	±3,20	±3,52	±0,18	±0,17	±0,40	±0,36
Abaterea standard	2,59	2,57	0,96	0,83	1,38	1,50	0,09	0,09	0,12	0,18
Coeficient de variabilitate	2,65	2,62	0,98	0,84	1,40	1,53	0,10	0,09	0,12	0,19
t Test student	2,92		3,87		3,35		3,05		3,07	
P	0,001<P<0,005		<0,001		<0,001		<0,001		<0,001	

În urma testelor efectuate pe grupa de control clasa I (Tabelul 3.3), se constată și aici o creștere medie a performanțelor motrice dar redusă față de cele înregistrate la grupa experiment, în special la testul de echilibru (cu 18%), la ridicările de trunchi din culcat (cu 47%), la săritura în lungime cu elan (cu 6,5%), la alergarea de viteză (cu 3,5%), la cursa navetă (cu 8%). Rezultatele obținute sunt în concordanță cu specificațiile literaturii de

specialitate cu privire la dezvoltarea copiilor de vârstă școlară mică, lucru ce întărește ideea că în natura mișcarea este o stare normală (repausul este o excepție). Totodată coeficientul de variabilitate indică o neomogenitate a valorilor obținute la nivelul grupului. Valorile Testului Student indică rezultate obținute de membrii grupului datorită disciplinei *Educație fizică și sport* din curriculum.

Tabelul 3.3. Teste motrice – analiză statistică - Grupa de control - clasa I B, 2014-2015

Teste	Testul de echi-libru Flamingo [s]		Ridicări de trunchi din culcat – dorsal [nr]		Săritura în lungime cu elan [cm]		Alergarea de viteză 25m [s]		Cursă navetă 5x5m [s]	
	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final
Media aritmetica	15,24 ±0,45	17,96 ±0,53	5,04 ±0,15	7,40 ±0,22	106,80 ±3,20	114,80 ±3,44	6,28 ±0,18	6,05 ±0,18	13,52 ±0,40	12,42 ±0,37
Abaterea standard	2,57	1,91	1,00	0,80	1,26	1,06	0,09	0,08	0,14	0,18
Coeficient de variabilitate	2,62	1,95	1,02	0,82	1,29	1,08	0,09	0,08	0,15	0,19
t Test student	2,05		2,13		2,60		2,80		2,31	
P	0,01<P<0,005		0,001<P<0,005		0,001<P<0,005		0,001<P<0,005		0,001<P<0,005	

În cadrul analizei rezultatelor finale la cele două grupe (experiment și control), conform Tabelului 3.4. se observă rezultate mult mai bune înregistrate în cadrul grupei experiment pe cele două populații normal distribuite. Pentru aceste valori finale Testul Student evidențiază în cadrul tuturor testelor motrice o creștere importantă, deci influența majoră, la toți indicatorii, a disciplinei *Muzică și mișcare*.

Tabelul 3.4. Teste motrice – analiza statistică pentru testele finale

Teste finale	Testul de echi-libru Flamingo [s]		Ridicări de trunchi din culcat – dorsal [nr]		Săritura în lungime cu elan [cm]		Alergarea de viteză 25m [s]		Cursă navetă 5x5m [s]	
	E	C	E	C	E	C	E	C	E	C
Media aritmetica	20,88 ±0,62	17,96 ±0,53	8,72 ±0,26	7,40 ±0,22	117,52 ±3,52	114,80 ±3,44	5,98 ±0,17	6,05 ±0,18	12,11 ±0,36	12,42 ±0,37
Abaterea standard	2,57	1,91	0,83	0,80	1,50	1,06	0,09	0,08	0,18	0,18
Coeficient de variabilitate	2,62	1,95	0,84	0,82	1,53	1,08	0,09	0,08	0,19	0,19

t Test student	2,98	3,17	3,13	2,78	3,03
P	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001

E – grupa experiment, C – grupa de control

Toate aceste premise au stat la baza unei cercetări utilizând metode statistice (trendul liniar și Testul Student de comparare a mediilor), metodologia și rezultatele fiind prezentate în continuare. Testul Student pentru compararea mediilor a fost utilizat pentru a testa dacă aceste diferențe valorice între medii sunt semnificative statistic. Testul este unul dintre cele mai utilizat teste de comparare a mediilor pentru eșantioanele perechi pentru analize comparative și constituie un instrument de inferență statistică important. În analiză am folosit testul Student pentru eșantioane perechi pentru calculul statisticii.[171],[254]

Tabelul 3.5. Tabel centralizator valoare medie - analiza statistică

Nr. crt.	Testul	Grupe si caracteristici	Caracteristici statistice – valoare medie			
			Indicatori inițiali	Indicatori finali	t	P
1	Testul de echilibru Flamingo [s]	E	15,20±0,45	20,88±0,62	2,92	0,001<P<0,005
		C	15,24±0,45	17,96±0,53	2,05	0,001<P<0,005
		t	0,05	2,98	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
2	Ridicări de trunchi din culcat – dorsal [nr]	E	5,04±0,15	8,72±0,26	3,87	<0,001
		C	5,04±0,15	7,40±0,21	2,13	0,001<P<0,005
		t	0,00	3,17	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
3	Săritura în lungime cu elan [cm]	E	106,84±3,20	117,52±3,52	3,35	<0,001
		C	106,80±3,20	114,80±3,44	2,60	0,001<P<0,005
		T	0,09	3,13	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
4	Alergarea de viteză 25m [s]	E	6,29±0,18	5,98±0,17	3,05	<0,001
		C	6,28±0,18	6,05±0,18	2,80	0,001<P<0,005
		T	0,27	2,78	-	-
		P	>0,05	0,001	-	-
5	Cursă navetă 5x5m [s]	E	13,52±0,40	12,11±0,36	3,07	<0,001
		C	13,52±0,40	12,42±0,37	2,31	0,001<P<0,005
		t	0,23	3,03	-	-

		P	>0,05	<0,001	-	-
--	--	---	-------	--------	---	---

E – grupa experiment C – grupa de control (martor)

$N = 25$ P 0,05 0,01 0,005 0,001

$f = 24$ t 2,06 2,39 2,80 3,09

$f = 48$ t 2,02 2,33 2,66 2,92

Centralizarea rezultatelor obținute în cadrul evaluărilor realizate pe baza testelor motrice sunt prezentate în Tabelul 3.5. Din analiza valorilor Testului Student se observă valorile mari ale acestui coeficient, fapt care pune în evidență progresul făcut de elevii din cele două grupe analizate datorat parcurgerii unor programe de pregătire fizică specifice curriculei școlare. Totodată se observă că valorile coeficientului P al Testului Student este considerabil mai mare în cazul grupeii experiment comparativ cu grupa de control, fapt ce subliniază aportul major al disciplinei *Muzică și mișcare* în dezvoltarea capacităților motrice la elevii de clasa I.

Obiectivul major al analizei propuse se referă la evaluarea creșterii performanțelor sportive iar dacă ne referim doar la testarea alergării de viteză pe 25 metri, rezultatele vin să întărească încă o dată eficiența pregătirii sportive folosind muzica. Diferența dintre grupa experiment și cea de control, tabelul prezentat mai jos, subliniază clar evoluția performanțelor în alergarea de viteză deși abaterea standard și coeficientul de variabilitate își păstrează valorile. Astfel, dacă valoarea medie în testele inițiale este identică, rezultatele testelor finale sunt spectaculoase pentru grupa experiment față de grupa de control. Totodată dispersia și coeficientul de variabilitate sunt în favoarea aplicării metodei propuse în pregătirea copiilor de vârstă mică.

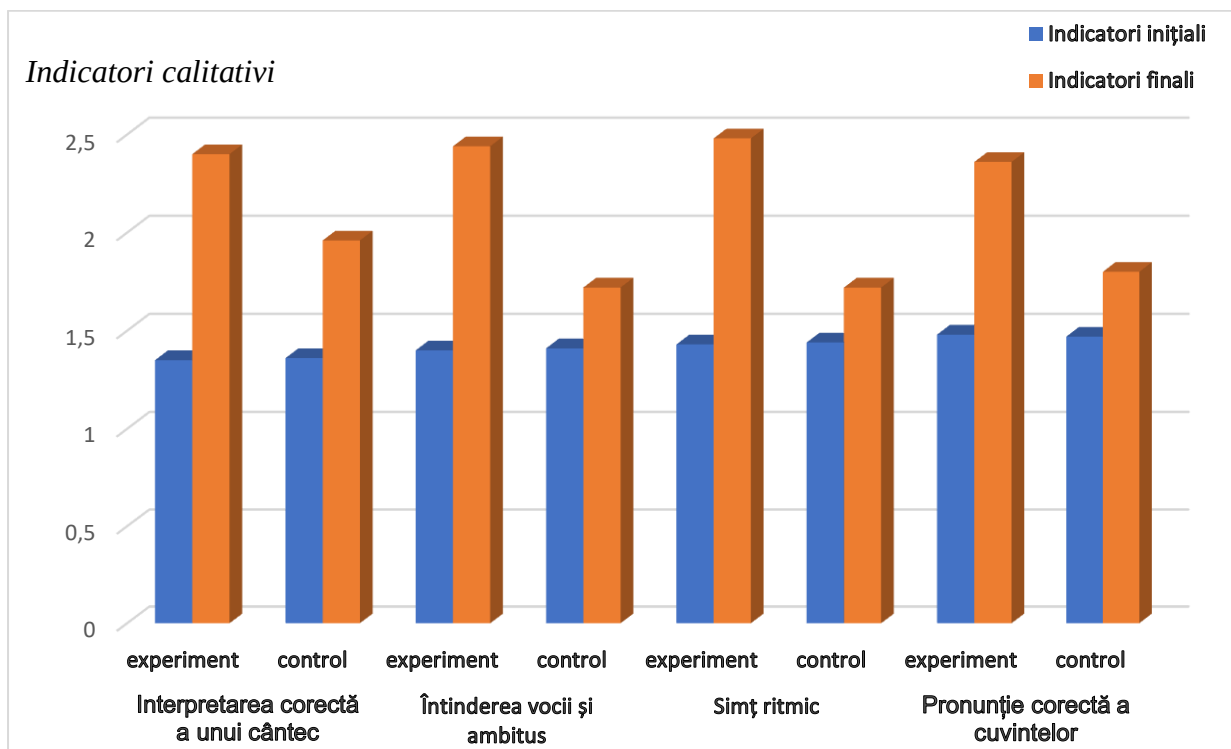

Fig. 3.1. Reprezentare grafică a rezultatelor obținute la dezvoltarea capacităților motrice

Fiind o calitate motrică complexă, capacitatea coordinativă prezintă multe aspecte insuficient discutate. Aceasta este compusă dintr-un ansamblu de calități: orientarea în spațiu, suplețea, mobilitatea, coordonarea și echilibrul. Această calitate motrică reprezintă capacitatea organismului de a executa acte și acțiuni complexe cu precizie, corecte și cu amplitudine în spațiu și timp fiind discutată în cele ce urmează.[14]

Integrată într-o educație generală cu profund caracter prospectiv, ora de *Muzică și mișcare* contribuie, prin conținutul său specific, la realizarea idealului educațional și a celui social, de formare a unei personalități care să întruchipeze participantul competent și activ la rezolvarea problemelor societății și la modelarea propriei persoane.

Dintre funcțiile disciplinei *Muzică și mișcare*, care acționează în mod deosebit este funcția de întărire a sănătății și de creștere a capacității generale de efort a organismului, funcția de perfecționare a dezvoltării fizice, funcția de perfecționare a capacității motrice, funcția de emulație și cea recreativă.[258].

3.2. Determinarea eficienței modelului curricular asupra dezvoltării inteligenței muzicale la elevii incluși în studiul științific

În procesul cercetării noastre au fost implementate baterii de teste axate spre stabilirea nivelului de inteligență muzicală la copii de vârstă școlară mică. În acest context, au fost implementate teste muzicale în vederea stabilirii nivelului de manifestare a aptitudinilor muzicale, care ulterior influențează activitatea motrică a copiilor cu vârsta cuprinsă între 6 și 8 ani. În procesul cercetării s-au selectat teste privind influența muzicală fiind selectate patru teste semnificative legate de principalii indicatori urmăriți pe parcursul cercetării, rezultatele fiind cuantificate în valori numerice întregi crescătoare.

Rezultatele aplicării testelor pot fi consultate în Anexa 1.

Testele utilizate se referă la câteva aspecte importante legate de domeniul muzical:

- Interpretarea corectă a unui cântec va evalua corectitudinea notelor și diferențele dintre nota din portativ și nota muzicală interpretată deci capacitatea de a reproduce succesiunea de note conform melodiei. Evaluarea se face prin notare între 0 și 3, nota maximă fiind acordată dacă se respectă linia melodică și frazarea, micile scăpări ducând la reducerea notei iar interpretarea doar cu ajutor conduce la acordarea valorii minime. [255].
- Testul de întinderea vocii evaluează numărul de octave corect interpretate pe care persoana este capabilă să le interpreteze. La vârste mici întinderea aceasta este între una și două octave. Evaluarea se face cu note între 1 și 3. Nota maximă se acordă în cazul în care copilul intonează sunetele corect încadrându-se în limita ambitusului. Elevul este depunctat dacă reușește să intoneze corect doar notele din octava centrală și primește nota minimă dacă intonează sunetele doar ajutat, fără a ajunge la limita extremă a ambitusului.
- Testul de simț ritmic face o evaluare a capacității elevului de a menține intervalele ritmice egale și capacitatea acestuia de a menține ritmul unei piese pe parcursul interpretării vocale a acesteia, când atenția este focalizată preponderent pe interpretare. Evaluarea se realizează cu note între 1 și 3. Nota maximă se acordă dacă se execută corect bătăile din palme și interpretează cântecul fără greșeli respectând ritmul. Nesincronizarea dintre bătăile din palme și cântec se penalizează cu un punct, iar nota minimă se acordă dacă elevul este ajutat de instructor în menținerea ritmului prin bătăi din palme.
- Testul de pronunțare corectă a cuvintelor în timpul interpretării unui cântec indică modul în care elevul realizează o logopedie corectă în timp ce capacitatea de concentrare este axată pe interpretarea unui cântec. Nota maximă (3) se acordă dacă elevul pronunță textul corect, fără greșeli accentuând silabele. Dacă nu reușește să accentueze silabele este depunctat iar nota minimă se acordă în cazul în care elevul are dificultăți în pronunție.

În tabelul 3.6 sunt analizate datele obținute inițial la grupa experiment și grupa de control. Se observă că pentru toate cele 4 teste valoarea medie este identică la grupa experiment și grupa de control ceea ce înseamnă că grupul țintă este omogen. Copiii nu reușesc să respecte linia melodică și frazarea, iar mulți dintre ei nu pot interpreta melodiile fără ajutor. Totodată se observă imposibilitatea tinerilor de a depăși ambitusul octavei centrale.

Același lucru se observă pentru valorile coeficientului de variabilitate și a abaterii standard. Concluzia este că până la această vârstă elevii nu au o pregătire în domeniul muzical, interpretarea unor cântece făcându-se în baza unor experiențe proprii, nu în baza unei programe didactice sau a unor activități didactice formale.

Analizând valorile obținute în cadrul celor 4 teste muzicale la grupa experiment (tabelul 3.7) se observă un progres evident la finalul perioadei de un an școlar în care s-a urmat disciplina *Muzică și mișcare*. Progresul înregistrat, conform valorii medii, este între 62% și 76% și este datorat instruirii sistematice conform curriculei implementate. Faptul că peste 70% din grupul țintă reușește să pronunțe corect textul, accentuând silabele conduce la ideea că elevii evaluați simt ritmul și au format un automatism în ceea ce privește temporizarea.[262].

Tabelul 3.6. Analiză statistică comparativă a testelor inițiale (Teste muzicale)

Teste inițiale	Interpretarea corectă a unui cântec [ind]		Întinderea vocii și ambitus [ind]		Simț ritmic [ind]		Pronunție corectă a cuvintelor [ind]	
	E	C	E	C	E	C	E	C
Media aritmetica	1,35	1,36	1,40	1,41	1,44	1,43	1,48	1,47
Abaterea standard	0,54	0,52	0,50	0,50	0,52	0,58	0,50	0,50
Coeficient de variabilitate	2,39	2,77	2,80	2,80	2,82	2,68	2,90	2,91
t Test Student	0,01		0,00		0,01		0,01	
P	>0,05		>0,05		>0,05		>0,05	

E – grupa experiment, C – grupa de control

Pentru această grupă este evidentă dezvoltarea structurilor cognitive la nivelul cortexului în baza sincronizării activităților fizice cu cele legate de interpretarea muzicală. Se constată astfel un progres treptat prin care părți părțile cognitive ale creierului sincronizează

ritmul activităților fizice cu ritmicitatea melodiilor și structurează conexiuni neuronale la nivelul inconștientului. Pe lângă îmbunătățirea simțului ritmic, prin îmbunătățirea respirației în activitățile fizice se îmbunătățesc interpretarea corectă a cântecelor, ambitusul vocal și pronunția corectă a cuvintelor în ritmul melodic impus. Distribuirea atenției pe activitatea de interpretare a cântecului și execuția corectă a unor activități sportive are ca efect formarea la nivelul inconștientului a unor deprinderi și abilități la nivelul cortexului cerebral, puse în evidență de testele propuse.

Continuând analiza datelor statistice obținute în cadrul grupei de control (tabelul 3.8) se observă un progres vizibil înregistrat și în acest caz datorat curriculei școlare care conține și disciplina *Muzică*. Progresul înregistrat pe parcursul anului școlar se situează între 22% și 45%. Totuși există elevi care nu au încă capacitatea de a menține un ritm chiar dacă acest lucru se realizează după repetarea mișcărilor. Rezultatele obținute sunt în concordanță cu literatura de specialitate cu privire la dezvoltarea competențelor muzicale ale copiilor de vârstă școlară mică. Totodată coeficientul de variabilitate indică o neomogenitate a valorilor obținute la nivelul grupului.

Disciplina de Muzică aduce un progres evident în urma aplicării testelor muzicale, ceea ce privește cunoașterea elementelor de limbaj muzical, a mijloacelor de expresie muzicală, cunoașterea noțiunilor de sintaxă și punctuație muzicală și a semnificațiilor lor, cunoașterea raporturilor de înălțime între sunete și modalitatea lor de construire (intervale, acorduri, tonalități), conform obiectivelor disciplinei. Acest lucru se observă prin progresul obținut în urma unui an de studiu.

Tabelul 3.7. Grupa de experiment - analiza statistică - clasa I A, 2014-2015 (Teste muzicale)

Teste	Interpretarea corectă a unui cântec [ind]		Întinderea vocii și ambitus [ind]		Simț ritmic [ind]		Pronunție corectă a cuvintelor [ind]	
	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final
Media aritmetica	1,35	2,40	1,40	2,44	1,44	2,48	1,48	2,36
Abaterrea standard	0,54	0,76	0,50	0,65	0,52	0,71	0,50	0,75
Coeficient de variabilitate	2,39	3,14	2,80	3,75	2,82	3,47	2,90	3,11
t Test student	3,46		3,33		3,93		3,81	

P	<0,001	<0,001	<0,001	<0,001
---	--------	--------	--------	--------

Tabelul 3.8. Grupa de control - analiza statistică - clasa I B, 2014-2015 (Teste muzicale)

Teste	Interpretarea corectă a unui cântec [ind]		Întinderea vocii și ambitus [ind]		Simț ritmic [ind]		Pronunție corectă a cuvintelor [ind]	
	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final
Media aritmetica	1,36	1,96	1,41	1,72	1,43	1,72	1,47	1,80
Abaterea standard	0,52	0,79	0,50	0,68	0,58	0,61	0,50	0,76
Coeficient de variabilitate	2,77	2,48	2,80	2,53	2,68	2,80	2,91	2,35
t Test student	1,22		1,89		1,65		1,74	
P	0,001<P<0,005		0,001<P<0,005		0,001<P<0,005		0,001<P<0,005	

Comparând valorile statistice evaluate la finalul perioadei de pregătire pentru cele 4 teste muzicale în cazul grupei experiment și a grupei martor (tabelul 3.9) se poate observa progresul înregistrat în cadrul subiecților ce formează grupa experiment. Pentru aceste valori Testul Student evidențiază în cadrul tuturor testelor muzicale o creștere importantă, deci influența majoră, la toți indicatorii, a disciplinei *Muzică și mișcare* prin urmare, competențele și aptitudinile muzicale se dezvoltă mai bine dacă noțiunile muzicale sunt asociate cu ușoare activități fizice ritmice și repetitive, inclusiv elemente de dans.

Prin compararea rezultatelor finale la testele muzicale obținute la grupele experiment și martor se observă că în cazul parcurgerii disciplinei *Muzică și mișcare* se cultivă aptitudinile de percepere și interpretare pe note a exercițiilor muzicale, dezvoltarea capacității muzicale generale, cultivarea capacităților creative prin practicarea activităților specifice disciplinei, de diferențiere a elementelor de bază ale construcției muzicale. Se obțin rezultate foarte bune la menținerea liniei melodice și frazare, majoritatea elevilor execută corect bătaile din palme și interpretează cântecul fără greșeli respectând ritmul, interpretarea pune în evidență un ambitus ce depășește la mulți dintre elevi octava centrală ajungând la limitele extreme a ambitusului în octavele superioare, iar pronunția textului este corectă, fără greșeli, accentuând silabele pe ritm, caz în care se aduce aportul și prin alte discipline din curriculum. Desigur, rezultatele obținute nu sunt omogene în grup pentru faptul că nu s-a realizat o selecție inițială a grupurilor testate, componența acestora fiind întâmplătoare deci și receptivitatea subiecților la programul impus fiind diferită.

Tabelul 3.9. Analiza statistică a testelor finale (Teste muzicale)

Teste finale	Interpretarea corectă a unui cântec [ind]		Întinderea vocii și ambitus [ind]		Simț ritmic [ind]		Pronunție corectă a cuvintelor [ind]	
	E	C	E	C	E	C	E	C
Media aritmetica	2,40	1,96	2,44	1,72	2,48	1,72	2,36	1,80
Abaterea standard	0,76	0,79	0,65	0,68	0,71	0,61	0,75	0,76
Coeficient de variabilitate	3,14	2,48	3,75	2,53	3,47	2,80	3,11	2,35
t Test student	2,02		3,81		3,03		2,60	
P	0,001<P<0,005		<0,001		<0,001		0,001<P<0,005	

E – grupa experiment, C – grupa de control

În tabelul 3.10 sunt centralizate datele obținute în urma prelucrării statistice ale valorilor medii ale rezultatelor la cele patru testele muzicale. Diferența dintre grupa experiment și cea de control, subliniază clar evoluția performanțelor în cartul tuturor acestor teste. Performanța evaluată nu poate fi uniform distribuită în grupurile analizate deoarece acestea sunt eterogene (nu s-a făcut o selecție a elevilor în legătură cu aptitudinile muzicale inițiale ale acestora) și pentru că ponderea orelor în totalul curriculei este redusă, intenția fiind de a realiza o formare general, de masă și nu un învățământ focalizat pe obținerea unor aptitudini muzicale deosebite cum se întâmplă în cadrul școlilor de arte. Astfel, dacă valoarea medie în testele inițiale este identică, rezultatele testelor finale sunt net superioare la grupa experiment față de grupa de control. Totodată dispersia și coeficientul de variabilitate sunt în favoarea aplicării metodei propuse în pregătirea copiilor de vârstă mică.

Tabelul 3.10. Tabel centralizator - analiza statistică pentru valoarea medie (Teste muzicale)

Nr. crt.	Testul	Grupe si caracteristici	Caracteristici statistice – valoare medie			
			Indicatori inițiali	Indicatori finali	t	P
1	Interpretarea corectă a unui cântec [ind]	E	1,35	2,40	3,46	<0,001
		C	1,36	1,96	1,22	0,001<P<0,005
		t	0.01	2,02	-	-
		P	>0,05	0,001<P<0,005	-	-
2	Întinderea vocii și ambitus [ind]	E	1,40	2,44	3,33	<0,001
		C	1,41	1,72	1,89	0,001<P<0,005

		t	0,00	3,81	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
3	Simț ritmic [ind]	E	1,43	2,48	3,93	<0,001
		C	1,44	1,72	1,65	0,001<P<0,005
		T	0,01	3,03	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
4	Pronunție corectă a cuvintelor [ind]	E	1,48	2,36	3,81	<0,001
		C	1,47	1,80	1,74	0,001<P<0,005
		T	0,01	2,60	-	-
		P	>0,05	0,001<P<0,005	-	-

E – grupa experiment C – grupa de control (martor)

Toate aceste rezultate conduc la convingerea că parcurgerea disciplinei *Muzică și mișcare* contribuie la dezvoltarea interesului și a dorinței de integrare în activități muzicale și coregrafice, se cultivă gustului artistic elevat (capacitatea de apreciere și interpretare a creațiilor vocale și coregrafice), educarea deprinderilor de apreciere a limbajului muzical universal, cultivarea sensibilității pentru frumos și a capacității de a crea frumosul prin sincronizare între muzică și mișcare.

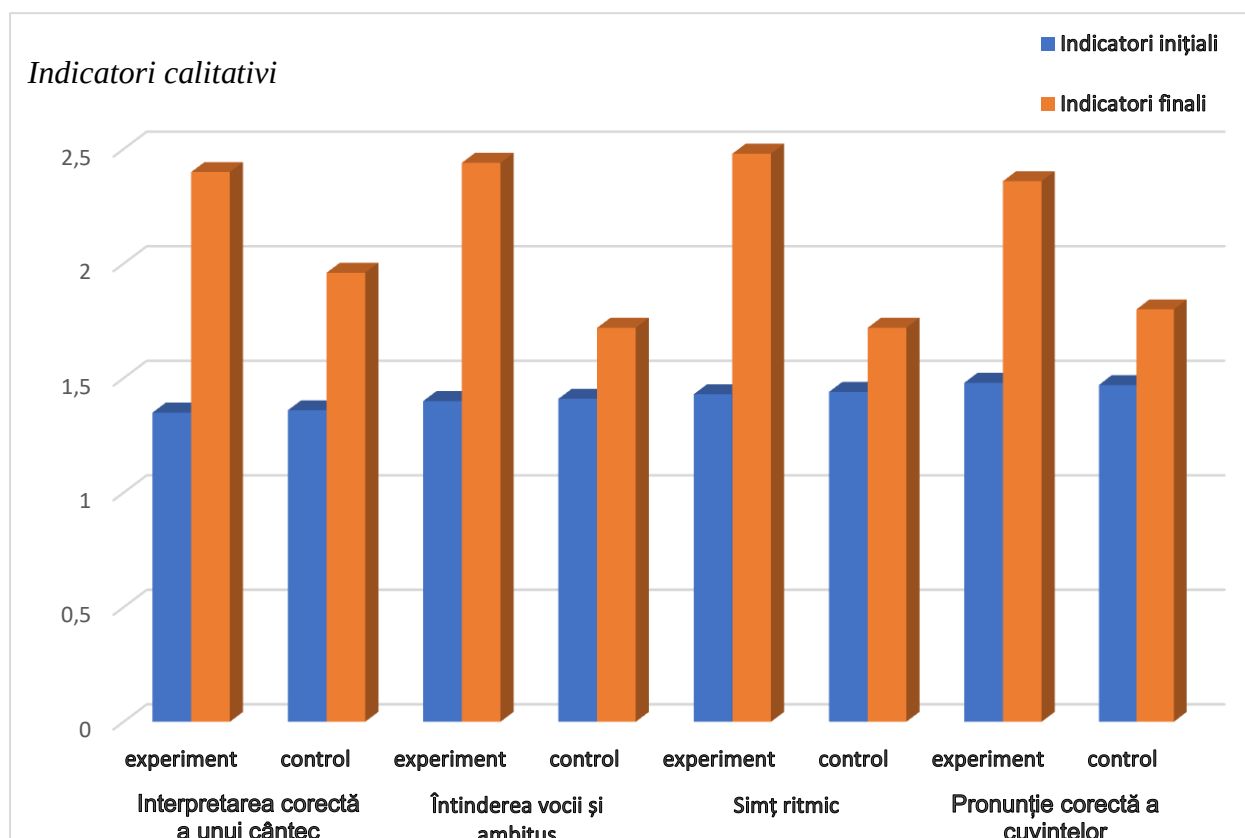

Fig. 3.2. Reprezentare grafică a rezultatelor obținute la dezvoltarea inteligenței muzicale

O caracteristică a testelor muzicale este aceea că în general nu există diferențe majore între băieți și fete în ceea ce privește corelarea între diferitele particularități ale performanțelor muzicale la această vârstă. Trebuie evidențiate însă diferența de corelație între grupul de fete și grupul de băieți la testele de interpretare corectă și ambitus, deși corectitudinea reproducerii unei fraze muzicale este dependentă de ambitus atât în cazul băieților cât și la fete.

În concluzie, se observă o sincronizare acceptabilă, medie, între cele patru teste muzicale, ceea ce permite utilizarea în continuare a unui singur test care să permită obținerea informațiilor dorite legate de deprinderile muzicale ale elevilor la această vârstă. În urma acestor teste realizate este evident că familiarizarea cu ritmul prin educație muzicală aducă un plus de sincronizare și autocontrol în întreaga activitate (vorbitură, activități diurne, ...), lucru ce poate fi pus în evidență și prin alte teste.

3.2.1. Test/joc de atenție și ritmicitate – Eșarfa

Educația prin joc și gamificare la vârste fragede amplifică efectul, asimilarea cunoștințelor, capacităților și atitudinilor atât în cazul disciplinei Educație fizică și sport cât și în cazul disciplinei Muzică, lucru pus în valoare de acest joc-test care poate fi integrat în activitățile specifice disciplinei *Muzică și mișcare*. Totodată, folosirea testării prin joc micșorează presiunea psihică aplicată subiecților și care la această vârstă ar putea influența negativ evaluarea.

În cadrul testului se evaluează prin notare (0 sau 1) capacitatea unui elev de a menține un ritm melodic cu o măsură impusă simultan cu o mișcare fizică a mâinii (fluturând o eșarfă). Valoarea numerică înregistrată reprezintă numărul de elevi din grupa evaluată care reușesc să țină ritmul prin mișcarea brațului cu eșarfă, pentru fiecare măsură).

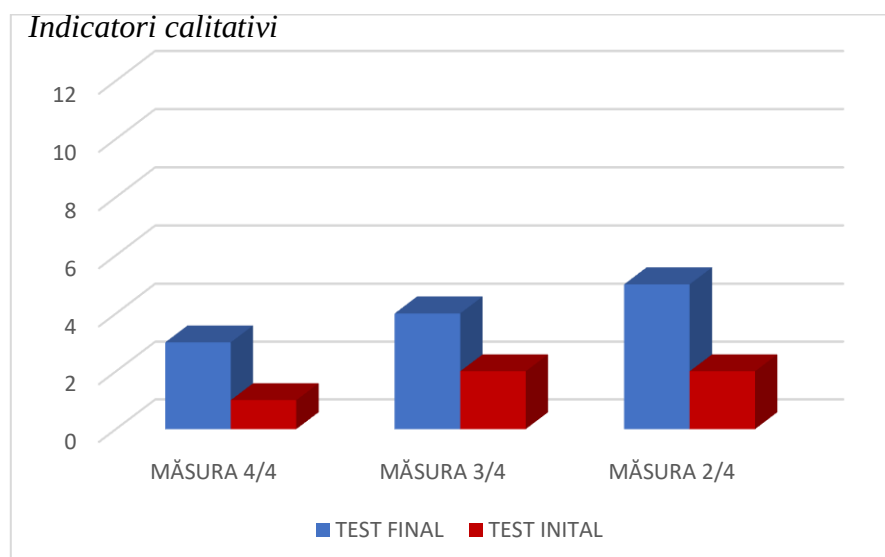

Figura 3.3. Analiza grupei de control 7 ani

Pentru grupa de control (figura 3.3) se observă o creștere de $2 \div 3$ ori a rezultatelor, dar procentul celor ce reușesc să se încadreze în obiectivele testului este deosebit de mic (în medie de 16%). Aceste rezultate se datorează disciplinelor cu specific muzical din curricula impusă la nivelul claselor primare.

Pentru grupa experimentală (figura 3.4) se observă o creștere de $5 \div 7$ ori a rezultatelor, iar procentul celor ce reușesc să se încadreze în obiectivele testului este semnificativ mai mare față de grupa de control (în medie de 50%), deci o crește de aproximativ 3 ori față de grupa de control, ceea ce recomandă implementarea disciplinei *Muzică și mișcare* la elevii de clasa I.

Rezultatele coeficienților calculați pentru grupa experiment prin Testul Student sunt la nivelul minim dat de diagrama Fisher, iar valorile coeficientului de variabilitate și a dispersiei indică o evoluție evidentă față de rezultatele înregistrate de grupa martor. Pe lângă rezultatele deosebite obținute la testul pentru măsura 4/4, trebuie subliniate și rezultatele testului pentru măsura 2/4.

Se observă clar faptul că sincronizarea mișcărilor impuse prin curricula disciplinei pe ritmuri muzicale a reprezentat un obiectiv al educației pe perioada anului școlar. Desigur, această disciplină nu-și propune să înlocuiască disciplina Educație fizică și sport, dar, prin formarea unor deprinderi și automatisme de ritmicitate poate înlesni atingerea mai rapidă a obiectivelor disciplinelor ce au ca scop dezvoltarea armonioasă a copilului prin mișcare. Totodată utilizarea de teste sub forma jocurilor pare să crească eficiența evaluării concomitent cu atingerea mai rapidă a obiectivelor disciplinelor unde acestea se folosesc, prin utilizarea unor elemente specifice jocului în situații care nu țin de joacă și inducerea ideii de recreere în procesul de consolidare a unor aptitudini și deprinderi.

Indicatori calitativi

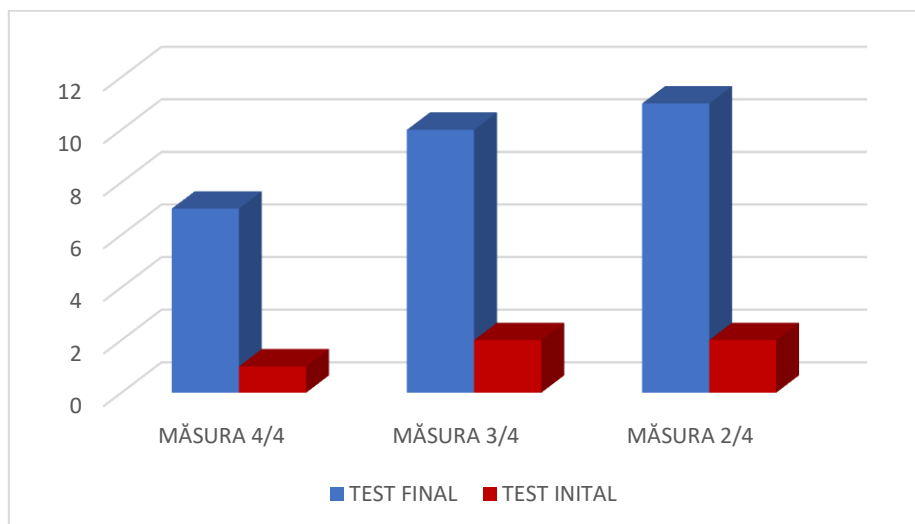

Figura 3.4. Analiza grupei experimentale 7 ani

Recunoașterea și reproducerea ritmică este o expresie a inteligenței. Autocontrolul, de-asemeni. Programa disciplinelor cu specific muzical stimulează învățarea, memorarea mecanică, fixarea în memorie a unor algoritmi (așa cum rezultă din testele realizate). Reușitele entuziasmează tinerii la această vârstă, elevul improvizează și este creativ, explorează, este curios și capătă încredere, se exprimă diversificat, prin gesturi, apare conștiința propriilor activități, apar sentimente intelectuale, modificări psihice, teama de eșec și de penibil, jocul capătă valențe noi, apar prietenii ca urmare a unor interese și activități comune, sincronizări între simțuri și mișcare, învățarea de orice fel devine activitatea preponderentă, structurarea cunoștințelor este stimulată. Prin urmare, educația muzicală este benefică la această vârstă pentru dezvoltarea inteligențelor și pentru cizelarea unei game mari de preocupări și performanțe umane, care cu siguranță stimulează și dezvoltarea aptitudinilor motrice.

Perioada corespunzătoare ciclului primar constituie o etapă educațională importantă în special prin metodele și mijloacele cu care profesorul a implementat elevilor la orele de *Muzică și mișcare*, jocuri de mișcare și educație fizică, având consecințe ce vor fi remarcate în activitatea didactică ulterioară. “Individualizarea” definește acțiunea de adaptare a procesului didactic la particularitățile individuale ale elevilor. Învățământul modern are în vedere faptul că: fiecare elev este unic și are o individualitate proprie; fiecare elev dorește să se simtă respectat; nu pretinde atitudini și comportamente similare din partea tuturor elevilor; respectă diferențele individuale; încurajează diversitatea; exprimă deschis încrederea în capacitatea de schimbare pozitivă; nu face economie în aprecieri pozitive la comportamentelor elevilor; subliniază rolul stimei de sine ca premisă în dezvoltarea personală; este deschis la mișcare și receptiv la ritmuri și melodii.

Limbajul prin care omul a reușit cel mai bine să-și exprime sentimentele este muzica, pe care a considerat-o un liant între cuvânt, ritm și mișcare, fiind cea care descătușează energii nebănuite și în același timp sensibilizează ființa umană, modelându-i caracterul. Disciplina *Muzică și mișcare* educă tinerii și își pune accentul asupra dezvoltării inteligenței muzicale la această vârstă, simultan cu dezvoltarea capacităților de exprimare prin mișcare. Universul minții noastre depășește cu mult limitele experienței noastre conștiente.

3.3. Determinarea eficienței modelului curricular asupra dezvoltării capacităților psiho-motrice la elevii incluși în studiul științific

Testul Oseretsky – Guillmann, citat de Lozincă, I. și Marcu, V., 2005, realizează un examen general al motricității. Testul, vizează comportamente esențiale ale vieții motrice sub cele 4 aspecte ale sale: viteză – forță – coordonare – rezistență pe coordonate: coordonare dinamică a mâinilor, coordonare dinamică generală, echilibru, rapiditate, orientare spațială.

Examinarea a fost realizată începând cu probele corespunzătoare vârstei cronologice la care se încadrează subiecții, probele reușite au fost notate cu plus iar probele nereușite cu minus. Dacă un subiect nu a trecut toate probele fixate pentru vârsta cronologică se vor aplica probele pentru o vârstă inferioară. Dacă toate probele unei vârste au fost notate cu plus (+) și doar una cu ½ plus, s-a trecut la aplicarea probelor vârstei imediat următoare. Fiecare plus obținut de un subiect la probele superioare vârstei lui cronologice echivalează cu două luni „vârsta motrică” și fiecare ½ plus echivalează cu o lună „vârsta motrică”. Examinarea se întrerupe la acea vârstă la care copilul nu reușește nici una din cele 6 probe.

Rezultatele aplicării testelor pot fi consultate în Anexa 1.

Rezultatele evaluărilor inițiale la grupele experiment și control în cazul testelor psihomotrice indică o neomogenitate a subiecților (Tabelul 3.11), diferențele obținute în cazul valorii medii situându-se în domeniul intervalul dat de marja de eroare. În urma prelucrării datelor statistice se observă nivelul scăzut al performanțelor psihomotrice al elevilor de 7 ani aflați la începutul clasei I-ii. Acest lucru se datorează faptului că până la această vârstă învățarea nu a fost făcută în cadru instituțional, în baza unei curricule și ghidată de personal calificat.

Tabelul 3.11. Teste psiho-motrice – analiză statistică comparativă a testelor inițiale

Teste Inițiale	Coordonare statică [nr]		Coordonare dinamică a mâinilor [nr]		Coordonare dinamică generală [nr]		Rapiditatea mișcărilor [nr]		Simultaneitate a mișcărilor [nr]		Sincineziile [nr]	
	E	C	E	C	E	C	E	C	E	C	E	C
Media aritmetica	1,80 ±0,05	1,76 ±0,05	1,76 ±0,05	1,80 ±0,05	1,44 ±0,04	1,40 ±0,04	1,80 ±0,05	1,80 ±0,05	1,48 ±0,04	1,44 ±0,04	1,40 ±0,04	1,44 ±0,04
Abaterea standard	0,76	0,52	0,66	0,41	0,51	0,50	0,65	0,50	0,87	0,51	0,82	0,58
Coeficient variabilitate	2,36	3,37	2,65	4,41	2,84	2,80	2,79	3,60	1,70	2,84	1,71	2,47
t Test Student	0,21		0,39		0,31		0,27		0,33		0,22	
P	>0,05		>0,05		>0,05		>0,05		>0,05		>0,05	

E – grupa experiment, C – grupa de control

Progresele înregistrate până la această vârstă sunt datorate dezvoltării biologice naturale dacă se asigură un mediu propice. Aptitudinile individuale deja dezvoltate trebuie valorificate, respectând componentele fizice, psihocomportamentale și sociale ale copiilor, în concordanță cu fiecare etapă de dezvoltare, într-un mediu instituționalizat și printr-o educație specifică, orientată pe elev. Activitatea fizică la această vârstă, prin efectele sale formative, constituie un mediu favorabil de comunicare și interacțiune a copiilor deoarece, integrarea lor într-un grup le dezvoltă personalitatea sub aspecte diverse, dar se impune nevoia unor activități focalizate pe formarea unor abilități psihomotrice atât de necesare integrării armonioase a tânărului în societate.

La vârsta de 7 ani se observă că aplicarea metodei propuse aduce rezultate importante în coordonarea statică și dinamică precum și în rapiditatea mișcărilor. Copiii cu inteligență matematică, muzicală și logică sunt cei care pot rezolva probleme și pot da soluții non-verbale, le place ordonarea logică, claritatea și văd cu ușurință tiparele și conexiunile din jurul lor, sortează jucăriile, caută să explice cauza și efectul, caută să găsească elemente comune, clasifică, speculează, fac predicții și încep să descopere regulile matematice și logice ale lumii în care trăim. Toate acestea fac apel la performanțele psiho-motrice testate.

Evoluția grupei experiment (Tabelul 3.12) pune în evidență în cazul testelor de inteligență, creșterea performanțelor în cazul simultaneității mișcărilor și a sincineziilor odată cu aplicarea metodei didactice propuse. Pentru întreaga gamă de teste de inteligență se reduce substanțial numărul calificativelor *satisfăcător* și crește pregnant cel al calificativelor de

foarte bine. Copiii cu inteligență vizuală și spațială bine dezvoltată vor fi capabili să creeze sau să recreeze cu ușurință imagini sau obiecte, vor fi capabili de performanțe motorii. Ei își amintesc cum arătau activitățile și unde le-au văzut (rezultate observate la testele de coordonare), vor fi capabili să treacă cu ușurință peste provocările fizice (rezultate observate la testele de rapiditate a mișcărilor), sunt capabili să imagineze un obiect într-un context total diferit (rezultate observate la testele de sincrinie), știu să ghideze (să dea îndrumări), înțeleg indicațiile de orientare și se pot imagina urmând un anumit traseu (rezultate observate la testele simultaneitate a mișcărilor), își amintesc unde și-au pus lucrurile, pot vizualiza obiectele în mișcare în spațiu tridimensional și timp.

Aplicarea metodei la grupa experimentală de 7 ani conduce la rezultate deosebite astfel: obținerea de rezultate bune și foarte bune la testele de coordonare statică, coordonarea dinamică a mâinilor, coordonare dinamică generală, evoluția fiind ușor mai mică, dar clar îmbunătățită la rapiditatea mișcărilor, coroborat cu creșterea performanțelor în cazul celorlalte teste. La auzul muzicii reacționăm în funcție de educația muzicală anterioară, de oboseala acumulată, de starea psihologică, de sensibilitatea față de un anumit ritm sau tonalitate, uneori și de text. Deși au fost numeroase încercări, nu se cunoaște încă mecanismului frumosului, a plăcutului, ce produce aceste senzații și ce declanșează la nivelul cortexului sentimentele generate de acestea. Teoria numărului de aur aplicată gamelor muzicale și ritmurilor melodice are la baza studii vaste, se pare că ritmul, armonizat cu sunetul potențează performanța umană, el produce efecte cu siguranță la nivelul inteligenței umane dar nu poate fi încă pus în ecuație.

Rezultate similare în cadrul grupei experimentale de 7 ani au fost obținute atât la băieți cât și la fete. Pe lângă obținerea de rezultate bune și foarte bune la testele de coordonare statică, coordonarea dinamică a mâinilor, coordonare dinamică generală, rezultate deosebite se obțin la testul dedicat simultaneității mâinilor și rapiditatea mișcărilor. Interpretarea statistică a rezultatelor obținute indică uniformizarea grupei din punctul de vedere al performanțelor testate. Există trei caracteristici fundamentale ale inteligenței: capacitatea de a soluționa situațiile noi, rapiditatea, mobilitatea, suplețea, flexibilitatea ei, adaptabilitatea adecvată și eficiență la împrejurări.

**Tabelul 3.12. Teste psiho-motrice - analiză statistică - grupa experiment - clasa I B,
2014-2015**

Teste inițiale	Coordonare statică [nr]		Coordonare dinamică a mâinilor [nr]		Coordonare dinamică generală [nr]		Rapiditatea mișcărilor [nr]		Simultaneitate a mișcărilor [nr]		Sincineziile [nr]	
	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final
Media aritmetica	1,80 ±0,05	2,52 ±0,08	1,76 ±0,05	2,56 ±0,08	1,44 ±0,04	2,44 ±0,07	1,80 ±0,05	2,52 ±0,08	1,48 ±0,04	2,44 ±0,07	1,40 ±0,04	2,28 ±0,06
Abaterea standard	0,76	0,51	0,66	0,51	0,51	0,51	0,65	0,51	0,87	0,82	0,82	0,79
Coeficient variabilitate	2,36	4,94	2,65	5,05	2,84	4,82	2,79	4,94	1,70	2,97	1,71	2,88
t Test Student	3,02		3,24		3,16		2,89		3,09		3,28	
P	<0,001		<0,001		<0,001		0,001<P P<0,005		<0,001		<0,001	

Analizând rezultatele testelor psihomotrice la grupa martor (Tabelul 3.13), care a parcurs separat disciplinele *Educație fizică și sport* se observă faptul că prin practicarea sportului în general și a mișcării în particular, ne modificăm atitudinea prin creșterea responsabilității față de propria sănătate, dorință permanentă de autoperfecționare, perseverență în atingerea obiectivelor fixate, spirit competitiv, respect față de reguli, parteneri, adversari, arbitri și spectator, disponibilitate pentru colaborare și un interes constant pentru fenomenul sportiv.[54]

Spre deosebire de rezultatele testelor de inteligență aplicate grupei experiment pentru copiii de 7 ani, la grupa control se observă o evoluție vizibilă, diminuată totuși față de grupa experiment, ce ar putea avea ca motiv incapacitatea subiecților de a se concentra în momentul evaluării, dar și evoluții datorate dezvoltării biologice la această vârstă. Rezultatele testelor de inteligență la grupa control fete sunt asemănătoare celor înregistrate la grupa martor de băieți, lucru ce indică dezvoltarea la nivelul întregului grup ținută supus analizei. Trebuie menționat progresul natural obținut la testele de coordonare dinamică a mâinilor și simultaneitatea mișcărilor, aceste probabil fiind determinate de alte activități cuprinse în curricula elevilor (lucru manual, desen, etc).[66]

Tabelul 3.13. Teste psiho-motrice - analiza statistică - grupa de control - clasa I B, 2014-2015

Teste inițiale	Coordonare statică [nr]		Coordonare dinamică a mâinilor [nr]		Coordonare dinamică generală [nr]		Rapiditatea mișcărilor [nr]		Simultaneitate a mișcărilor [nr]		Sincineziile [nr]	
	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final	Inițial	Final
Media aritmetica	1,76 ±0,05	2,12 ±0,06	1,80 ±0,05	2,20 ±0,06	1,40 ±0,04	1,96 ±0,05	1,80 ±0,05	2,08 ±0,06	1,44 ±0,04	1,88 ±0,05	1,44 ±0,04	2,08 ±0,06
Abaterea standard	0,52	0,67	0,41	0,50	0,50	0,54	0,65	0,49	0,51	0,73	0,58	0,81
Coeficient variabilitate	3,37	3,18	4,41	4,40	2,80	3,64	2,79	4,22	2,84	2,59	2,47	2,56
t Test Student	2,52		2,84		2,78		2,22		2,73		2,79	
P	0,001<P P<0,005		0,001<P P<0,005		0,001<P P<0,005		0,001<P P<0,005		0,001<P P<0,005		0,001<P P<0,005	

În cazul analizei testelor finale la grupa martor și grupa experiment (Tabelul 3.14) se constată o diferență cuprinsă între 10 și 22 % a rezultatelor la Testul Oseretsky–Guillmann pentru întreg pachetul de teste realizate. Apar însă indivizi la care evoluția este mică probabil datorată vârstei improprie formării acestor deprinderi sau dezinteresului indivizilor pentru acest tip de activități. Aceasta este o direcție de dezvoltare ulterioară și o continuare a cercetărilor pe această temă.

Rezultatele obținute la finalul perioadei pentru grupa martor evidențiază o evoluție a performanțelor cu o dispersie a rezultatelor foarte mare. Rezultatele obținute în cazul grupei martor la fete sunt similare grupei martor cu subiecți băieți. Rezultatele obținute la finalul perioadei de aplicare a metodelor propuse evidențiază o evoluție superioară în cazul grupei experiment.

În ciclul primar, metodele utilizate pentru predarea disciplinei educație muzicală, sunt: exercițiul, demonstrația, explicația, conversația, jocul didactic muzical, problematizarea. Este necesar ca aceste metode să fie adaptate conform posibilităților individuale ale elevilor de a percepe, înțelege, recepta și interpreta muzica. Considerăm că la această vârstă, putem realiza o dezvoltare complexă și realistă prin îmbinarea metodelor conform propunerii disciplinei Muzică și mișcare. Activitatea școlară va influența modul în care învățarea este percepută pe tot parcursul vieții, formând un stil de viață sănătos, conștientizând focalizare atenției și repetiția, îmbunătățind percepția și dezvoltând curiozitatea cognitivă a copiilor.

Tabelul 3.14. Teste psiho-motrice – analiză statistică comparativă a valorilor testelor finale

Teste inițiale	Coordonare statică [nr]		Coordonare dinamică a mâinilor [nr]		Coordonare dinamică generală [nr]		Rapiditatea mișcărilor [nr]		Simultaneitatea mișcărilor [nr]		Sincineziile [nr]	
	E	C	E	C	E	C	E	C	E	C	E	C
Media aritmetica	2,52 ±0,08	2,12 ±0,06	2,56 ±0,08	2,20 ±0,06	2,44 ±0,07	1,96 ±0,05	2,52 ±0,08	2,08 ±0,06	2,44 ±0,07	1,88 ±0,05	2,28 ±0,06	2,08 ±0,06
Abaterea standard	0,51	0,67	0,51	0,50	0,51	0,54	0,51	0,49	0,82	0,73	0,79	0,81
Coeficient variabilitate	4,94	3,18	5,05	4,40	4,82	3,64	4,94	4,22	2,97	2,59	2,88	2,56
t Test Student	2,97		3,21		3,07		2,68		3,21		3,12	
P	<0,001		<0,001		<0,001		0,001<P P<0,005		<0,001		<0,001	

E – grupa experiment, C – grupa de control

Diferențele înregistrate între grupa experimentală și cea de control în cazul elevilor de 7 ani sunt identice la grupul de fete cu grupul de băieți, cu o accentuare a progresului în cazul testului de evaluare a rapidității mișcărilor la băieți. Performanțe deosebite s-au înregistrat și în cazul testului de simultaneitate a mișcărilor și coordonare dinamică generală (Tabelul 3.15).

Posibilitatea elaborării programului focalizat pe dezvoltarea abilităților psihomotoare constă în:

- capacitatea de a prelucra în timp scurt o cantitate mare de informații senzoriale și de a desprinde informația relevantă (rezultate observate la testele de rapiditate a mișcărilor);
- capacitatea de decodificare și utilizare a informațiilor proprioceptive (rezultate observate la testele de coordonare dinamică generală);
- capacitatea de înțelegerea rapidă a sarcinii motrice (rezultate observate la testele de simultaneitatea mișcărilor);
- ușurința transferului și anticipare-coincidență (rezultate observate la testele de coordonare statică);
- creativitatea motrică (rezultate observate la testele de sincrinezie).

Tabelul 3.15. Tabel centralizator - analiza statistică - valoare medie – teste psiho-motrice

Nr. crt.	Testul	Grupe si caracteristici	Caracteristici statistice – valoare medie			
			Indicatori inițiali	Indicatori finali	t	P
1	Coordonare statică [nr]	E	1,80 ±0,05	2,52 ±0,08	3,02	<0,001
		C	1,76 ±0,05	2,12 ±0,06	2,52	0,001<P<0,005
		t	0,21	2,97	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
2	Coordonare dinamică a mâinilor [nr]	E	1,76 ±0,05	2,56 ±0,08	3,24	<0,001
		C	1,80 ±0,05	2,20 ±0,06	2,84	0,001<P<0,005
		t	0,39	3,21	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
3	Coordonare dinamică generală [nr]	E	1,44 ±0,04	2,44 ±0,07	3,16	<0,001
		C	1,40 ±0,04	1,96 ±0,05	2,78	0,001<P<0,005
		T	0,31	3,07	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
4	Rapiditatea mișcărilor [nr]	E	1,80 ±0,05	2,52 ±0,08	2,89	0,001<P<0,005
		C	1,80 ±0,05	2,08 ±0,06	2,22	0,001<P<0,005
		T	0,27	2,68	-	-
		P	>0,05	0,001<P<0,005	-	-
5	Simultaneitatea mișcărilor [nr]	E	1,48 ±0,04	2,44 ±0,07	3,09	<0,001
		C	1,48 ±0,04	2,44 ±0,07	2,73	0,001<P<0,005
		t	0,23	3,21	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-
6	Sincrineziile [nr]	E	1,40 ±0,04	2,28 ±0,06	3,28	<0,001
		C	1,40 ±0,04	2,28 ±0,06	2,79	0,001<P<0,005
		t	0,22	3,12	-	-
		P	>0,05	<0,001	-	-

În concluzie, se observă rezultate mai bune înregistrate la grupa experimentală față de grupa martor. Rezultatele pot fi îmbunătățite prin dezvoltarea metodelor didactice de lucru la clasă și prin creșterea perioadei de aplicare a programului la doi ani sau prin creșterea numărului de ore săptămânale. Tehnologia didactică vizează în permanență noutatea. Aceasta implică utilizarea și selecționarea de mijloace de învățământ adecvate, elaborarea unor noi

forme de organizare, principii, metode de lucru și nu în ultimul rând transpunerea acestora într-un plan conceptual ce vizează noutatea în ceea ce privește modul de eșalonare și concretizare a instrumentelor operaționale.

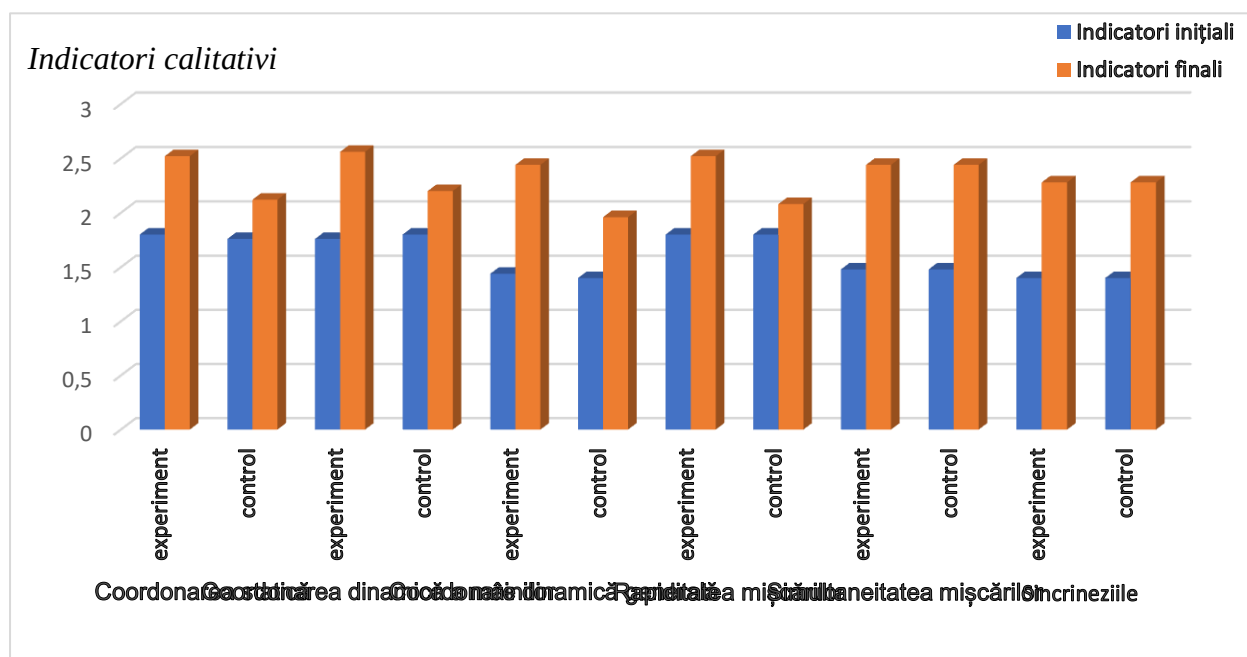

Fig. 3.5. Reprezentarea rezultatelor obținute la dezvoltarea parametrilor psihomotrici

Întreaga activitate de educație psihomotrică trebuie să fie orientată către tendințele metodologice contemporane, bazată pe un învățământ modern, care pune în centrul activității sale personalitatea elevului, potențialul acestuia, nevoile și dorințele acestuia. Activitatea trebuie să fie adaptată la condițiile concrete și la cerințele vieții. [5]

3.4. Studiul corelațiilor obținute la evaluările de tip motric, muzical și psihomotric pentru elevii incluși în studiul științific

Pentru a pune în evidență impactul disciplinei Muzică și mișcare asupra dezvoltării tinerilor, s-a evaluat coeficientul de corelație pentru testele motrice, muzicale și psihomotrice la grupa experimentală și la grupa martor.

Tabelul 3.16 prezintă coeficientul de corelație calculat inițial la grupa experiment și grupa martor pentru toate asocierile între testele realizate. Pentru elevii în vârstă de 7 ani ce au făcut parte din grupul țintă se observă inițial valori ale corelațiilor cuprinse în intervalul 0,7 și maxim 2, deci o corelație nesemnificativă între teste, cu o medie în jurul valorii de 0,14 atât în cazul grupei experiment cât și în cazul grupei martor. Totodată se observă că nu există o grupă de teste care să iasă din intervalul numeric și care să pună în evidență o corelație

strânsă între rezultatele testelor. Rezultatele obținute sunt în concordanță cu evaluările analizelor statistice anterioare.

Tabelul 3.17 sunt prezentate valorile numerice ale coeficientului de corelație obținute pentru rezultatele finale înregistrate în cazul testelor realizate pentru grupele experiment și martor. O primă observație se referă la valoare medie a coeficienților de corelație înregistrați:

- pentru grupa de control coeficienții de corelație obținuți sunt între 0,31 și 0,51, cu o medie de 0,42 ceea ce indică o corelație medie a valorilor obținute în urma testelor realizate,
- pentru grupa experiment control coeficienții de corelație obținuți sunt între 0,72 și 0,95, cu o medie de 0,84 ceea ce indică o corelație strânsă între valorile înregistrate.

Se observă o corelație medie obținută la grupa martor după un an în care tinerii au urmat disciplina *Educație fizică* și o corelație strânsă la grupa experiment care a urmat pe lângă disciplina de *Educație fizică* și disciplina *Muzică și mișcare*. Vom discuta în continuare câteva aspecte observate în cadrul tabelului de valori obținut.

Calcularea coeficientului de corelație s-a realizat pe categorii de teste dar fiecare test în parte a fost corelat cu celelalte indiferent de categoria din care acestea au făcut parte. Pe categorii (conform figura 3.6 și figura 3.7) s-au obținut:

- la grupa de control s-a obținut o corelație medie între testele mortice de 0,43, pentru testele musicale de 0,46 și în cazul testelor psihomotrice de 0,45, toate superioare mediei pe toate testele de 0,42. Acest lucru indică rolul curriculei școlare asupra dezvoltării tinerilor în primul an de școală în direcțiile pentru care nu s-a pus un accent corespunzător anterior (educația muzicală și psihomotrică).
- La grupa experiment s-a obținut o corelație medie între testele mortice de 0,87, pentru testele musicale de 0,90 și în cazul testelor psihomotrice de 0,90, toate superioare mediei pe toate testele de 0,84. Și în acest caz se observă o corelație mai strânsă pe categorii de teste și o valoare ridicată obținută în cazul dezvoltării abilităților musicale și psihomotrice, datorate cadrului instituționalizat în care s-a făcut instruirea.
- Cele mai bune corelații mulțimea testelor realizate (peste media valorilor) la grupa de control (0,45), s-au realizat pentru simultaneitatea mișcărilor, coordonare dinamica generală și sincrinezii în timp ce corelația cea mai slabă (0,37) s-a obținut pentru testul de rapiditate a mișcărilor.
- Pentru grupa experiment cele mai strânse corelații cu celelalte teste (peste media valorilor) s-au obținut tot în cadrul testelor psihomotrice pentru coordonarea dinamică a mâinilor și coordonare dinamică generală (0,91), fapt ce indică rolul disciplinei Muzică și mișcare în dezvoltarea unor abilități coordonative la această vârstă. Valori sub medie

(0,79) s-a obținut la cursă navetă, lucru ce sugerează modificarea cusrriculei pentru dezvoltarea mai bună și a acestor abilități.

Tabelul 3.16. Analiza corelațiilor pentru testele inițiale la grupele control și experiment

Grupa control \ Grupa experiment	Testul de echilibru Flamingo	Ridicări de trunchi din culcat	Săritura în lungime cu elan	Alergarea de viteză 25m	Cursă navetă 5x5m	Interpretarea corectă a unui cântec	Întinderea vocii și ambitus	Simț ritmic	Pronunție corectă a cuvintelor	Test de atenție și ritmicitate	Coordonare statică	Coordonare dinamică a mâinilor	Coordonare dinamică generală	Rapiditatea mișcărilor	Simultanitatea mișcărilor	Sincineziile
Testul de echilibru Flamingo	X	0,12	0,17	0,10	0,13	0,09	0,07	0,10	0,08	0,09	0,18	0,18	0,16	0,19	0,16	0,14
Ridicări de trunchi	0,11	X	0,19	0,16	0,12	0,11	0,16	0,13	0,14	0,13	0,16	0,14	0,15	0,12	0,11	0,13
Săritura în lungime	0,18	0,18	X	0,17	0,11	0,10	0,09	0,08	0,10	0,12	0,14	0,12	0,15	0,12	0,18	0,15
Alergarea de viteză 25m	0,11	0,15	0,19	X	0,18	0,11	0,10	0,09	0,12	0,09	0,13	0,14	0,16	0,18	0,16	0,12
Cursă navetă 5x5m	0,14	0,13	0,11	0,17	X	0,14	0,12	0,09	0,12	0,11	0,15	0,14	0,19	0,11	0,18	0,17
Interpretarea corectă cântec	0,10	0,12	0,12	0,14	0,15	X	0,14	0,19	0,17	0,12	0,11	0,09	0,10	0,12	0,10	0,11
Întinderea vocii și ambitus	0,14	0,15	0,12	0,12	0,14	0,12	X	0,16	0,17	0,16	0,12	0,10	0,10	0,14	0,13	0,11
Simț ritmic	0,12	0,16	0,09	0,12	0,11	0,18	0,18	X	0,14	0,15	0,10	0,11	0,10	0,16	0,12	0,14
Pronunție corectă cuvinte	0,09	0,12	0,14	0,13	0,13	0,18	0,16	0,16	X	0,17	0,14	0,10	0,09	0,12	0,10	0,11
Test de atenție și ritmicitate	0,09	0,14	0,14	0,10	0,11	0,14	0,16	0,18	0,16	X	0,13	0,11	0,12	0,10	0,12	0,10
Coordonare statică	0,16	0,15	0,16	0,14	0,16	0,13	0,12	0,11	0,13	0,12	X	0,19	0,18	0,19	0,17	0,17
Coordonare dinamică mâini	0,17	0,16	0,11	0,13	0,16	0,10	0,11	0,10	0,09	0,11	0,19	X	0,21	0,19	0,14	0,16
Coordonare dinamică generală	0,15	0,14	0,14	0,17	0,18	0,11	0,09	0,12	0,10	0,11	0,18	0,19	X	0,18	0,14	0,16
Rapiditatea mișcărilor	0,18	0,13	0,12	0,16	0,10	0,13	0,15	0,17	0,11	0,12	0,19	0,20	0,17	X	0,17	0,16
Simultanitate a mișcărilor	0,17	0,12	0,17	0,15	0,17	0,11	0,11	0,16	0,14	0,10	0,17	0,15	0,16	0,20	X	0,18
Sincineziile	0,12	0,12	0,16	0,12	0,16	0,12	0,12	0,12	0,14	0,11	0,17	0,14	0,17	0,14	0,16	X

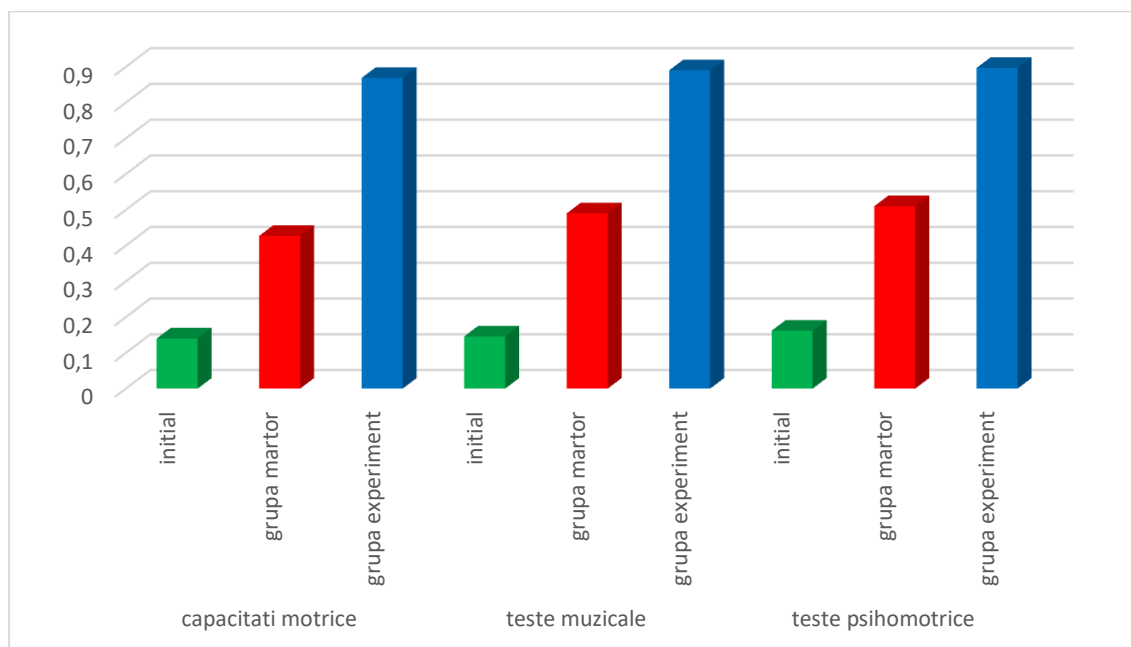

Figura 3.6. Valorile medii ale corelațiilor pe grupe de teste

Din figurile 3.3 și 3.4 se observă o corelație mai bună pe grupe de teste decât între grupele de teste pentru cazul initial, grupa martor, respective grupa experiment, ceea ce indică faptul că testele selectate în cadrul unei grupe sunt specific și au fost bine alese.

O caracteristică a testelor muzicale și psihomotrice este aceea că în general nu există diferențe majore între băieți și fete în ceea ce privește corelarea între diferitele particularități ale performanțelor la această vârstă. Trebuie evidențiate însă diferența de corelație între grupul de fete și grupul de băieți la testele de interpretare corectă și ambitus, deși corectitudinea reproducerii unei fraze muzicale este dependentă de ambitus atât în cazul băieților cât și la fete. În concluzie, se observă o corelație mare și o uniformitate a valorilor între cele cinci teste muzicale, ceea ce permite utilizarea în continuare a unui singur test, maxim două, care să permită obținerea informațiilor dorite legate de deprinderile muzicale ale elevilor la această vârstă. Familiarizarea cu ritmul prin educație muzicală ar trebui să aducă un plus de educație și autocontrol în întreaga activitate (vorbi, activități diurne, ...), lucru ce poate fi pus în evidență și prin alte teste motrice și psihomotrice.[158], [164],[165].

Corelațiile obținute pentru valorile testelor la începutul și la finalul perioadei de pregătire subliniază în plus rezultatele bune atinse prin utilizarea curriculei propuse prin valoarea coeficientului de corelație la grupa experiment în testele finale dar și prin corelarea datelor obținute la finalul perioadei de testare între diversele teste realizate: memorizarea mișcării, alinierea corporală, structura de ritm și muzicalitatea și dinamismul. Valoarea totală a acestor teste subliniază ideea lui Gardner (profesor de teoria cunoașterii, educație și

psihologie la Universitatea Harvard, precum și de neurologie la Facultatea de Medicină din Massachusetts), precum „muzica și mișcarea se definesc ca o abilitate de a rezolva probleme și/sau de a crea produse care să fie valorizate la un moment dat de o anumită cultură umană”.

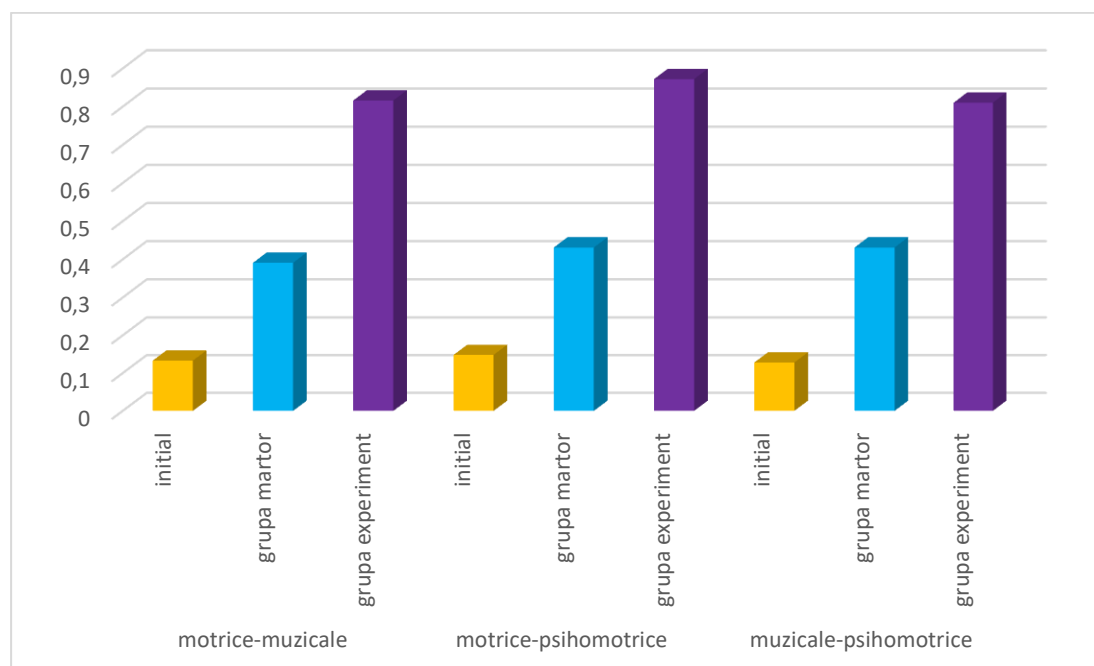

Figura 3.7. Valorile medii ale corelațiilor între grupele de teste

Perioada corespunzătoare ciclului primar constituie o etapă educațională importantă în special prin metodele și mijloacele cu care profesorul a implementat elevilor la orele de muzică și mișcare, jocuri de mișcare și educație fizică, având consecințe ce vor fi remarcate în activitatea didactică ulterioară. Se observă o creștere semnificativă a corelației în cadrul celor trei grupuri de teste (coordonare statică și coordonare dinamică, coordonare statică și simultaneitatea mișcărilor, coordonarea dinamică a mâinilor și coordonarea dinamică generală, coordonarea dinamică generală și rapiditatea mișcărilor, coordonarea dinamică generală și simultaneitatea mișcărilor, rapiditatea mișcărilor și sincinezie). Aceste performanțe sunt puse în evidență și în comparație cu grupa martor în care aceste corelații nu înregistrează aceeași evoluție.[155],[156],[157].

Analiza coeficientului de corelație între evaluări ale testului Oseretsky – Guillmann la grupa martor, pune în evidență o corelație medie între valorile rezultate în urma testării, lucru ce indică o evoluție importantă, mult peste valorile obținute inițial și care sunt întâmplătoare și specifice activității sedentare. Acest lucru pune în evidență eficiența a orelor de educație fizică și sport sau neimplicarea suficientă a actorilor (profesori sau elevi) la aceste ore, pornind de la cele două postulate a școlii moderne: nu toți elevii au aceleași interese și talente, nu toți învață la fel.

Tabelul 3.17. Analiza corelațiilor pentru testele finale la grupele control și experiment

Grupa control \ Grupa experiment	Testul de echilibru Flamingo	Ridicări de trunchi din culcat	Săritura în lungime cu elan	Alergarea de viteză 25m	Cursă navetă 5x5m	Interpretarea corectă a unui cântec	Întinderea vocii și ambitus	Simț ritmic	Pronunție corectă a cuvintelor	Test de atenție și ritmicitate	Coordonare statică	Coordonare dinamică a mâinilor	Coordonare dinamică generală	Rapiditatea mișcărilor	Simultanitatea mișcărilor	Sincineziile
Testul de echilibru Flamingo	X	0,31	0,47	0,39	0,40	0,31	0,40	0,37	0,39	0,32	0,48	0,41	0,43	0,38	0,43	0,48
Ridicări de trunchi	0,78	X	0,42	0,46	0,44	0,38	0,37	0,42	0,35	0,38	0,46	0,44	0,45	0,32	0,48	0,47
Săritura în lungime	0,87	0,91	X	0,48	0,46	0,44	0,38	0,40	0,37	0,38	0,48	0,41	0,42	0,31	0,42	0,48
Alergarea de viteză 25m	0,88	0,95	0,91	X	0,44	0,39	0,36	0,41	0,35	0,36	0,42	0,48	0,46	0,33	0,49	0,48
Cursă navetă 5x5m	0,89	0,82	0,82	0,86	X	0,40	0,42	0,39	0,38	0,38	0,36	0,47	0,46	0,38	0,42	0,49
Interpretarea corectă cântec	0,78	0,72	0,79	0,81	0,82	X	0,49	0,44	0,46	0,41	0,39	0,40	0,42	0,39	0,41	0,45
Întinderea vocii și ambitus	0,81	0,79	0,78	0,82	0,81	0,89	X	0,39	0,42	0,48	0,40	0,43	0,48	0,36	0,42	0,44
Simț ritmic	0,76	0,74	0,78	0,79	0,80	0,86	0,91	X	0,48	0,49	0,42	0,48	0,46	0,40	0,48	0,46
Pronunție corectă cuvinte	0,82	0,79	0,76	0,82	0,84	0,91	0,88	0,92	X	0,50	0,48	0,41	0,47	0,38	0,42	0,44
Test de atenție și ritmicitate	0,89	0,82	0,81	0,86	0,87	0,90	0,89	0,95	0,88	X	0,40	0,48	0,45	0,38	0,46	0,42
Coordonare statică	0,81	0,79	0,88	0,86	0,91	0,79	0,80	0,85	0,82	0,81	X	0,51	0,47	0,42	0,46	0,40
Coordonare dinamică mâini	0,79	0,81	0,85	0,82	0,86	0,83	0,78	0,80	0,82	0,80	0,79	X	0,48	0,45	0,48	0,43
Coordonare dinamică generală	0,91	0,89	0,86	0,92	0,90	0,81	0,86	0,79	0,81	0,83	0,90	0,91	X	0,40	0,48	0,43
Rapiditatea mișcărilor	0,88	0,90	0,86	0,91	0,87	0,79	0,82	0,82	0,86	0,85	0,89	0,93	0,92	X	0,46	0,42
Simultanitatea mișcărilor	0,91	0,87	0,89	0,85	0,84	0,77	0,79	0,80	0,82	0,85	0,92	0,91	0,90	0,93	X	0,47
Sincineziile	0,89	0,87	0,91	0,86	0,88	0,79	0,76	0,79	0,81	0,80	0,91	0,89	0,92	0,88	0,86	X

Muzica și mișcarea dezvoltă o conduită psihomotorie, forța, echilibrul, simțul muscular, precum și gesturile și atitudinile cele mai variate, imaginea despre sine și

autocontrolul. Aceste aspecte reprezintă abilități esențiale pentru copiii care urmează să parcurgă programa școlară din anii următori dar și pentru viață în general.

În concluzie, se observă rezultate bune înregistrate la grupa experimentală față de grupa martor chiar dacă pregătirea nu a fost intensivă ci a urmărit orarul săptămânal al elevilor, orar ce include un număr redus de ore. Tehnologia didactică vizează în permanență noutatea. Aceasta implică utilizarea și selecționarea de mijloace de învățământ adecvate, elaborarea unor noi forme de organizare, principii, metode de lucru și nu în ultimul rând transpunerea acestora într-un plan conceptual ce vizează noutatea în ceea ce privește modul de eșalonare și concretizare a instrumentelor operaționale.

Corelațiile evidente dintre muzică și mișcare conferă corpului uman un rol central, includerea mișcărilor corporale în tandem cu muzica, fiind în mod firesc solicitantă pentru individ. Din acest motiv, antrenarea mișcării, percepția și conștiința corporală trebuie să fie permanent în prim-planul vieții cotidiene, în condițiile în care societatea este sufocată la tot pasul de informatizare și implicit de mediile digitale. Este imperios necesar ca instruirea percepției la modul general și a relației individului cu propriul corp în special, să beneficieze de atenție deosebită în cadrul sistemului pedagogic.

3.5. Concluzii

Prin implementarea modelului curricular propus s-a evidențiat o îmbunătățire semnificativă la dezvoltarea inteligenței motrice și inteligenței muzicale. Cercetările au avut la bază evaluarea dezvoltării capacităților motrice, a capacităților muzicale și a capacităților psihomotrice, precum și corelarea acestor parametri.

1 Cercetarea științifică realizată privind dezvoltarea fizică funcțională și motrică a copiilor de vârstă 7 - 10 ani a demonstrat că perioada respectivă este însoțită de diverse schimbări cu caracter intensiv, în alte cazuri cu manifestări mai puțin intensive. Această situație a direcționat să aprofundăm cercetările bazate pe un studiu al dinamicii dezvoltării motrice, funcționale în cadrul învățământului primar (grupa de control), comparativ cu un grup experiment care a urmat disciplina Muzică și mișcare. Rezultatele obținute relevă obținerea unor performanțe motrice superioare în cazul grupei experiment. Ca parametrii motrici generali s-au folosit următoarele probe: alergarea de viteză, săritura în lungime cu elan, ridicări de trunchi din culcat dorsal, cursa naveta 5x5 m. În Tabele sunt prezentate date

statistice ale parametrilor mai sus menționați: grupa de control (inițial -final), grupa experimentală (inițial-final).

2 O caracteristică originală, distinctă a prezentei cercetări este analiza dezvoltării inteligenței muzicale. Studiul dezvoltării abilităților muzicale a condus la concluzia că în cazul grupei experiment s-a înregistrat o evoluție evidentă față de rezultatele înregistrate de grupa martor. Pe lângă rezultatele deosebite obținute de elevi la testul pentru măsura 4/4, trebuie subliniate și rezultatele testului pentru măsura 2/4, în urma derulării experimentului pedagogic pentru disciplina *Muzică și mișcare*. Adaptarea testelor muzicale implementate permite utilizarea acestora pe scară largă în vederea monitorizării eficienței pedagogice a disciplinei propuse.

3 Pregătirea completă a elevilor de vârstă școlară mică trebuie să includă obligatoriu și dezvoltarea unor abilități psihomotrice. Rezultatele cercetării obținute la finalul perioadei pentru grupa martor evidențiază o evoluție a performanțelor psihomotrice cu o dispersie a rezultatelor foarte mare. Rezultatele obținute în cazul grupei martor la fete sunt similare grupei martor cu subiecți băieți. Rezultatele obținute la finalul perioadei de aplicare a metodelor propuse evidențiază o evoluție superioară în cazul grupei experiment.

4 La final s-a realizat studiul corelațiilor obținute la evaluările de tip motric, muzical și psiho-motric pentru elevii incluși în studiul științific. Pentru a pune în evidență impactul disciplinei *Muzică și mișcare* asupra dezvoltării tinerilor, s-a evaluat coeficientul de corelație pentru testele motrice, muzicale și psiho-motrice la grupa experimentală și la grupa martor. O primă observație se referă la valoare medie a coeficienților de corelație înregistrați astfel, pentru grupa de control coeficienții de corelație obținuți sunt între 0,31 și 0,51, cu o medie de 0,42 ceea ce indică o corelație medie a valorilor obținute în urma testelor realizate pe când pentru grupa experiment control coeficienții de corelație obținuți sunt între 0,72 și 0,95, cu o medie de 0,84 ceea ce indică o corelație strânsă între valorile înregistrate. Calcularea coeficientului de corelație s-a realizat pe categorii de teste dar fiecare test în parte a fost corelat cu celelalte indiferent de categoria din care acestea au făcut parte.

5 Ministerul Educației a propus ca în învățământul primar să fie inclusă o disciplină nouă Muzică și mișcare în cadrul căreia sunt incluse obiective, metode și mijloace pentru o pregătire mai amplă a copiilor de vârstă școlară mică. Rezultatele obținute în cadrul cercetării au condus la rafinarea documentației incluse în asigurarea procesului de instruire a copiilor de această vârstă prin diferite forme și metode cuprinse în documentele metodice ale disciplinei *Muzică și mișcare*.

6 În cercetarea efectuată autoarea și-a propus să analizeze cu minuțiozitate, structura și

conținutul programului de Muzică și mișcare pentru a completa, îmbunătăți, pregătirea copiilor la această etapă de instruire. În acest sens, s-a analizat programul elaborat de experții din Ministerul Educației și în același timp a propus un program al programei Muzică și mișcare unde, ne-am axat pe problematica psiho-motricității copiilor, nivelului de receptare a muzicii și în același timp îmbinarea acestor două direcții de instruire în vederea formării unor aptitudini deosebite care ar crea o motricitate de înalt nivel care ar putea fi numită ca o inteligență motrică. Astfel datele științifice s-au referit în a evidenția nivelul motric a elevilor manifestată în perioada 7 - 10 ani.

7 Toți elevii, pot deveni educabili, din punct de vedere al inteligenței motrice, dacă se constată că nu au deficiențe patologice, cei considerați puternici din punct de vedere fizic și intelectual devin conștiincioși, cu rezultate bune. Copilul cu inteligență motrică își găsește cu ușurință rezolvare la trăirile emoționale, ceea ce întărește ideea că educația muzicală și mișcarea pot fi începute destul de timpuriu. Știind că muzica și mișcarea a fost una din cele mai vechi arte răspândită în lume putem zice că prin valențele sale formative, contribuie la formarea individualității individului și este unul din factorii de prim ordin care vin sa realizeze unitatea dintre gândire, simțire și voință, care activează forțele emoționale și morale ale omului.

8 Punctul de plecare al acestei lucrări a fost argumentat în baza ipotezei că muzica și mișcarea este un factor însemnat de cultură și civilizație, datorită valențelor sale cognitive, raționale, afective și volitive, cât și a posibilităților sale nelimitate de sensibilizare și socializare a elevilor. Pentru realizarea în bune condiții, a activităților de muzică și mișcare este necesar, ca toate unitățile școlare să fie înzestrate cu mijloace audio-vizuale, materiale care să trezească interesul copiilor cu o programă clară și precisă care să vină în sprijinul cadrelor didactice.

CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Motivația și premisele alegerii temei au la bază noutatea temei abordate, plecând de la faptul că literatura de specialitate din Republica Moldova și România, dar și din întreaga zonă de sud-est a Europei nu conține suficiente informații, analize și propuneri cu privire la îmbinarea într-un demers educațional a muzicii și efortul fizic, cu efecte favorabile asupra sănătății fizice și psihice a individului. Datele științifice care să susțină acest concept au început să se acumuleze abia în ultimele decenii, în zona occidentală, când, tot mai multe studii au încercat să clarifice mecanismele prin care muzica și mișcarea pot influența în bine funcționarea diverselor organe și sisteme ale organismului precum și formarea unor deprinderi și abilități încă de la vârste fragede.

Originalitatea lucrării relevă aplicabilitatea metodologiei de formare a inteligenței motrice la elevii ciclului primar în vederea educării unui „elev de tip nou”, în vederea creșterii eficienței gradului de inteligență motrică din „treapta” ciclului primar, condiționate de combinarea elementelor de joc și mișcare cu acompaniament muzical. Acest concept a constituit punctul de plecare al cercetării care s-a axat pe legătura dintre muzică și mișcare în domeniul educației muzicale și pe modul în care aceasta este aplicată în sistemul de educație din școlile publice primare, analizând factorii care împiedică și cei care consolidează legătura dintre muzică și mișcare.

Ipoteza cercetării a presupunea că aplicarea unui program specific de muzică și mișcare la nivelul învățământului primar va aduce o contribuție substanțială la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, stabilirea unor relații interpersonale eficiente, exprimate prin indicii coeziunii de grup și a trăsăturilor de personalitate. În baza ipotezei și a obiectivelor cercetării (prezentate în introducerea lucrării) se pot formula următoarele concluzii finale:

Noutatea și originalitatea științifică a lucrării constă în elaborarea și implementarea în practica procesului educațional cu elevii ciclului primar a metodologiei bazate pe formarea inteligenței motrice prin intermediul elementelor/mijloacelor selectate din jocuri de mișcare combinate cu muzică, precum și în elaborarea modelului curricular în vederea educării și

formării la copiii de vârstă școlară mică a particularităților psihomotrice bazate pe aspectul inteligenței în mișcare. Abordarea de noi perspective în cadrul procesului instructiv-educativ din domeniul muzicii și mișcării corporale, în dezvoltarea inteligenței elevilor, atât în general cât și în special, din ciclul primar vor aduce îmbunătățiri ale activităților ceea ce conduce la sporirea nivelului de pregătire și formarea unor deprinderi și obiceiuri specifice pregătirii fizice, muzicale și psihomotorii în cadrul unei singure discipline școlare.

1. În baza primului obiectiv al cercetării, din analiza literaturii de specialitate privind alternativele educaționale și avantajele studierii în mod integrat a disciplinelor *Educație fizică* și *Educație muzicală*, realizată în capitolul 1, s-a putut constata faptul că o legătură între muzică și mișcare la nivelul învățământului primar poate aduce o contribuție substanțială la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, stabilirea unor relații interpersonale eficiente, exprimate prin indicii coeziunii de grup și a trăsăturilor de personalitate. Modelul sugerează modalități alternative de predare a muzicii în școlile primare, precum și de dezvoltare a unor concepte muzicale de bază, formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, ce i-ar putea face pe elevi să înțeleagă, să iubească și să se bucure de muzică și, în același timp, să își dezvolte corpul și mișcarea, fiecare în funcție de abilitățile sau limitele sale.

2. Analiza literaturii de specialitate privind starea biopsihofizică a elevilor cu vârsta cuprinsă între 7 - 10 ani sintetizează principiile elementare necesare punerii în valoare a aptitudinilor psihomotrice și intelectuale ale acestora, în concordanță cu obiectivele cadru prevăzute în Curriculum-ul Național, prin prisma caracteristicilor aparatelor și sistemelor organismului elevilor de vârstă școlară mică. Totodată sunt analizate aptitudinile și deprinderile motrice necesare realizării optime a sarcinilor ce revin activităților de mișcare specifice vârstei (mersul, alegarea, săriturile, aruncarea și prinderea, viteza, forța, rezistența, îndemânarea) dar și cele neuromotorii, de limbaj, psihosociale și psihice (afectivitatea, controlul emoțiilor, curaj, răbdare, voință, atenție, etc.). În acest context, principala cale pentru dezvoltarea deprinderilor și aptitudinilor motrice și psihomotrice, la elevii mici cu vârsta cuprinsă între 7 și 8 ani, o constituie activitatea teoreticometodică organizată în cadrul lecțiilor de muzică și mișcare, joc și mișcare, educație fizică, unde prin intermediul muzicii și a jocurilor de mișcare se formează priceperi și deprinderi motrice. Educația fizică și educația muzicală sunt componente ale educației generale. Prin metodologia de abordare a procesului de învățământ, pe bază de reciprocitate, ambele influențează generos dezvoltarea fizică, morală și intelectuală. Deasemeni, prin aportul lor educațional, generează plăcerea nativă

pentru estetică și armonie. În România, sistemul de învățământ actual, la majoritatea disciplinelor de studiu, activitatea intelectuală și mișcarea sunt studiate separat în cadrul procesului didactic. Din succinta prezentare a competențelor dobândite și a conținuturilor învățării, putem deduce că în acest moment disciplina alocă aproximativ 2/3 din timp pentru educație muzicală și mai puțin de 1/3 pentru mișcare.

3. Pe baza documentației studiate s-a elaborat un raport conceptual și un model curricular (conform obiectivului 3 al cercetării). Cadrul metodologic, principiile și metodele de lucru proiectate și utilizate au condus la elaborarea unui al doilea raport de progres. Acesta are la bază instrumente de studiu și cercetare bazate pe observația psihologică, ancheta de tip chestionar experimentul pedagogic și metoda testelor. Ca urmare a testării climatului social și a relațiilor interpersonale prin metoda sociometrică s-a evaluat coezivitatea și climatul social care sunt direct determinate de nivelul de socializare. S-a ajuns la concluzia conform căreia cadrele didactice se declară familiarizate cu posibilitatea de îmbunătățire a inteligenței motrice a elevilor mici, dar aceasta nu este cunoscută suficient sau folosită corespunzător în procesul de formare. Totodată există o relație semnificativă între inteligența motrică și factorul determinant al psihomotricității elevilor (Capitolul 2):

- S-a urmărit creșterea eficienței în instruirea profesorilor, în planificarea curriculum-ului, pentru formarea gradului de conștientizare a integrării unui alt domeniu - mișcarea - ca domeniu auxiliar în predarea muzicii, optimizând particularitățile fiziologice, motrice, psihomotrice și sociale ale elevilor. A fost pus în evidență faptul că expresia prin mișcare, atunci când aceasta are loc într-un mediu care încurajează libertatea de exprimare prin mișcare ca un mod natural de învățare crează o imagine corporală pozitivă.

- S-a observat din cercetările realizate că activitatea de mișcare la lecțiile de muzică nu este un scop în sine, ci mai degrabă, rolul său este acela de a contribui la realizarea obiectivului muzical principal al lecțiilor de muzică: înțelegerea muzicii prin corp. Modelul ar putea sugera modalități alternative de predare a muzicii în școlile primare, precum și de dezvoltare a unor concepte muzicale de bază, formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotoric, a inteligenței motrice, i-ar putea conduce pe elevi să înțeleagă, să iubească și să se bucure de muzică și, în același timp, să își dezvolte corpul și mișcarea, fiecare în funcție de abilitățile sau limitele sale.

4. A fost realizat un studiu în scopul obținerii unor informații privind întocmirea unei analize în problema disciplinei *Muzică și mișcare*. Chestionarul care se referă la opiniile specialiștilor cu activitatea de predare a disciplinei cuprinde un număr de 13 întrebări cu 58

variante de răspunsuri. Cei chestionați au fost în număr de 148 de specialiști din domeniu: profesori de educație fizică și sport. Dintre rezultatele studiului menționăm (Capitolul 2):

- 46 dintre subiecți consideră că învățarea motrică este o capacitate de a prelucra în timp scurt o cantitate mare de informații senzoriale, 54 subiecți au ales important capacitatea de înțelegere a sarcinii motrice, un număr mic dintre subiecți au menționat că învățarea motrică înseamnă numai creativitate motrică;

- 22 dintre subiecți au răspuns că inteligența motrică poate îmbunătăți capacitățile musculare, 15 consideră că aceasta poate îmbunătăți modul de înțelegere a jocului, un procent destul de mare de 54 s-a raportat la mișcarea corpului în diferite situații, iar un număr de 43 ne confirmă că inteligența motrică poate îndeplini anumite cerințe prin *Muzică și mișcare*;

- valoarea inteligenței motrice și a informațiilor cu privire la capacitatea de a înțelege ușor și bine anumite situații de către elevii de vârstă școlară mică a corespuns unui număr de 71 subiecți, 55 au considerat că reprezintă capacitatea de a rezolva situații și probleme noi, iar un număr de 22 de subiecți afirmă că inteligența motrică este capacitatea de a sesiza ceea ce este esențial;

- analizând cunoașterea componentelor psihomotricității privind influența lor asupra procesului de formare a inteligenței motrice, 12 subiecți au evidențiat schema corporală, 33 au bifat evoluția simțului ritmic, un număr de 34 au agreeat organizarea perceptivă, în timp ce organizarea spațiului capacibil de orientare în spațiu are o apreciere de la 44 subiecți, iar organizarea timpului capacibil de orientare în timp are 12 susținători;

- registrul informațional privind clasificarea deprinderilor motrice pentru a influența inteligența motrică este apreciat în felul următor: 41 dintre subiecți au bifat deprinderile motrice propriu-zise bazate doar pe elementele proprioceptive care se structurează temporal și energetic pe baza unei anumite scheme cerebrale, iar un număr de 37 subiecți afirmă că deprinderile perceptiv-motrice sunt corespunzătoare caracteristicilor stimulilor externi;

- în ceea ce privește calitatea motrică viteza, 35 de subiecți menționează că ar contribui la dezvoltarea inteligenței elevilor. Un număr destul de mic, 15 dintre subiecți afirmă că formarea deprinderilor de comunicare de colaborare, conlucrare între coechipieri ar dezvolta inteligența motrică;

- legat de timpul care se poate acorda pentru dezvoltarea inteligenței motrice și muzicale în procesul instructiv-educativ, există diferențe de timp, 32 dintre subiecți au răspuns 2-3 ore/săptămână, 12 au decis că 4 ore/săptămână este suficient, 8 subiecți au

răspuns luni sau ani, răspunsurile pentru două din variantele de răspuns fiind echilibrate, 5 considerând că pe tot parcursul școlarității și 5 optând pentru 15-30 minute/lecție;

- în ceea ce privește aprecierea informațiilor despre contribuția muzicii la activitatea de mișcare, 72 subiecți au bifat varianta ”foarte mare”, în acest caz fiind sugerată o nevoie acută de implementarea muzicii în mișcare, axată pe dezvoltarea gândirii, a abilităților de comunicare muzicală și corporală care, împreună, configurează profilul de formare a elevilor, 55 dintre subiecți sunt de părere că este ”mare”, iar un număr de 21 au luat în considerare varianta ”mediu”.

5. Conform obiectivului 3 al cercetării a fost elaborat și implementat un model curricular privind dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar în cadrul disciplinei *Muzică și mișcare* prin formarea unui program experimental pentru perfecționarea procesului dezvoltării fizice, la noua disciplină. Conform curriculum-ului, s-au luat în calcul principalele obiective ale procesului educațional pentru etapa dezvoltării fizice și psihomotorii a copiilor din ciclul primar pe baza studiilor făcute. Pentru argumentarea experimentală a metodologiei de implementare a modelului de proiectare curriculară în cadrul disciplinei *Muzică și mișcare* la elevii din învățământul primar a fost făcută o analiză statistică pe grupe mixte (fete și băieți) de elevi cu vârsta de 7 ani, experimentale și de control, analiză ce a vizat: calculul procentual, conversia cantitativă a unor evaluări calitative, media aritmetică, abaterea medie pătratică, coeficientul de variabilitate, corelații, testul Student. Testele utilizate pentru analiză au fost:

- teste motrice: testul de echilibru Flamingo, ridicări de trunchi din culcat-dorsal, săritura în lungime cu elan, alegarea de viteză 25m, cursa navetă 5x5m,
- teste de depistare a aptitudinilor muzicale la copii de vârstă școlară mică: depistarea copiilor care interpretează corect un cântec, depistarea copiilor care au dezvoltată întinderea vocii și se încadrează în acest ambitus, depistarea copiilor cu simț ritmic dezvoltat, depistarea copiilor care pronunță corect cuvintele și a celor care au dificultăți în vorbire,
- testul de examen general al psihomotricității - Oseretsky-Guillmann: coordonarea statică, coordonarea dinamică a mâinilor, coordonarea dinamică generală, rapiditatea mișcărilor, simultaneitatea mișcărilor, sincinezii.

6. Rezultatele experimentului pedagogic propus (Capitolul 3) pot fi structurate pe baza analizei datelor obținute în urma numărului mare de teste realizate și conduc la concluzia finală conform căreia model curricular proiectat, testat și implementat privind dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar în cadrul disciplinei *Muzică și*

mișcare conduce la creșterea nivelului de dezvoltare fizică generală, psihomotrică, psihosocială a elevilor din ciclul primar de învățământ în baza unui program de jocuri de muzică și mișcare orientat spre formarea psihomotrică și psihosocială a acestora. Problema științifică este soluționată și constă în promovarea unei abordări educaționale noi, interactive, realizate prin introducerea unei programe ce conține activități de tip outdoor, în care principalele mijloace de învățare să fie muzica și mișcarea.

7. Argumentarea și verificarea experimentală a eficienței metodicii de aplicare a activităților de muzică și mișcare, orientată spre formarea personalității elevilor din școala primară în plan psihosocial și psihomotric (conform obiectivului 4 al cercetării) aduce o contribuție substanțială la formarea personalității elevilor prin optimizarea potențialului psihomotric, a inteligenței motrice, stabilirea unor relații interpersonale eficiente, exprimate prin indicii coeziunii de grup și a trăsăturilor de personalitate prin abordarea de noi perspective în cadrul procesului instructiv-educativ din domeniul muzicii și mișcării corporale la elevii. Valoarea aplicativă a cercetării este dată de umplerea golului evident creat în cunoștințele practice și dezvoltarea curriculei care combină muzica și mișcarea, contribuind la dezvoltarea armonioasă a elevilor din ciclul primar și creșterea interesului pentru o participare activă și creativă la propria formare.

Obiectivul major al analizei pe baza testelor motrice propuse se referă la evaluarea creșterii performanțelor sportive iar dacă ne referim doar la testarea alergării de viteză pe 25 metri, rezultatele vin să întărească încă o dată eficiența pregătirii sportive folosind muzica. Diferența dintre grupa experiment și cea de control subliniază clar evoluția performanțelor în alergarea de viteză deși abaterea standard și coeficientul de variabilitate își păstrează valorile. Fiind o calitate motrică complexă, capacitatea coordinativă prezintă multe aspecte insuficient discutate. Aceasta este compusă dintr-un ansamblu de calități: orientarea în spațiu, suplețea, mobilitatea, coordonarea și echilibrul. Această calitate motrică reprezintă capacitatea organismului de a executa acte și acțiuni complexe cu precizie, corecte și cu amplitudine în spațiu și timp. Dintre funcțiile disciplinei *Muzică și mișcare*, care acționează în mod deosebit este funcția de întărire a sănătății și de creștere a capacității generale de efort a organismului, funcția de perfecționare a dezvoltării fizice, funcția de perfecționare a capacității motrice, funcția de emulație și cea recreativă.

8. O caracteristică a testelor muzicale, propuse pentru prima dată de autor în corelare cu testele psihomotrice, este aceea că în general nu există diferențe majore între băieți și fete în ceea ce privește corelarea între diferitele particularități ale performanțelor muzicale la această vârstă. Trebuie evidențiate însă diferența de corelație între grupul de fete

și grupul de băieți la testele de interpretare corectă și ambitus, deși corectitudinea reproducerii unei fraze muzicale este dependentă de ambitus atât în cazul băieților cât și la fete. Se observă o sincronizare acceptabilă, medie, între cele patru teste muzicale, ceea ce permite utilizarea în continuare a unui singur test care să permită obținerea informațiilor dorite legate de deprinderile muzicale ale elevilor la această vârstă. În urma acestor teste realizate este evident că familiarizarea cu ritmul prin educație muzicală aducă un plus de sincronizare și autocontrol în întreaga activitate (vorbitură, activități diurne, ...).

9. În cazul rezultatelor obținute la testele psiho-motrice se observă rezultate mai bune înregistrate la grupa experimentală față de grupa martor. Rezultatele pot fi îmbunătățite prin dezvoltarea metodelor didactice de lucru la clasă și prin creșterea perioadei de aplicare a programului la doi ani sau prin creșterea numărului de ore săptămânale. Tehnologia didactică vizează în permanență noutatea. Aceasta implică utilizarea și selecționarea de mijloace de învățământ adecvate, elaborarea unor noi forme de organizare, principii, metode de lucru și nu în ultimul rând transpunerea acestora într-un plan conceptual în ceea ce privește modul de eșalonare și concretizare a instrumentelor operaționale.

10. Corelațiile obținute pentru valorile testelor la începutul și la finalul perioadei de pregătire subliniază în plus rezultatele bune atinse prin utilizarea curriculei propuse prin valoarea coeficientului de corelație la grupa experiment în testele finale dar și prin corelarea datelor obținute la finalul perioadei de testare între diversele teste realizate: memorizarea mișcării, alinierea corporală, structura de ritm și muzicalitatea și dinamismul.

Rezultatul obținut care contribuie la soluționarea problemei științifice impusă prin obiectivul propus constă în fundamentarea din punct de vedere științific și metodologic a procesului și instrumentelor de educare a tinerilor de vârstă școlară mică printr-un curriculum adaptat în cadrul disciplinei *Muzică și mișcare*, fapt ce a confirmat oportunitatea utilizării metodelor și tehnicilor didactice propuse în vederea obținerii unei dezvoltări armonioase.

Importanța teoretică constă în lărgirea spectrului de competențe cognitive la elevi, prin cunoașterea formelor de mișcare îmbinate cu elemente muzicale, toate contribuind la sporirea gradului de inteligență motrică. În același sens, metodologia abordată devine importantă prin completarea conținutului programei pentru disciplina *Muzică și mișcare* și promovarea noilor abordări educaționale.

Valoarea aplicativă a lucrării constă în aplicarea unui model curricular, fundamentat științific, de dezvoltare a inteligenței motrice la copii, umplerea golului evident creat în cunoștințele practice și dezvoltarea curriculei care combină muzica și mișcarea, contribuind

la dezvoltarea armonioasă a elevilor din ciclul primar și creșterea interesului pentru o participare activă și creativă.

Teza de față are ca scop oferirea de informații specialiștilor din domeniu sau tuturor persoanelor interesate cu privire la abordarea de noi perspective în cadrul procesului instructiv-educativ din domeniul muzicii și mișcării corporale la elevii din ciclul primar, în condițiile create de societatea contemporană, contribuind la dezvoltarea armonioasă a acestora și creșterea interesului pentru o participare activă și creativă la propria formare prin perfecționarea procesului instructiv-educativ al elevilor din ciclul primar prin formarea inteligenței motrice prin implementarea mijloacelor specifice de micare, prevăzute în cadrul disciplinei muzică și mișcare în combinație cu suport muzical. Modelul propus urmărește să creeze un continuum, bazat pe ideea că muzica și mișcarea, ce nu pot fi separate. Mișcarea este o modalitate primară de expresie a copilului. Mișcarea, ca reacție la sunet și ritm este înăscută.

Rezultatele științifice prezentate în prezenta lucrare au fost validate de comunitatea științifică internațională fiind prezentate în seminarii de specialitate și publicate în cadrul revistelor de specialitate, simpozioanelor și conferințelor științifice naționale și internaționale.

În urma studiilor realizate rezultă o serie de recomandări și direcții de continuare a cercetărilor:

- analiza rolului pe care disciplina *Muzică și mișcare* are asupra copiilor de vârstă sub 7 ani și a copiilor de 8 și 9 ani;
- adaptarea continuă a conținutului programei *Muzică și mișcare* pentru creșterea eficienței acesteia cu privire la aptitudinile psihomotrice ale grupului țintă;
- prezentarea și popularizarea accentuată a rezultatelor cercetării în vederea implementării pe scară largă a metodelor și tehnicilor propuse.

Integrată într-o educație generală cu profund caracter prospectiv, ora de *Muzică și mișcare* contribuie, prin conținutul său specific, la realizarea idealului educațional și a celui social, de formare a unei personalități care să întruchipeze participantul competent și activ la rezolvarea problemelor societății și la modelarea propriei persoane.

Școala viitorului se va baza pe două postulate. Primul stipulează faptul că „nu toată lumea are aceleași interese și talente” iar al doilea conchide că „nu toți elevii învață la fel, iar nimeni în zilele noastre nu poate învăța totul”. Aceste implicații pedagogice ar trebui să

determine schimbări majore atât în ceea ce privește procesul de predare și educare a tinerilor, cât și în identificarea și valorizarea de către fiecare individ, cu aportul consilierilor pedagogici, a domeniului profesional în care va performa. Conform acestei teorii, fiecare membru al unei echipe de lucru va fi motivat și va reuși să descopere strategii și tehnici de acțiune care să conducă la rezolvarea problemelor prin valorizarea unor soluții reprezentative pentru tipul său dominant de inteligență. Această constatare este foarte importantă în condițiile actuale ale societății post-industriale, în care munca de rutină are o pondere tot mai redusă și ca urmare cedează locul activităților creative proiectate și realizate de colective interdisciplinare.

BIBLIOGRAFIE

1. ABABEI, R., *Învățare motrică*, Bacău: Editura Alma Mater, 2003, 77– 155 pp. ISBN 973-8392-45-4.
2. ALBU, A., ALBU, C., *Psihomotricitatea*, Iași: Editura Spiru Haret, 1999, 135 p. ISBN:973-611-406-6
3. ABALAȘEI B., *Aplicații ale Psihomotricității în fitness*, curs, 2014, 3-17. pp ISBN: 978-973-152-104-6. 3
4. ALBULESCU, I., *Pragmatica predării, Activitatea profesorului între rutină și creativitate*, Pitești: Editura Paralela 45, 2009, ISBN: 9789734705559.
5. ALEXANDRU, G., *Perioada preabecedară*. Craiova: Editura Craiova, 1994, 231 p. ISBN 978-606-613-039-4
6. ALLPORT, G.W., *Structura și dezvoltarea personalității*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981, 11 p. ISBN:973-30-1151-7
7. ALFRED, B., *Psihologia raționamentului*, București, Editura Iri, 2022, 139 p. ISBN: 9289739437917
8. ATHANASIU, A., *Medicină și muzică*, București: Editura Medicală, 1986, 140 p. ISBN:4841PCLUME
9. ATKINSON, R., *Povestea vieții. Interviu*, București: Editura Polirom 2002, 82 p. ISBN: 973-46-0437-6,
10. BĂDICU, G., *Metodologia proiectării didactice în educația fizică și sportivă*, Brașov: Universitatea Transilvania, 2017, ISBN:978-606-19-0603-1, 109 p.
11. BARBU, P.G., *Copilul și motricitatea*, Ed. Nomina, 2012, 9-16 pp. ISBN: 9786065354197
12. BARTA, A., DRAGOMIR, Ș., *Deprinderi motrice la preșcolari*, București: Editura V & I Integral, 1995., 125 p. COD: UNU66288
13. BENCHECI, I. Repere metodologice de desfășurare a lecțiilor de dans popular la treapta de învățământ primar. In: Probleme ale științelor socioumanistice și modernizării învățământului Materialele conferinței științifice anuale a profesorilor și cercetătorilor UPS „Ion Creangă”. Seria 20, Vol.2, 22-23 martie 2018, Chișinău.

- Chişinău, Republica Moldova: UPS „Ion Creangă”, 2018, 148-158 pp. ISBN 978-9975-46-374-4; 978-9975-46-376-8.
14. BOCIOACĂ, L., *Dezvoltarea calităţilor motrice*, Editura Moroşan, 2008, 82p. COD:UNU98756
 15. BOCOŞ, M., CATALANO, H. (coord.), *Pedagogia învăţământului primar şi preşcolar, Volumul 1 – „Cercetări-acţiune”*, Cluj-Napoca: Editura Pres Universitară Clujeană, 2008, 480 p. ISBN: 5948495001117
 16. BOCOŞ, M., CATALANO, H., AVRAM, I., SOMEŞAN, E. (coord.), *Pedagogia învăţământului primar. Instrumente didactice*, Cluj Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2009, 219 p. ISBN:9789736109591
 17. BOCOŞ, M., JUCAN, D., *Fundamentele pedagogiei. Teoria şi metodologia curriculumului*, Piteşti: Editura Paralela 45, 15-110 pp. ISBN 978-973-47-0331-92008
 18. BOCOŞ, M., JUCAN, D., *Teoria şi metodologia instruirii şi Teoria şi metodologia evaluării. Repere şi instrumente didactice pentru formarea profesorilor*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2007, pp. 31-50, ISBN:978734735969
 19. BOCOŞ, M., *Teoria şi practica cercetării pedagogice*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărţii de Ştiinţă, 2003., 164 p. ISBN 973-686-354-9
 20. BODIU, T., CIORBĂ, C., BODIU, G., *Educaţia fizică a copiilor şi şcolarilor (metode şi mijloace)*, Chişinău: Editura Goruda Art, 1999, 362 p. COD: UNU171777
 21. BOMPA, T., *Dezvoltarea (periodizarea) calităţilor biometrice*, Bucureşti: Editura Ex. Ponto, 2001, , 282-284 pp. ISBN: 973-8227-07-0
 22. BOMPA, T.O., *Teoria şi metodologia antrenamentului sportiv*, Bucureşti: Editura C.N.F.P.A, 2001, 278 p. ISBN:973-8227-07-0
 23. BUTNARU, R. *Contribuţia jocului de mişcare la creşterea eficienţei orelor de educaţie fizică. Tradiţii şi valori în formarea profesională a cadrelor didactice în învăţământul preşcolar şi primar: Materialele conf. şt. intern. consacrată aniversării a 55-a de la fondarea Facultăţii de Ştiinţe ale Educaţiei, Psihologie şi Arte, Bălţi*, 2015., 92-96 pp. ISBN 978-9975- 132-45-9
 24. CARP, I., CARP, D. *Metodologia organizării şi desfăşurării lecţiei de educaţie fizică cu elevii claselor primare în baza jocurilor dinamice. În: Materialele Conferinţei ştiinţifice internaţionale studenţeşti „Probleme actuale ale teoriei şi practicii culturii fizice”*. Ediţia a XVI-a. Chişinău: USEFS, 2012. 10-15 pp. ISBN 978-9975-4336-1-7.

25. CĂRĂBAS, I., *Aspects Regarding the Role and the Importance of Physical Preparation in the Modern Football Game*, Timișoara: Physical Education Rehabilitation Journal, 2013, 61-65 pp. ISBN:2119-6040, ISSN:2065-0574
26. CÂRSTEA, G., *Programarea și planificarea în Educația fizică școlară*, București: Editura Universul, 1993, p.64, : Editura AN-DA, 2000, 198 p. ISBN: 973-99256
27. CÂRSTEA, G., *Teoria și metodică educației fizice și sportului*, București: Editura An-Da, 2000., 198 p. ISBN: 973-99256-6-9
28. CARDAȘ, F.D., *Psychological Effects of Dance and Movement at Adulthood – Preliminary Research*, Journal of Experiential Psychotherapy, vol. 18, no3 (71) September 2015, VOL. XV ISSUE:2/2022, 10.4316/SAM, 20220222, 33-38 pp.
29. CARUSO, D.R., SALOVEY, P., *Inteligența emoțională*, București: Editura Business Tech International, 2012, 185-211 pp. ISBN:9789738495678
30. CAUC, I., MANU, B., PÂRLEA, D., GORAN, L., *Metodologia cercetării științifice*, Universitatea Spiru Haret -Facultatea de Sociologie și Psihologie Fundația Romania Mare, 2003, 31-32pp; 50–60 pp ISBN: 973-582-824-3
31. CÂRSTEA GH., *Teoria și Metodică Educației Fizice și Sportului*, 1993 Editura Universul București, 142 p. ISBN 973-9027-06-7
32. CERGHIT, I. *Metode de învățământ*. Iași: Polirom, 2006, 98-114 pp. ISBN: 973-46-0175-X
33. CHIȘ, V., *Activitatea profesorului între curriculum și evaluare*, Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2001, 23-26 pp. ISBN: 973-8095-89-1
34. CHIȘ, V., *Pedagogia contemporană – Pedagogia pentru competențe*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2005, 13-20 pp. ISBN:973-686-695-5
35. CIOABĂ, C., *Didactica educației fizice*, Universitatea Pedagogică de Stat "Ion Creangă".- Ch.: "Valinex" SRL, 2016, 72 p. ISBN 978 – 9975-67-142-8
36. COBÂRZAN, H., PRODEA, C., *Didactica Educației Fizice și Psihomotorii (primar și preșcolar)*, Cluj Napoca, 1999, 7-18 pp. COD CURS: PLR4429
37. CONDOR, M., GAMAN, N., TEODORESCU, A.A., *Elemente de psihopedagogie și psihosociologie*, Editura: Pro Universitaria, 2017, 28-54 pp. ISBN: 978-606-26-0718-0
38. COSMOVICI, A., IACOB, L., *Psihologie Școlară*, Iași: Editura Polirom, 1999, 75 p.
39. CRĂCIUN, M., *Psihologia sportului*, Cluj-Napoca: Editura Risoprint, 2008, 12-34 pp. ISBN:- 978-973-751-670-1
40. CREȚU, E., *Psihopedagogie școlară pentru învățământul primar*, Editura Aramis, 1999, 192 p. ISBN: 973-9285-77-5

41. CREȚU, T. Psihologia vârstelor. București: Polirom, 2012. ISBN EPUB: 978- 973-46-2678-6, 36-39 pp. ISBN PDF: 978-973-46-2679-3
42. CRISTEA, S. Fundamentele pedagogiei. Iași: Editura Polirom, 2010, 17 p. ISBN 978-973- 46-1562-9
43. CUCOȘ, C. (coord.), *Psihopedagogie pentru examenele de definitivare și grade didactice*, Iași: Editura Polirom, 2009., 47-56 pp. ISBN- 978-973-46-1403-5
44. CURY, A., *Minți sclipitoare, Minți antrenate*, București: Editura For You, 2011, 160 p. ISBN:9786066393034
45. DAMIAN, M., *Expresie corporală și comunicare motrică, dans, euritmie și spectacol sportiv (Caiet de studiu individual)*, Constanța: Facultatea de Educație Fizică și Sport din Constanța, 2010, 28-40 pp. ISBN: 978-973-614-776-0
46. DAVIDSON, R., J., BEGLEY, S., *Creierul și inteligența emoțională*, Editura Litera, 2021, 22-57 pp. ISBN: 978-606-33-6771-7
47. DELION, P., *Metodica educației muzicale*. Iași: Editura Hyperion, 1993, ISBN:5-368-01516-X.
48. DEX, *Dicționarul explicativ al limbii române, ediția a II-a*, București: Editura Univers Enciclopedic, 1998, 1194 pp. ISBN:973-9243-29-0
49. DOBRESCU, T., *Expresie corporală, dans și euritmie – Curs de specialitate*, Iași: Editura Pim, 2006, 184 p. ISBN 978-606-520-019-7
50. DOLGOȘEV, M., MARINESCU, E., *Metodica educației muzicale în grădinița de copii*, București: Editura Didactică și Pedagogică 2004, 76-105 pp. ISBN:38118231/PTIMME
51. DRAGNEA A., s.a., *Educație fizică și sport. Teoria și didactica*, București: FEST, 2006pp. 231-236 pp. ISBN:(10)-973-87886-0-9
52. DRAGOMIR, P., *Educație psihomotorie și didactica educației psihomotorii*, 2-13 pp. ISBN 978-973-0-05175-9
53. DRAGOMIR, P., SCARLAT, E., *Repere noi, mutații necesare*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2004, 15 p. ISBN: 103962
54. DRAGOMIR, Ș., BARTA, A., *Educație fizic*, Manual pentru clasa a IX-a, Școli normale. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996, ISBN:973-30-4153-X p.
55. DRAGOMIRESCU, G., KUN, S., BOJIN, E., *Metodica predării educației fizice*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1971, 7 p. ISBN: 39IPOLTME
56. DOBRESCU, T., RAȚĂ, G., SILVIU, S., *Social and Behavioral Sciences*, , VOLUM 46, 2012, 24-43 pp. LICENCE:CC BY-NC-ND 3.0

57. ENĂCHESCU, C., *Fenomenologia trupului*, București: Editura Paideia, 2005, 15-20 pp. ISBN:9789735963668
58. EPURAN M., *Motricitate și psihism în activitățile corporale prolegomene la o metateorie a activităților corporale*, București: ANEFS, 1994, Ed. a 2-a, rev. - București : Fest, 20112 vol. ISBN 978-973-87886-7-1 Vol. 1. - 2011. -, 10-67 pp. ISBN 978-973-87886-8-8 796.012
59. EPURAN, M., *Motricitate și psihism în activitățile corporale, vol. I*. București: Editura Fest, 2011, 25-36 pp. ISBN: 078-973-87886-8-8
60. EPURAN, M., STĂNESCU, M., *Învățarea motrică, aplicații în activități corporale*. Editura Discobolul, 2010, 27-32 pp. ISBN: 978-606-8294-01-8
61. FARCAȘ-VLĂGEA, C., *Dezvoltarea calităților motrice la elevii din învățământul primar*, Rovimed Publishers, 2018., 11-13 p. ISBN-9786065837652
62. FLOREA, A., *Educație muzicală – teorie și solfegii aplicative*, Timișoara: Editura Universității de Vest, 2006, 77-80 pp. ISBN: 978-973-0-05179-7
63. FLOREA, A. *Metodica educației muzicale în grădiniță și în învățământul primar*, Timișoara: Editura Eurostampa, 2006, 59-65 pp. ISBN: COD.160214/VIT1/OKT
64. FLOREA, A., *Solfegii*, Timișoara: Editura Eurobit, 1999., 37 p. ISBN:973-9441-40-8
65. FLOYD, K. *Comunicarea interpersonală*, Iași: Editura Polirom, 2013, 59-64 pp. ISBN 978-973-46-3341-8
66. GALBEN-PANCIUC, Z. Impactul calitativ al manualului școlar asupra procesului de învățare din perspectiva formării de competențe. În: Revistă de științe socioumane, 3(31), 2015. 55-66 pp. ISSN 1857-0119 / ISSN 2587-330X.
67. GARDNER, H., *Inteligențe multiple. Noi orizonturi*, București: Editura Sigma, 2006, 576 pp. ISBN: 978-606-44-1162-4
68. GHEORGHE, D., *Teoria antrenamentului sportiv*, București: Editura Fundației România de Măine, 2005, 132 p. ISBN: 973-725-228-4
69. GIULEANU, V., *Teoria muzicii, curs însoțit de solfegii aplicative*, București: Editura Fundației România de mâine, 1998., 34,51-52 pp. COD.UNU 158202
70. GIULEANU, V., IUSCEANU, V., *Tratat de teoria muzicii*, București: Editura muzicală a Uniunii Compozitorilor din R.P.R., 1963, 8-23 pp. COD,UNU 220627
71. GIULVEZAN, O., *Teoria muzicii, vol. I (Sistemul sonor modal)*, Timișoara: Universitatea de Vest, 1998, CURS PRACTIC pp 53-58
72. GLAVA, A., GLAVA, C., *Introducere în pedagogia preșcolară*, Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2002, ISBN:973-35-1471-3

73. GLAVA, A., POCOL, M., TĂTARU, L. (coord.), *Educația timpurie. Ghid metodic pentru aplicarea curriculumului preșcolar*, Pitești: Editura Paralela 45, Pitești, 2009, ISBN:978-973-47-0685-3
74. GLAVA, C., *Formarea competențelor didactice prin intermediul e-learning*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2009.,ISBN: 978-973-133-600-8
75. GOLU, P., ZLATE, M., VERZA, E., *Psihologia copilului*, București: Editura Didactică și Pedagogică R.A., 1993., 111 p. COD,UNU 68827
76. GROSU, E., *Suport de Curs. Psihomotricitate, Anul I. Semestrul I, (2009)*. [Online]. ClujNapoca: Editura Universitatea Babeș-Bolyai. [Accesat, martie 2017], Disponibil: <https://www.scribd.com/doc/48264954/Psihomotricitatea>.
77. HENNING, K., *Despre copiii anxioși, triști și neliniștiți*, București: Editura Univers Enciclopedic junior, Ediția a II-a, 201, COD.UNU 82760.
78. HUMPHRIES, A.C., BIDNER, S., EDWARDS, C., *Integrated Learning with Physical Education and Music*, Journal of Educational Strategies, Issues and Ideas, v84 n.5 174-179 pp., ISSN: ISSN-0009-8655, 2011.
79. HORGHIDAN, V., *Problematica psihomotricității*, București: Editura Globus, 2000, 81 p. ISBN: 973-19-0106-0
80. IONESCU, M., BOCOȘ, M. (coord.), *Tratat de didactică modernă*, Pitești: Editura Paralela 45, 2009, 197-198 pp. ISBN 978-973-47-0556-6 1
81. IONESCU, M., *Instrucție și educație, ediția a III-a revăzută și adăugită*, Arad: Vasile Goldiș University Press, 2007, 22 p. ISBN 978-973-664-200-5
82. IONESCU-MOTORA, A., *f pentru preșcolari*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1980.NR. ARTICOL:183578670
83. IONESCU-MOTORA, A., *Îndrumător pentru predarea muzicii la clasele I-IV*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1978, 51-72 pp. ISBN: 6128819978IPCRAIN
84. IONESCU MOTORA, A., TUDORIE E., SCORNEA A., *Metodica predării muzicii în școala generală de opt ani*, Editura Didactică și Pedagogică, 1965, 23-139 pp. ISBN:6219IPCRAIME
85. IUCU, B.R., *Managementul clasei de elevi*, București: Editura Polirom, 2006, 7-10 pp. ISBN:973-46-0235-7
86. IUCU, R.B., *Instruirea școlară. Perspective teoretice și aplicative, ediția a II adăugită*,. Iași: Editura Polirom, 2008, 9-23 pp. ISBN:978-973-46-1151-1.

87. IUCU, R.B., *Managementul și gestiunea clasei de elevi*, Iași: Editura Polirom, 2000, 11-15 pp. ISBN: 973-683-400-X,
88. IUSCEANU, V., *Solfegii. vol. I*, București: Casa de editură GRAFOART, 2013, 92 p. ISBN: 9786068486628.
89. JUNG, C., *Tipuri psihologice*, 1921, 23-68 pp., ISBN: 973-28-0662-1.
90. LEPĂDATU, I., *Psihologia vârstelor de la tinerețe până la bătrânețe*, Sibiu: Editura Psihomedica, 2008, 191-131 pp., ISBN: 978-973-1753-54-6.
91. LOZINCĂ, I., MARCU, V., *Psihologia și activitățile motrice*, Oradea: Editura Universității din Oradea, 2005, 125-136 pp.
92. LUPU, J., STĂNECI, M., *Jocuri muzicale pentru copii mari și mici*, București: Editura Sigma Primex, 1999, 12-38 pp. ISBN: 978-606-33-3834.
93. LUPU-BANGĂ, J. COJOCARU, N. GHEORGHE, A. CHELBAN, M., CONSTANTINESCU O., ANDRON, E., ION, M., SABOU, I.E., ANTON, V., TĂTARU, T., GHICIUȘCĂ, R., *Metodica predării educației fizice în ciclul primar*, Craiova: Editura “Gheorghe Alexandru”, 2008. 138-141 pp.
94. LUPULEAC, V., DEMCENCO, P., GONCEARUC S., PRODAN, A. Studiu sociologic privind rolul educației fizice în corectarea disgrafiei la elevii claselor primare. *Știința Culturii fizice*, 16/4, 2013, 56-60 pp. ISSN 1857-4114.
95. MAREȘ, G., *Psihologia activităților motrice, curs pentru studenții anului I*, Bacău: Universitatea „Vasile Alecsandri”, 9 p.
96. MATEI, N.C., *Educarea capacităților creatoare în procesul de învățământ, Clasele I-IV*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1982, 169p., COD: 223496031.
97. MĂRGINEANU, G., MASCA, D., PRODEA, C., VAIDHAZAN, R.C., (Departement für deutschsprachige Lehrerausbildung an der Babes-Bolyai Universität Klausenburg). *Das Wecken des Interesses zur selbstständigen Ausübung von Sport in der Freizeit im Falle der Lyzealschüler*, Cluj-Napoca: Babes-Bolyai Universität Klausenburg, 2013.
98. MEN-SNEE. *Sistemul Național Școlar de Evaluare la disciplina Educație fizică și sport*. București, 1999.
99. M.E.N., *Psihologia generală și a copilului*, Manual pentru clasele IX-X, licee pedagogice. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1980, 161-168 pp. COD: 185052916.
100. MIHALACHE, A., *Educația fizică și sportului la școlile din Europa*, 2013, 7 p. ISBN 978-92-9201-445-2

101. MINISTERUL EDUCAȚIEI, CERCETĂRII ȘI TINERETULUI, Universitatea din Pitești, Facultatea de Educație Fizică și Sport, IOSUD, BALINT, Nela, Tatiana. *Teză de doctorat, „Proiectarea activităților de predare-învățare-evaluare a capacității motrice la vârsta preșcolară”*, conducător științific: prof. univ. dr. Colibaba-Evuleț Dumitru, Pitești, 2008, 22-53 pp.
102. M.d.C.-CNC., *Ghid metodologic de aplicare a programei de educație fizică și sport, învățământ primar*, București: Editura Aramis, 2001, 112 p., COD:26112.
103. M.E.N., *Programa activităților instructiv-educative în grădinițele de copii*. București, Editura Didactică și Pedagogică, 1976, 185p., COD:UNU160738.
104. . MITRA, G., MOGOȘ, A. Dezvoltarea calităților motrice. În: activitatea de educație fizică și sport școlar, București: Sport-Turism, 1977, 228 p. ISBN: 796.012.
105. MITRA G., MOGOȘ, A., *Metodica predării educației fizice*, București: Editura Stadion, 1972, 336 p., COD:UNU 27231.
106. MITRA, G., MOGOȘ, A., *Metodica educației fizice școlare, ed. a III-a revăzută și adăugită*, Editura Sport Turism, 1980, 502 pp. COD UNU-50251
107. MINISTERUL MUNCII, PROTECȚIEI SOCIALE ȘI FAMILIEI, *Psihologia relației copil – profesionist în domeniul social*, Chișinău 2015, ISBN 97
108. MOCANU V., TARNOVSCHI A., DOLINSCHI C., *Psihologia vârstelor*, Chișinău, 2020, CEP USM, 22-24 pp. ISBN 978-9975-152-35-8
109. MÜLER-GREGORIE, V. Florea, *Manual de polifonie*, București: Editura Compozitorul, 2007, ISBN 978-973-0-05179-7.
110. MUNTEANU A., *Psihologia copilului și a adolescentului*, Timișoara: Editura Augusta, 2003, 4-6 pp. ISBN 973-9353-21-5
111. MOROȘAN, R., MOROȘAN, I. Dinamica anuală a forței mâinii predominante la elevii de 7-10 ani în dependență de tipul morfologic (somatic). În: Știința culturii fizice, nr. 10/2, Chișinău, 2012, 58-63 pp. ISSN 1857-4114.
112. MOGONEA R.F., Editura Universitaria Craiova, 2010, 11- 16 pp., 42-44 pp., ISBN: 978-606-510-864-6.
113. NICOLA, I. *Psihopedagogia școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1994. 330-345 pp. ISBN: 973-30-3125-9.
114. NICOLA, I. *Tratat de pedagogie școlară*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1996, 487 p., ISBN: 973-30-4683-3.
115. NIEDERMAIER, A. *Educație muzicală modernă*. Sibiu: Editura Hora, 1999, 142 p. ISBN 973-99187-0-0.

116. OFICIUL PENTRU PUBLICAȚII AL UNIUNII Europene, COM (2007) 391 final, 11.7.2007, Document:52007DC0391.
117. OPREA, L., PÂSLARU, N.A., CALISTRU, M.G., *Educație fizică și sport*, București: Editura Didactică și Pedagogică RA, 2017, 117 p. ISBN:9786063114199.
118. OPREA, L., *Enciclopedia jocurilor de mișcare*, Editura: National 20015, 4-43 pp. ISBN: 978-973-659-310-9
119. OSHO, *Creativitatea*, București: Editura Litera, 2014, 208p. ISBN: · 978-606-741-230-7.
120. PÂNIȘOARĂ, G., *Psihologia copilului modern*, Editura Polirom, 2011, 162-179 pp. ISBN: 978-973-46-8782-4
121. PARASCHIV, F., *Teza de doctorat - Psihomotricitate și inteligență motrică în adolescență. strategii educaționale de formare și dezvoltare*, București, 2012.
122. PARHON, C.I., ASLAN, A., VRĂBIESCU, A., *Bazele materiale ale afectivității. Acțiunea muzicii asupra circulației și respirației la om. Lucrările sesiunii generale științifice*, București: Editura Academiei R.P.R., 2-12 iunie 1950, ISBN 973-9399-33-9.
123. PĂUN, E., POTOLEA, D., *Pedagogie. Fundamentări teoretice și demersuri aplicative*, Iași: Editura Polirom, 2002, 166 p. ISBN:: 973-681-106-9.
124. POP, I. N., *Studiu privind optimizarea tehnicilor de aruncare cu mare amplitudine prin ameliorarea forței explozive la nivelul membrelor inferioare*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2010, 12-54 pp., ISBN:918-973-133-892.
125. PREDA, V., DUMITRANA, M., *Programa activităților instructiv-educative în grădinița de copii*, Editura V & Integral, 2005. 91-94 pp. COD: UNU148392
126. PREDA, V., PLETEA, M., GRAMA, F., COCOȘ, A., OPREA, D., CĂLIN, M., *Ghid pentru proiecte tematice. Abordarea în manieră integrată a activităților din grădiniță*, București: Editura Humanitas Educațional, 2005, 90-95 pp.
127. PRODEA, C., COBÂRZAN, H., *Educație Fizică-Bazele Metodicii, suport de curs*, ClujNapoca: Editura Casa Cărții de Științe, Ediția a II a 2004.
128. PRODEA, C., *Ghidul de Practică Pedagogică pentru învățământul obligatoriu*, Cluj Napoca: Editura Casa Cărții De Știință, 2011.
129. PRODEA, C., *Practica pedagogică observativă – pentru nivel licență*, Cluj-Napoca: Editura Casa Cărții de Știință, 2009.
130. PRODEA, C., AIDAHAZAN, R.C. (Departement für deutschsprachige Lehrerbildung an der Babes-Bolyai Universität Klausenburg). *Jahresplanung für*

- die didaktischen Tätigkeiten im Fach Sport. Verbesserungsvorschläge für Grundschule und Gymnasium*, Cluj-Napoca: Babes-Bolyai Universität Klausenburg, 2013.
131. *Programa școlară pentru MUZICĂ ȘI MIȘCARE. Clasa pregătitoare, clasa I și clasa a II-a*. Aprobată prin ordin al ministrului Nr. 3418/19.03.2013.
 132. *Programele școlare pentru clasele I-IV pentru Educație muzicală*, aprobate prin ordin al Ministrului: Nr. 4686/05.08.2003, Nr. 5198/01.11.2004 și Nr. 3919/20.04.2005.
 133. RĂDUȚ-TACIU, R., BOCOȘ, M., CHIȘ, O. (coord.) *Tratat de management educațional pentru învățământul primar și preșcolar*. Pitești: Editura Paralela 45, 2015. 329 p. ISBN 978-973-47-1526-8.
 134. RAȚĂ, G. *Didactica educației fizice și sportului*. Iași: PIM, 2008. 30-89 pp., ISBN 973-606- 520-032-8
 135. RAȚĂ, G., RAȚĂ, C., *Aptitudinile motrice de bază*, Bacău: Editura Plumb, 1999, 142 p., ISBN 973-9362.
 136. RAȚĂ, G., RAȚĂ, G. *Educația fizică și metodică predării ei*. Iași: PIM, 2008. 87 p. ISBN 978-606-527-297-2.
 137. RIBBENS, G., THOMPSON, R., *Limbajul trupului*, București: Editura Litera, 2016, 126 p. ISBN: 978-606-330-759-1.
 138. RÎPĂ, C., NEDELCUȚ, N., *Solfegiu pentru toți, vol. I-II*. Oradea: Editura Institutului Biblic „Emanuel”, 1998, 36-87 pp., ISBN: 973-98064-6-5.
 139. RUSU, I.C., PAȘCAN, I., GROSU, E.F., CUCU, B. *Gimnastică*. Cluj-Napoca: Ed. G.M.I., 1998. 336 p. ISBN 973-98721-0-7.
 140. SĂVESCU, I., *Proiectarea demersului didactic la Educație Fizică pentru clasele învățământului primar*, Editura Aius Print, 2008. 15-24 pp., ISBN 978-973-1780-82-5. 796.01.
 141. SCARLAT, E., SCARLAT, B.M., *Îndrumar de educație fizică școlară*, București: Editura Didactică și Pedagogică RA, 2006. 10-11 pp., ISBN 978-606-057-061-5. 1.
 142. SCORNEA, A., DRĂGAN, M., SIEGLOCH, M., ., *Educație muzicală–clasele a III-a și a IV-a*, București: Editura Sigma Primex, 1998, 10-40 pp. ISBN: 973-649-176-5.
 143. STEINER, R. *EURITMY. Introduction*, Cluj-Napoca: Triade Publishing House, 2008, pp 33-38. *The education of the child in the Light of Anthroposophy*. New York: Anthroposophic Press Inc., 1927, 125-134 pp., ISBN-10. 0880101334.
 144. STEINER, R., *Euritmia drept cânt vizibil*, Editura Univers Enciclopedic Gold, 2022. 180 p., ISBN 978-606-704-990-9.

145. SERFEZI, I., *Metodica predării muzicii*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1973, 165 p., Manual pentru liceele pedagogice.
146. SHAPIRO, L.E., *Inteligența emoțională a copiilor*, București: Editura Polirom, 2016, 343 p. ISBN: 978-973-46-6119-0;
147. *SISTEMUL NAȚIONAL ȘCOLAR DE EVALUARE LA DISCIPLINA EDUCAȚIE FIZICĂ ȘI SPORTIVĂ* Ministerul Educației Naționale p. 8., COD:70738, 1999,
148. SIEGLOCH, M., OLTEAN A. *Euritmia*, Ovidius University Press Constanța, 2015, 27-45 pp., ISBN: 978-973-614-776-0
149. ȘPAC, S. Abordarea modelului educațional al pedagogiei interactive în curriculumul dezvoltat în învățământul primar. In: Curriculumul școlar: provocări și oportunități de dezvoltare. 7-8 decembrie 2018, Chișinău. Chisinau, Republica Moldova: Institutul de Științe ale Educației, 2018, 202-206 pp. ISBN 978-9975-48.
150. SION, G., *Dezvoltarea Limbajului*, 2003, Editura Gama, , București 4-14 pp. ISBN:9786068248400,
151. SPOSOBIN, V.I., Vacariuc M. *Teoria elementară a muzicii*, USV Chișinău: Note de curs, 25-85 pp., ISMN:979-0-3480-0255-2, ISBN:978-9975-115-94-0.
152. STAN, N.C., *Autoevaluarea și evaluarea didactică*. Cluj-Napoca: Editura Presa Universitară Clujeană, 2003, 247 p., ISBN:973-8095-92-1.
153. STANCU, D.D., *Bună dimineața, grădiniță! – jocuri muzicale, canoane, cântece*, București: Societatea literară „Relief românesc”, 1986, 190 p.
154. STANCU, D.D., *Curs practic de solfegii*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 1965, COD : 125771,
155. STĂNESCU, M., CIOLCĂ, C., URZEALĂ, C., *Jocul de mișcare – metodă și mijloc de instruire în educație fizică și sport*, București: Editura Cartea Universitară, 2004, 180 p. ISBN 978-9975-68-407-1
156. STĂNESCU, M. BORTA A. TEODORESCU S. ȘERBĂNOIU S., *Educația fizică pentru preșcolari și școlari mici – o abordare psihomotrică*, București: Editura Fest, 2006, 46 p. ISBN(10)-97387886-0-9, ISBN:(13)978-973-87886.
157. SHEENA, M.G., *The Effects of Purposeful Physical Activity on Student Concentration in a Montessori Children's House*, St. Catherine University, Submitted on May 28, 2016, Shofia, 18-20 pp. Education 5-2016.
158. STĂNESCU, M. *Metodica educației fizice. Note curs*. București: ANEFS, 2002. 72 p. ISBN 978-606-8294-37-7.

159. STRATAN, V. Valori și principii ale evaluării competențelor elevilor în învățământul primar. In: Univers Pedagogic. 2019, nr. 4(64), 54-61 pp. ISSN 1811-5470.
160. SZŐKE-MILINTE ENIKŐ, *Didactic teaching strategies for successful learning*, volume 3, number 2, 2013, PEDACTA, 49-52 p., ISSN: 2248-3527.
161. ȘCHIOPU, U., VERZA, E., *Psihologia vârstelor, Ciclurile vietii*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1997, 102-115 pp., ISBN:073-303908-X.
162. ȘICLOVAN I., *Teoria Educației Fizice și Sportului*, Editura Stadion 1972, , 541 p. COD-UNU 120223
163. ȘCHIOPU, U., *Probleme psihologice ale jocurilor și distracțiilor*, București, Editura Didactică și Pedagogică, 1970, 57-67 pp.
164. TODEA S.F., *Jocuri de mișcare*, București: Editura Fundației România de Măine, 2002, 216 p. ISBN:973-582-602-X,
165. TEODORU, M. (coord.), *Exerciții fizice analitice pentru dezvoltarea principalelor grupe musculare ale corpului uman*, București: Editura Didactică și Pedagogică, 2012, 3-10 pp. ISBN:978-973-30-3320-2.
166. TODUȚĂ, S., *Formele muzicale ale barocului în operele lui J.S. Bach*, București: Editura Compozitorul, 1969, 16-31 pp.
167. ȚURCAN-BALȚAT, L. Rolul educației intelectuale și a educației fizice în dezvoltarea personalității școlarului mic. In: Educația incluzivă: dimensiuni, provocări, soluții. Ediția 4, 19 octombrie 2018, Bălți. Bălți: Tipografia din Bălți, 2018. 193-196 pp. ISBN 978-9975- 3276-1-9.
168. TUDOR, S.L., *Formal – Non-formal – Informal in Education*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2013, 821-826 pp. ISSN:1877-0428.
169. TUDOR, V., *Capacitățile condiționale coordinative și intermediare - componente ale capacității motrice*, București: Editura RAI, 2021, 11-64 pp., ISBN: 973-570-132-4
170. TURCU, F., *Curs de psihologie școlară*, București, 2004, 19-23 p., ISBNica 973-594-538-X
171. TURCU, I., *Metodologia cercetării în educație fizică și sport*, Brașov: Editura Universității Transilvania Brașov, 2007, 24-39 pp. ISBN 978-973-635-895-1
172. UNGUREANU, D. Educație și curriculum. Timișoara: Eurostampa, 1999, 258 p.
173. URICHIANU, B. Fortificarea stării de sănătate a elevilor din ciclul primar prin componentele intelectuale și motrice: teză de doctor în științe pedagogice. Chișinău, 2020, 170 p.

174. VASILE, V., *Metodica educației muzicale*, București: Editura muzicală, 2004, 9-67 pp., ISBN: 9734203754.
175. VERZA, E., VERZA, F. *Psihologia vârstelor*. București: Pro Humanitas, 2000. 98 p. ISBN 973-99734-4-2.
176. VOINEA, A., *Psihomotricitatea*, București: Editura ASE, 2015, ISBN: 978-606-34-0047-6
177. VLAGEA FARKAS C., *Dezvoltarea calităților motrice la elevii din învățământul primar* 83-110 pp., ISBN 978-606-583-765-2, Editura Rovimed,
178. ZAPETAL M., *Mica enciclopedie a jocurilor*, București, Editura Sport-Turism, 1980, 31 p.
179. ZLATE M., *Fundamentele psihologiei*, Editura: Polirom, 2009, 267-278 pp. ISBN:9789734615209
180. WÜNSCH, W., *Educația pentru muzică*, Cluj-Napoca: Editura Triade, 1999, COD.177976459.

În limba franceză

181. AMÉGAN, S., *Pour une pédagogie active et créative*, 2e éd. Québec: Presses de l'Université du Québec. [online]. 1993 [citat ianuarie 2016]. Disponibil: <https://books.google.ro/>.
182. ARISTOTEL, (1848), *Politique d'Aristote*, Aristote (384-322 av. J.-C.), 2e ed., Paris: Dumont. Traducere în limba franceză de SAINT-HILAIRE, J.B. [online]. [citat iunie 2015]. Disponibil: <https://books.google.ro/>.
183. BINET A., *The Psychology of Reasoning*, Editura Lightning Source Inc, p 26-37 pp. ISBN 9781359236951
184. BOAL, A., *Jeux pour acteurs et non-acteurs: pratique du theatre de l'opprime*, Paris: Editions La Decouverte, 2004, 312 p., COD:9782707142177.
185. BOURRASSA, B., SERRE, F., ROSS, D., *Apprendre de son experience*, Quebec: Presses de l'Universite du Quebec, 2003, 192 p., ISBN: 978-2-7605-1024-1.
186. CLAPAREDE, *Psychologie de l'enfant et pedagogie experimentale*, ediție revăzută, 1946, 192 p. ISBN:234313581
187. DECROLY, O., & MONCHAMP, E., *Initiation à l'activité intellectuelle et motrice par les jeux éducatifs: Contribution à la pédagogie des jeunes enfants et des irréguliers*, 2e ed., Paris: Delachaux & Niestlé, (1922). [online]. [citat august 2018]. Disponibil: www.archive.org.

188. DIEDERICHS G., *Enfants Refugies du Monde, Le jeu et la regle ou la regle du jeu*. publication trimestrielle no 35, France, 2002Editura DPH București, 2017, 100 p. ISBN: 978-606-683-513-8
189. FRAISSE, P., *Psychologie du rythme*, Paris: Presses Universitaires de France, 1974, 248 p., ISBN:13:978-2130333906.
190. *Manuel d'Education Physique a l'ecole – jeux*. Lausanne, Suisse, 1997, 228 p., ISBN:13:978-2130333906.
191. MEAD, T.P., ROARK, S., LARIVE, L.J., PERCLE, K.C., AUENSON, R.N., *The Facilitative Effect of Acute Rhythmic Exercise on Reading Comprehension of Junior High Students*, ERIH, 2013, 52-71 pp.
192. Office fédéral de la Santé – Vaud (OFSP), *J'y vais: Promotion de la santé et prévention des dependances dans les associations de jeunesse du canton de Vaud*. Suisse, 1995.
193. RENTSCH, B.; HOTZ, A., *Jeunesse & Sport, Manuel cle*, Office federal du sport de Macolin, 2000.
194. SCHAEFFER, P. *Traite des objects musicaux*, Seuil: Editions du Paris, 1966 p. ISBN-13 : 978-2252020111. ISBN-10 : 2252020113 310
195. SCHWEIZER, K., ZAHNER, L., *L'enfant et le sport*, tire de la Revue MACOLIN, Macolin, 1992, K., ZAHNER, L., ISBN:978-88-87729-54-2,
196. TELAMA, R., XIAOLIN, Y., ESKO, L., KANKAANPÄ, A., HIRVENSALO, M., TAMMELIN, T., JORMA, S.A.V., RAITAKARI, O.T., *Tracking of physical activity from early childhood through youth into adulthood*, DOI: 10.1249/MSS.0000000000000181, PMID: 24121247, Medicine & Science in Sports & Exercise: May 2014 - Volume 46 - Issue 5 - 955-962 pp.
197. TOURETTE, C., GUIDETTI, M., *Introduction à la psychologie du développement*, Ed. Armand Colin, 2003. 115 p. ISBN:13:978-2200346133.
198. VAISSIÈRE, J., *Phonetic Explanations for Cross-Linguistic Prosodic Similarities*, Phonetica, 1995.

În limba rusă

199. КЕХЕМАН, А.В., ХУХЛАЕВА, Д.В., *Теория и методика на физическото възпитание в детските градини*, 1974.
200. VYGOTSKY L., *Educational Psychology*, 1997, Editura CRC Press, 211-223 pp. ISBN1878205153

201. ТЕПЛОВ Б.М., Психология. Учебник для средней школы, Учпедгиз, ISBN нет данных, Добавить в избранное

În limba engleză

202. ALTANIS, G., BOLOUDAKIS, M., RETALIS, S., NIKOU, N., *Children with motor impairments play a Kinect learning game: first findings from a pilot case in a authentic classroom environment*, In *Interaction Design and Architecture(s)*, [online]. Journal, IxD&A, N. 19, 2003. 91-104 pp. [citat aprilie 2017], ISBN:1826-9745(PRINT), ISBN:2283-2998(online).
203. BINET, A., *A method of measuring the development of the intelligence of young children*, Ed. Carte Generale, 2018. 36-42 pp., ISBN: 13978-1331908111.
204. BYUN WOANWOO, BLAIR N. STEVEN, PATE R. RUSELL, *Objectively measured sedentary behavior in preschool children: comparison between Montessori and traditional preschools*, 2013, International Journal of Behavioral Nutrition and Physical Activity. 2-7 pp.
205. BOBBIE JO POGUE, *Using music and movement to enhance cognitive development*, master's theses & Capstone projects, 8-2018, 1-9 pp.
206. CLAUS DIETER KAUL, *Montessori concrete- Manual for a holistic way of learning within elementary education*, Volumul 1 Practical Life Exercises and Sensory Training Editura Bringg Verlag, 2021, 100 p.
207. DALCROZE, E.J., *Le Rythme*, 2017, ISBN 97839566000906
208. DOWNEY, S., HAYES, N., O'NEILL, B., *Play and Technology for children aged 4-12*, [Online]. Dublin: Office of the Minister for Children, 2007 [citat mai 2016]. Disponibil: <http://www.dit.ie/cser/media/ditcser/images/Play-andTechnology.pdf>.
209. HOWARD GARDNER, *Inteligențe multiple - Noi orizonturi*, București 2006, Editura Sigma, 279-294 pp. ISBN:(10)973-649-320-2
210. HOWARD GARDNER, *Inteligențele multiple - Noi perspective*, 2022, Editura: Curtea Veche București, ISBN: 978-606-44-1162-4, 576 pp.
211. GARRIDO, J.E., PENICHET, V.M.R., LOZANO, M., D., SANCHEZ, L.A. *Mobility and memory training through movement interaction*, [Online]. Wrocław. Polska: In Proceedings of the Federated Conference on Computer Science and Information Systems, 2012 [citat august 2018]. Disponibil: <https://fedcsis.org/proceedings/2012/pliks/282.pdf>.

212. GESERICK, G., MAUFF, G., SIEMENS, I., WALTZ, H., MAYER, A., BENDER, K., ROSE, M., GOLDMANN, S., BRENDEN, M., SCHRÖDER, H., *Human BF*F-subtypes: segregation analysis with inclusion of MHC haplotypes*, Human Genetics, 1989, DOI:10.1007/BF00285166, PMID:2793168.
213. GUIRLET-VIBERT, M., *Evaluation de la qualite de vie chez 17 enfants porteurs de trisomie 21 ages de 6 a 12 ans: utilisation du questionnaire AUQUEI et comparaison avec une cohorte d'enfants transplantés hépatiques*, [online]. Lyon: These, Université Claude Bernard, 2016 [citat noiembrie 2018]. Disponibil http://bibnum.univlyon1.fr/nuxeo/nxbigfile/default/885a5c0e-a19d-4043-9cadd17589f750fb/blobholder:0/THm_2016_GUIRLETVIBERT_Mathilde.pdf.
214. HICKS, C., IZUMI-TAYLOE, S., MEREDITH, C.D., & MORRIS, V.G. (2012), *Music and Movement for young children's healthy development*, Dimensions of Early Childhood, 40(2), 33-39].
215. HUGHES, F.P., *Children, play and development*, (4th ed.). [online]. Thousand Oaks, California: SAGE Publications Inc., 2010 [citat septembrie 2017]384 p., ISBN: 978-1-4129-6769-3.
216. JUCAN, D., ORIAN, G., *Assessment Strategies of Academic Performances used in University*, Ascertaining Study, Procedia Social and Behavioral Sciences, 2013.
217. JUCAN, D., *Ways of Delivering the Academic Lecture. Applications for Pedagogic Disciplines*. Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2015. Publicație 82, DOI:10.1016/g.sbspro 2015.02.2019, license-CCBY-NC-ND 40
218. KARAL, H., KOKOC, A., AYYILDIZ, U., *Educational computer games for developing psychomotor ability in children with mild mental impairment*, [Online]. In Procedia–Social and Behavioral Sciences, 2010, [citat septembrie 2018]. Disponibil: www.sciencedirect.com.
219. MEHRABAIN, A., *Nonverbal communication*, New York: Editura Routledge, 2017.
220. MERCY, C., *Teaching life skills through games*, Bam, Iran, 2004.
221. MEREUȚĂ, C., MEREUȚĂ, E., *Psychomotor Stimulation of Students in Physical Education Using Audiovisual Media*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2013. 95 p., COD:1877-0428.doi:10.1016/jsbspro.2013. 06798.
222. NED, HERRMANN, *The Creative Brain Training and Development Journal*, 35.10 (1989): 10-16 pp., ISBN:13:978-0944850022. ISBN:10:0944850022.
223. NED, HERRMANN, *The Creative Brain, The Journal of Creative Behavior* 25.4 (1989): 275-295 pp. ISSN-0022-0175.

224. NOLEN-HOEKSEMA, S., FREDRICKSON, B.L., ATKINSON, R.C., LOFTUS, G.R., HILGARD E.R., LUTZ, C., *Atkinson & Hilgard's Introduction to Psychology*, Ed. Cengage Learning EMEA, 2014, 123-145 pp., ISBN:9781408044100.
225. PIAGET, J., *The child's conception of physical causality*, Ogden: Founded by C.K., 135 p., New York 2017, ISBN:9781351305082.
226. PIAGET, J., *The Psychology Of Intelligence*, First Published in 1999. Routledge is an imprint of Taylor & Francis, an informal company, 1999. 16-18 pp. ISBN:9780203981528.
227. PYLE, W.H., *The psychology of learning; an advanced text in educational psychology*, Ed. Baltimore, Warwick & York, Inc., 1921, 35-46 p.
228. POITRAS J. V, CASEY, E., GRAY, BORGHESE M., CARSON V., CHAPUT J.P., IAN J., PETER T.K., RUSSELL R.P., SARAH C.G., MICHELLE E.K., SAMPSON, MARK S.T., *Systematic review of the relationships between objectively measured physical activity and health indicators in school-aged children and youth*, Applied Physiology, Nutrition, and Metabolism, Volume 41, Number 6 (Suppl. 3), June 2016 doi: 10.1139/apnm-2015-0663.
229. RIXEN, D.J.A., *Simple and efficient extension of a class of substructure based preconditioners to heterogeneous structural mechanics problems*, International Journal for Numerical Methods in Engineering, 02/10/1999. CCC0029-5981/99/040489
230. STEINER, R., *Euritmie. Limbaj vizibil*, Trad. D. Realini, Me Torcianti, Anthroposophical Publishing 1997, 18-17 pp. ISBN 88-7787-279-9
231. SALMON, A., (2010). *Using music to promote children's thinking and enhance their literacy development*, Early Childhood Development and Care, 180(7), 937-945. <https://doi.org/10.1080/03004430802550755>, 2-5 pp.
232. SCHNEIDER, E.H. *Selected Articles and Research Studies Relating to Music Therapy*, Journal of Music Therapy, 1964.
233. SZABO, D.A., SOPA, I.S., *Study on the Interpretation of the Results in a Volleyball Game by Using a Specific Program of Statistics*, Procedia - Social and Behavioral Sciences, 2015. 101 p.

În limba germană

234. DOGIEL, J. *Über den Einfluss der Musik auf de Blutkreislauf*, Artch. Anat. Physiol Abt. Psychologie, 1880, ISBN-0724-3766, 4, 5, 11, 13, 32 pp.

235. HEINER ULLRICH, *Pedagogia Waldorf*, Editura DPH 2021, 19-32 pp. ISBN 978-606-048-405-9
236. REINERS, A., *Praktische Erlebnispädagogik I und II: neue Sammlung motivierende Interaktionsspiele*, Augsburg: Ziel (Zentrum für interdisziplinäres Erfahrungsorientierte Lernen), 2003-2005.
237. SCHUMACHER E., *Pedagogia Montessori- Înțelegere, aplicare și experimentare*, Editura Didactică Publisching House, 2019, 128 p. ISBN 978-606-048-044-0

Autori din Republica Moldova

238. AFTIMICIUC, O., *Însemnătatea ritmului în creația pedagogică a profesorului de educație fizică*, În: Studii și cercetări științifice în Educație Fizică și Sport: Revistă de Educație Fizică și Sport. Bacău: FEFS, Univ. din Bacău, 2004, Nr. 4, 28-30 pp. ISSN 1453-0198
239. FAUR, M.-L., AFTIMICIUC, O., DANAIL, S., *Ritmul activității motrice în sistemul pregătirii profesionale pedagogice a profesorului de educație fizică: Monografie*, Chișinău: Valinex, 2014,. 151 p. ISBN 978-9975-68-240-4
240. POLEVAIA-SECĂREANU, A., AFTIMICIUC, O., *Importanța ritmului în structura acțiunilor motrice ale luptătorilor*, În: Traditie si perspectiva in educatie fizica si sport: Sesiunea internaționala de comunicari stiintifice. București: Editura BREN, 2007, 80-85 pp. ISBN 978-973-718-755-0

Surse de pe Internet

241. http://bibnum.univ-lyon1.fr/nuxeo/nxbigfile/default/885a5c0e-a19d-4043-9cad-d17589_f750fb/blobholder:0/THm_2016_GUIRLETIVIBERT_Mathilde.pdf. [citat 04.04.2022].
242. <http://books.google.ro>. [citat 04.04.2022].
243. <http://www.dit.ie/cser/media/ditcser/images/Play-andTechnology>. [citat 04.04.2022].
244. http://www.mifav.uniroma2.it/inevent/events/idea2010/doc/19_7.pdf. [citat 04.04.2022].
245. <https://fedcsis.org/proceedings/2012/pliks/282.pdf>. [citat 04.04.2022].
246. <https://sanatatea.com/pub/familie/2949-dezvoltarea-morfofunctionala-a-elevului-de-la-6-7ani-pana-la-18-ani>. [citat 04.04.2022].
247. <https://www.scribd.com/doc/48264954/Psihomotricitatea>. [citat 04.04.2022].
248. https://www.researchgate.net/publication/257754111_Tracking_of_Physical_Activity_fro_m_Early_Childhood_through_Youth_into_Adulthood. [citat 04.04.2022].

249. www.amazon.com. [citat 04.04.2022].
250. www.dex.ro. [citat 04.04.2022].
251. www.sciencedirect.com. [citat 04.04.2022].

Publicații de autor

252. **PASĂRE, D.**, *Studiu privind influența muzicii asupra organismului elevilor de la Școala Gimnazială numărul 8 Suceava*, Suceava: The Annals of the “Ștefan cel Mare” University, Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol VII, issue 1, 2020. ISSN 1844 – 9131.
253. **PASĂRE, D.**, *The effects of kinetic-therapy on rheumatoid polyarthritis*, Galați: Annals of „Dunărea de Jos” University of Galați, Fascicle XV, vol. 2, 2015. ISSN–1454–9832–2015.
254. **PASĂRE, D.**, RAȚĂ E. *The development of young school children through the psychomotor activity*. Suceava: The Annals of the “Ștefan cel Mare” University, Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol VII, issue 1, 2014.
255. **PASĂRE, D.**, RAȚĂ E. *Recovery of the ankle joint trauma in children by means kinetic*, Suceava: The Annals of the “Ștefan cel Mare” University, Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol VII, issue 1, 2014. ISSN 1844 – 9131.
256. **PASĂRE, D.**, RAȚĂ E. *Reflexively massage in sleep efficiency*, Suceava: The Annals of the “Ștefan cel Mare” University, Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol VII, issue 1, 2014. ISSN 1844 – 9131.
257. **PASĂRE, D.**, VIZITIU, E. *The importance of dynamic play addressing music as an investigative approach*, Suceava: The Annals of the “Ștefan cel Mare” University. Physical Education and Sport Section, The Science and Art of Movement, Vol XI, issue 2, 2018. ISSN 1844 – 9131.
258. RÎȘNEAC, B., **PASĂRE, D.**, *Aspecte privind dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar în cadrul disciplinei „MUZICĂ ȘI MIȘCARE”*, Revista teoreticoștiințifică "Știința Culturii Fizice" 2019. Nr.33/1.
259. **PASĂRE, D.**, *Dezvoltarea inteligenței motrice și muzicale în procesul instructiv-educativ – demers investigativ*, Suceava: Conferința Științifică Internațională Studențească „Știința și arta mișcării”, 12 mai 2017.

260. **PASĂRE, D.** *Impactul orelor de muzică și mișcare asupra inteligenței motrice a elevilor din ciclul primar*, Chișinău: Congresul Științific Internațional „Sport. Olimpism. Sănătate.” – Ediția a II-a, 2017. ISBN 978-9975-131-51-3.
261. **PASĂRE, D.** *Implementarea unor programe privind predarea mijloacelor fizice la școlarii mici, care integrează muzica și mișcarea*, Bacău: V. Alecsandri University of Bacău, Proceedings of 7th International Scientific Conference, 2018. ISSN 2069-2269.
262. **PASĂRE, D.** *Music and movement – essential components for the education of young pupils*, Chișinău: Conferința Științifică Internațională „Tradiții, realități și perspective ale dezvoltării culturii fizice” – Ediția I, 2018. ISBN 978-9975-131-61-2.
263. **PASĂRE, D.** *Muzica și mișcarea, componente indispensabile ale educației elevilor de vârstă școlară mică*, Chișinău: Congresul Științific Internațional „Sport. Olimpism. Sănătate.” – Ediția a III-a, 2018. ISBN 978-9975-131-65-0.
264. **PASĂRE, D.** *Prevention and recovery of the coxofemoral arthritis*, Suceava: International scientific conference, V-th edition, Trends and perspectives in physical culture and sports, 2014. ISSN 2065-3948.
265. **PASĂRE, D.** *Relația dintre muzică și mișcare. Implicațiile asupra formării inteligenței motrice în cadrul actului educațional*, Chișinău: Conferința Științifică Internațională consacrată Zilei Mondiale a Calității, 2014. ISBN 978-9975-131-07-0.
266. **PASĂRE, D.** *Rolul jocurilor de muzică și mișcare în dezvoltarea inteligenței motrice a elevilor de vârstă școlară mică*, Chișinău: Conferința Științifică Internațională „Cultura fizică și sportul într-o societate bazată pe cunoaștere”, 2015.
267. **PASĂRE, D.** *Studiu privind influența muzicii asupra organismului elevilor de la Școala Gimnazială numărul 8 Suceava*, Suceava: Conferința științifică internațională studentască „Știința și arta mișcării”. [online]. 2020.
268. **PASĂRE, D.** *Testarea inteligenței motrice la elevii cu vârsta cuprinsă între 7 și 8 ani, în cadrul disciplinei „MUZICĂ ȘI MIȘCARE”*, Bacău: Vasile Alecsandri University of Bacău, Faculty of Movement, Sports and Health Sciences, Proceedings of 7th International scientific conference, no. 6/2018, 2018. ISSN 2069 – 2269.